

INTERNATIONAL ASSOCIATION OF SPORTS LAW

(IASL)

PROCEEDINGS

of

5TH IASL CONGRESS

ON

SPORTS LAW

***SPORTS ACTIVITIES - EUROPEAN COMMUNITY LAW
AND INTERNATIONAL IMPLICATIONS***

NAFPLIO, JULY 10, 11 AND 12, 1997

GREECE

DIMITRIOS P. PANAGIOTOPOULOS (ed)

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ "ΙΩΝ"
-ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝ-
Αθ. Διάκου 30, 12131 Περιστέρι
τηλ: (01) 5771908, 5768853, 5742686, 5747729
FAX: (01) 5751438, e-mail address: ion_publ@hol.gr

ISBN: 960-286-312-9

SCIENTIFIC COMMITTEE

Gerard Auneau, Prof., University of Toulouse, France

Pierre Collomb, Prof., University of Nice, France

Martin Greenberg, Prof., Marquette University, USA

Robert Davis, Prof., University of Mississippi, USA

Spiridon Karalis, Counsel to the Council of State, Greece

James Nafziger, Prof., Willamette University, Oregon, USA

Dimitrios Panagiotopoulos, Ass. Prof. Sports Dept. University of Athens, Sports Scientist, Advocate, Greece

Matthieu Reeb, Counsel to the Court Arbitration for Sport (CAS), Switzerland

Klaus Vieweg, Prof. University of Erlange, Germany

Hossein Aghai Nia, Asst. Prof., University of Tehran, Iran

Stamatis Giakoumelos, Judge of Appeal Court - Sports Judge, Greece

5TH IASL CONGRESS
ON
SPORTS LAW

***SPORTS ACTIVITIES - EUROPEAN COMMUNITY LAW
AND INTERNATIONAL IMPLICATIONS***

ORGANISED BY:	• INTERNATIONAL ASSOCIATION OF SPORTS LAW (IASL) • NAFPLIO MUNICIPALITY
ORGANISING PARTICIPANTS :	• MINISTRY OF CULTURE • ARCHDIOCESE OF ATHENS • HOLY METROPOLIS OF ARGOLIS • ARGOLIS PREFECTURE • NATIONAL AND KAPODISTRIAN UNIVERSITY OF ATHENS • DEMOCRITUS UNIVERSITY OF THRACE • HELLENIC TOURISM ORGANISATION • E.U. DELEGATION IN GREECE • ATHENS FESTIVAL, EPIDAVRIA '97 • ATHENS BAR ASSOCIATION • PIRAEUS BAR ASSOCIATION • HELLENIC RESEARCH CENTRE ON SPORTS LAW • UNIVERSITY OF ATHENS, DEPT. P.E. AND SPORTS SCIENCE, SPORTS LAW STUDY • UNIVERSITY OF MISSISSIPPI U.S.A. • UNIVERSITY OF TOULOUSE FRANCE • UNIVERSITY OF NICE FRANCE • KENYATTA UNIVERSITY D.PH.ED. • NAT. INST. SP. LAW MARQUETTE UNIV. USA • RUSSIAN OLYMPIC COMMITTEE • PANATHLON INTERNATIONAL ITALY • FEDERATION FRANCAISE D' EDUCATION PHYSIQUE ET DE GYMNASTIQUE VOLONTAIRE • BARCELONA BAR ASSOCIATION • HELLENIC ASSOCIATION OF SPORTS SCIENCES • HELLENIC ASSOCIATION OF PHYSICAL EDUCATION GRADUATES • NORTHERN GREECE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS ASSOCIATION • HELLENIC ASSOCIATION OF SPORTS ADMINISTRATION
UNDER THE AUSPICES OF:	• MINISTRY OF JUSTICE • MINISTRY OF CULTURE • INTERNATIONAL OLYMPIC ACADEMY
OFFICIAL LANGUAGES	• GREEK • ENGLISH • FRENCH

HONORARY COMMITTEE

1. Sevasmiotatos Metropolitan of Argolis, **Iakovos**
2. **Evangelos Giannopoulos**, Minister of Justice
3. **Evangelos Venizelos**, Minister of Culture
4. **Vasso Papandreou**, Minister of Development
5. **Ioannis Grivas**, Honourary President of the Supreme Court, Former Prime Minister of Greece.
6. **Stilianos Perrakis**, Assoc. Professor of Panton University of Athens, Gen. Secretary of Ministry of Foreign Affairs for European Community Issues, Greece
7. **Dimitrios Saravakos**, Argolis Prefect
8. **Costas Haramis**, Nafplion Mayor
9. **Stathis Papastathopoulos**, Administrative Director of E.U. Delegation in Greece, Greece
10. **Petros Gemptos**, Rector of University of Athens, Greece
11. **Andreas Kintis**, Rector of Economic University of Athens, Greece
12. **Constantinos Dimopoulos**, newly-elected Rector of University of Athens, Greece
13. **Yiannis Panousis**, Prof. Law Dept., Rector of University of Thrace, Greece
14. **Anastasios Marinos**, Vice President of Council of State, Greece
15. **Nikos Filaretos**, President of International Olympic Academy, Greece
16. **Jean Philippe Rochat**, CAS General Secretary, Switzerland,
17. **Patrick Baumann**, General Secretary of FIBA, Germany
18. **Antonis Danasis-Afentakis**, Vice Rector of University of Athens, Greece
19. **Ioannis Drakopoulos**, Vice Rector of University of Athens, Greece
20. **Antonio Spallino**, Panathlon International, Italy
21. **Antonis Roupakiotis**, President of Athens Bar Association, Greece
22. **Vasilios Venetis**, President of Piraeus Bar Association, Greece
23. **Eugeni Gay Montalvo**, President of Spanish Bar Association, Spain
24. **Nikolaos Klamaris**, Prof., Department of Law, President of Dept. of PE and Sports Science, Univ. of Athens, Greece
25. **Thomas Giannakis**, Assoc. Professor, Director of Theoretical Sciences Dept. Sports Universti of Athens, Greece
26. **Dr. Dele Akpata**, Dep. Ph. Ed. Kenyatta University, Nairobi, Kenya
20. **Vladimir Vasin**, Vice President Russian Olympic Committee, Russia
21. **Seyed Amir Hosseini**, Secretary General of National Olympic Committee of Iran
22. **Dr. Georgios Kripas**, Director General of Hellenic Association of Intellectual Property Protection, Greece
23. **John Anton**, Prof. University of Taba Florida, Corresponding member of Greek Academy, USA
24. **Georgios Farados**, Professor of Philosophy Dept.P.E., University of Athens, Greece
25. **Herbert Haag**, Prof. University of Kiel, Germany
26. **Nikiforos Yegos**, Director of Athens Festival, Greece
27. **Tasos Bountouris**, President Of Greek Olympic Champions Association, Greece
28. **Petros Galaktopoulos**, Gen. Secretary of Greek Olympic Champions Association, Greece
29. **Yiannis Theodorakopoulos**, President of Greek Association of Sports Press, Greece
30. **Haralambos Bitsikas**, President of University Sports Committee, Greece
31. **Dimitrios Liaros**, President of Sports Law Institute, Greece
32. **Athanasios Papageorgiou**, President of Northern Greece Physical Education Teachers Association, Greece
33. **Dimitrios Gargalianos**, President of Hellenic Association of Sports Sciences, Greece

ORGANISING COMMITTEE

PRESIDENT	Michael Stathopoulos , Prof.Law Dept. University of Athens, Honourary President of IASL.
HONORARY PRESIDENT	Sotiris Yiagas , Vice President, to the Council of State
VICE PRESIDENT	Costas Kititsas , Nafplio Municipality
HONORARY VICE PRESIDENTS	Francesco Geli Simon , President of Barcelona Bar Association, Spain Eduardo Vittar Smith , General Secretariat of Sports, Buenos Aires Argentina Zahrouti Taoufic , General Secretariat of Sports, Tynesia Patrick Jacq , Judge of Appeal Paris, France
GEN. SECRETARY	Dimitrios Panagiotopoulos , Ass. Prof. Sports Dept., University of Athens, Gen. Secretary of IASL.
TREASURER	Ioannis Anagnostopoulos , Advocate, Scientific Cooperator of Sports Law Studies University of Athens.
PUBLIC RELATIONS	Maria Papathanasiou , Political Scientist
MEMBERS	Vassos Georgiou , Honourary President of IASL Ippokratis Alexiou , Advocate, Scientific Cooperator of Sports Law Studies University of Athens. Tatiana Zarkada , Sports Scientist Zizi Kourogeni , Sports Scientist Dimitrios Prokopiou , Lawyer

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ - TABLE OF CONTENTS

Πρόλογος

Preface

ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

OPENING SESSION

Προσφωνήσεις

Addresses

ΕΙΣΑΓΩΓΗ
INTRODUCTION

Γεώργιος Φαράντος

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΕΤΩΜΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΣ ΣΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑ

Georgios Farantos

THE CONCEPTION OF JUSTICE DERIVED FROM THE EASTERN PEDIMENT OF ZEUS TEMPLE IN OLYMPIA

Α' ΘΕΜΑΤΙΚΗ - Α' THEMATIC

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΣΤΗΝ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
EUROPEAN COMMUNITY LAW WITHIN SPORTS ACTIVITIES

Δημήτριος Παναγιωτόπουλος

ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Dimitrios Panagiotopoulos

FIELD OF APPLICATION AND EFFECTS OF THE EUROPEAN COMMUNITY LAW ON SPORTS ACTIVITY

Gerard Auneau

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Gerard Auneau

THE APPLICATION OF COMMUNITY LAW ON THE SECTOR OF SPORT

Μάριος-Δανιήλ Παπαλουκάς

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

Marios-Daniel Papaloukas

THE EFFECTS OF LAW OF COMPETITION ON SPORT

Μαρία Λεων. Παπαθανασίου

Ο ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΣ ΟΡΙΖΩΝ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Maria Leon. Papathanasiou,

THE LEGISLATIVE HORIZON OF COMMUNITY LAW ON RECREATION, LEISURE AND TOURISM SPORT

Σταμάτης Γιακουμέλος

ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΣΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΑΥΤΟΥ

Stamatis Giakoumelos,

THE INFLUENCE OF EUROPEAN COMMUNITY LAW ON SPORT AND, IN PARTICULAR, ON ITS ADVERSE EXPRESSIONS

Β' ΘΕΜΑΤΙΚΗ - Β' THEMATIC

*ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΘΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ:
ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ, ΣΥΜΒΟΛΑΙΑ ΑΘΛΗΤΩΝ
RIGHTS AND OBLIGATIONS OF ATHLETES AND SPORTS ADMINISTRATORS: AMATEURS
SPORTS ACTIVITIES, CONTRACTS OF ATHLETES*

Δημήτριος Παναγιωτόπουλος, Ιωάννης Αναγνωστόπουλος, Ιπποκράτης Αλεξίου
ΣΥΜΒΟΛΑΙΑ ΑΘΛΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ
Dimitrios Panagiotopoulos, Ioannis Anagnostopoulos, Ippokratis Alexiou,
CONTRACTS OF ATHLETES IN GREECE AND EUROPEAN COMMUNITY LAW

Δημήτριος Παναγιωτόπουλος, Δημήτρης Προκοπίου
ΥΠΟΘΕΣΗ DELIEGE: ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΣΤΟΥΣ
ΑΘΛΗΤΙΚΟΥΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥΣ
Dimitrios Panagiotopoulos, Dimitris Prokopiou
THE DELIEGE CASE: THE EFFECTS OF COMMUNITY LAW ON SPORTS REGULATIONS

Robert Davis
RIGHTS AND OBLIGATIONS OF ATHLETES
Robert Davis
RIGHTS AND OBLIGATIONS OF ATHLETES

Σπυρίδων Καραλής
Η ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΤΙΚΩΝ
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ
Spiridon Karalis
THE OBLIGATION OF THE ATHLETE TO REMAIN IN HIS CLUB AND THE COMPATIBILITY OF
THIS OBLIGATION WITH THE EUROPEAN COMMUNITY LAW

Martin Greenberg
SPORTS CONTRACTS
Martin Greenberg
SPORTS CONTRACTS

Γ' ΘΕΜΑΤΙΚΗ - C' THEMATIC

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΙΣ
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
APPLICATIONS AND INFLUENCE OF THE EUROPEAN COMMUNITY LAW ON INTERNATIONAL
SPORTS RELATIONS

Matthieu Reeb
ΤΟ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ (ΔΔΑ)
ΕΝΑΣ ΘΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΜΕ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ
Matthieu Reeb
THE COURT OF ARBITRATION FOR SPORT (CAS)
AN INSTITUTION FOR SETTLING SPORTS-RELATED DISPUTES BY ARBITRATION

Γεώργιος Κρίπας
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ
Georgios Kripas
SPORT & EUROPEAN COMMUNITY LAW, JURISPRUDENCE SOLUTIONS

Patrick Jacq
Η ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΟΝΗΤΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Patrick Jacq
THE FREE MOVEMENT OF SPORTS EDUCATORS AND COACHES IN THE EUROPEAN UNION

Δ. Παναγιωτόπουλος, Ζιζή Κουρογέννη,
ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΩΝ
ΜΕΤΑΔΟΣΕΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

D. Panagiotopoulos, Zizi Kourogeni,
EUROPEAN LEGISLATION AND EXCLUSIVE TELEVISION BROADCASTING OF SPORTS GAMES

Κωνσταντίνος Χρυσοστομίδης,
ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Konstantinos Chrisostomidis,
INTERNATIONAL ORGANISATIONS OF SPORT

Στέλιος Κολοκοτρώνης
Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΣΤΗΝ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ, ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΗ
ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΠΑΕ ΚΑΙ ΑΕ. Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΗ

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ
5ου ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΔΕΑΔ

CONCLUSIONS
5th INTERNATIONAL CONGRESS ON SPORTS LAW

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο αθλητισμός έχει εξελιχθεί σε μια μεγάλη οικονομική δραστηριότητα διεθνώς.

Η αθλητική ζωή και το αθλητικό γίνεσθαι επηρεάζουν πολλαπλώς την κοινωνία μας.

Η μελέτη της αθλητικής δραστηριότητας υπό το πρίσμα του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου και των προεκτάσεων που έχει η εφαρμογή του διεθνώς εμφανίζει μεγάλο ενδιαφέρον.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι αθλητικές σχέσεις, όπως διαμορφώνονται στο πλαίσιο εφαρμογής των κανόνων του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου σε συνδυασμό με τα προβλήματα και τις διαφορές που ανακύπτουν στην πράξη ανάμεσα στους αθλητές, τους αθλητικούς φορείς και τα κράτη.

Τα προβλήματα αυτά περιπλέκονται περαιτέρω με την εμπλοκή περισσότερων του ενός εθνικών δικαίων.

Σκοπός του 5^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Αθλητικού Δικαίου είναι να συμβάλει στην επιστημονική διερεύνηση :

α) των επιπτώσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου στην αθλητική δραστηριότητα στην Ευρώπη και

β) των προεκτάσεων του αντιστοίχως στη διεθνή αθλητική ζωή.

Στο Συνέδριο έλαβαν χώρα τρεις Συνεδρίες με ειδική θεματική σε καθεμιά, με τα παρακάτω θέματα:

I. Το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο στην αθλητική δραστηριότητα.

II. Δικαιώματα και υποχρεώσεις των αθλητών και των αθλητικών Φορέων:

α) Ερασιτεχνική αθλητική δράση και

β) Συμβόλαια αθλητών.

III. Εφαρμογές και επιρροή του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου στη διεθνή αθλητική πρακτική.

Σε κάθε Συνεδρία συμμετείχαν βασικοί Εισηγητές και στη συνέχεια ακολούθησαν επιστημονικές ανακοινώσεις, επιλεγμένες από την Επιστημονική Επιτροπή.

Στη συλλογή και επεξεργασία των εργασιών που αποτελούν τον τόμο αυτό των πρακτικών του 5^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου της ΔΕΑΔ συνέβαλαν οι συνεργάτες του Σπουδαστηρίου Αθλητικού Δικαίου ΤΕΦΑΑ Πανεπιστημίου Αθηνών κ.κ. Ιωάννης Αναγνωστόπουλος, δικηγόρος, Ιπποκράτης Αλεξίου, δικηγόρος, Ζιζή Κουρογένη, αθλητικός επιστήμων, Τατιάνα Ζαρκάδα, αθλητικός επιστήμων και Μαρία Παπαθανασίου, πολιτικός επιστήμων, τους οποίους και ευχαριστώ θερμά.

Επίσης, μεγάλες ευχαριστίες εκφράζω στην εταιρία ADV Group και συγκεκριμένα στους κ.κ. Γεώργιο Βεργιάννη και Μαρία Μανωλέλλη για την ταχύτητα με την οποία επιμελήθηκαν την έκδοση του έργου αυτού.

Με την πεποίθηση ότι ο τόμος αυτός, καρπός του 5^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου της ΔΕΑΔ, θα συμβάλει ουσιαστικά στην περαιτέρω ανάπτυξη της Επιστήμης του Αθλητικού Δικαίου, τον παραδίδουμε στη δημοσιότητα.

Ναύπλιο, Ιούλιος 1997

Δημήτριος Παναγιωτόπουλος

Επίκ. Καθηγητής Αθλητικού Δικαίου

ΤΕΦΑΑ Πανεπιστημίου Αθηνών

PREFACE

Sports on international basis has evolved into a significant financial activity. Athletic life and athletic being influence our society in many ways.

The study of sports activities regarding European Community Law and the relevant implications appear of great interest.

Sports relations appear of particular interest as they modulate into the framework of European Community Law regulations, in combination with problems and disputes which in practice are emerging among States, athletes and sports administrators.

The above problems become more complicated with the involvement of more than one national laws.

The aim of the 5th I.A.S.L. Congress is to contribute to the scientific research of :

- a. The consequences of European Community Law in European sports activities and
- b. The implications in international athletic life as well.

The Congress will be accomplished in three sessions with special thematic in each session.

I. European Community Law in sports activities.

II. Rights and Obligations of athletes - Rights and Obligations of Sports Administrators.

a. Amateur sports activities

b. Sports contracts

III. Applications and influence of European Community Law in the international sports practice.

Basic speakers participated in each session and then scientific presentations followed, selected by the Scientific Committee.

The collection and processing of the papers that make up this volume of proceedings of the 5th International IASL Congress were effected with the contribution of the following associates of the Sports Law Study of the Department of Physical Education and Sports Sciences of the University of Athens : Ioannis Anagnostopoulos, advocate, Ippokratis Alexiou, advocate, Zizi Kourogeni, sports scientist, Tatiana Zarkada, sports scientist and Maria Papathanasiou, political scientist, whom I would like to thank warmly.

I would also like to thank the ADV Group company and, in particular, Mr. George Vergiannis and Mrs. Maria Manolelli, for the rapid publication of this piece of work.

We release this volume with the conviction that, being the result of the 5th IASL Congress, it will effectively contribute to the further development of the Science of Sports Law.

Athens, July 1997

Dimitrios Panagiotopoulos

Asst. Prof., Univ. of Athens

Sec./Gen of IASL

ΚΗΡΥΞΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ 5ου ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΙΣ

OPENING SESSION OF THE 5th INTERNATIONAL CONGRESS ON SPORTS LAW
ADDRESSES

Δημήτριος Παναγιωτόπουλος
Επίκ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών
Γενικός Γραμματέας της ΔΕΑΔ

Κυρίες και Κύριοι Σύνεδροι,

Η αθλητική δραστηριότητα έχει αναχθεί σήμερα σε μια κατ' επάγγελμα δράση, είτε από την πλευρά της διοικήσεως των αθλητικών πραγμάτων είτε από την πλευρά της ίδιας της άθλησης.

Το κοινοτικό δίκαιο και ιδιαίτερα οι κανόνες που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, τον ανταγωνισμό και την παροχή υπηρεσιών, συνδέονται με την αθλητική δραστηριότητα και ειδικά με αυτή των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πολλές πλευρές της αθλητικής ζωής επηρεάζονται βαθιά από τους κανόνες του δικαίου αυτού και οι χώρες είναι υποχρεωμένες να εναρμονίσουν την εσωτερική τους έννομη τάξη.

Το νομικό ενδιαφέρον εστιάζεται κυρίως στην επαγγελματική και αμειβόμενη αθλητική δραστηριότητα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και ο υπόλοιπος Αθλητισμός, μένει ανεπηρέαστος.

Το Συνέδριο αυτό καλείται να δώσει τη δική του επιστημονική συμβολή, όσον αφορά την έκταση της επιρροής του κοινοτικού δικαίου στον Αθλητισμό και το εάν αυτή η επιρροή επεκτείνεται και σε ποιο μέγεθος στις διεθνείς αθλητικές σχέσεις και την οργάνωσή τους.

Είμαστε βέβαιοι ότι κατά το τριήμερο αυτό στο Ναύπλιο, πρώτη πρωτεύουσα της νεότερης Ελλάδος, θα αναπτυχθεί γόνιμος επιστημονικός προβληματισμός και τα πορίσματα που θα προκύψουν θα συμβάλουν περαιτέρω στην επιστημονική συζήτηση και έρευνα.

Εκ μέρους της Οργανωτικής Επιτροπής σας καλωσορίζουμε στο 5^ο Συνέδριο της Ενωσής μας και σας ευχόμαστε ευχάριστη παραμονή και επιτυχία στις εργασίες του Συνεδρίου.

Από τη θέση αυτή εκφράζουμε τις ιδιαίτερες ευχαριστίες μας στον Μητροπολίτη Αργολίδος Ιάκωβο, στο Νομάρχη Αργολίδος κύριο Δημήτριο Σαραβάκο και στο Δήμαρχο Ναυπλιέων και στο Δημοτικό Συμβούλιο για τη θερμή φιλοξενία τους και την αμέριστη βοήθειά τους στην καλή οργάνωση και διεξαγωγή του συνεδρίου της Διεθνούς Ενώσεως Αθλητικού Δικαίου στην πόλη του Ναυπλίου.

Dimitrios Panagiotopoulos
Asst. Prof. University of Athens
Sec./Gen. of IASL

Ladies and Gentlemen,

Today, sports activities have become a professional action concerning either the administration of sports issues or sport itself.

Community law and, in particular, the rules concerning the free movement of workers, the competition and the provision of services, are related to the sports activity, especially with that of the European Union member states. Many aspects of the sports life are deeply affected by the rules of this law and the countries are obliged to harmonise their domestic legislation.

The legal interest is mainly focused on the professional and remunerated sports activity; however, this does not mean that the other aspects of Sport remain unaffected.

This Congress is called to offer its own scientific contribution concerning the extent of influence of the community law on Sport and whether this influence extends, and how much, to the international sports relations and their organisation.

We are certain that, in these three days at Nafplio, the first capital of modern Greece, fruitful scientific issues will be raised and that the conclusions to be reached will further contribute to the scientific discussions and research.

On behalf of the Organising Committee, we welcome you to the 5th Congress of our Association and wish you a pleasant stay and success to the Congress.

We would like to extend our special thanks to the Metropolitan of Argolida Iakovos, the Prefect of Argolida Mr. Dimitrios Saravakos, the Mayor of Nafplio Mr. Constantinos Haramis and the Municipal Board for their warm hospitality and their assistance for the good organisation and holding of the Congress of the International Association of Sports Law at the town of Nafplio.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγητής Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Κύριε Υπουργέ, κύριε Νομάρχη, κύριε Δήμαρχε,

Θα ήθελα να αρχίσω με την έκφραση θερμών ευχαριστιών στην όμορφη πόλη του Ναυπλίου, επίσης να ευχαριστήσω όλους εσάς για την παρουσία σας και ιδιαίτερα τους ξένους που ήρθαν από μακριά και που θα έρθουν ακόμη, με την τελευταία πτήση που φτάνει στις 23.00 στην Αθήνα. Το 5ο Συνέδριό μας είναι αφιερωμένο σε ένα θέμα που όλοι καταλαβαίνετε ότι είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον. Η αθλητική δραστηριότητα είναι κάτι που μας ενώνει όλους και μάλιστα με την έκταση που παίρνει και με την διεθνοποίηση της απαιτεί ολοένα και περισσότερους κανόνες. Αυξάνονται οι κανόνες που θεσπίζονται σε αυτό που λέμε αθλητικό δίκαιο, διαμορφώνεται ένας νέος κλάδος του Δικαίου.

Η Νομική μας Σχολή αποφάσισε, παρότι είναι εδώ ο νέος ο πρόεδρος, ο κύριος Κλαμαρής, την διδασκαλία του Αθλητικού Δικαίου από την προσεχή χρονιά. Το πρόβλημα το οποίο γεννιέται είναι η πηγή των κανόνων αυτού του κλάδου, δηλαδή ποιος θεσπίζει τους κανόνες και μάλιστα ως προς τις διεθνείς σχέσεις, θα ασχοληθούμε με το κοινοτικό δίκαιο, το διεθνές δίκαιο, το νομοθέτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα κράτη - μέλη και όχι μόνο. Έχουμε και το δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, όπου περισσότερο από ένα εθνικό δικαστήριο ασκεί δικαιοπλαστική εξουσία. Ξέρουμε όλοι την περίφημη υπόθεση BOSMAN που δημιούργησε αρκετό θόρυβο, αλλά νομίζω έφθασε στην σωστή κατεύθυνση από μερικά πράγματα που είχαν μάλλον ανώμαλη αντιμετώπιση από τον νομοθέτη και τα δικαστήρια. Επίσης στο αθλητικό δίκαιο έχουμε κάτι πολύ ενδιαφέρον και αυτό είναι η πολύ έντονη παρουσία των ίδιων των αθλουμένων ή και των παραγόντων του αθλητισμού που επηρεάζουν και διαμορφώνουν ή συνδιαμορφώνουν κανόνες αθλητικού δικαίου.

Θα λέγαμε κάτι ανάλογο με τη Lex mercatoria στο διεθνές εμπόριο και εδώ διαμορφώνεται μια Lex sportiva που επιβάλλεται στις αρχές, οι οποίες συνήθως έρχονται με καθυστέρηση στη θεσμοθέτηση κανόνων. Και το πρόβλημα το ενδιαφέρον που ανακύπτει, και είμαι βέβαιος ότι θα εμπλουτιστεί από τις εισηγήσεις κατά τη διάρκεια του συνεδρίου, είναι πού βρίσκονται τα όρια ανάμεσα στην αυτονομία μέσα στο χώρο του αθλητικού δικαίου, τη θέσπιση κανόνων από τους ίδιους τους ενδιαφερομένους, και στην ετερονομία, την επιβολή άνωθεν των κανόνων.

Ένα παράδειγμα ενδιαφέρον, εν όψη των Ολυμπιακών Αγώνων ή αποφάσεων για το πού θα γίνουν οι Ολυμπιακοί Αγώνες, είναι το εξής: θα περίμενε κανείς, ότι μία τέτοια σοβαρή, ίσως η σοβαρότερη απόφαση στις διεθνείς αθλητικές σχέσεις, θα έπρεπε να αναλαμβάνεται από κάποιες αρχές, τουλάχιστον τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Εντούτοις, κανένας δεν ξέρει πώς έχει διαμορφωθεί αυτόνομα μια κατάσταση, που νομοθετεί και αποφασίζει για το πού θα γίνουν οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

Θα ήθελα να εκφράσω ευχές να είναι επιτυχές το συνέδριό μας. Είναι βέβαιο παρά τις αδυναμίες της οργάνωσής μας, ότι θα έχουμε πολύ σύντομα την έκδοση τυπωμένου βιβλίου με όλες τις εργασίες.

Χαιρετισμός του Υπουργού Πολιτισμού
κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ BENIZEΛΟΥ

Παρακαλώ δεχτείτε ειλικρινείς χαιρετισμούς και ευχές για καλή επιτυχία στις εργασίες του 5ου Διεθνούς Συνεδρίου Αθλητικού Δικαίου.

Είναι τιμή για την χώρα μας το ότι εδώ βρίσκεται η έδρα της Διεθνούς Ένωσης Αθλητικού Δικαίου που τόσα πολλά μπορεί να προσφέρει με τα μέσα της Νομικής Επιστήμης στην πρόοδο του Αθλητισμού.

Η Ελλάδα, η χώρα δηλαδή όπου γεννήθηκε το πνεύμα του αθλητισμού και οι Ολυμπιακοί Αγώνες, δεν μπορεί παρά να ενδιαφέρεται για τις σύγχρονες εξελίξεις στον τομέα του Διεθνούς Αθλητικού Δικαίου.

Χαιρετισμός του Υπουργού Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων
κ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΑΡΣΕΝΗ

Μέσα από τον Αθλητισμό η ζωή βρίσκει την πιο υγιή της έκφραση τόσο σωματικά, με τη διάπλαση γερού σώματος, όσο και ψυχικά με την ανάταση της ψυχής και τη δημιουργική διάθεση που επιφέρει. Όμως, ο Αθλητικός κόσμος, η αθλητική κοινωνία, πρέπει να διέπεται από νόμους που καθορίζονται από το Διεθνές Αθλητικό Δίκαιο, αφού ο Αθλητισμός είναι παγκόσμια πηγή ζωής και δημιουργίας.

Η κοιτίδα όμως του αθλητισμού είναι το σχολείο, εκεί που χτίζονται ταυτόχρονα το μυαλό και το σώμα και ιός Υπουργός Παιδείας χαιρετίζω το 5ο Συνέδριο της Διεθνούς Ενώσεως Αθλητικού Δικαίου, ευχόμενος καλή επιτυχία.

Χαιρετισμός του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Αθηνών
κ. Π. ΓΕΜΤΟΥ

Με μεγάλη χαρά χαιρετίζω το 5ο Διεθνές Συνέδριο Αθλητικού Δικαίου και συγχαίρω τους διοργανωτές του για την πρωτοβουλία τους να φιλοξενηθεί το συνέδριο αυτό στην Ελλάδα. Έτσι δίνεται η ευκαιρία όχι μόνο για τη διεθνή προβολή της χώρας μας, που τελευταία έχει σημειώσει μεγάλη πρόοδο στο χώρο του αθλητισμού, αλλά και για να ακουστούν έγκυρες και εμπεριστατωμένες απόψεις σε ένα τόσο ενδιαφέρον θέμα, όσο το αθλητικό δίκαιο.

Η μελέτη της αθλητικής δραστηριότητας ιδιαίτερα υπό το πρίσμα του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου και των προεκτάσεων που έχει η εφαρμογή του διεθνούς ενδιαφέρει ασφαλώς όλες τις χώρες.

Γι' αυτό πιστεύω πως είναι εξαιρετικά ενδιαφέρονσα η συμμετοχή στις εργασίες του συνεδρίου, που θα φωτίσουν σημαντικές πτυχές του ευρωπαϊκού κοινοτικού δικαίου, σε συνδυασμό με τα προβλήματα και τις διαφορές που ανακύπτουν στην πράξη ανάμεσα στους αθλητές, τους αθλητικούς φορείς και τα κράτη.

Θα ήθελα να συγχαρώ τους διοργανωτές του συνεδρίου τόσο για το υψηλό επίπεδο των εισηγητών, όσο και για την άποψη διοργάνωση και να ευχηθώ εκ μέρους του Πανεπιστημίου Αθηνών καλή επιτυχία στις εργασίες του.

ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ
ΚΩΣΤΑ ΧΑΡΑΜΗ

Με την ευκαιρία της τελέσεως του 5^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Αθλητικού Δικαίου στο Ναύπλιο, εκ μέρους του Δημοτικού Συμβουλίου και των Ναυπλιέων, απευθύνω θερμό χαιρετισμό σ' όλους τους συμμετέχοντες και τους εκλεκτούς προσκεκλημένους.

Η πρώτη πρωτεύουσα της Ελλάδος το ιστορικό Ναύπλιο σας καλωσορίζει και προσβλέπει σε σας, που ασχολείσθε σε δύο ευαίσθητους τομείς τη δικαιοσύνη και τον αθλητισμό, να γίνετε οι φορείς του αθλητικού δικαίου που επιβάλλει το πνεύμα των των Ολυμπιακών Αγώνων.

Είναι ευκαιρία να τονίσουμε την ανάγκη για την επικράτηση του Δικαίου και την πολιτισμική αναβάθμιση οι Ολυμπιακοί Αγώνες το 2004 να γίνουν στην κοιτίδα τους την Ελλάδα.

Με την δικαιοσύνη να επικρατήσει σ' όλους τους αθλητικούς χώρους.

ADDRESS OF THE MAYOR OF NAFPLIO
COSTAS HARAMIS

On the occasion of the 5th International Congress on Sports Law held at Nafplio, on behalf of the Municipal Board and the people of Nafplio, I would like to address a warm welcome to all participants and distinguished guests.

The first capital of Greece, historical Nafplio, welcomes you and anticipates from you who are involved in two sensitive areas, justice and sport, to disseminate the ideal of sports law imposed by the spirit of the Olympic Games.

This is an opportunity to point out the need to hold the 2004 Olympic Games in their birthplace, Greece, so that Law may prevail and culture be upgraded.

Let justice prevail over all sports fields.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΝΟΜΑΡΧΗ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ Ε.Ν.Α.Ε
Κου ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΑΡΑΒΑΚΟΥ

Καλωσορίζω στο Νομό Αργολίδας τους Συνέδρους που συμμετέχουν στο 5ο Διεθνές Συνέδριο Αθλητικού Δικαίου ‘‘Αθλητική Δραστηριότητα - Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο - Διεθνείς Προεκτάσεις’’ που διοργανώνει στο Ναύπλιο η Διεθνής Ένωση Αθλητικού Δικαίου (ΔΕΑΔ).

Τέτοιες σημαντικές αθλητικές εκδηλώσεις διαφημίζουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το Νομό Αργολίδας, ένα νομό με ξεχωριστή πολιτιστική κληρονομιά.

Στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αργολίδας, τα δύο τελευταία χρόνια κάνουμε σημαντικές προσπάθειες για την ανάπτυξη και προώθηση του αθλητισμού καθώς και για την αναβάθμιση των αθλητικών εκδηλώσεων που φιλοξενούμε στην περιοχή μας.

Παρά τα προβλήματα λειτουργίας, που έχει ο Β΄ βαθμός Τοπικής Αυτ/σης, έχει κάνει σημαντικά βήματα στην υπόθεση ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ, και αυτό γιατί έχουμε υποχρέωση να προσφέρουμε στη Νεολαία υγιείς δραστηριότητες.

Αποτελεί ιδιαίτερη τιμή η επιλογή του Νομού μας για το διεθνές αυτό συνέδριο στο οποίο συμμετέχουν εκλεκτοί επιστήμονες από όλο τον κόσμο.

Εύχομαι καλή επιτυχία στις εργασίες του Συνεδρίου.

GREETING SPEECH BY THE PREFECT OF ARGOLIS
 AND VICE PRESIDENT OF ENAE

Mr. DIMITRIS SARAVAKOS

I would like to welcome to the Prefecture of Argolida the participants of the 5th International Congress on Sports Law «Sports Activities - European Community Law - International Implications» organised by the International Association of Sports Law (IASL) at Nafplio.

Such significant sports events advertise in the best possible way the Prefecture of Argolida, a prefecture with exceptional cultural heritage. In the framework of the Prefectural authorities of Argolida during the last two years, we have been making significant efforts for the development and promotion of sports as well as for the upgrading of the sports events that we accommodate in our region.

Despite its functional problems, the 2nd degree of Local Administration has made important steps in the case of SPORTS and because we are obliged to offer healthy activities to our Youth.

We feel very honoured because our Prefecture was selected for this International Congress in which distinguished scientists from all over the world participate.

I wish success to the Congress.

Χαιρετισμός του Γενικού Γραμματέα επί κοινοτικών θεμάτων
του Υπουργείου Εξωτερικών
κ. ΣΤΥΑΙΑΝΟΥ ΠΕΡΡΑΚΗ

Κύριες και κύριοι σύνεδροι,

Χαιρετίζω την έναρξη του 5ου Διεθνούς Συνεδρίου Αθλητικού Δικαίου που είναι αφιερωμένο τούτη τη χρονιά σε ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον και σημαντικό προβληματισμό γύρω από την αθλητική δραστηριότητα, το ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο και τις διεθνείς προεκτάσεις. Ένα 5ο Διεθνές Συνέδριο που έρχεται να σημειώσει μια πορεία θαυμαστή, που εδώ και μερικά χρόνια κάνει η Δ.Ε.Α.Δ.

Επιτρέψτε μου εδώ να υπογραμμίσω τον αφετηριακό σημαντικό ρόλο, που έπαιξε στη δημιουργία αυτής της Ένωσης το Ελληνικό Κέντρο Έρευνας Αθλητικού Δικαίου, ένας μοναδικός θεσμός στην Ελλάδα που με συνέπεια εδώ και μερικά χρόνια δουλεύει πάνω στα θέματα αθλητισμός και δίκαιο θα έλεγα. Χαίρομαι που ακούω ότι η Νομική σχολή ενέταξε μάθημα αθλητικού δικαίου. Οι νομικές σχολές δηλαδή, να προβληματιστούν για την ύλη που μέχρι τώρα αποτελούσε αντικείμενο μόνο των ΤΕΦΑΑ.

Κυρίες και κύριοι, η προβληματική που θα απασχολήσει το συνέδριο, οι τρεις άξονες μάλλον αυτής της προβληματικής, έχουν πολύ ενδιαφέρον και μάλιστα ο πρόεδρος αυτής της συνεδρίασης, ο καθηγητής κύριος Σταθόπουλος, υπογράμμισε ήδη στον εισαγωγικό του λόγο ακριβώς αυτή την ιδιαιτερότητα του αθλητικού δικαίου, που αναδύεται με στοιχεία που αρύονται από το εθνικό δίκαιο και το διεθνές δίκαιο, το κοινοτικό δίκαιο αλλά και με έναν τρόπο εξαιρετικά ιδιότυπο. Γιατί στον προβληματισμό του πώς είναι δυνατόν κάποιος να αποφασίζουν πού θα γίνονται οι Ολυμπιακοί Αγώνες και τελικά εκεί να γίνονται, το περίεργο όχι μόνο για τον νομικό αλλά και για τον πολίτη της οικουμένης είναι, ότι έχουμε όλα τα κράτη να υπακούουν σε κανόνες που έρχονται ακριβώς από αυτό που θα ονομάζαμε, με την ευρεία του όρου έννοια, Ολυμπιακό δίκαιο. Ολυμπιακό δίκαιο βέβαια είναι κάτι που δεν έχει κυβερνητικό στοιχείο, δεν προκύπτει από την δράση των κρατών, δεν είναι ο διεθνής νομοθέτης -αν επιτρέπεται η έκφραση- που παράγει αυτούς τους κανόνες. Και όμως αυτοί οι κανόνες έχουν δεσμευτικότητα και υπερισχύουν ακόμα και σε αυτούς τους κανόνες, που όπως ανέδειξε η νομολογία του δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην υπόθεση BOSMAN, τα πράγματα έχουν τελείως διαφορετική προσέγγιση, όταν ο αθλητισμός οράται μόνο με την μία της διάσταση, που είναι η οικονομική δραστηριότητα. Έτσι λοιπόν ο Bosman, ή ο Παπανικολάου, ή ο κάθε αθλητής ο οποίος διακινείται, βέβαια είναι μια όψη, μια αντίληψη, αλλά ο αθλητισμός είναι και σε άλλα πράγματα. Είναι ένα κοινωνικό αγαθό, ένα πολιτιστικό αγαθό και έτσι πρέπει να αντιμετωπίζεται.

Και είναι πολύ ενδιαφέρον, κ. Δήμαρχε, ότι αυτό το 5ο Διεθνές Συνέδριο, που φιλοξενεί τ' Ανάπλι, και χαίρω ιδιαίτερα για αυτό, διότι είμαι ιδιαίτερα ευαίσθητος σε τέτοιου είδους δραστηριότητες, πρόκειται να αντιμετωπίσει αυτούς τους τρεις θεματικούς άξονες, που παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον και έρχονται μάλιστα σε μια στιγμή, μια συγκυρία θα έλεγε κανείς πολύ ενδιαφέρουσα. Γιατί μόλις τώρα τελείωσε η διακυβερνητική διάσκεψη για την αναθεώρηση της συνθήκης του Μάαστριχ, θα υπογραφεί η νέα συνθήκη στο Άμστερνταμ και πρώτη φορά σημειώνεται μια πολύ θεαματική εξέλιξη, που μπορεί νομικά να μην σηματοδοτεί πολύ σημαντικά πράγματα, αλλά σίγουρα από πλευράς πολιτικής και νομικής αξίας, θα έχει μια ιδιαίτερη θέση, αφού για πρώτη φορά ο αθλητισμός βρίσκει ένα πρώτο ρυθμιστικό πεδίο σε μία δήλωση, η οποία προσαρτάται στην τελική πράξη της συνθήκης του Άμστερνταμ, που όπως είπα, θα υπογραφεί στις 2 Οκτωβρίου. Επιτρέψτε μου να σημειώσω, κυρίες και κύριοι, δύο, τρία πράγματα σε σχέση με την Ευρώπη και τον αθλητισμό και την εξέλιξη σε αυτό το πεδίο.

Ο αθλητισμός δεν είχε συναντήσει αρχικά το ενδιαφέρον αυτών που ίδρυσαν τις ευρωπαϊκές κοινότητες και δε βρίσκει κανείς ιδιαίτερες αναφορές στις ιδρυτικές συνθήκες για την αθλητική δραστηριότητα.

Έπρεπε σταδιακά και κυρίως μέσα από την νομολογία του δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων, κορύφωση της οποίας ήταν η περίφημη υπόθεση που γνωρίζει όλη η Ευρώπη, υπόθεση Bosman, να φανεί το ενδιαφέρον της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για τον αθλητισμό,

πάντα όμως με υπογράμμιση της οικονομικής πλευράς ως οικονομική δραστηριότητα. Ο αθλητής ο οποίος διακινείται ως ελεύθερος επαγγελματίας, εγκαθίσταται, παρέχει υπηρεσίες κ.λ.π.

Μάλιστα επιτρέψτε μου να σας πω, ότι η πολυσυζητημένη υπόθεση Bosman η οποία αποτέλεσε για πάρα πολλούς μια έκπληξη, στην πραγματικότητα ακόμα και για τον πρωτοετή φοιτητή της Νομικής που γνωρίζει στοιχεία κοινοτικού δικαίου, δεν είπε τίποτα το εξαιρετικό, είτε μια πραγματικότητα. Το ενδιαφέρον είναι οι επιπτώσεις στην εφαρμογή της απόφασης Bosman. Το δικαστήριο δηλαδή δήλωσε, ότι μπορεί ελεύθερα να διακινείται ο κάθε αθλητής ή ποδοσφαιριστής και να παρέχει τις υπηρεσίες του στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Αυτό το ξέρουμε από το 1957 που ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Αυτό το οποίο δεν ξέρουμε είναι ότι το ιδιότυπο δίκαιο, το οποίο παράγεται όχι από τα κράτη, όχι από ιδιωτικούς οργανισμούς, αυτό που επεσήμανε και ο καθηγητής Σταθόπουλος, παραμερίζεται γιατί είναι το δίκαιο της ΦΙΦΑ, παραμερίζει τη βασική αρχή του κοινοτικού δικαίου και αντί ο Παναθηναϊκός να έχει 11 αλλοδαπούς κοινοτικούς υπηκόους στην ομάδα του, πρέπει να έχει 3.

Εκεί ακριβώς είναι το ενδιαφέρον στο στοιχείο αυτό. Αρχικά λοιπόν η Κοινότητα δεν έδειξε ενδιαφέρον, όμως σταδιακά και ιδίως μετά τη δεκαετία του ογδόντα, και δε βοήθησε σε αυτό η νομολογία του δικαστηρίου, και κυρίως οι νέες αντιλήψεις και νέες απόψεις που ήρθαν για θέματα εκπαίδευσης, νεολαίας, κλπ, έφεραν μία νέα δυναμική στην αντιμετώπιση των προβλημάτων. Έτσι όταν άρχισε η διακυβερνητική διάσκεψη, τέθηκε το ερώτημα, κατά πόσο θα έπρεπε ο αθλητισμός να βρει μια θέση κεντρική, όχι απαραίτητα σαν μια διάταξη ενσωματωμένη μέσα στη συνθήκη, αλλά μια τουλάχιστον αναφορά.

Εδώ ακριβώς θέλω από τη μια να σας παρουσιάσω αυτό το θετικό βήμα που έγινε, κατά την άποψη μου, αλλά και από την άλλη να υπογραμμίσω τη διαφορετική προσέγγιση ανάμεσα στις αντιλήψεις των κυβερνήσεων. Ο αθλητισμός ως οικονομική δραστηριότητα, ο αθλητισμός ως κοινωνικό αγαθό, πολιτισμικό αγαθό, ο Ολυμπισμός, είναι αξίες που πάνε πέρα από αυτό το καθημερινό που αντιμετωπίζουμε στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Ο κύριος Φαράντος ξέρει πάρα πολλά από αυτά και φαντάζομαι ότι θα ακούσουμε μερικά ενδιαφέροντα στη συνέχεια. Σε κάθε περίπτωση όμως πρέπει να συγκρατήσουμε ότι σήμερα αυτή η καινούρια δήλωση, η οποία είναι προσαρτημένη στην τελική πράξη, λέει τα εξής: Η διάσκεψη των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης τονίζει την κοινοτική σημασία του αθλητισμού και δη το ρόλο του στη διαμόρφωση της ταυτότητας και στην προσέγγιση των λαών. Καλεί ως εκ τούτου τους Οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ζητούν τη γνώμη των αθλητικών φορέων όταν συζητούνται σημαντικά θέματα, ικανά να επηρεάσουν τον αθλητισμό. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στις ιδιομορφίες του ερασιτεχνικού αθλητισμού.

Η χώρα μας, κυρίες και κύριοι, είναι ανάμεσα σε αυτές που υποστήριξαν την ανάγκη αυτής της δήλωσης να περιλαμβάνει και να αναφορά στον Ολυμπισμό, και σας διαβεβαιώ, ότι αυτό δεν έγινε λόγω του ότι είμαστε απλούς μια υποψήφια χώρα για τους Ολυμπιακούς αγώνες στις αρχές του επόμενου αιώνα, αλλά γιατί διαφωτίζεται η αντίληψη της Ελληνικής Κυβέρνησης από την ανάγκη, στην αθλητική θεώρηση των πραγμάτων, να βλέπουμε τα στοιχεία του Ολυμπισμού. Τελικά επικράτησε ένας ρεαλισμός άλλος και το αποτέλεσμα είναι αυτό το οποίο μόλις σας διάβασα.

Κυρίες και κύριοι, δεν θα μακρηγόρησα) άλλο. Θέλω να υπογραμμίσω, ότι ακριβώς η συζήτηση που πρόκειται να γίνει σε αυτό το Συνέδριο, τουλάχιστον όσον αφορά το σκέλος δραστηριοτήτων του αθλητισμού, υπό το φως των εξελίξεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης Τάξης, έχει πάρα πολύ και ιδιαίτερη σημασία.

Κύριε πρόεδρε καλωσορίζω και στα Γαλλικά τους ξένους συνέδρους και εύχομαι καλή επιτυχία στις διήμερες συζητήσεις που θα ακολουθήσουν. Ευχαριστώ.

Χαιρετισμός του Προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς
κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ BENETH

Ο αθλητισμός υπό οποιανδήποτε εκδοχή αποτελεί πεδίο θαυμαστής ανθρώπινης δραστηριότητας. Κυρίως, ο κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα αλλά και τη φυσική επιθυμία να γυμνάσει το σώμα του, πράγμα που δημιουργεί ευεξία, αλλά και να θαυμάζει τους αθλητές κατά τις προσπάθειες τους.

Η οποιαδήποτε λοιπόν αθλητική δραστηριότητα και ενασχόληση εμπεριείχε ανέκαθεν το στοιχείο του θαυμασμού, της διασκέδασης και του θεάματος.

Ακριβώς σε αυτό το τελευταίο στοιχείο δίνεται πλέον όλο και περισσότερο το βάρος στη σημερινή εποχή. Στην πτυχή της διασκέδασης και του θεάματος προστέθηκε το στοιχείο του τεράστιου οικονομικού κέρδους από τις αθλητικές δραστηριότητες και του επαγγελματισμού των αθλητών. Γύρω από τον αθλητισμό έχει στηθεί παγκόσμιος μια τεράστια επιχείρηση με μεγάλα κέρδη για τους αθλητές, τους παράγοντες και τους διοργανωτές.

Είναι λοιπόν προφανής η ανάγκη πλήρους νομικής οργάνωσης του χώρου αυτού προκειμένου να αποφευχθούν παθολογικά φαινόμενα που θα απομάκρυναν τον κόσμο από τον αθλητισμό.

Σε αυτήν την κατεύθυνση κινείται όπως είναι γνωστό και το ευρωπαϊκό δίκαιο. Όπως είναι γνωστό, οι πολύ γνωστές αποφάσεις Χευλενς και Μπόσμαν οργανώνουν τον κοινό ευρωπαϊκό αθλητικό χοίρο δίνοντας το βάρος κυρίως στην ταύτιση των αθλητών με τον οποιονδήποτε άλλο επαγγελματία που κινείται στα πλαίσια της κοινότητας.

Σε κάθε περίπτωση, δεν θα πρέπει να λησμονούμε ότι στο χώρο του αθλητισμού, εκτός από τις εμπορικές και οικονομικές διαστάσεις του θέματος, οφείλουμε όλοι μας προσωπικό σεβασμό στους ανθρώπους εκείνους που κυριολεκτικά σπρώχνουν στα όρια τις δυνατότητες του ανθρώπινου σώματος.

Με τις σκέψεις αυτές χαιρετώ το Συνέδριό σας και εύχομαι καλή επιτυχία στις εργασίες του.

Χαιρετισμός του Αναπληρωτή Προέδρου του ΤΕΦΑΑ και Προέδρου του Τμήματος Νομικής
του Πανεπιστημίου Αθηνών
κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΛΑΜΑΡΗ

Κύριε πρόεδρε της Οργανωτικής Επιτροπής, κύριε Υπουργέ της Δικαιοσύνης, κύριε Νομάρχα, κύριε Δήμαρχε, αποτελεί για μένα τιμή, αλλά και μεγάλη χαρά που έχω την δυνατότητα να απευθύνω ένα σύντομο χαιρετισμό.

Κατά κύριο λόγο, επειδή η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου Αθηνών μου έχει κάνει την τιμή να με ορίσει, εδώ και ενάμιση χρόνο, αναπληρωτή πρόεδρο του Τμήματος Φυσικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Αθηνών και αφετέρου, επειδή οι συνάδελφοι μου στο Πανεπιστήμιο πριν από λίγες ημέρες μου έκαναν και αυτοί την τιμή να με εκλέξουν πρόεδρο του τμήματος Νομικής για την επόμενη διετία. Υπάρχει και ένας πολύ προσωπικός λόγος, ότι η καταγωγή μου είναι κατά 50% από το Ναύπλιο και ως μικρό παιδάκι πολλές φορές τα καλοκαίρια έπαιζα σε ένα παλιό κτίριο πίσω από αυτό το μνημείο.

Κυρίες και κύριοι, το αθλητικό δίκαιο, και θα ήθελα και εγώ από τη δική μου πλευρά να επισημάνω, ότι ο συνάδελφος κύριος Παναγιωτόπουλος από πολλά χρόνια δείχνει μια *ιδιαίτερα επιτυχημένη ενασχόληση* με το αθλητικό δίκαιο και σε πρωτοβουλία του οποίου οφείλεται η δημιουργία της οργανώσεως αυτής, αποκτά στη ζωή μας όλο και μεγαλύτερη σημασία. Σημασία άλλες φορές καθαρά πρακτική, το ζούμε κάθε Σαββατοκύριακο, όταν αντιλαμβανόμαστε, είτε ιδίως όμασι, είτε δια της αναγνώσεως εφημερίδων, αυτά που συμβαίνουν στο χώρο του αθλητισμού, εν πολλοίς απαράδεκτα, ή όταν βλέπουμε ανθρώπους στο χώρο του αθλητισμού να μην συμπεριφέρονται αξιοπρεπώς και να παραμένουν ατιμώρητοι. Αυτό συμβαίνει διότι ο χώρος της αθλητικής δικαιοσύνης κάπου πάσχει. Και πάσχει, διότι δεν είναι εντεταγμένος μέσα σε ένα θεσμικό πλαίσιο αυστηρό, όπως είναι η πολιτική ή η διοικητική δικαιοσύνη, αλλά είναι εντεταγμένος σε ένα πλαίσιο στο οποίο βέβαια μετέχουν και οι δικαστές αλλά όχι μόνο.

Κατά τη δική μου γνώμη, ένα δικαιοδοτικό όργανο στο οποίο δεν μετέχουν μόνο οι δικαστές, αλλά εκ περιτροπής και άλλα άτομα, νομικοί σύμβουλοι εν πολλοίς, αλλά όχι πάντα, πάσχει από το σπέρμα του και δεν μπορεί να αποδώσει δικαιοσύνη με την αυστηρότητα και την πειστικότητα που απαιτείται από τέτοια δικαιοδοτικά όργανα να αποδίδουν. Βέβαια όπως ανέφερε και ο πρώην πρόεδρος του Πανεπιστημίου Αθηνών και αγαπητός και σεβαστός συνάδελφος στη Νομική Σχολή, κύριος Σταθόπουλος, η Νομική Σχολή ήδη ενέταξε το αθλητικό δίκαιο στη διδακτέα ύλη και αυτό νομίζω ήταν πολύ σωστή απόφαση.

Οποσδήποτε υπάρχουν και άλλοι αρμόδιοι, αλλά βεβαίως η καταρχήν δογματική επεξεργασία είναι έργο της Νομικής Σχολής.

Κύριοι συνάδελφοι, κυρίες και κύριοι, αξιότιμε κύριε Υπουργέ, η πολιτεία άλλες φορές πλουσιοπάροχα, μέχρι τρόπου που αποτελεί σκάνδαλο, ενισχύει τον αθλητισμό, υπενθυμίζω το χάρισμα εκατομμυρίων σε διάφορες ομάδες που έχουν χρέη, και μάλιστα υπάρχει μία αγαστή σύμπνοια όλων των πολιτικών πλευρών στη Βουλή να χαρίζουν χρέη σε ποδοσφαιρικές ομάδες, και αντ' αυτού βέβαια, όταν απαιτείται κάποια ενίσχυση εκείνων των θεσμών που τουλάχιστον θεραπεύουν το αθλητικό δίκαιο, όπως είναι τα Πανεπιστήμια, όπως είναι τα τμήματα φυσικής αγωγής, όπως είναι οι Νομικές Σχολές, εκεί το κράτος να επιδεικνύει - επιτρέψτε μου την ορολογία, παρά την παρουσία του αξιότιμου κυρίου Υπουργού Δικαιοσύνης - μια τσιγγουνιά. Λόγου χάρη γνωρίζω, εξ ιδίας αντιλήψεως, ότι το Υπουργείο Πολιτισμού οφείλει από δύο χρόνια τουλάχιστο να καταβάλλει στα τμήματα φυσικής αγωγής τα χρήματα που, σύμφωνα με το νόμο, οφείλει να καταβάλλει κάθε χρόνο. Και βέβαια πολλές φορές, όταν τα Πανεπιστήμια ζητούν αύξηση επιχορηγήσεως, δικαίως απαντά το υπουργείο οικονομικών με την ένσταση τη γνωστή στα ελληνικά πράγματα: «δεν υπάρχουν χρήματα». Υπάρχουν χρήματα όμως για να χαρίζονται στην Α, στη Β ή στη Γ ποδοσφαιρική ομάδα. Δεν θα ήθελα βέβαια με αυτά να περιοριστώ μόνο στο ρόλο του γκρινιάρη, σ' αυτή την κατά τα άλλα πολύ σημαντική εκδήλωση.

Εκείνο το οποίο νομίζω όμως ότι θα πρέπει να γίνει, και είναι ευτύχημα που ο κύριος Υπουργός Δικαιοσύνης έχει μια πολύ επιτυχημένη πείρα ως δικηγόρος και ως πρόεδρος του

Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, είναι να προσεχθεί ο χώρος της Αθλητικής Δικαιοσύνης αν θέλετε από πλευράς υπουργείου, πολύ πιο αποφασιστικά, πιο επαγγελματικά, πιο νομικά. Εάν ο χώρος της Αθλητικής Δικαιοσύνης περιχαρακωθεί με αυτό τον αυστηρό τρόπο όπως προβλέπεται και στα άλλα δικαιοδοτικά όργανα, τότε πιστεύω ότι θα έχει τεθεί ένας πολύ σοβαρός θεμέλιος λίθος, ώστε ο χώρος του Αθλητισμού να έχει ένα σοβαρό δικαιοδοτικό όργανο το οποίο θα απονέμει δικαιοσύνη.

Και πάλι ευχαριστώ πολύ και θα ήθελα για μια φορά ακόμη να συγχαρώ τον κύριο Παναγιωτόπουλο για την ωραία του πρωτοβουλία.

Μήνυμα Γενικού Γραμματέα Αθλητισμού
κ. ΓΙΑΝΝΗ ΣΓΟΥΡΟΥ

Η πρωτοβουλία και η συνεισφορά του Ελληνικού Κέντρου Έρευνας και Αθλητικού Δικαίου τόσο όσον αφορά την ίδρυση, όσο και την μετέπειτα πορεία της Διεθνούς Ενώσεως Αθλητικού Δικαίου, αποδεικνύει τις μεγάλες δυνατότητες των Ελλήνων Επιστημόνων και ταυτόχρονα την ελληνική αναπτυξιακή συμβολή και σ' αυτό τον ιδιαίτερα σημαντικό επιστημονικό χώρο του Παγκόσμιου Αθλητισμού. Σήμερα με ιδιαίτερη χαρά χαιρετίζω την οργάνωση του 5ου Διεθνούς Συνεδρίου στην χώρα μας με το επίκαιρο θέμα «ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ - ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ». Πιστεύω ότι και σ' αυτή τη συνεδρίαση όπως και στις προηγούμενες της Αθήνας, της Ολυμπίας, της Νίκαιας και της Βαρκελώνης, τα συμπεράσματα τα οποία θα προκύψουν θα συμβάλουν καθοριστικά και αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση σύγχρονων Αθλητικών θεμάτων που έχουν δημιουργηθεί, μέσα από την παγκόσμια και ταυτόχρονα πολυδιάστατη, αθλητική ανάπτυξη των τελευταίων χρόνων.

Με αθλητικούς χαιρετισμούς

Address of Greek Secretary General for Sports
YANNIS SGOUROS

The initiative and contribution of the Hellenic Center of Research on Sports Law both in the establishment and the further course of the International Association of Sports Law proves the significant potential of Greek scientists and, at the same time, the Greek developmental contribution in this particularly important scientific field of International-Sports, I am very pleased to greet the organisation of the 5th International Congress in our country with the very topical subject «Sports Activities -European Community Law and International Implications».

I believe that in this congress, as in the previous ones in Athens, Olympia, Nice and Barcelona, the conclusions will decisively and effectively contribute to dealing with modern Sports issues that have arisen through the international and multi-dimensional sports developments in the last few years.

With sporting regards

Address from the Participants of 5th IASL Congress
by: ROBERT DAVIS
Assoc. Prof. University of Mississippi

Παρακαλώ, καλησπέρα,

On behalf of my colleagues in the United States of America, I am quite honored to be here, in Nafplio, this afternoon, this evening in this warm and fellow country of Greece. It's possible I think, I will not return to America but stay in Greece with my "Αδελφοί και Αδελφές".

The International Association of Sports Law is an organisation that is exceptional. Professor Panagiotopoulos and people here have helped to make it so. It brings together annually people from all over the world to discuss common and uncommon issues of sports in our countries. In doing so, not only do we learn about our laws and rules of sports, but we also do something equally important and that is we learn about our cultures, we learn about each other and in this way we promote cultural understanding and the cause of peace. On behalf of my colleagues in United States, your presence here is very important.

Indeed your continuous involvement with IASL is critical. We extend to you our warmest greetings and encourage you to invite your colleagues to join us in the special work that we do.

Ευχαριστώ πολύ! Thank you very much.

Κήρυξη Έναρξης Εργασιών 5ου Συνεδρίου Αθλητικού Δικαίου
από τον Υπουργό Δικαιοσύνης
κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟ

Σεβασμιότατε Μητροπολίτη Αργολίδος κύριε Ιάκωβε, Αξιότιμοι κ. Νομάρχη Αργολίδος και κ. Δήμαρχε Ναυπλιέων, Κύριοι Πρόεδροι των Δικηγορικών Συλλόγων Αθηνών, Πειραιά και Ναυπλίου, Κύριε Πρόεδρε και κ. Γενικό Γραμματέα της Δεθνούς Ενώσεως Αθλητικού Δικαίου, κ. Πρόεδρε της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου,

Κυρίες και Κύριοι Σύνεδροι,

Με ιδιαίτερη χαρά πήρα την πρόσκληση σας να χαιρετήσω το Συνέδριο σας και να παρακολουθήσω τις εργασίες του και τις ευγενικές σας προσπάθειες στην ανάπτυξη του αθλητικού ιδεώδους που όργανο λειτουργίας είναι και το Αθλητικό Δίκαιο, το οποίο με τους κανόνες του βοηθάει στη δημιουργία καλού κλίματος διεξαγωγής αγώνων και αγωνισμάτων και καλού κλίματος υπεράσπισης και προαγωγής του αθλητικού ήθους.

Ως Υπουργός της Δικαιοσύνης δράττομαι της ευκαιρίας να πληροφορηθώ και εγώ που βρίσκεται σήμερα το αθλητικό δίκαιο της χώρας μας, πως είναι το σημερινό αθλητικό ελληνικό δίκαιο και η λειτουργία του, τι έχετε κάνει, κύριοι συνάδελφοι, νομικοί, μέχρι τώρα. Για ποια αθλητική δικαιοσύνη μιλάμε και τι πρόκειται να προτείνετε περαιτέρω προς αποκατάσταση κράτους δικαίου γύρω από τα αθλητικά πράγματα και τη διεξαγωγή αθλητικών αγώνων κ.λ.π.

Σας διαβεβαιώνω δε ότι όποιους κανόνες καταρτίσετε - συνθέσετε -συγκροτήσετε προς διόρθωση ή συμπλήρωση ισχυόντων ή θέσπιση νέων - θα τους υιοθετήσω και σαν υπουργός θα τους βάλω οπωσδήποτε στην κίνηση της διαδικασίας και της δράσης με την επιψήφιση ενός νόμου ή ενός αθλητικού κώδικα.

Είστε έτοιμοι να έχετε έναν κώδικα; Να συνθέσετε έναν Κώδικα;

Κατά τα άλλα, διότι έχω πάρει μέρος σε δεκάδες συνέδρια, είτε χαιρετίζοντας εκ μέρους της κυβέρνησης -είμαι κάπου 15 χρόνια βουλευτής και πάρα πολλά υπουργός- είτε ακόμη μετέχοντας στα διοικητικά συμβούλια, είτε ακόμα στα ποδοσφαιρικά σωματεία, υπό την έννοια του παράγοντα που τον λένε σήμερα έχω γεύση των προβλημάτων γενικών και ειδικών του αθλητισμού, του αθλητικού δικαίου, της λεγόμενης αθλητικής δικαιοσύνης.

Κάποτε ήμουν Γεν. Γραμματέας «της Προοδευτικής» στην Κοκκινιά και πολύ αργότερα μέλος του διοικητικού συμβουλίου «του Ατρόμητου Περιστερίου» πολλά χρόνια. Και όταν «μάλωναν» οι μεγάλοι σύλλογοι, και έλεγε π.χ. ο Νταϊφάς «δικός μας είναι ο Γιαννόπουλος - Ολυμπιακός», ο Βαρδινογιάννης «δικός μας είναι - Παναθηναϊκός», γιατί πήγαινα στους αγώνες τους ή ο φίλος μου ο Κατσιφάρας «με την ΑΕΚ είναι ο Γιαννόπουλος» και πιεζόμενος «πανταχόθεν» ή συνεχώς βαλλόμενος σε κάποια ερώτηση δημοσιογράφου είπα «Ατρόμητος Περιστερίου» και ησυχάσαμε άπαντες.

35Σε κάποια άλλη εκδήλωση παρέστην ως υπουργός της Δικαιοσύνης και κήρυξα τις εργασίες μιας διημερίδας που έγινε στο Κολλέγιο για την Αθλητική Δικαιοσύνη, στο Αμερικανικό Κολλέγιο. Δεν ξέρω αν συνάπτονται οι σχέσεις ή συνδέονται που ο Παπαδογιαννάκης Γενικός Γραμματέας, ο φίλος και συνάδελφος ήταν κι εκείνος εκεί. Το λέω αυτό επειδή οι κύκλοι είναι παράλληλοι και πολλοί είναι εδώ όπως βλέπω, που ανήκουν σε σχετικούς αθλητικούς κύκλους.

Διαισθάνομαι ότι πλέετε σε πελάγη ευτυχίας από τη μία πλευρά, ασυννενοησίας όμως από την άλλη πλευρά είτε αστικού δικονομικού είτε αθλητικού δικαίου.

Σαν υπουργός Δικαιοσύνης οπωσδήποτε θα καλύψω τις προσπάθειες σας. Πάντως μην πείτε ξανά ότι χάρισε το κράτος στις ποδοσφαιρικές ομάδες χρήματα ή κατάργησε χρέη. Όχι. Ρύθμιση χρεών έγινε, επωφελώς βέβαια για τις ομάδες, με την πίεση βέβαια όλων των βουλευτών εξ όλων των κομμάτων γιατί συμβαίνει να είμαστε όλοι φίλοι των αθλημάτων μεταξύ των οποίων και το ποδόσφαιρο, που περιήχθη στην κατάσταση του Εμπορίου με τις λεγόμενες ΠΑΕ.

Εγώ είμαι του κλασικού αθλητισμού φίλος, μπήκα και στο ποδόσφαιρο, μ' αρέσει και η πάλη και η πυγμαχία κάποτε ένας φίλος μου μας πήγε να τον παρακολουθήσουμε και σε παλαιαιτικούς, μάλλον πυγμαχικούς την ημέρα εκείνη αγώνες. Και τον είδα να τρέχει η μύτη του από το ξύλο που έτρωγε στο ρινγκ, τον πήρα και δεν ξαναπήγαμε. Δεν ξέρω και σε ποιο άθλημα ανήκει ο παριστάμενος φίλος μου Βενιζέλος στην πάλη ή στην άρση βαρών;

Θα συνεργαστούμε μαζί και θα συννενοηθούμε περί του πρακτέου.

Θέλω λίγο το κλίμα ν' αλλάξουμε εδώ. Αλλά και για την Ιστορία του θεσμού να πω και εγώ λίγα λόγια.

Θα παρακολουθήσω τις εργασίες σας όσο συνεχίζονται απόψε. Ήρθα ειδικώς απόψε λίγο αργά παρ' ότι όλη μέρα ήμουν απασχολημένος. Το πρωί είχα τρίωρη συνέντευξη. Είχα τρεις μήνες να δω τους δημοσιογράφους και είχαμε παρά πολλά θέματα να συζητήσουμε.

Ευχαριστώ λοιπόν για την πρόσκληση. Είμαι ιδιαίτερα ευτυχής που μου δίνεται η ευκαιρία απόψε με τη διοργάνωση του 5^{ου} Συνεδρίου αθλητικού δικαίου στην Ελλάδα, στο Ιστορικό Ναύπλιο, την πρώτη πρωτεύουσα του Ελληνικού κράτους, να είμαι κοντά σας.

Βεβαίως με τους Πολυζωίδηδες και με τους Τερτσέρηδες εδώ στο Ναύπλιο για να θυμηθούμε τη δίκη του Κολοκοτρώνη με τους διώκτες του βαυαρούς επιχειρούντες να εξοντώσουν. Και με την επανάσταση του Ναυπλίου του 1864 και με το Παλαμήδι εδώ και την Ακροναυπλία. Το άντρο των βασανιστηρίων των κομμουνιστών, από τη Μεταξική δικτατορία κάποια εποχή, που τους παρέδωσαν οι της δικτατορίας Μεταξά στους Γερμανούς, εκ προθέσεως, προς εξόντωση. Για να σταθούν στο εκτελεστικό γερμανικό απόσπασμα αργότερα οι περισσότεροι.

Χαιρετίζω την πρωτοβουλία του Δ.Σ. της Διεθνούς Ενώσεως Αθλητικού Δικαίου να οργανώσει το Συνέδριο αυτό στη χώρα μας με το πολύ επίκαιρο και σημαντικό θέμα «Αθλητική δραστηριότητα Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο και Διεθνείς προεκτάσεις».

Το θέμα αυτό, Κυρίες και Κύριοι, τελευταία δεν απασχολεί στενά μόνο τον επιστημονικό κόσμο του αθλητικού δικαίου, τον οποίο εσείς απόψε επαξίως εκπροσωπείτε. Αλλ' απασχολεί και έντονα θα έλεγα και σε μεγάλο βαθμό τις κυβερνήσεις τόσο των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και των υπολοίπων χωρών, αφού ο αθλητισμός, διεθνώς έχει πάψει προ πολλού να είναι απλά μία ερασιτεχνική και άδολη δραστηριότητα. Στις μέρες μας ο αθλητισμός έχει μετεξελιχθεί σε μια σημαντική οικονομική δραστηριότητα με πολύπλοκες αναπτυσσόμενες σχέσεις ανάμεσα στα μέρη που εμπλέκονται σε αυτόν. Έτσι καθίσταται αναγκαία η ύπαρξη ειδικών κανόνων δικαίου για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος του αθλητισμού, των καλών, αθλητικών σχέσεων και την εξασφάλιση του σκοπού του αθλητισμού ως θεσμού του πολιτισμού μας.

Ιδιαίτερα πρέπει να επισημάνουμε τον πολιτισμικό χαρακτήρα του Αθλητισμού που έχει τις ρίζες του βαθιά μέσα στην Ελληνική αθλητική παράδοση της οποίας κέντρο είναι ο αγώνας, ο συναγωνισμός ή «αγαθή έρις» όπως την έλεγαν οι κλασσικοί μας και που έχει στόχο την ενίσχυση της προσωπικότητας του ανθρώπου, επειδή όπως λένε σήμερα με τη σωματική δραστηριότητα εμφυτεύονται μεγάλες ανθρώπινες αξίες.

Το Συνέδριο τούτο με τους εξαιρετους ομιλητές και την πλούσια θεματική καλείται να συμβάλλει με τα πορίσματα του τόσο στην πρόοδο της επιστήμης του νέου αυτού κλάδου, του Αθλητικού Δικαίου, όσο και στην ειδική συνεισφορά του στην αντιμετώπιση τρεχόντων ζητημάτων στην καθημερινή αθλητική δραστηριότητα, όπως είναι αυτά που αντιμετωπίζουμε σήμερα εδώ και στην Ευρώπη με τον επαγγελματικό Αθλητισμό.

Με την πεποίθηση ότι οι εργασίες του Συνεδρίου αυτού θα συμβάλλουν ουσιαστικά στην επιστήμη και στην πράξη προσφοράς στον Αθλητισμό, κηρύσσω την έναρξη των Εργασιών του, ευχόμενος να Περάσετε όλοι Καλά στο Ναύπλιο.

Περιμένω με ιδιαίτερη χαρά τα Πορίσματα σας.

Ευχαριστώ πολύ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

INTRODUCTION

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΕΤΩΜΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΣ ΣΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑ

Γεώργιος Δ. Φαράντος

Καθηγητής φιλοσοφίας ΤΕΦΑΑ του Πανεπιστημίου Αθηνών

Το ανατολικό Αέτωμα του ναού του Διός στην Ολυμπία ανήκει στα μεγάλα αριστουργήματα της αρχαίας ελληνικής και της παγκόσμιας τέχνης. Υπ' αυτή την έννοια και μόνο το μνημείο αυτό θα αρκούσε για να καταστεί αντικείμενο ανάλυσης και θεωρίας. Όμως το Αέτωμα αυτό ως υψηλό έργο τέχνης έχει και άλλα περιεχόμενα ένα εκ των οποίων είναι η έννοια του Δικαίου που εμφανίζεται μέσω αυτού και η οποία αξίζει να συζητηθεί. Το Αέτωμα αυτό είναι έργο της περιόδου μετά τους Περσικούς Πολέμους¹. Ο Αρχιτέκτων Λίβων άρχισε να χτίζει το Ναό του Διός το 470 π.Χ. και αυτός ολοκληρώθηκε το 456 π.Χ.². Όλος ο ναός αποτελεί σαφές δείγμα επιρροής της Αθηναϊκής Δημοκρατίας, και του κόσμου της, μετά τους Περσικούς Πολέμους. Άρα το Αέτωμα και ο Ναός είναι έργα των αρχαίων της Πεντηκονταετίας (478 - 431 π.Χ.) και βρίσκονται σε άμεση επαφή με τις μεγάλη πνευματική και πολιτική δύναμη της Αθηναϊκής Δημοκρατίας.

Η μορφολογική περιγραφή του Αετώματος αυτού απ' τους Αρχαιολόγους A+N Yalouris (όπως παραπάνω) είναι εξαιρετική. Το ίδιο ισχύει και για τη μελέτη της φίλης μας και συναδέλφου στη Δ. Γερμανία κ. Simon Erika, Zuden Giebeln des Zeustempels von Olympia. In Mitt. D. D. Arch. Inst. Athen. Abt. 83, 1968.

Στηριζόμενος στην περιγραφή των Yalouris παρατηρούμε ότι το ανατολικό Αέτωμα «δείχνει τη μυθική αρματοδρομία του Πέλοπα και του Οινόμαου». Στο κέντρο του Αετώματος μεταξύ των μορφών των Οινόμαου και Στερόπης και Πέλοπα και Ιπποδάμειας έχουμε ως εξέχοντα τον Δία τον θείο Ελλαοδόκη που ίσταται στη μέση της σύνθεσης. Οι μορφές που βρίσκονται σε μια τραγική ακινησία και είναι βυθισμένες σαν σε βαθύ ύπνο όπως την στιγμή πριν την έναρξη του αγώνα κρατάνε τη συγκεντρωμένη σ' αυτές δυναμική και ενέργεια σε απόλυτη ισορροπία. Αυτή η νεοφανής έκφραση του Τραγικού που δεν φαίνεται ανοιχτά» αποτυπώνεται και σε άλλες μορφές του Αετώματος όπως του Μάντη.

«Ο Ζεύς κρατούσε τον κεραυνό», ο Οινόμαος και ο Πέλοψ» σε ηρωική γυμνότητα (ύψος 2,77 μ.) πλαισιώνουν το θεό». Ο Οινόμαος και ο Πέλοψ σύμφωνα με το Μυθολογικό κύκλο της Ολυμπίας είχαν εμπλακεί σε αρματοδρομία, αγώνα ζωής ή θανάτου απ' την Ολυμπία μέχρι τον Ισθμό μετά τον οποίο ο Πέλοψ ως νικητής θα έπαιρνε ως σύζυγο την Ιπποδάμεια ή ως ηττημένος θα φονευόταν όπως 13 μέχρι τότε Μνηστήρες, των οποίων τα κρανία κρέμονταν μπροστά στο Ανάκτορο του Οινόμαου. Όμως ο Πέλοψ με δόλο, στον οποίο συμμετείχε και η κόρη του Οινόμαου Ιπποδάμεια και ο Ηνίοχος του Μύρτιλος που είχε ερωτευθεί την Ιπποδάμεια και φονεύθηκε δόλια γι' αυτήν απ' τον Πέλοπα, σκότωσε τον Οινόμαο νυμφεύθηκε την Ιπποδάμεια, σκότωσε το Μύρτιλο που τον βοήθησε και πήρε το θρόνο του Οινόμαου.

Τώρα «φιγουράρουν» όλοι μαζί δίπλα στο Δία στο ανατολικό Αέτωμα του Ναού του Διός.

Οι πολλαπλοί φόννοι, ο δόλος, η αγριότητα, οι συγκρούσεις και τα κακά τι έγιναν; Πώς υψώθηκαν φονιάδες και δόλιες πράξεις πάνω σε ένα αρχαίο Ναό ο οποίος δεσπόζει στην ιερή Άλτι στο Στάδιο και στους αγώνες; Για ποιο λόγο έπρεπε μέσα στην Ολυμπία να τεθούν απέναντι απ' τους αρχαίους θεωρούς τέτοιες μορφές και τέτοια σύμβολα; Ευτυχώς που η μεγάλη και υψηλή τέχνη που εμφανίζεται στο ανατολικό αέτωμα δεν αποτελεί ένα προϊστορικό ρεπορτάζ που αφορά δόλους και φόνους αλλά μια γλυπτική, καλλιτεχνική κατανόηση και ερμηνεία μεγάλων διαδικασιών με επίκεντρο την Ολυμπία.

¹ Yalouris, Atn. : OLYMPIA. Ein Fuhrer durch museum unal Heiligtum (1991) σελ. 11 Κ.Ε.

² Αυτόθι

Η εικονολογία του Αετώματος γίνεται κατανοητή και μέσω του Φιλόστρατου³. Δεν θα ασχοληθούμε εδώ με την τάξη, διάταξη, γυμνότητα, στάση αισθητική κλπ. των μορφών. Αυτό το έχουμε πράξει σε άλλη εργασία μας⁴ (και με τη βοήθεια και άλλων επιστημών).

Το κεντρικό ζήτημα στην παρούσα σύνοψη είναι η έννοια του Δικαίου κατά το Αέτωμα αυτό. Η έννοια του Δικαίου στο Αέτωμα αυτό συμβολίζεται με την κεντρική και δεσπίζουσα μορφή του Διός ο οποίος κρατούσε στο αριστερό χέρι του κεραυνό. Το ίδιο γίνεται και με την παράσταση του Ηρακλή και το «χέρι βοηθείας» της Αθηνάς στη Μετώπη του ίδιου Ναού. Ο Ηρακλής κρατώντας ως άλλος Άτλας τον κόσμο στην πλάτη του με ένα μαξιλάρι ανάμεσα στην πλάτη και το κεφάλι δέχεται υποστήριξη απ' την Αθηνά. Αυτή η πλήρης ιλαρότητας και συγκατάβασης σκηνή της Μετώπης δείχνει τον τρόπο με τον οποίο η αρχαία Ελλάδα συστηματοποίησε τις δυνάμεις της προϊστορίας και τον πρωτοελληνικό κόσμο. «Ο Ζεύς στο κέντρο του Αετώματος δείχνει την τελική επικράτηση του ελληνικού πνεύματος πάνω στις δυνάμεις της προϊστορίας. Οι μορφές του Οινόμαου, Πέλοπα, Στερόπης, Ιπποδάμεια, Ηνίοχου, Υπηρετών, Μάντεων, Αρμάτων και Ποταμών ένθεν και ένθεν του Διός δείχνουν ότι ο αγώνας υπήρξε ως ιστορία... το ότι το νόημα της προϊστορίας είναι η ιστορία όπως αυτή γίνεται κατανοητή ως διαδικασία μόρφωσης του ανθρώπου ως καλού κ' αγαθού πολίτου στον ορίζοντα ευνομούμενης δημοκρατικής πολιτείας με σκοπό την τελείωση μέσω του δικαίου, του καλού, του αληθινού και του ελεύθερου. Έτσι το Αέτωμα κυριαρχείται από μεγάλες προϊστορικές και ελληνικές δυνάμεις από ένα σύστημα του οποίου η ενότητα έγκειται στην αρμονία των ιστορικών και προϊστορικών αντιθέσεων⁵».

Τι άλλο έχει συμβεί σύμφωνα με το Αέτωμα;

I) Η Ιπποδάμεια, έχει πάρει τη θέση της Magna Mater και είναι τώρα κόρη, ερωμένη, νύμφη, σύζυγος αλλά και συνεργός σε φόνο κατά την περίφημη αρματοδρομία και έτσι πατροκτόνος. **II)** Ο Πέλοπας από μνηστήρας, αγωνιστής, σύζυγος, φονιάς έχει μεταμορφωθεί σε αρχηγό Γένους και θεμελιωτή αγώνων. **III)** Ο Οινόμαος είναι τμήμα του παρελθόντος δράματος και αυτός φονιάς και τώρα προπάτωρ του Γένους. **IV)** Έχουν προηγηθεί αγώνες, έρωτες, γάμοι, φόννοι, νίκες. **V)** Έχουμε την επιβλητική και εξέχουσα παρουσία του Διός, τη λύση στη συνάντηση προϊστορίας και ελληνικής ιστορίας, πρωτοελλάδας, Μητριάρχιας και Πατριαρχίας. Η αντικατάσταση της πρωτοελληνικής Μητριάρχιας από την ελληνική Πατριαρχία γίνεται υπό τους όρους που περιγράφουν ο Μυθολογικός κύκλος της Ολυμπίας και το ανατολικό Αέτωμα του Ναού του Διός. Τους αγώνες γυναικών αντικαθιστούν αγώνες ανδρών το δράμα αυτών των εξελίξεων κυριαρχείται απ' την μορφή του Διός ως Κριτή, Ελλανοδίκη και πηγής Δικαίου.

Το Δίκαιο το οποίο συμβολίζει ο Ζεύς είναι ελληνικό και προέρχεται απ' την επικράτηση των ελλήνων πάνω στους Πρωτοέλληνες. Αυτή η επικράτηση θα ήταν μια αφόρητη «δείξις» αν μαζί μ' αυτή δεν εμφανιζόταν μια περιγραφή και παιδεία που οδηγούν σε έναν ορίζοντα τάξης και ειρήνης.

Έτσι η έννοια του Δικαίου που εικονίζεται στο ανατολικό Αέτωμα του Ναού του Διός είναι μυθολογική, προϊστορική, ιστορική, κοσμολογική και πολιτική. Αυτό το πολυεπίπεδο εννοιοπεδίο δείχνει μία πολυεπίπεδη ελληνική σύνθεση, την ενότητα προϊστορίας και ιστορίας το δίκαιο, ελεύθερο και ωραίο στον ορίζοντα της πόλης, της δημοκρατίας και ευδαιμονίας μέσα στο φως της ανάπτυξης του ελληνικού πολιτισμού και της γένεσης του ανθρώπου σε άνθρωπο.

Έτσι μύθος και ιστορική πράξη παραμένουν αδιάσπαστα η καλλιτεχνική αποκάλυψη της αρχικής πραγματικότητας και η εύρεση και μίμηση του νοήματος της ιστορίας είναι «ομού

³ Φιλόστρατος : Imagines (το ίδιο και Φιλόστρατος ο ανώτερος). Loeb Classical Library. Heinemann, London 1960 σελ. 68-70, 118-122, 320-324.

⁴ Φαράντος Γ. : Προλεγόμενα Θεωρίας - φιλοσοφίας Αθλητισμού. Ιπποδάμεια και Ζεύς Α' . Ο Μυθολογικός Κύκλος της Ολυμπίας Β' Το Ανατολικό Αέτωμα του Ναού του Διός στην Ολυμπία (Αισθητική). Αθήνα 1996. Σελ. 241-291.

⁵ Φαράντος, όπου παραπάνω.

πάντα» και έχουν τελοσκοπικό χαρακτήρα. Ποιος είναι ο χαρακτήρας αυτός; Η διαρκής ολοκλήρωση, αρτιότητα, τελειότητα απελευθέρωση και ευδαιμονία του ανθρώπου.

Έτσι έχουμε εδώ ένα «έργον ανθρώπινον», μια πράξη «κατά λόγον» η οποία αποδεικνύει τη δύναμη του ανθρώπου το να μπορεί αυτός να κατανοεί την ιστορία υπό τις κατηγορίες του καλού, του αληθινού, του ελεύθερου και του δίκαιου και αυτή την κατανόηση να την καθιστά πηγή δημιουργίας νέου κόσμου.

Το εξέχον του Διός δείχνει ότι εδώ δεν έχουμε μια απλή νομιμότητα αλλά έχουμε την κατ' εξοχήν παρουσία και δύναμη του Δικαίου.

Ο Ζεύς ο πατήρ θεών και ανθρώπων καθέζεται ως μέγας υψηλός και κυρίαρχος άρχων αλλά και ως άνθρωπος, προσηνής, συγκαταβατικός και εγγυητής της υπερηφάνειας του γένους, του ανθρώπου και του πολίτη μέσα σ' έναν γενικό και δημόσιο ορίζοντα όπου κάθε θεωρός μπορούσε να απολαύσει τη σεμνότητα με την οποία ο αγών και η δίκη πήραν μορφή μέσα στην ιστορία αλλά και θα πάρουν μορφή σε κάθε ολυμπιακό αγώνα.

Έχουμε εδώ ένα άριστο ευρετήριο, έναν κορυφαίο τόπο της αρχαίας ελληνικής γλυπτικής για την κατανόηση της αρχαίας ελληνικής καλοκαγαθίας ευδαιμονίας και «ωραίωσης υπό τον όρο του Δικαίου.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η υποταγή της Μητριαρχίας και η εμφάνιση της Πατριαρχίας συνθέτουν γεγονότα παγκόσμιας σημασίας. Αυτό συνέβη σε λίγα μέρη του πλανήτη. Το πολιτιστικό επίπεδο της πρωτοελληνικής Μητριαρχίας παρουσιάζει κατακτήσεις τις οποίες με δυσκολία ενσωμάτωσε η ελληνική Πατριαρχία. Η σημερινή έρευνα έδειξε ότι ακόμη και μέσα στη μορφή του Διός έχουμε πολλά επίπεδα ιστορικής και πολιτιστικής πραγματικότητας.

Το ίδιο ισχύει και για την αρχαία ελληνική έννοια του Δικαίου και βέβαια και για το Δίκαιο των αρχαίων Ολυμπιακών αγώνων.

Το ίδιο πολυεπίπεδη και πολυαιτιατή είναι και η σημερινή γενική και αθλητική πραγματικότητα και επομένως και το αθλητικό δίκαιο και οι αθλητικές νομοθεσίες.

Ας μάθουμε λοιπόν σπουδάζοντας το ανατολικό αέτωμα του Ναού του Διός στην Ολυμπία να κατανοούμε το αθλητικό Δίκαιο σε αυτόν τον ορίζοντα ως ένα *signum Humanitatis* και ανάπτυξης του ανθρωπισμού και του πολιτισμού.

Α' ΘΕΜΑΤΙΚΗ - Α' THEMATIC

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΣΤΗΝ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
EUROPEAN COMMUNITY LAW WITHIN SPORTS ACTIVITIES

ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

*Δημήτριος Παναγιωτόπουλος
Επίκ. Καθηγητής Αθλητικού Δικαίου ΤΕΦΑΑ
Πανεπιστημίου Αθηνών*

Διάγραμμα

Εισαγωγή

1.Πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου στην αθλητική δραστηριότητα

1.1 Κοινοτικό Δίκαιο και Αθλητισμός

1.2 Ελευθερία εργασίας - Συμβάσεις στην αθλητική δράση

2. Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων - Αθλητών- ανταγωνισμός

2.1 Νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου (ΔΕΚ)

2.1.1 Περιπτώσεις του Άρθρου 48 κατά τη νομολογία

2.1.2 Αρχή της ίσης μεταχείρισης

3. Επιπτώσεις του κοινοτικού δικαίου στη διεθνή αθλητική δράση

3.1 Ελεύθερη παροχή αθλητικών υπηρεσιών - ανταγωνισμός

Συμπέρασμα - ειδικότερα συμπεράσματα - προτάσεις

Εισαγωγή

Ο Αθλητισμός και αθλητική δραστηριότητα γενικά υπόκειται σε ρυθμιστικούς κανόνες Δικαίου και διεθνώς έχει αναγορευθεί σε θεσμό¹ με πτυχές, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο², επαγγελματικής και οικονομικής δραστηριότητας³.

Από τη ζεύξη τόσο των κανόνων της αθλητικής θεσμικής αυτονομίας όσο και των κανόνων του κοινού δικαίου, της εθνικής και διεθνούς έννομης τάξης προκύπτει σαφώς το δικαίο του κόσμου του Αθλητισμού, το δικαίο που αφορά την αθλητική ζωή. Αυτό το δικαίο είναι το Αθλητικό δικαίο στη διαμόρφωση του οποίου συμβάλλει η σύγκρουση των εννόμων τάξεων του Αθλητισμού και του κράτους. Κατά συνέπεια οι κανόνες του Αθλητικού Δικαίου δεν

¹ Σ. Άρθρο 16, 9 και Άρθρο 28, βλ. Δ.Παναγιωτόπουλος, Θεωρία Αθλητικού Δικαίου, Α.Σάκκουλας: Αθήνα, 1990, σελ.21-50, βλ. Ελ.Βενιζέλος, «Η Συνταγματική υποδοχή του Αθλητισμού», στα: Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου, Ο Θεσμός των Ολυμπιακών Αγώνων - διεπιστημονική προσέγγιση, Ολυμπία 3-7 Σεπτεμβρίου 1991 και ΠΑΝΔΕΚΤΗΣ ISLR, 1:2, 1992, σελ. 212-214, Πρ.βλ. Ι. Δρόσος, «Σύνταγμα και Αθλητισμός», Ημερίδα του Ε.Κ.Ε.Α.Δ. 17.1.1991, στο: ΠΑΝΔΕΚΤΗΣ ISLR, 1:1, 1992, σελ. 134, πρ. βλ. Α. Λοβέρδος, «Η προστασία του Αθλητισμού ως ατομικό και κοινωνικό δικαίωμα» in: Proceedings of the 1st International Congress on Sports Law, December 11-13, Athens 1992, H.C.R.S.L.: Athens 1993 pp. 171-175, επ.βλ. Jose Bermejo Vera, «Sport and the Law an overview of the issues», in: proceedings of the Eighteenth Colloguy on European Law, «Sport and the Law», Maastricht, 12-14 October 1988, pp. 12-14.

² Βλ. D. Panagiotopoulos, The institutional autonomy and the limits of the economic freedom, in: Proceedings 4th IASL Congress Barcelona Novemb. 10-11, 1995. Πρ.βλ. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ευρωπαϊκή Κοινότητα και Αθλητισμός, 1992, σελ.4, βλ. πρ. Δ. Βλαχάβας, Ν. Γρίβας, Ε. Κεχρής, «Οικονομικός προϋπολογισμός ερασιτεχνικών αθλητικών σωματείων», in: Proceedings 1st IASL Congress, op. cit. pp.191-194.

³ Βλ. Ε. Βενιζέλος, «Αθλητισμός και κράτος Δικαίου - τα όρια της νομικής απορύθμισης και η επιστροφή στο Σύνταγμα», in: Proceedings of the 1st International Congress of Sports Law, December 11-13, Athens 1992, H.C.R.S.L.: Athens 1993 pp. 125-130, πρ.βλ. Α. Λοβέρδος, «Η προστασία του Αθλητισμού ως ατομικό και κοινωνικό δικαίωμα» in: Proceedings of the 1st International Congress on Sports Law, December 11-13, Athens 1992, H.C.R.S.L.: Athens 1993 pp.171-175, Επ. βλ. Δ.Παναγιωτόπουλος, Θεωρία Αθλητικού Δικαίου, Α. Σάκκουλας: Αθήνα 1990, σελ. 18-65.

μπορεί να τίθενται και να είναι απέναντι στους κανόνες του κοινού δικαίου, αλλά κατ' απορρόφηση αυτού⁴.

Το θέμα που προέκυψε με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου⁵ για την υπόθεση Bosman, αλλάζει καθ' ολοκληρίαν το καθεστώς στα αθλητικά πράγματα τόσο στον κατ' επάγγελμα αθλητισμό, όσο και στην υπόλοιπη αθλητική δράση που δηλώνεται αμοιβή.

Η κατ' επάγγελμα και αμειβόμενη δραστηριότητα στην Ευρώπη δεν απολαμβάνει πλέον "ασυλία" από το Κοινοτικό Δίκαιο⁶.

1. Πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου στην αθλητική δραστηριότητα

Τα ερωτήματα που τίθενται είναι: ποιό είναι το πεδίο εφαρμογής του ευρωπαϊκού κοινοτικού δικαίου στον Αθλητισμό και στην εν γέννηι αθλητική δράση; και ποιες είναι οι επιπτώσεις της εφαρμογής αυτής στον κόσμο του Αθλητισμού γενικά, στην αμειβόμενη και κατ' επάγγελμα αθλητική δραστηριότητα στην Ευρώπη και διεθνώς;

1.1 Κοινοτικό Δίκαιο και Αθλητισμός

Η κατ' επάγγελμα δραστηριότητα και η δραστηριότητα των αθλητών με αμοιβή εκλαμβάνεται από το ευρωπαϊκό δίκαιο, ως μια οικονομική, εμπορική δραστηριότητα⁷, η οποία όπως φαίνεται στον Πίνακα 1, οφείλει να υπαχθεί σ' αυτό και στις αρχές της ευρωπαϊκής έννομης τάξης⁸.

⁴ Βλ. G. Auneau, D. Panagiotopoulos, Presentation of results of the 4th IASL CONGRESS, Barcelona Nov. 10 -11 , 1995, In: D. Panagiotopoulos, Case of Bosman, Ant.N. Sakkoulas: Athens, 1996 pp. 45-52.

⁵ Απόφ...Ευρ.. Δικ...Τσατ...Αριθ. 745, Πρ. Βλ. Heiko T. van Staveren, «the Rules of the sports community and the law of the state» in: Proceeding, 18th Congress, Op cit. p.68, επ. βλ. Roger Bianpain, Les Gladiateurs du Sport, la Charte : Bruxelles, 1993, p.p. 53-86. πρ. βλ. Ε. Κοτζιά, «Ευρωπαϊκό Δικαστήριο», in: Καθημερινή (News paper), 27.9.1995, σελ.....50 επ., and άρθρο: «Δικαίωμα των ποδοσφαιριστών η ελεύθερη μετακίνηση», In: Βήμα (News paper), 25.9.1995, p.66 A42. Επ.βλ., Marcus Studer, Op. cit, «Η UEFA σε μία Ευρώπη που αλλάζει», No. 391, p.p. 8-12, πρ. βλ. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την ελεύθερη κυκλοφορία των επαγγελματιών ποδοσφαιριστών μέσα στην Ε.Ε, J.O. C-120, 16v.1989, J.O.C. - 326, 16 Dec. 1991, Πρ.βλ., D. Panagiotopoulos, « issues on Scientific determination and application of Sports Law», in: proceedings 1st IASL Congress, op. cit, pp. 79-82 Ibid, «Συμμετοχή στην αθλητική δραστηριότητα και αθλητικά ήθη», 2nd IASL Congress, 29-31 Οκτωβρίου 1993, Ολύμπια. στο: Επετηρίδα Αθλητικού Δικαίου I., 1994 σελ. 72, Ibid, «Le Droit au Sport et la protection selon la constitution grecque» in: Revue Juridique et Economique du Sport (2:1993) pp.109-116

⁶ Αποφάσεις Δεκ. της 12.12.1974 (υπόθ. 36-74), Walrave en Koch/Association Union Cycliste Internationale, Rec. 1974.1405, και παρατηρήσεις A. Trabucchi, Rivista di diritto civile 1974 ,622, G.M. Ubertazzi, R.T.D.E. 1976.635, G. Morse, E.L.R. 1975.67 , E. Steindorff R.W.I. 1975.253 και της 14.7.1976 (υπόθ.13-76), Dona/Mantero, και παρατηρήσεις L. Silance, J.T. 1977:290 L. Forlatti Picchio, Riviste di diritto internazionale 1976.

⁷ Άρθρο 2, Συνθ. ΕΟΚ και σχ. απόφ. 36/74, Walrave, Συλ. 1974, σελ.563, σκέψη 4

⁸ Άρθρο 48 Συνθ. ΕΟΚ, C-415/93 σκέψη 73 επ. Πρ βλ. L. Silance, «Le Sport, des Regles et la Loi», in: Proceedings 1st International Congress on Sp. Law», Op. cit, pp. 57-60, Ibid, «Juridical Aspects of Tranfer», in: ΠΑΝΔ. I.S.R.L. 1:2, 1993, pp. 201-211, Ibid, «Ελεύθερη διακίνηση των παικτών και επαγγελματικός Αθλητισμός», in: Proceeding συμποσίου: 1992 et le Sport, La Charte, 1991 pp. 50-65, E. Gay Mantaivo, «La liberte de circulation des sportifs Professionnels Communautaires au sein de la Communaute Economique Europeenne», in: Proceedings 1st International Congress on Sports Law, Op.cit. pp. 131-139. Πρ. βλ. Συνθ. ΕΟΚ. Άρθρο 58,59, και Π. Δαγτόγλου. Η Συνθήκη της ΕΟΚ και του Μάαστριχτ, Αντ. Σάκκουλας: Αθήνα, 1993, σελ. 63-64. Σ. Περράκης, Γ. Ληξουριώτης, Ευρωπαϊκός Κοινοτικός Χώρος, Α. Σάκκουλας: Αθήνα, 1990, σελ. 37-40, P.J. Galaso, The Rights of Children in Organized Sport, Windsor: Ontario 1984, pp. 15-73.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

- Αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, ιδίως η δραστηριότητα των (επαγγελματίες ή ημιεπαγγελματίες ποδοσφαιριστές - καλαθοσφαιριστές⁹)
- Αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού και αθλητική δράση
- Κάθε δραστηριότητα στον κύκλο του αθλητισμού με οικονομικό ενδιαφέρον.

Πίνακας 1: *Αθλητική δράση, ελεύθερη κυκλοφορία, ανταγωνισμός*

Στον κύκλο της κατ' επάγγελμα αθλητικής δραστηριότητας, της δραστηριότητας με αμοιβή και με οικονομικές πτυχές στον αθλητισμό όπως φαίνεται στον Πίνακα 2. περιλαμβάνονται θέματα όπως:

- 1). *Η ελεύθερη διακίνηση και οι μετεγγραφές των αθλητών.*
- 2) *Οι συμβάσεις και τα συμβόλαια αθλητών με τα σωματεία-εταιρείες του αθλητισμού και το ύψος των αμοιβών αυτών*
- 3) *Τα τηλεοπτικά δικαιώματα μετάδοσης αθλητικών αγώνων, οι συμβάσεις με τις εταιρίες και τα δικαιώματα των πολιτών για ενημέρωση¹⁰.*

ΚΑΤ' ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

- Συμβάσεις - συμβόλαια
- Ελεύθερη διακίνηση αθλητών - μετεγγραφές
- Υψος οικονομικών παροχών - αποδοχών
- Τηλεοπτικά δικαιώματα
- Διαφημίσεις, σχέσεις αθλητών - εταιριών
- Υψος κεφαλαίων αθλητικών εταιριών
- Φορολογικά θέματα - απαλλαγές
- Μετακίνηση κεφαλαίων

Πίνακας 2: *Σχετιζόμενα προβλήματα με το κατ' επάγγελμα Αθλητισμό*

- 5) *Η διαφήμιση και τις οικονομικές σχέσεις αθλητών-σωματείων-εταιριών με τις διαφημιστικές εταιρίες.*
- 6) *Η εκμετάλλευση διαφόρων γυμναστηρίων-μισθώσεων αθλητικών χώρων¹¹*
- 7) *Τα φορολογικά θέματα και οι απαλλαγές στους μετέχοντες στην αθλητική δράση¹².*
- 8) *Οι χορηγίες¹³ και η*
- 9) *Μετακίνηση κεφαλαίων στο Αθλητισμό.*

Η θεματική αυτή διέπεται από τις αρχές που παρατίθενται στον Πίνακα 3.

⁹ απόφαση 13/76, Dona, Συλ. 1976, σελ.507, σκέψη 12

¹⁰ Ελληνικός νόμος 1958/1991, Άρθρο 45, ηλεκτρονική αναμετάδοση και διανομή αγώνων - Δικαίωμα, πρ. βλ. D.Panagiotopoulos, Sports Law Code, Ant.Sakoulas: Athens 1993, pp. 410-412, Χ.Ταγάρας «Ε.Ε.С. Law Repercussions of Sports», in: Proceedings 1st IASL, Op. cit. p. 269. Η αντιπαράθεση με τον Κοινοτικό Νόμο πάνω στο σύστημα πώλησης εισιτηρίων για αθλητικά γεγονότα, υπάγεται στην κατηγορία αυτή (η απόφαση της Commission εις βάρος της FIFA και της Οργανωτικής Επιτροπής του Italia 90).

¹¹ Ibid, 621-412-413 N.1958/91, Άρθρο 46.

¹² W. Dierrick, «Les activités Sportives et la TVA», in: 1992 et le Sport (L.Lilance, ed), La Charte: Bruxelles 1991, pp.77-85.

¹³ K.Vieweg, «Sponsoring and Sports Law», in: Proceeding 1st IASL Congress, op.cit., pp.176-188.

- Αθλητισμός και γενικό-εθνικό και διεθνές-δημόσιο συμφέρον
- Δημόσια τάξη και ασφάλεια
- Θεσμική αυτονομία στον αθλητισμό
- Εύρυθμη λειτουργία του συστήματος του αθλητισμού
- Συμβατική ελευθερία στον αθλητισμό και ελευθερία της βούλησης
- Αθλητικά αγωνιστικά ήθη και αξίες και ανθρώπινη αξιοπρέπεια
- Ελεύθερη ανάπτυξη και προστασία της προσωπικότητας
- Δικαίωμα πληροφόρησης στον Αθλητισμό

Πίνακας 3 : *Αρχές, συστατικά στοιχεία του αθλητισμού*

1.2 Ελευθερία εργασίας - Συμβάσεις στην αθλητική δράση

Με την ελευθερία της εργασίας και την άσκηση του επαγγέλματος στην οποία περιλαμβάνεται η επιλογή και η ελεύθερη σταδιοδρομία¹⁴ συνδέεται η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας.

Κατά συνέπεια η ελευθερία των συμβάσεων και στον αθλητισμό, αποτελεί την ειδική έκφανση της ελευθερίας¹⁵, ως σύμπτωση βούλησης των συμβαλλομένων μερών στη βάση της αρχής της αυτονομίας, η οποία έχει άμεση σχέση με την άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης συμμετοχής και δράσης στο αθλητικό γίγνεσθαι.

Η επαγγελματική ελευθερία¹⁶ των αθλητών ταυτίζεται κατά ένα μέρος με την ελευθερία της εργασίας, η οποία εγγυάται γενικά σε κάθε άνθρωπο να επιλέγει το είδος, τον τόπο και τη διάρκεια της εργασίας του καθώς και τα μέσα ή τους τρόπους της επαγγελματικής του δράσης¹⁷ και προϋποθέτει τους όρους του Πίνακα 4 :

α) την κατοχύρωση της ελευθερίας των συμβάσεων στην αθλητική δραστηριότητα στην οποία εμπεριέχεται η ελεύθερη επιλογή του αντισυμβαλλόμενου αθλητή ή τρίτου στον αθλητισμό, β) την δυνατότητα σύναψης ή μη της σύμβασης και γ) την ελεύθερη διαμόρφωση των όρων της συμφωνίας περιλαμβανομένου και των ζητημάτων : 1) μετεγγραφές και 2) ελεύθερη διακίνηση αθλητών-προπονητών και αθλητικών στελεχών.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- α. κατοχύρωση της ελευθερίας των συμβάσεων
- β. δυνατότητα σύναψης ή μη σύμβασης συμφωνίας
- γ. ελεύθερη διαμόρφωση των όρων της συμφωνίας
 - ελευθερία μετεγγραφών
 - ελεύθερη διακίνηση αθλητών - προνητών

Πίνακας 4: *Προϋποθέσεις της ελευθερίας της εργασίας.*

Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει για τη φύση του **ιδιωτικού συμφωνητικού με δικαίωμα μονομερούς ανανέωσης**. Κατ' αρχήν η ένταξη αθλητή σε σωματείο προϋποθέτει συμφωνία των μερών ως προς την ένταξη καθεαυτή. Αυτή η μορφή συμφωνίας μπορεί να

¹⁴ Μανιτάκης, Op.cit., pp. 201,202, πρ.βλ. Ελληνικό Σ. Άρθρο 5, Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά δικαιώματα, Ν. Υόρκη.12 Δεκεμβρίου 1966, UNTS 493, Ελληνικός Νόμος 1532/1985 ΦΕΚ 45, στα Άρθρα 1-6.

¹⁵ Κ. Ρέμελης, Op. cit, p.552 επ. Α. Μανιτάκης, Op. cit, pp. 203-205., Πρ. Βλ. D. Panagiotopoulos, The institutional..... Op.cit, Barcelona Nov. 10-11, 1995.

¹⁶ Ibid, Op. cit p.556

¹⁷ Α. Μανιτάκης, Op. cit, pp. 203 επ.

θεωρηθεί σύμφωνη με μιά συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων ;

Περιεχόμενο της συμβάσεως χωρίς εξασφαλισμένο το δικαίο αυτής, ελευθερία σημαίνει μόνο την δυνατότητα εκμεταλλεύσεως του συμβαλλομένου και ελευθερία καταργήσεως του πυρήνα του δικαιώματος στην κοινωνικο-οικονομική ζωή (*iustum pretium*). Η μονομερής ανανέωση της σύμβασης παροχής υπηρεσιών ερασιτέχνη αθλητή, ο οποίος είναι «φύσει δικαίου» αθλητής και όχι κατά «πλάσμα δικαίου», συνιστά κατ' ουσίαν υπόσχεση των παροχών σύμφωνα με τις επιταγές ειδικών κανόνων, ώστε να εξυπηρετούνται οι ανάγκες κυρίως του αθλητή ερασιτέχνη και όχι η δέσμευσή του στην παροχή αθλητικών υπηρεσιών. Και τούτο γιατί οι παροχές αφορούν στην κάλυψη εξόδων αυτοσυντηρήσεως ώστε να ανταποκρίνεται στις αυξημένες αθλητικές απαιτήσεις του αθλήματος και όχι αμοιβή για αυτήν ταύτην την παροχή αθλητικών υπηρεσιών. Η υποχρέωση του αθλητή δηλαδή ταυτίζεται με τη βούλησή του να θέλει να συνεχίζει και για όσο χρονικό διάστημα εκείνος κρίνει στο συγκεκριμένο φορέα. Η βούλησή του είναι ο καθοριστικός παράγων που εκφράζει και το βαθμό της δέσμευσής του.

Υπό το πρίσμα του δικαίου των συμβάσεων, ο αθλητής θα πρέπει να έχει το περιθώριο επίκλησης ελαττωμάτων της βούλησής του με αποτέλεσμα την *ex nunc* ακύρωσή της και συνεπώς την απελευθέρωσή του. Νομοθετική ρύθμιση που προσκρούει στην ατομική συμβατική ελευθερία και παράγει άνισες συνθήκες διαπραγμάτευσης για την Ελλάδα είναι αντισυνταγματική¹⁸.

2. Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων Αθλητών - ανταγωνισμός

Το δικαίωμα της ελεύθερης διακινήσεως εργαζομένου κατά το κοινοτικό δικαίο απορρέει από αυτοτελή διάταξη, άμεσα εφαρμοζόμενη και ισχύουσα από το 1958. Η απόδοση των εκ του Ευρωπαϊκού Δικαίου απορρεόντων δικαιωμάτων στον κοινοτικό επαγγελματία αθλητή είναι πλέον επιβεβλημένη, ιδίως δε λόγω του σαφούς κοινοτικού πλαισίου. Το πλαίσιο αυτό οριοθέτησε η απόφαση *Bosman*, η οποία έκανε σαφέστερο το πεδίο εφαρμογής της **Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας και προσδιόρισε τη πραγματική ταυτότητα του επαγγελματία αθλητή παρέχοντας μια πρόσθετη νομική βάση για τη κατοχύρωση των Ευρωπαϊκών του δικαιωμάτων**¹⁹.

¹⁸ Στην παραπάνω απόφαση του ΣτΕ (296/94) κατά τη θέση της πλειοψηφίας οι κανονιστικές ρυθμίσεις για τους ερασιτέχνες καλαθοσφαιριστές ηλικίας 18-21 ετών, αφ' ενός μεν τους αποκλείουν από τις ρυθμίσεις περί αμειβομένων καλαθοσφαιριστών, ενώ συγχρόνως επιτρέπουν τη συμμετοχή τους στα Τμήματα Αμειβομένων Καλαθοσφαιριστών των σωματείων, συμπορεύονται προς τις διατάξεις των άρθρων 61 παρ. 1 (περ. γ') και 2 και 73 παρ. 2 και 5 του ως άνω Ν. 1958/91..... «, οι ρυθμίσεις αυτές, ούτε την αρχή της ισότητας παραβιάζουν (άρθρ. 4 παρ. 1 Συντ.), δοθέντος ότι οι ερασιτέχνες καλαθοσφαιριστές (18-21 ετών) και οι αμειβόμενοι (από 21 έτους και άνω) αποτελούν δύο διακεκριμένες κατηγορίες, ούτε στο δικαίωμα της ελεύθερης αναπτύξεως της προσωπικότητας των ερασιτεχνών (άρθρ. 5 παρ. 1 Συντ.) αντίκειται, αφού οι μόνον μέχρι συμπληρώσεως του 21 έτους της ηλικίας του καλαθοσφαιριστή.....κατά την γνώμη ενός μέλους του δικαστηρίου και ενός παρεδρου, οι παραπάνω ρυθμίσεις παραβιάζουν την αρχή της ισότητας, διότι εισάγουν εξαίρεση δυσμενή για την κατηγορία των καλαθοσφαιριστών που έχουν ηλικία μεταξύ 18 και 21 ετών η οποία δεν δικαιολογείται από ειδικό λόγο δημοσίου συμφέροντος, αντίκειται δε, εντεύθεν, και στο δικαίωμα της ελεύθερης αναπτύξεως της προσωπικότητας, αφού, άνευ αποχρώντος λόγου, περιορίζουν την επαγγελματική δραστηριότητα αυτών, καίτοι δικαιοπρακτικώς είναι ενήλικοι. Κατά ταύτα, και οι λόγοι αυτοί ακυρώσεως πέρα των αμφιβολιών ως προς την μετ' εννόμου συμφέροντος προβολήν των από τον αιτούντα θα έδει να απορριφθούν.

¹⁹ Η απόφαση αυτή αντιμετωπίζει οριστικά το ζήτημα πλέον σε πολλές πλευρές του θέτοντας τέλος στη σύγχυση που επέβαλλαν αποφάσεις ακόμα και δικαστηρίων που ασχολούνται με ζητήματα καθαρώς αθλητικά όπως είναι το Διαιτητικό Δικαστήριο του Αθλητισμού το οποίο στην Υπόθεση 92/80 - Διπλή ιθαγένεια ενός αθλητή της καλαθοσφαίρισης - Ενίαία αθλητική ιθαγένεια - Εφαρμοστέο δικαίο: μη εφαρμογή των δικαιών της Ελβετίας, Γερμανίας και του Ευρωπαϊκού κοινοτικού δικαίου - Εφαρμογή του Ομοσπονδιακού δικαίου - Προθεσμία αναμονής σε περίπτωση μη αυθαίρετης μεταβολής της αθλητικής ιθαγένειας:

«έκρινε ότι, όσον αφορά στο θέμα της οικονομικής δραστηριότητας του Β - και όχι στο θέμα της επιλογής του για συμμετοχή στους ευρωπαϊκούς αγώνες των ομάδων, το οποίο δεν συνδέεται με αυτό τον τομέα δραστηριότητας - η πρόσληψή του ως παίκτη του αμερικανικού ή του βελγικού μπάσκετ από

Οι κανονιστικές πράξεις που αφορούν στο καθεστώς των επαγγελματιών αθλητών στην Ευρώπη για λόγους ασφάλειας δικαίου, οφείλουν να μη συμπεριλαμβάνουν αντικοινοτικές διατάξεις, επομένως όλα τα εσωτερικά νομοθετικά κείμενα που αντίκειται στην Ευρωπαϊκή Νομοθεσία, καθίστανται ανενεργά.

2.1 Νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου (ΔΕΚ)

Με βάση τη νομολογία του ΔΕΚ, οι όροι «εργασία», «εργαζόμενος» νοούνται ευρύτατα, παρακάμπτοντας ειδικότερα καθεστώτα που συστήνει ο εθνικός νομοθέτης. Οι αποφάσεις του Δ.Ε.Κ. όπως φαίνεται στον Πίνακα 5 επί προδικαστικών ερωτημάτων ερμηνεύουν αυθεντικά τις διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης, οι οποίες ισχύουν ακριβώς έτσι όπως ερμηνεύτηκαν από τη Νομολογία του Δ.Ε.Κ. και, έχουν άμεση ισχύ και κατισχύουν των εθνικών νόμων.

ΕΡΓΑΣΙΑ - ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Bettray (344/87)

- μισθωτή δραστηριότητα υπάρχει ακόμη και όταν:
 - α) η απασχόληση είναι περιστασιακή
 - β) η αμοιβή είναι η στοιχειώδης ή η ελάχιστη δυνατή.
- Η φύση του εργαζομένου περιέχει τα εξής στοιχεία :
 - (α) παροχή, (β) αμοιβή και (γ) εργασιακή σχέση.

Lawrie (66/85)

- άρθρου 48 - υποκείμενο δικαιωμάτων μαθητή που φοιτά ως ασκούμενος σε λύκειο άλλου κράτους - μέλους.

Υπόθεση Unger (75/63) ,

- ο εργαζόμενος προσδιορίζεται:
 - α) ανεξάρτητα από το συμβόλαιο εργασίας
 - β) ο πρώην εργαζόμενος αλλά και ο καθιστάμενος πραγματικά άνεργος
- αμειβόμενος - εργαζόμενος είναι έννοια **υπερεθνική**.

Πίνακας 5 : Νομολογιαλή προσέγγιση του εργαζομένου .

Το ουσιώδες στοιχείο της εργασιακής σχέσης δεν είναι η συμβατική της μορφή, παρα η πρόθεση συστάσεως τέτοιας σχέσεως. *Αμειβόμενος είναι ο εργαζόμενος εκείνος που η εργασία του συνίσταται στο να κερδίζει την ζωή του από την εργασία του (gagner sa vie en travaillant).* Ο όρος «εργαζόμενος» ερμηνεύεται από τη νομολογία διασταλτικά

μια βελγική ομάδα δεν παρουσιάζει κανένα σημείο σύνδεσης με άλλο κράτος μέλος. Κατά συνέπεια, όπως φαίνεται δεν μπορεί να γίνει λόγος για ελεύθερη κυκλοφορία στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 48 της Συνθήκης της Ρώμης, γεγονός που οδήγησε το δικαστήριο να αποκλείσει την εφαρμογή του Κοινοτικού δικαίου στην υπό κρίση υπόθεση." «Κατά την κρίση του ΤΑΣ, πρόκειται για δύο διαφορετικές έννοιες: η πρώτη αναφέρεται στην προσωπική κατάσταση, η οποία απορρέει από την ιθαγένεια ενός ή περισσότερων κρατών, ενώ η δεύτερη έχει αποκλειστικά αθλητική έννοια και προσδιορίζει τους κανόνες επιλογής των αθλητών για την συμμετοχή τους στις διεθνείς αθλητικές αναμετρήσεις. Τούτο σημαίνει ότι υπάρχουν δύο διαφορετικές έννοιες τάξεις - η μία δημοσίου δικαίου και η άλλη ιδιωτικού δικαίου - οι οποίες δεν συμπίπτουν ούτε συγκρούονται. Επομένως, οι διατάξεις του Κανονισμού της FIBA περί ενιαίας αθλητικής ιθαγένειας των καλαθοσφαιριστών, δεν προσβάλλουν την κυριαρχία των Κρατών στο θέμα της ιθαγένειας, ούτε τις αρμοδιότητές τους στον τομέα αυτό.

Κατά την κρίση του ΤΑΣ, ο Κανονισμός της FIBA, ο οποίος βασίζεται στο ενιαίο της αθλητικής ιθαγένειας των καλαθοσφαιριστών δεν είναι αυθαίρετος. Ανταποκρίνεται στην νόμιμη επιθυμία της διεθνούς αυτής ομοσπονδίας να εμποδίσει την μεταβολή της ιθαγένειας καλαθοσφαίρισης, όταν αυτή δεν απορρέει από την ελεύθερη βούληση ή από το συμφέρον του παίκτη και να διαφυλάξει την δυνατότητα του παίκτη να επιλέξει μία άλλη αθλητική ιθαγένεια με προθεσμία αναμονής τριών (3) ετών. Κατά την διάρκεια αυτής της προθεσμίας, δεν παρακωλύονται με οποιοδήποτε τρόπο στην άσκηση της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, διότι έχουν την δυνατότητα να παίξουν ως ξένοι στην ομάδα τους. Επί πλέον, η συμμετοχή τους σε Ευρωπαϊκούς αγώνες δεν εξαρτάται μόνο από την προσωπική επιλογή του παίκτη, αλλά και από την επιλογή της ομάδας του. Κτά την γνώμη του ΤΑΣ, η διάρκεια αυτής της προθεσμίας αναμονής δεν εμφανίζεται ως κατάφορα δυσανάλογη»

αγκαλιάζοντας ασχολίες και δραστηριότητες οι οποίες δεν πληρούν τις εθνικές προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστούν ως επαγγελματικές. Γενικά είναι κάθε πρόσωπο που προτίθεται να συστήσει εργασιακή σχέση.

Η νομολογία του ευρωπαϊκού Δικαστηρίου αντιδιαστέλλει την οικονομική δραστηριότητα στον Αθλητισμό από αυτήν την καθαρώς αθλητικού ενδιαφέροντος.²⁰ Έτσι οι εταιρείες του Αθλητισμού εκλαμβάνονται ως επιχειρήσεις εντός των οποίων μια συμφωνία οφείλει να πληροί τους όρους εκείνους που εξαρτώνται περισσότερο από τα αποτελέσματα της επί « του μεταξύ των μελών κρατών εμπορίου» και επί «του ανταγωνισμού», ανεξάρτητα από τη νομική φύση της ίδιας της συμφωνίας.²¹

Στο χώρο του Αθλητισμού, κέντρο, πυρήνας, είναι η αθλητική δράση καθ' αυτή, και όχι η εμπορική και η οικονομική και επαγγελματική δράση ως παράπλευρη και ιδιάζουσα δραστηριότητα. Οι συμφωνίες κατά συνέπεια στον αθλητισμό οφείλουν να λαμβάνουν υπ' όψη τους ότι, η δράση αυτή μπορεί μεν να είναι μια καθ' όλα οικονομική δραστηριότητα, η οποία όμως δεν γίνεται χάριν του Αθλητισμού, αλλά μέσω αυτού, προς ικανοποίηση ατομικών ή συλλογικών οικονομικών και επαγγελματικών σκοπών, δια της οποίας κατ' ευθείαν προβάλλεται το αθλητικό γεγονός ως το κυρίαρχο.

Το ευρωπαϊκό δικαστήριο ξεκαθάρισε ότι το ευρωπαϊκό δίκαιο ενδιαφέρεται να εναρμονίσει την πρακτική των αθλητικών εμπορικών εταιρειών εντός της ευρωπαϊκής αγοράς, προβάλλοντας συγχρόνως την υπεροχή του Ευρωπαϊκού δικαίου έναντι των εθνικών κανόνων, των κρατών μελών.²² Η πολυσυζητημένη υπόθεση Bosman αφορά στην εφαρμογή των κανόνων της συνθήκης εντός της Κοινότητας και δεν αφορά τις σχέσεις μεταξύ των εθνικών αθλητικών Ομοσπονδιών των κρατών μελών και των Ομοσπονδιών τρίτων χωρών.²³

2.1.1 Περιπτώσεις του Άρθρου 48 κατά τη νομολογία

α) Ο ερασιτέχνης αμειβόμενος όπως και ο επαγγελματίας- ημιεπαγγελματίας αθλητής χαίρει της προστασίας του άρθρου 48 της Συνθήκης της Ρώμης, κατοχυρώνοντας το δικαίωμα της ελεύθερης μετεγγραφής σε αθλητικό σωματείο εκτός εθνικής επικρατείας κι εντός κοινοτικών ορίων. Επίσης είναι απόλυτα ελεύθερος να διαπραγματευθεί τη μετεγγραφή του με σύλλογο άλλου κράτους-μέλους. Αθλητικός Σύλλογος άλλου κράτους-μέλους μπορεί να καταβάλει χρηματικό ποσό ως αντάλλαγμα στο μέτρο που αυτό το αντάλλαγμα δεν θέτει υπό αίρεση την ελεύθερη μετεγγραφή του αμειβόμενου ή «ερασιτέχνη» εκτός συνόρων της εθνικής επικρατείας.

Η καταβολή ανταλλάγματος, το οποίο αποκτά συγκεκριμένη μορφή αποζημίωσης, αποτελεί εμπόδιο στην άσκηση του δικαιώματος της αποδοχής κάθε πραγματικής προσφοράς εργασίας. Το άρθρο 48 εξουδετερώνει κάθε άμεση ή έμμεση εθνική πρακτική που τείνει να αποθαρρύνει, τον κατά τα κριτήριά του, εργαζόμενο αθλητή να κάνει χρήση του δικαιώματος που ορίζεται στο ίδιο άρθρο.

²⁰ Υπόθεση 13/ 76, Συλ. 1976,1333, 175/78 Saunders, Συλ. 1979, σελ. 637, 180/83,Moser Συλ. 1984,σελ.2539, C- 332/90,Steen, Συλ..1992, σελ.Ι-341

²¹ Άρθρο 85 συνθ. ΕΟΚ. Πρέπει να τονιστεί ότι η απόφαση αναφέρεται όχι μόνο σε αθλήματα με επαγγελματικό τομέα (όπως το ποδόσφαιρο), αλλά και σε οποιοδήποτε άθλημα όπου ένας αθλητής λαμβάνει χρηματικό ποσό για οποιονδήποτε λόγο. Με άλλα λόγια, αν κάποιος «κοινοτικός» αθλητής, στον οποίο αρνήθηκαν την συμμετοχή σ' ένα σωματείο, απευθυνόταν σε δικαστήριο και παρούσαζε έγγραφο στο οποίο να δηλώνεται ότι ένας σύλλογος (ακόμα και σε ερασιτεχνικό επίπεδο) του είχε υποσχεθεί χρηματικό ποσό με σκοπό ο αθλητής αυτός να γίνει μέλος του, τότε ο κοινοτικός νόμος θα μπορούσε να τεθεί σ' εφαρμογή.

²² Υπ. 14/68, Συλ.1969 σελ. 1. Η απόφαση Bosman είναι μια προδικαστική απόφαση που επισημοποιήθηκε με το άρθρο 177 της Συνθήκης κατόπιν αίτησης του Εφετείου τις Λιέγης. Οι προδικαστικές αποφάσεις, σύμφωνα με τον Αρθ. 177, δεν είναι δεσμευτικές μόνο για τα δυο μέρη της συγκεκριμένης απόφασης, αλλά γενικά, προηγούνται των εθνικών νόμων. Με άλλα λόγια, οι δικαστές κάθε χώρας πρέπει να εφαρμόζουν τη Συνθήκη και τον Κοινοτικό Νόμο έτσι όπως προκύπτει μέσα από ντιρεκτίβες, νόμους κτλ., μέσα στα πλαίσια των όσων έχει ορίσει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

²³ C-415/93, σκέψη 112,Πρ. βλ. Δ. Παναγιωτόπουλος, Ν. Μίνης, Δ. Μακρή, « Ο ανταγωνισμός στον Αθλητισμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στο : Επετηρίδα Αθλητικού Δικαίου, ΙΙΙ, ADV group: Αθήνα,1997.

β) Ο «άνεργος» κατά τη νομολογία του ΔΕΚ απολαμβάνει των δικαιωμάτων του άρθρου 48. Η ευρωπαϊκή νομοθεσία εφαρμόζεται σε όποιο πρόσωπο προτίθεται να συστήσει εργασιακή σχέση. Συνεπώς, κάθε «ερασιτέχνης» («γνήσιος» ή μη) μπορεί να κινηθεί ελεύθερα επαγγελματικά.

2.1.2 Αρχή της ίσης μεταχείρισης

Η αρχή της ίσης μεταχείρισης αναφέρεται στην εξασφάλιση ίσων όρων και ευκαιριών σε όλους τους προερχόμενους από κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανεξαρτήτως ιθαγενείας. Αυτή η αρχή αποκλείει δυσμενέστερη αντιμετώπιση του κοινοτικού σε βάρος του εθνικού αθλητή. Ωστόσο, ενδεχόμενη δυσμενέστερη αντιμετώπιση του εθνικού σε σχέση με τον κοινοτικό, έχει κριθεί ως «εσωτερική κατάσταση» και δεν άπτεται του κοινοτικού δικαίου.

Η νομολογία του ΔΕΚ αποτελεί τη νομική βάση για την κατοχύρωση της εργασιακής σχέσης του εθνικού επαγγελματία και αμειβόμενου αθλητή. Η έντεχνη διάκριση του εκ συστήματος απασχολούμενου αθλητή ως «αμειβομένου» ή ως «ερασιτέχνη», την οποία υιοθετεί εθνική νομοθεσία, είναι έννοιες οι οποίες δεν αναγνωρίζονται από το κοινοτικό δίκαιο και ως εκ τούτου δεν μπορούν να αποτελέσουν εμπόδιο στην ελεύθερη διακίνηση του κοινοτικού αθλητή ο οποίος παρέχει με αμοιβή αθλητικές υπηρεσίες κατά συστηματικό τρόπο. Ειδικότερα στον «ερασιτέχνη» που απασχολείται σταθερά, κατ' εξακολούθηση και με πρόθεση βιοπορισμού εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 48 ως εργαζόμενος και ο εθνικός δικαστής οφείλει να του παράσχει την προστασία που το άρθρο αυτό επιτάσσει. Κατά την έννοια αυτή, εκτός των άλλων, ο εθνικός δικαστής οφείλει να παρακάμνει τους αντικοινοτικούς περιορισμούς που θέτει ο εσωτερικός νομοθέτης στην ελεύθερη διακίνησή του με την πρόβλεψη προσφοράς - αντιπροσφοράς, και καταβολή ανταλλάγματος.

Το ερασιτεχνικό καθεστώς που επιβάλλεται από εθνική νομοθεσία είναι εσωτερική υπόθεση και δεν μπορεί να ανατρέψει το απευθείας υπό της Συνθήκης απονεμόμενο δικαίωμα του άρθρου 48.

Από νομικής απόψεως η αναγκαστική υπαγωγή ενός αθλητή σε «ερασιτεχνικό» καθεστώς ή εν πάσει περιπτώσει σε καθεστώς που εξαιρείται από την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία περιορίζει το δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας υπό την ιδιαίτερη έκφασή της ως επαγγελματική ελευθερία²⁴.

²⁴ Για την κανονιστική ρύθμιση που αφορά τους καλαθοσφαιριστές, αντιθέτως στη νομολογία της Ελλάδος, ΣΤΕ (3545/94 Τμ.Δ.), επεκράτησε η θέση ότι, « κείται εντός των ορίων των..... εξουσιοδοτικών διατάξεων και δεν παραβιάζεται η οικονομική και ειδικότερα η συμβατική ελευθερία που κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος, διότι αποβλέπει στην εξυπηρέτηση γενικότερου συμφέροντος, ήτοι στην εξασφάλιση σχετικής σταθερότητας στο δυναμικό του κάθε σωματείου καλαθοσφαιριστών και στην αποφυγή εκμεταλλεύσεως, από τα οικονομικώς ισχυρά σωματεία, των μικρών τοιούτων. Δεν παραβιάζει άλλωστε η ρύθμιση αυτή, ως αβασίμως προβάλλεται, ούτε το άρθρο 24 παρ. 4 του ν. 1958/1991 που θεσπίζει, ως προϋπόθεση της μονομερούς ανανεώσεως την προηγούμενη συμφωνία των συμβαλλομένων, αφού η διάταξη αυτή δεν αφορά τους ερασιτέχνες, ως προς δε τους επ' αμοιβή αθλητές δεν προτείνεται ότι δεν προϋπήρξε τέτοια συμφωνία των συμβαλλομένων μερών». «κατά τη γνώμη ενός μέλους του δικαστηρίου και ενός παρέδρου, η νομοθεσία αυτή περί αμειβομένων καλαθοσφαιριστών δεν έχει άμεσα ως σκοπό την προαγωγή του αθλητισμού, αλλά κυρίως συνάπτεται με την ρύθμιση των εκατέρωθεν (σωματείων και αθλητών) οικονομικών συμφερόντων και δεν αποβλέπει στην εξυπηρέτηση λόγων δημοσίου συμφέροντος, η συνδρομή των οποίων θα εδικαιολόγει περιορισμό στην συνταγματική αρχή της οικονομικής ελευθερίας, δοθέντος ότι, στην περίπτωση αυτή, πρόκειται κατ' ουσίαν περί ισοτίμων εταιρών των οποίων οι οικονομικές σχέσεις προσιδιάζουν περισσότερο στο ιδιωτικό δίκαιο, όπου ισχύει, κατ' αρχήν, η εξισωτική δικαιοσύνη. Συνεπώς, ο σχετικός λόγος ακυρώσεως περί παραβάσεως εν προκειμένω του άρθρου 5 παρ. 1 του Συντάγματος θα έδει να γίνει δεκτός, διότι όντως αποτελεί συνταγματικώς ανεπίτρεπτο περιορισμό της συμβατικής ελευθερίας η θέσπιση υποχρεώσεως των καλαθοσφαιριστών να συνάψουν συμβάσεις με τα σωματεία στα οποία ανήκαν κατά τον χρόνο δημοσιεύσεως του προσβαλλομένου Κανονισμού, αφ' ενός μεν χωρίς καμία δυνατότητα συνάψεως συμβάσεως με τρίτο σωματείο, το οποίο τυχόν θα τους προσέφερε καλύτερους όρους εργασίας, αφ' ετέρου δε χωρίς να λαμβάνεται υπ' όψιν ο μέχρι τούδε χρόνος εργασίας τους στο σωματείο στο οποίο ανήκουν, δοθέντος μάλιστα ότι η πενταετία, κατ' άρθρον 24 παρ. 1 του Ν. 1958/91, αποτελεί το ανώτατο όριο διάρκειας τέτοιας συμβάσεως, αλλά και διότι κατά την μονομερή ανανέωση

Υπό αυτό το πρίσμα το συμφωνητικό που διέπει τις σχέσεις σωματείου - αθλητή είναι ιδιόμορφης φύσεως και αμφισβητήσιμη σύμφωνα με τις γενικές συμβατικές αρχές.

Καταληκτικά, εφόσον το ιδιωτικό συμφωνητικό και η ερασιτεχνική ιδιότητα είναι αθλητικώς επιβεβλημένα, η σχέση μεταξύ του αθλητή και του σωματείου αποκτά χαρακτήρα σύμβασης αναγκαστικής προσχώρησης.

3. Επιπτώσεις του κοινοτικού δικαίου στη διεθνή αθλητική δράση

Σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, είναι γνωστό ότι όλα τα κράτη έχουν κατά το Διεθνές Δίκαιο το αποκλειστικό δικαίωμα στον έλεγχο της εισόδου των αλλοδαπών στη χώρα τους. Αυτό το αποκλειστικό δικαίωμα το ασκούν με πολύ μεγάλη προσοχή, όταν οι αλλοδαποί, οι οποίοι εισέρχονται σε κάποια χώρα έχουν την πρόθεση να ενταχθούν στην εργασιακή αγορά²⁵.

Οι Κοινοτικοί νόμοι έχουν αναμφίβολα αντίκτυπο στον αθλητικό κόσμο.

Έχουν επηρεάσει και θα επηρεάζουν στο μέλλον τον κόσμο του Αθλητισμού που αφορούν στην *ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων* (αρ. 48κ.εξ), στο *δικαίωμα της εγκατάστασης* και της *ελεύθερης παροχής υπηρεσιών*, που σχετίζονται με την προστασία του ανταγωνισμού (αρ. 85-86 και 92 κ.εξ).

Αυτό έγινε φανερό μετά τις αποφάσεις του Δικαστηρίου που έχουν ήδη δημοσιευθεί (Walrave, Dona, Heylens, Bosman) και τις υποθέσεις που βρίσκονται ακόμα σε εξέλιξη, όπως η υπόθεση Deliege²⁶.

3.1 Ελεύθερη παροχή αθλητικών υπηρεσιών - ανταγωνισμός

Στο μέλλον μπορεί να υπάρξουν πολλές περιπτώσεις σύγκρουσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του αθλητικού κόσμου, όπως φαίνεται στον Πίνακα 6 που κατατάσσονται σε δυο κατηγορίες:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΝΟΜΟΥ

α)	Αμφισβήτηση κανονισμών των αθλητικών Ομοσπονδιών σε σχέση με την Κοινοτική Νομοθεσία (π.χ αριθμός ξένων παικτών σε ομάδα)
β)	Πράξεις, από την πλευρά των αθλητικών Ομοσπονδιών, για την εξασφάλιση χρημάτων (π.χ Διαφημίσεις- Sponsoring- πώληση εισιτηρίων) και μη συμμόρφωση με την κοινοτική νομοθεσία ²⁷ .

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: Αθλητική πρακτική και νομοθεσία της Ευρώπης

των παραπάνω συμβάσεων οι αθλητές αδυνατούν να διαπραγματευθούν τους οικονομικούς όρους της ανανέωσης (πρβλ. ΣΕ 2944/80).

²⁵ Σημαντική είναι η απόφαση που αναφέρεται παραπάνω στην υποσημείωση 19 και αφορά τη διένεξη ενώπιον του Δικαστηρίου Διαιτησίας στον Αθλητισμό με αριθ. 92/80 και αφορά διπλή Ιθαγένεια αθλητή

²⁶ Το δικαστήριο της Namur με αίτηση που υπεβλήθη στις 21 Φεβρουαρίου και κατετέθη με αρ. πρωτ. C - 51/96, ζήτησε μια προκαταρκτική απόφαση από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο σύμφωνα με το αρθ. 177 της Συνθήκης, σε συνδυασμό με τα αρθ. 59-66 (για την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών) και 85-86 (για την προστασία του ανταγωνισμού) της Συνθήκης, σε σχέση με τους κανονισμούς των εθνικών και διεθνών οργανώσεων τζούντο που ορίζουν ότι:

α) προκειμένου να συμμετάσχουν σε διεθνείς διοργανώσεις τζούντο, οι αθλητές θα πρέπει πρώτα να επιλεγούν από τους αντίστοιχους εθνικούς τους συλλόγους.

β) μόνο ένας συγκεκριμένος αριθμός αθλητών της ίδιας εθνικότητας μπορεί να κατέβει σε διεθνείς αγώνες τζούντο.

²⁷ Βλ. Απόφαση της Commission εις βάρος της FIFA και της Οργανωτικής Επιτροπής του Italia 90

Οι αθλητικοί οργανισμοί που πωλούν εισιτήρια ή τηλεοπτικά δικαιώματα, οφείλουν δίχως άλλο να συμμορφωθούν με το νόμο, πρόβλημα υφίσταται κατά την εφαρμογή των αθλητικών κανονισμών σε σχέση με τον κοινοτικό νόμο.

Στην πρώτη κατηγορία, τίθενται υπό αμφισβήτηση κανονισμοί του αθλητικού κόσμου που είχαν οριστεί πριν τη θέσπιση της Κοινοτικής Νομοθεσίας και στην πλειοψηφία τους δεν υπαγορεύονται από οικονομικά συμφέροντα. Μεγάλο πρόβλημα για τον αθλητισμό είναι εφ' όσον τεθούν υπό αμφισβήτηση οι κανονισμοί των αθλητικών ομοσπονδιών που εμπλέκονται και οικονομικά θέματα και δικαιολογούν μια προσβολή των κανονισμών αυτών για ιδιωτικό συμφέρον, με εκμετάλλευση του Κοινοτικού Νόμου, όπως είναι και η υπόθεση Deliege.

Οι συγκρούσεις στον τομέα του αθλητισμού αναφύονται για το γεγονός ότι, τα αθλήματα είναι οργανωμένα πάνω στον εθνικό ορίζοντα: εθνικά αθλητικά σωματεία, Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές και ταυτόχρονα, πάνω σε μεγάλες ευρωπαϊκές και διεθνείς ενώσεις (τις διεθνείς Ομοσπονδίες και τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή).

Οι Συνθήκες για συνεχείς αντιπαραθέσεις υπάρχουν, τόσο λόγω των εθνικών διαχωρισμών, όσο και λόγω της διεθνοποίησης των αθλητικών κανονισμών. Όπως και να έχει, και σε εθνικό και σε παγκόσμιο επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν υφίσταται για τους αθλητικούς οργανισμούς, εφόσον δεν υπάρχουν αθλητικά σωματεία, μία Ευρωπαϊκή Ολυμπιακή Επιτροπή και μία εθνική ομάδα της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι από την στιγμή που τα αθλήματα οργανώνονται από δεκαπέντε χώρες και όχι από μία, οι αντιπαραθέσεις θα είναι αναπόφευκτες.

Η προσπάθεια ερμηνείας του Κοινοτικού Νόμου υπό το πρίσμα των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του αθλητικού κόσμου, θα μπορούσε να είναι ο μόνος τρόπος αποφυγής μελλοντικών αντιπαραθέσεων στις σχέσεις μεταξύ αθλητικών κανονισμών και κοινοτικής νομοθεσίας²⁸.

Με βάση τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου έχει γίνει σαφές ότι οι κοινοτικοί νόμοι για την ελεύθερη διακίνηση ατόμων και υπηρεσιών δεν αντιτίθενται σε πρακτικές που αφορούν περιπτώσεις μη οικονομικού ενδιαφέροντος, αλλά καθαρώς αθλητικής φύσεως, με καθαρώς αγωνιστικό περιεχόμενο²⁹. Κατά συνέπεια οι σχέσεις στον αθλητικό κόσμο που δεν διέπονται από οικονομικά χαρακτηριστικά αλλά αφορούν στην ενδοαθλητική κανονιστική πρακτική δεν σχετίζονται με ένα εθνικό ή κοινοτικό δίκαιο, παρά με το δίκαιο των κανόνων που θέτει η αθλητικός φορέας. Οι διεθνείς αγώνες γενικά οργανώνονται από διεθνείς φορείς του Αθλητισμού τις Διεθνείς Ομοσπονδίες, οι οποίες θέτουν κανόνες για τη διεξαγωγή του αθληματός τους όχι μόνο για αθλητές ενός κράτους ή μιας κοινότητας κρατών αλλά για αθλητές απ' όλο τον κόσμο. Έτσι σ' ότι αφορά στο αθλητικό θέμα των κανόνων συμμετοχής στους αγώνες που αυτές διοργανώνουν υπερισχύει το δίκαιο των κανόνων αυτών έναντι κάθε εθνικού ή κοινοτικού³⁰.

Προσβολή των αθλητικών κανόνων για θέματα επιλογής αθλητών για τη συμμετοχή τους σε διεθνείς αγώνες και οι περιορισμοί στον αριθμό των συμμετεχόντων είναι κατ' αποκλειστικότητα ζητήματα ενδοαθλητικά και δεν αφορούν ούτε στον εθνικό αλλά ούτε και

²⁸ Α. Μανιτάκης, «Το Υποκείμενο των Συνταγματικών Δικαιωμάτων», in: Δημοσιεύματα Συνταγματικού Δικαίου, VI, 1981, σελ. 209, πρ. βλ. Adr. Herling, «Sport and the law - an overview of the issue», in: Proceedings 18th congress, Eur. of Council, Op. cit pp. 41-43, John Wood, «Economic and commercial pressures on Sport : Critical perspectives and regal responses», in: Proceedings 18th Eur. Congress, op. cit pp.70 - 75.πρ. βλ. D. Panagiotopoulos, The institutional problem of the Greek Federation, In: MARQUETTE SPORTS LAW JOURNAL, Vol. 5, Num. 2, pp 243-250

²⁹ 12 Δεκ. 1974 , 36/74, Walrave, 14 Ιουλ. 1976, 13/76 Dona, 15 Δεκ. 1995, C- 415/93, Bosman.

³⁰ Βλ. Υπόθ. Martin, C/IOC, 198 Αμερικανικού Εφετείου, Όπως Walrave και Coch Συλλογή 1974, p. 1405 πρ.Βλ. Δ. Παναγιωτόπουλος, Δίκαιο των Ολυμπιακών Αγώνων, Αντ. Ν. Σάκκουλας 1991, σελ.179-186, του ιδίου , Δίκαιο των διεθνών αθλητικών σχέσεων και θεσμών, Αντ. Ν. Σάκκουλας : Αθήνα 1994, σελ.93 - 98.

στον κοινοτικό δικαστή, γιατί οι αγώνες βασίζονται σε εσωτερικούς κανονισμούς με κριτήρια αθλητικής φύσεως, σχετικούς με το περιεχόμενο των αθλητικών αγώνων³¹.

Τα προβλήματα αυτά δεν μπορεί να συσχετιστούν με τον κοινοτικό νόμο που αφορά στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών (αρθ. 59-66) και στην προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού (αρ. 85-86) και δεν εμφανίζουν καμία ομοιότητα με τους περιορισμούς σε θέματα εθνικότητας που έχουν οριστεί για τους παίκτες των επαγγελματικών ομάδων ποδοσφαίρου η καλαθοσφαίρισης.

Αυτό εξασφαλίζει την πραγματική διεθνοποίηση του αθλητισμού, κατά την οποία ακόμα και αθλητές από φτωχότερες και πιο ξεχασμένες χώρες μπορούν να οραματίζονται μια παγκόσμια δόξα.

Πρέπει να καταστεί σαφές ότι, ο αθλητισμός έχει τα δικά του ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και μηχανισμούς, που δεν είναι δυνατόν να περιορίζονται από νομικές διατάξεις που πολλές φορές είναι και διαφορετικές μεταξύ τους και ότι, αυτοί οι μηχανισμοί πρέπει να διαφυλάτουν και να προστατεύουν το αθλητικό γίγνεσθαι σε κάθε επιπέδου ανταγωνισμού.

Συμπέρασμα

Ο Αθλητισμός διέπεται: από το δημόσιο και γενικό συμφέρον, την ελεύθερία συμμετοχής και δράσης, από το δημόσιο σκοπό, τον οποίον εξυπηρετεί, από τα αθλητικά και αγωνιστικά ήθη και τις ανθρώπινες αξίες που ενσωματώνει, και από την αρχή της προβολής της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας.

Η ελεύθερη συμμετοχή και δράση στον αθλητισμό, αποτελεί άσκηση Ατομικού Δικαιώματος της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας.

Για την προστασία του αθλητικού θεσμού και των ενσωματωμένων αξιών του, την προστασία της ελεύθερης κατ' επάγγελμα αθλητικής δραστηριότητας και παροχής αθλητικών υπηρεσιών, απαιτείται να διασφαλισθούν οι αθλητικοί μηχανισμοί προστασίας της αθλητικής δραστηριότητας και του ανταγωνισμού κάθε επιπέδου.

Το πρόβλημα για το αθλητικό δίκαιο με αφορμή την υποθεση Bosman, είναι η **έκταση και η μορφή της εφαρμογής** του Ευρωπαϊκού Δικαίου. Η εφαρμογή αυτών των κανόνων δικαίου θα είναι **άμεση**, ως εισβολή στον ειδικό χώρο του Αθλητισμού, **ή μήπως κατά προσαρμογή**, διαμορφώνοντας έτσι μια ειδική έννομη τάξη για την αθλητική δραστηριότητα στην Ευρώπη; Είναι αναγκαία η προσαρμογή αυτή προς όφελος του Αθλητισμού, χάριν της διατήρησης της φυσιογνωμίας του και όχι της αλλοιώσεως του πολιτισμικού του πυρήνα, χάριν των αθλητικών και αγωνιστικών ηθών και της ικανοποίησης των αθλητικών αισθημάτων;

Επισημαίνεται ότι η οικονομική δραστηριότητα στον Αθλητισμό, ακόμη και με τα ιδιαίτερα εμπορικά χαρακτηριστικά δεν γίνεται χάριν αυτής ταύτης της εμπορίας, αλλά χάριν του αθλητισμού ακόμα και υπό τη διάκρισή του σε επαγγελματικό Αθλητισμό, ο οποίος απαιτεί ειδική νομική αντιμετώπιση με νόμιμη παρέμβαση καθορισμού της φύσεως του ανταγωνισμού σ' αυτόν.

Η καλύτερη εγγύηση για το μέλλον φαίνεται να είναι η αναγνώριση και ο απόλυτος σεβασμός από την πλευρά των κυβερνήσεων των κρατών μελών της ταυτότητας, της αυτονομίας και της ιδιαίτερης φύσης του αθλητισμού σε εθνικό επίπεδο, θέματα που πρέπει

³¹ 12 Δεκ. 1974 , 36/74 Walrave, 14 Ιουλ. 1976 , 13/76 Dona, 15 Δεκ. 1995, C - 415-93, Bosman, Πρ. Βλ. και σχετική απόφαση του διαιτητικού Δικαστηρίου για τον Αθλητισμό στην Υπόθεση 92/80, στην οποία αναφέρεται ότι: «Κατά την κρίση του ΤΑΣ, πρόκειται για δύο διαφορετικές έννοιες: η πρώτη αναφέρεται στην προσωπική κατάσταση, η οποία απορρέει από την ιθαγένεια ενός ή περισσότερων κρατών, ενώ η δεύτερη έχει αποκλειστικά αθλητική έννοια και προσδιορίζει τους κανόνες επιλογής των αθλητών για την συμμετοχή τους στις διεθνείς αθλητικές αναμετρήσεις. Τούτο σημαίνει ότι υπάρχουν δύο διαφορετικές έννοιες τάξεις - η μία δημοσίου δικαίου και η άλλη ιδιωτικού δικαίου - οι οποίες δεν συμπίπτουν ούτε συγκρούονται. Επομένως, οι διατάξεις του Κανονισμού της FIBA περί ενιαίας αθλητικής ιθαγένειας των καλαθοσφαιριστών, δεν προσβάλλουν την κυριαρχία των Κρατών στο θέμα της ιθαγένειας, ούτε τις αρμοδιότητές τους στον τομέα αυτό..... Επί πλέον, η συμμετοχή τους σε Ευρωπαϊκούς αγώνες δεν εξαρτάται μόνο από την προσωπική επιλογή του παίκτη, αλλά και από την επιλογή της ομάδας του.»

να παρουσιαστούν σε Διακυβερνητική Σύνοδο για την Αναθεώρηση των Ευρωπαϊκών Συνθηκών. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω συμπληρωματικών διατάξεων για τον τον αθλητισμό που θα προστεθεί στη Συνθήκη, όπου, χωρίς να μειώνεται την δικαιοδοσία της Κοινότητας, θα προβάλλει την ιδιαίτερη φύση και ιδιαίτερες απαιτήσεις του αθλητισμού ως θεσμού και θα δίνει έμφαση στο γεγονός ότι, οι κοινοτικοί νόμοι, όταν αφορούν τον αθλητισμό, πρέπει να ερμηνεύονται με βάση αυτή ακριβώς την ιδιαίτερη φύση και τις ιδιαίτερες απαιτήσεις διακρίνοντας τις περιπτώσεις σε αθλητικές κατ' επάγγελμα με οικονομικές πτυχές από αυτές του καθαρώς αθλητικού ενδιαφέροντος ως ενδοαθλητικής φύσεως περιπτώσεις στη δικαιοδοσία των κανονισμών των αθλητικών φορέων.

Ειδικότερα Συμπεράσματα

1. Τα εθνικά δικαστήρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι υποχρεωμένα να συμμορφωθούν προς τις θέσεις του ευρωπαϊκού δικαστηρίου.
2. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επιβάλλεται να εκδώσει σχετικό κανονισμό εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου για αντίστοιχα θέματα εγκαθιδρύοντας κατευθυντήριες αρχές.
3. Τα κράτη-μέλη δεν υποχρεούνται στην έκδοση ειδικών νόμων εναρμόνισής των με βάση την ανωτέρω απόφαση, επειδή η ίδια η απόφαση εφαρμόζεται άμεσα από τα εθνικά δικαστήρια. Προς αποφυγή χρονοβόρων δικαστικών διαδικασιών, τα κράτη-μέλη οφείλουν να εκδώσουν νόμο με ρυθμίσεις εναρμονισμένες στο πνεύμα της αποτελεσματικής κατοχύρωσης των δικαιωμάτων των πολιτών τους και κατά συνέπεια των αμειβομένων αθλητών.
4. Σε περίπτωση συστηματικής άρνησης εφαρμογής αποφάσεως του ευρωπαϊκού δικαστηρίου από κράτος-μέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να εκκινήσει διαδικασία προσφυγής κατά της χώρας που συστηματικά αρνείται τη συμμόρφωσή της στις αποφάσεις του ΔΕΚ μέσω της αρμόδιας Επιτροπής κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου.
5. Τα πολιτικά δικαστήρια είναι σε κάθε περίπτωση αρμόδια για την επίλυση πάσης φύσεως διαφοράς που αφορά σύμβαση, ανεξαρτήτως της ειδικής διατάξεως του αθλητικού νόμου (πάγια νομολογία).
6. Οι προϋποθέσεις κτήσης ιθαγένειας είναι εξωκοινοτικό ζήτημα και η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί να παρέμβει ούτε στην περίπτωση που καταστρατηγούνται εθνικές διατάξεις οι οποίες ρυθμίζουν την κτήση ιθαγένειας.
7. Η προστασία των εθνικών αθλητών από τρίτους εναπόκειται στην εθνική νομοθεσία του κάθε κράτους-μέλους και στο κατά πόσο έχουν οι ίδιοι ενδιαφέρον να προστατεύσουν τους αθλητικούς τους θεσμούς, τους αθλητές τους και την παράδοση.
8. Για την προστασία του ευρωπαϊκού επαγγελματικού Αθλητισμού πρέπει να εκδοθεί σχετική οδηγία με ενιαία κριτήρια πολιτογράφησης για τους εκτός Ευρωπαϊκής Ενώσεως αμειβομένους αθλητές. Εν συνεχεία των κριτηρίων αυτών οφείλει η Ευρωπαϊκή Ένωση να λύσει και το πρόβλημα της κτήσης υπηκοότητας των αμειβομένων και επαγγελματιών αθλητών με ειδικές και σαφείς διατάξεις.
9. Οι εθνικές ομάδες εξαιρούνται από την άμεση εφαρμογή των κοινοτικών διατάξεων επειδή ασχολούνται με καθαρώς αθλητικά γεγονότα μη έχοντα σχέση με οικονομική και άλλη επαγγελματική δραστηριότητα, στην οποία έχει άμεση εφαρμογή το άρθρο 48 της Συνθήκης.
10. Απαιτείται σχετική οδηγία προσανατολισμένη στο πνεύμα αυτό με σκοπό την προστασία της αθλητικής δραστηριότητας που δεν έχει οικονομικό και επαγγελματικό χαρακτήρα, για τη διάλυση της σύγχυσης γύρω από αυτό το θέμα αλλά και για την αποθάρυνση αγωνιούντων δικηγόρων και δημοσιογράφων να εμφανίζονται στα ΜΜΕ με συνεχείς αθλητικές δικαστικές υποθέσεις.

Προτάσεις

1. Επιδίωξη έκδοσης οδηγίας για την εναρμόνιση κριτηρίων κτήσης ιθαγένειας των κρατών-μελών για την προστασία των κοινοτικών αθλητών.

2. Πρόβλεψη κυρώσεων σε βάρος σωματείου που εντάσσει αθλητές με παράνομη ιθαγένεια λόγω της ευρείας διακριτικής ευχέρειας που παρέχει ο εθνικός νομοθέτης στα αρμόδια όργανα.
3. Οι ανακύπτουσες διαφορές από τα συμβόλαια παροχής υπηρεσιών των αθλητών, προς άρση πάσης εσφαλμένης ερμηνείας και αντισυνταγματικότητας των κειμένων διατάξεων, προαιρετικώς επιλύονται με εξώδικη προδικασία από τα αθλητικά όργανα. Τα πολιτικά δικαστήρια επιλύουν στην ουσία τους τις διαφορές αυτές.
4. Καθιέρωση της ελεύθερης σύναψης συμβολαίου με ειδική πρόβλεψη για τον αθλητή-κεφάλαιο για το σωματείο, εφ' όσον αυτός αναδείχθηκε από το φυτώριο του σωματείου. Μέγιστος χρόνος δέσμευσης προς αποφυγή εκμετάλλευσης της ανθρώπινης αξίας είναι τα δύο έτη. **Καθιέρωση της ελεύθερης μετεγγραφής των εθνικών αμειβομένων - επαγγελματιών αθλητών, εντός και εκτός της εθνικής επικράτειας, ως αναγκαία εξασφάλιση της ανταγωνιστικότητας των εθνικών αθλητών .**
5. Κατάργηση της δυνατότητας μονομερούς ανανέωσης συμβολαίου από το σωματείο, της πρόβλεψης ανταλλάγματος και της μεθόδου μετεγγραφής με προσφορά-αντιπροσφορά, ως αντιτιθέμενα στο πνεύμα του ευρωπαϊκού δικαίου και στη δημιουργία ανταγωνιστικών προϋποθέσεων για τους εθνικούς αμειβομένους αθλητές στο εσωτερικό.
6. Κατάργηση κάθε δέσμευσης μέσω των «ιδιωτικών συμφωνητικών» ερασιτεχνών αθλητών αμφίβολης συνταγματικότητας, που αντιτίθεται στις γενικές συμβατικές αρχές και καθιέρωση του 18^{ου} έτους ως αρχική ηλικία σύναψης συμβολαίου αμειβομένου αθλητή.
7. Λύση του συμβολαίου επιφέρει η μη καταβολή έστω και ενός μηνιαίου μισθού ή και μιας δόσης από το πριμ απόδοσης του αθλητή.
8. Για λόγους προστασίας του εθνικού αθλητικού θεσμού πρέπει να τεθεί περιορισμός στην πρόσληψη αλλοδαπών μη κοινοτικών αθλητών κατ' αριθμό σε ένα (1) και αποκλειστικά για τα σωματεία της Α1 και Α2 κατηγορίας.
9. **Κατοχύρωση των πάσης φύσεως συνδικαλιστικών ελευθεριών των επαγγελματιών αθλητών ως εργαζομένων.**
 - a. Η παροχή συστηματικών υπηρεσιών είναι επαρκές στοιχείο για τον χαρακτηρισμό του επαγγελματία αθλητή ως εργαζομένου και δεν μπορεί να εξαιρείται με γνώμονα το αγωνιστικό επίπεδο του συλλόγου του.

FIELD OF APPLICATION AND EFFECTS OF COMMUNITY LAW ON SPORTS ACTIVITIES

Dimitrios Panagiotopoulos
Assistant Professor of Sports Law
Department of Physical Education and Sports Science,
University of Athens

Diagram

Introduction

1. Field of application of community law in sports activities

1.1 Community Law and Sport

1.2 Freedom of work - Contracts in sports activities

2. Free movement of workers - athletes - competition

2.1 Jurisprudence of the European Court of Justice

2.1.1 Cases of Article 48 under the jurisprudence

2.1.2 Principle of equal treatment

3. Effects of the community law on international sports activities

3.1 Free provision of sports services - competition

Conclusion - specific conclusions - suggestions

Introduction

Sports and sports activities in general are subject to prescriptive rules of law and have been internationally made an institution¹ with aspects, one way or another², of professional and economic activity³.

The combination of the rules of institutional sports autonomy and the rules of common law, the national and international legislation clearly produces the law of the world of sports, the law that refers to the sports life. This law is the Sports law, to the formation of which the conflict of legislations of Sport and the state contribute. Therefore, the rules of Sports Law cannot be opposite to the rules of common law, but they should absorb them⁴.

¹ Article 16, 9 and Article 28, see D.Panagiotopoulos, *Sports Law Theory*, A.Sakkoulas: Athens, 1990, pp. 21-50; also see El.Venizelos, "The Constitutional Reception of Sports" in the proceedings of the International Congress, The Institution of Olympic Games - interscientific approach, Olympia 3-7 September 1991 and PANDEKTIS ISLR, 1:2, 1992, pp. 212-214; also see I.Drosos, "Constitution and Sports", One-day meeting of EKEAD, 17.1.1991, in: PANDEKTIS ISLR, 1:1, 1992, p. 134; also see A.Laverdos, "The protection of Sports as an individual and social right" in: Proceedings of the 1st International Congress on Sports Law, December 11-13, Athens 1992, HCRSL: Athens 1993, pp. 171-175; also see Jose Bernejo Vera, "Sport and the Law: an overview of the issues" in: Proceedings of the Eighteenth Colloquy on European Law, "Sport and the Law", Maastricht, 12-14 October 1988, pp. 12-14

² See D.Panagiotopoulos, The institutional autonomy and the limits of the economic freedom, in: Proceedings 4th IASL Congress, Barcelona, 10-11 November 1995; also see Commission of European Communities, *European Community and Sport*, 1992, p. 4; also see D.Vlahavas, N.Grivas, E.Kehris, "Economic budget of amateur sport clubs" in: Proceedings 1st IASL Congress, op.cit., pp. 191-194

³ See E.Venizelos, "Sport and state of law - the limits of legal deregulation and the return to the Constitution" in: Proceedings of the 1st International Congress on Sports Law, Athens, December 11-13 1992, HCRSL: Athens 1993, pp. 125-130; also see A.Laverdos, "The protection of Sport as an individual and social right" in: Proceedings of the 1st International Congress on Sports Law, Athens, December 11-13 1992, HCRSL: Athens 1993, pp. 171-175; also see D.Panagiotopoulos, *Sports Law Theory*, A.Sakkoulas: Athens 1990, pp. 18-65

⁴ See G.Auneau, D.Panagiotopoulos, Presentation of results of the 4th IASL Congress, Barcelona, 10-11 November 1995, in: D.Panagiotopoulos, *Case of Bosman*, Ant.N.Sakkoulas: Athens 1996, pp. 45-52

The issue that was raised by the decision of the European Court of Justice⁵ in the Bosman case completely changes the status in sports affairs both in professional sports and in other sports activities where a remuneration is declared.

The professional and remunerated activity in Europe do not enjoy "immunity" from the Community Law⁶ anymore.

1. *Field of application of community law in sports activities*

The questions posed are: which is the field of application of the European Community law on Sport and on the general sports activities? And which are the effects of this application on the world of Sports in general, on the remunerated and professional sports activities in Europe and world-wide?

1.1 Community Law and Sport

The professional activity and the activity of remunerated athletes are considered by the European law as an economic, commercial activity⁷ which, as can be seen in Table 1, should be subject to the European law and the principles of the European legislation⁸.

COMMUNITY PRINCIPLES AND SPORTS ACTIVITIES

*	Principle of free movement of workers, specifically their activity (professional or semi-professional football - basketball players ⁹)
*	Principle of free competition and sports activities
*	Any activity in the framework of sports with economic interest

Table 1: *Sports activities, free movement, competition*

The framework of professional sports activities, activity involving remuneration and economic aspects in sport, as can be seen in Table 2, includes issues such as:

- 1) free movement and transfer of athletes

⁵ European Court of Justice Decision No.745; see Heiko T.van Staveren, "The Rules of the sports community and the law of the state" in: Proceedings 18th Congress, op.cit. p.68; also see Roger Blanpain, *Les Gladiateurs du Sport, la Charte*: Bruxelles, 1993, pp. 53-86; also see E.Kotzias, "European Court of Justice" in: Kathimerini (newspaper) 27.9.1995, p. 50 et seq. and article: "Free movement is a right of football players" in "Vima" (newspaper) 25.9.1995, p.66 A42; also see Marcus Studer, op.cit. "UEFA in a changing Europe", No.391, pp. 8-12; also see European Parliament Resolution on the free movement of professional football players within EU, J.O. C-120, 16v.1989, J.O. C-326, 16 December 1991; also see D.Panagiotopoulos, "Issues on scientific determination and application of Sports Law" in: Proceedings 1st IASL Congress, op.cit., pp. 79-82, ibid. "Participation in sports activities and sports ethics", 2nd IASL Congress, Olympia, 29-31 October 1993 in: Sports Law Journal I, 1994, p.72, ibid. "Le Droit au Sport et la protection selon la constitution grecque" in: Revue Juridique et Economique du Sport (2:1993), pp. 109-116

⁶ Decisions of 12.12.1974 (case 36-74), Walrave en Koch / Association Union Cycliste Internationale, Rec. 1974.1405 and observations of A.Trabucchi, Rivista di diritto civile 1974, 622, G.M.Ubertazzi, RTDE 1976.635, G.Morse, ELR 1975.67, E.Steindorff RWI 1975.253 and 14.7.1976 (case 13-76) Dona/Mantero and observations of L.Silance, JT 1977:290 L.Folratti Picchio, Rivista di diritto internazionale 1976

⁷ Article 2, EEC Treaty and related decision 36/74, Walrave, Coll.1974, p.563, thought 4

⁸ Article 48, EEC Treaty, C-415/93 thought 75 et seq.; also see L.Silance, "Le Sport, les Regles et la Loi" in: Proceedings 1st International Congress on Sports Law", op.cit. pp. 57-60, ibid., "Juridical Aspects of Transfer" in: PAND ISRL 1:2, 1993, pp.201-211, ibid., "Free movement of players and professional sport" in: Proceedings of 1992 Symposium et le Sport, la Charte, 1991 pp.50-65, E.Gay Mantaivo, "La liberte de circulation des sportifs professionnels communautaires au sein de la communaute economique europeenne" in: Proceedings 1st International Congress on Sports Law, op.cit., pp.131-139; also see EEC Treaty, Articles 58, 59 and P.Dantoglou, The EEC and Maastricht Treaties, Ant.Sakkoulas: Athens, 1993, pp.63-64, S.Perrakis, G.Lixouriotis, European Community Space, A.Sakkoulas: Athens, 1990 pp.37-40, P.J.Galaso, The Rights of Children in Organised Sport, Windsor: Ontario 1984, pp.15-73

⁹ Decision 13/76, Dona, Coll.1976, p. 507, thought 12

- 2) contracts signed by athletes with sports clubs - companies and the amount of their remuneration
- 3) television royalties for the transmission of sports games, contracts with the companies and the rights of citizens to be informed¹⁰.

PROFESSIONAL SPORT

-	Contracts
-	Free movement of athletes - transfers
-	Amount of economic grants - remuneration
-	Television royalties
-	Advertisements, relations of athletes - companies
-	Amount of capital of sports companies
-	Tax issues - exemptions
-	Movement of capital

Table 2: *Problems relating to professional sport*

- 5) advertisement and the economic relations of athletes - clubs - companies with advertising companies
- 6) the exploitation of different gyms - lease of sports premises¹¹
- 7) tax issues and exemptions granted to sports activities participants¹²
- 8) sponsorships¹³, and
- 9) movement of capital in Sport.

These issues are governed by the principles included in Table 3.

PRINCIPLES GOVERNING PROFESSIONAL SPORT

*	Sport and general - national and international public interest
*	Public order and safety
*	Institutional autonomy in Sport
*	Smooth operation of the Sports system
*	Contractual freedom in Sport and freedom of will
*	Sport competition ethics and principles and human dignity
*	Free development and protection of personality
*	Right of information in Sport

Table 3: *Principles, components of Sport*

1.2 Freedom of work - Contracts in sports activities

The free development of the personality is related to the freedom of work and the practice of the profession, which include choice and free career¹⁴.

Consequently, freedom of contracts in sport is the special expression of freedom¹⁵, as concurrence of the wishes of the contracting parties on the basis of the principle of autonomy which is directly related to the exercise of the right of free participation and activity in sport.

¹⁰ Greek Law 1958/1991, Article 45, electronic transmission and distribution of games - Right; also see D.Panagiotopoulos, Sports Law Code, Ant.Sakkoulas: Athens 1993, pp. 410-412, Ch.Tagaras, "EEC Law Repercussions of Sports" in: Proceedings 1st IASL, op.cit., p.269. The dispute of the Community Law concerning the system of ticket sales for sports events falls into this category (decision of Commission against FIFA and the Organisation Committee for Italia 90)

¹¹ Ibid., 621-412-413 Law 1958/91, Article 46

¹² W.Dierrick, "Les activites sportives et la TVA" in: 1992 et le Sport (L.Lilance, ed), La Charte: Bruxelles 1991, pp.77-85

¹³ K.Vieweg, "Sponsoring and Sports Law" in: Proceedings 1st IASL Congress, op.cit. pp.176-188

¹⁴ Manidakis, op.cit., pp.201, 202; also see Greek Constitution, Article 5, International Treaty on Economic, Social and Educational Rights, New York, 12 December 1966, UNTS 493, Greek Law 1532/1985, Official Journal 45, articles 1-6

The professional freedom¹⁶ of athletes is partly identified with the freedom of work which guarantees that any person in general may choose the type, place and duration of their work as well as the means or ways of their professional activity¹⁷, the conditions of which are listed in **Table 4**:

- a) *safeguarding of the freedom of contracts* in sports activities which includes the free choice of contracting athlete or third person in sport, b) *the possibility to conclude or not to conclude the contract* and c) *the free stipulation of the terms of the contract*, including the issues of 1) transfers and 2) free movement of athletes - coaches and sports executives.

FREEDOM OF WORK

a.	safeguarding of the freedom of contracts
b.	possibility to conclude or not to conclude the contract
c.	free stipulation of the terms of the contract
	- freedom of transfers
	- free movement of athletes - coaches

Table 4: *Conditions of freedom of work*

Special reference should be made to the nature of the **private agreement with the right of unilateral renewal**. First, the recruitment of an athlete by a club presupposes an agreement of the parties concerning the recruitment itself. Can this form of agreement be considered consistent with the constitutionally safeguarded principle of freedom of contracts?

In the content of the contract without safeguarding its law, freedom means only the possibility of exploitation of the contracting party and freedom of abolition of the core of the right in social and economic life (*iustum pretium*). The unilateral renewal of the contract for the provision of services of an amateur athlete, who is an athlete "by nature of law" and not "by invention of law" essentially constitutes a promise of provision in accordance with the requirements of special rules, so as to serve mainly the needs of the amateur athletes and not to commit them for the provision of sports services. This is the case because benefits are intended for covering the self-maintenance expenses so that the athlete may meet the increased requirements of the sport and are not remuneration for the provision itself of sport services. Namely, the obligation of the athlete is identified with his will to remain in the particular club for as long as he wants. His will is the decisive factor that also expresses the extent of his commitment.

In the light of the contract law, the athlete should be able to invoke defects of his will resulting in its *ex nunc* invalidation and, therefore, his release. Any legislative stipulation that is in conflict with the individual contractual freedom and produces unequal negotiation conditions for Greece is anti-constitutional¹⁸.

¹⁵ K.Remelis, op.cit. p.552 et seq.; A.Manitakis, op.cit. pp 203-205; also see D.Panagiotopoulos, *The Institutional ...*, op.cit., Barcelona, 10-11 Nov 1995

¹⁶ Ibid., op.cit. p.556

¹⁷ A.Manitakis, op.cit. pp.203 et seq.

¹⁸ In the above decision of the Council (296/94) of State in accordance with the view of the majority, the regulative stipulations for amateur basketball players aged 18-21 years exclude them from the stipulations on remunerated basketball players while, at the same time, enable their participation in the Sections of Remunerated Basketball Players of the clubs and go along with the provisions of articles 61 para 1 (case c) and 2 and 73 para 2 and 5 of the said Law1958/91 ... "these stipulations do not violate the principle of equality (article 4 para 1 of the Constitution) given that amateur basketball players (18-21 years old) and the remunerated ones (more than 21 years old) are two distinct categories, nor are they in conflict with the right of free development of the personality of amateurs (article 5 para 1 of the Constitution) since, only until a basketball player reaches the 21st year of age ... in the opinion of one member of the court and one associate judge, the above stipulations violate the principle of equality because they introduce an adverse exception for the category of basketball players aged 18-21 years which is not justified by any special reason of public interest and is hence in conflict with the right of free development of the personality since, without sufficient reason, they restrict their professional

2. Free movement of workers - athletes - competition

The right of free movement of workers under the community law results from an independent provision, directly applicable and effective since 1958. The restitution of the rights resulting from European Law to the community professional athlete is imperative now, especially because of the explicit community framework. This framework was delimited by the Bosman ruling which **made clearer the field of application of European Legislation and determined the real identity of the professional athlete granting an additional legal basis for safeguarding his European rights**¹⁹.

The prescriptive acts concerning the status of professional athletes in Europe for **reasons of safety of law** should not include anti-community provisions. Therefore, all domestic legislative texts that are opposed to the European Legislation become inoperative.

2.1 Jurisprudence of the European Court of Justice (ECJ)

On the basis of the ECJ jurisprudence, the terms "work", "worker" are taken in their wide sense, bypassing specific regimes introduced by the national legislator. The ECJ rulings on preliminary questions, as can be seen in Table 5, authentically interpret the provisions of the Rome Treaty which are applicable exactly as they were interpreted by the ECJ jurisprudence and have immediate effect and prevail over national laws.

WORK - WORKER IN EUROPE

Bettray (344/87)

- * There is remunerated activity even when:
 - a) the employment is occasional
 - b) the remuneration is the basic or the minimum possible one.
- * The nature of worker includes the following particulars:
 - a) provision, b) remuneration and c) working relation.

Lawrie (66/85)

activity, although they are adults for legal transactions. Therefore, the reasons of quashing, beyond the doubts concerning the legal interest of the petitioner in invoking them, should also be dismissed.

¹⁹ This decision deals definitively with many aspects of the issue, putting an end to the confusion imposed by decisions issued even by Courts that deal with purely sports issues such as the Sport Arbitration Court which, in the Case 92/80 - Double citizenship of a basketball player - Single sports citizenship - Applicable law: non application of the law of Switzerland, Germany and the European Community law - Application of Federation law - Waiting period in case of non arbitrary change of sports citizenship, "judged that, concerning the issue of economic activity of B - and not the issue of his selection for participation in the European games of the teams, which is not related with this field of activity - his recruitment as a player of American or Belgian basketball by a Belgian team does not have any point of connection with another member state. Therefore, it seems that this is not an issue of free movement within the European Union, in accordance with article 48 of the Treaty of Rome, a fact which led the court to exclude the application of Community law in the present case" ... "In the opinion of TAS, there are two different concepts: the first one refers to the personal status resulting from the citizenship of one or more states, while the second one has an exclusively sporting meaning and determines the rules of selection of athletes for their participation in international sports events. This means that there are two different legislations - one of public law and one of private law - which do not coincide nor collide. Therefore, the provisions of FIBA Regulations on a single sports citizenship for basketball players do not prejudice the sovereignty of the states in the issue of citizenship, nor their powers in this field.

In the opinion of TAS, the FIBA Regulation which is based on the single sports citizenship of basketball players is not arbitrary. It responds to the legitimate wish of this international federation to prevent the change of citizenship in basketball when this change is not the result of the free will or the interests of the player and safeguard the possibility of the player to choose another sports citizenship with a 3 (three) year waiting period. During this waiting period ... they are not obstructed in any way from exercising their professional activity because they may play as foreigners in their team. Moreover, their participation in European games does not depend only on the personal choice of the player but also on the choice of his team. In the opinion of TAS, the duration of this waiting period does not seem flagrantly disproportionate".

- * article 48 - content of the rights of a student who studies as a trainee in a lyceum of another member state

Unger Case (75/63)

- * The worker is determined:
 - a) regardless of the work contract
 - b) the former worker and the one who was made truly unemployed
- * remunerated - worker is a **supranational** concept

Table 5: Jurisprudence approach of the worker

The essential element of the **work** relationship is not its contractual form but the intention to form such a relationship. *Remunerated is the worker whose work consists in earning his living from his work (gagner sa vie en travaillant)*. The term "worker" is expansively interpreted by the jurisprudence, embracing occupations and activities that do not meet the national requirements in order to be characterised as professional ones. In general, a worker is any person who intends to form a work relationship.

The jurisprudence of the European Court of Justice distinguishes the economic activity in Sport from that of purely sporting interest²⁰. Thus, the Sport companies are considered as undertakings within which an agreement should comply with the terms that depend more on its results concerning the "trade among member states" and "competition", regardless of the legal nature of the agreement itself²¹.

In the field of Sport, the centre and nucleus are the sports activities themselves and not commercial, economic and professional actions as contiguous and peculiar activities. Therefore, the agreements in sport should take into account that this action may be an entirely economic activity but it is not carried out for the benefit of Sport but through Sport, in order to satisfy individual or collective economic and professional goals, through which the sports event is directly shown as prevailing.

The European Court of Justice made clear that the European law is interested in harmonising the practice of sports commercial companies within the European market, showing at the same time the supremacy of the European law over the national rules of the member states²². The controversial Bosman case concerns the application of the rules of the treaty within the Community and does not refer to the relations among the national sport Organisations of the member states and the Federations of third countries²³.

2.1.1 Cases of Article 48 under the jurisprudence

a) The amateur remunerated and the professional - semiprofessional athlete enjoys the protection of article 48 of the Rome Treaty, safeguarding the right of free transfer to a sports club outside the national territory and within the community borders. Moreover, he is totally free to negotiate his transfer to a club of another member state. A Sports Club of another member state may pay a sum of money as remuneration, to the extent that this remuneration

²⁰ Case 13/76, Coll.1976, 1333, 175/78 Saunders, Coll.1979, p.637, 180/83, Moser Coll. 1984, p.2539, C-332/90, Steen, Coll.1992, pp.1-341

²¹ Article 85, EEC Treaty. It should be underlined that the decision refers not only to sports with a professional sector (such as football) but also to any other sport where an athlete receives a sum of money for any reason. In other words, if a "community" athlete who was denied participation in a club appealed to a court and presented a document that would state that a club (even at amateur level) had promised him a sum of money in order for that athlete to gain membership, then the community law could be applied

²² Case 14/68, Coll.1969 p.1. The Bosman ruling is a preliminary ruling that was made official by article 177 of the Treaty, at the request of the Liege Court of Appeal. In accordance with article 177, preliminary rulings are not binding only for the two parties of the particular ruling, but precede national laws in general. In other words, the judges of every country should apply the Treaty and the Community Law, as established by directives, laws etc., in the framework of the stipulations of the European Court of Justice.

²³ C-415/93, thought 112; also see D.Panagiotopoulos, N.Minis, D.Makri "Competition in Sport in the European Union" in: Sports Law Journal, III, ADV gup: Athens 1997

does not make conditional the free transfer of the remunerated or "amateur" athlete outside the borders of national territory.

The payment of remuneration, which acquires the disguised form of compensation, is an obstruction to the exercise of the right of acceptance of any real offer of employment. Article 48 eliminates any direct or indirect national practice that tends to discourage the working athlete, under its criteria, from using the right stipulated in the same article.

b) The "unemployed", in accordance with the ECJ jurisprudence, enjoys the rights of article 48. The European legislation is applied to any person who intends to form a work relationship. Therefore, every "amateur" ("genuine" or not) may freely move professionally.

2.1.2 Principle of equal treatment

The principle of equal treatment refers to securing equal terms and opportunities to all people coming from member states of the European Union, regardless of citizenship. This principle excludes any favourable treatment of community athletes at the expense of national athletes. However, any unfavourable treatment of national athletes in favour of community ones has been considered as "a domestic situation" and does not concern the community law.

The ECJ jurisprudence is the legal basis for safeguarding the work relationship of the national professional and remunerated athlete. The skilful distinction of the athlete employed by the system as "remunerated" or as "amateur" adopted by the national legislation is not recognised by the community law and, therefore, cannot be an obstacle to the free movement of the community athlete who provided remunerated sports services in a systematic way. In particular, the "amateur" who is employed regularly, continuously and with the intention of earning a living is included in the field of application of article 48 as a worker and the national judge should grant him the protection directed by this article. In this sense, among other things, the national judge should bypass the anti-community regulations posed by the domestic legislator for his free movement with the provision of offer and counter-offer and the payment of remuneration.

The amateur status imposed by the national legislation is a domestic affair and cannot overturn the right directly granted by article 48 of the Treaty.

From a legal point of view, the compulsory inclusion of an athlete in an "amateur" status or, in any case, in a status excluded from the European Legislation restricts the right of free development of the personality in its special expression as professional freedom²⁴.

²⁴ For the prescriptive stipulation concerning the basketball players, contrary to the jurisprudence of Greece, Council of State (3545/94), the position prevailed that "it is within the limits of ... empowering provisions and there is no violation of the economic and, in particular, the contractual freedom safeguarded by article 5 para 1 of the Constitution, because it aims at serving general interests, namely at securing a relative stability in the potential of each basketball players club and avoiding exploitation of the small clubs by the powerful ones. This stipulation does not violate, as is unsubstantiatedly alleged, article 24 para 4 of Law 1958/1991 that prescribes the prior agreement of the contracting parties as a condition of unilateral renewal, since this provision does not concern amateurs and, concerning remunerated athletes, it does not suggest that such agreement of the contracting parties did not exist before" ... "in the opinion of one member of the court and one associate judge, this legislation on remunerated basketball players is not directly aiming at promoting the sport but is mainly concerned with the regulation of the economic interests of clubs and athletes and does not aim at serving public interest purposes, the existence of which would justify a restriction of the constitutional principle of economic freedom, given that, in this case, they are essentially equivalent companies whose economic relations appertain more to private law where equalising justice is applicable in principle. Therefore, the pertinent reason of quashing, namely the violation in this case of article 5 para 1 of the Constitution, should be admitted because a constitutionally inadmissible restriction of the contractual freedom is indeed posed by the stipulation of an obligation of the basketball players to conclude contracts with the clubs to which they belonged at the time of publication of the contested Regulation, without the possibility to conclude a contract with a third club that may offer them better terms of work and without taking into account their period of employment in the club they belong to, given that, under article 24 para 1 of Law 1958/91, five years is the maximum period of such contract and because, by the unilateral renewal of the said contracts, the athletes cannot negotiate the economic terms of the renewal (cf. SE 2944/80)

In this light, the nature of the agreement that governs the relations of the club with the athlete is peculiar and questionable in accordance with the general contractual principles.

Finally, since the private agreement and the amateur capacity are imposed in sport, the relationship between the athlete and the club acquires the character of a compulsory accession contract.

3. *Effects of the community law on international sports activities*

Today more than ever, it is well-known that all states, under International Law, have the exclusive right to control the entry of foreigners in their country. This exclusive right is exercised very carefully when the foreigners who enter in a certain country intend to be included in the labour market²⁵.

The Community laws have undoubted effects on the sports world.

They have affected and will affect in the future the Sports world with regard to **the free movement of workers** (article 48 et seq.), **the right of establishment and free provision of services** related to the protection of competition (articles 85-86 and 92 et seq.).

This became obvious after the rulings of the Court of Justice that have already been published (Walrave, Dona, Heylens, Bosman) and the cases that are under consideration, such as the Deliege case²⁶.

3.1 Free provision of sports services - competition

In the future, there may be many cases of conflict between the European Community and the sports world, as can be seen in Table 6, that fall into two categories:

CATEGORIES OF CONFLICT BETWEEN SPORT AND THE EUROPEAN LAW

a)	Dispute over regulations of the sports Federations in relation to the Community Legislation (e.g. number of foreign players in a team)
b)	Actions made by the sports Federations in order to raise money (e.g. advertisements - sponsoring - sales of tickets) and non compliance with community legislation ²⁷

Table 6: *Sports practice and European legislation*

Sports organisations that sell tickets or television royalties should definitely comply with the law. Problems arise in the application of sports regulations in relation to the community law. In the first category, there is dispute over regulations of the sports world that have been stipulated before the enactment of Community Legislation and, in their majority, are not dictated by economic interests. They become a major problem for sports if there is dispute over the regulations of the sports federations which also involve economic issues and justify a challenge of these regulations for private interest, with the exploitation of the Community Law, such as the Deliege case.

Conflicts in the field of sport arise because sport is organised by national bodies: national sports clubs, National Olympic Committees and, at the same time, by major European and international associations (the international Federations and the International Olympic Committee).

²⁵ The decision mentioned above in footnote 19 is important; it concerns the dispute before the Sports Arbitration Court number 92/80 on the double citizenship of an athlete

²⁶ The Namur Court, by a request submitted on 21 February and filed under number C-51/96, asked the European Court of Justice for a preliminary ruling in accordance with article 177 of the Treaty, in conjunction with articles 59-66 (on the free provision of services) and 85-86 (on the protection of competition) of the Treaty, in relation to the regulations of the national and international judo organisations which stipulate that:

a) in order to participate in international judo events, the athletes should be first selected by their respective national clubs

b) only a specific number of athletes of the same nationality may participate in international judo events

²⁷ See Decision of the Commission against FIFA and the Organisation Committee of Italia 90

There are conditions for continuous conflicts both because of national distinctions and because of the internationalisation of sports regulations. In any case, at national and international level, the European Union does not exist for sports organisations since there are no sports clubs, one single European Olympic Committee and one single national team of the European Union itself. Therefore, since sports are organised by fifteen countries and not by one, conflicts cannot be avoided.

The effort to interpret the Community Law in the light of the special characteristics of the sports world could be the only way to avoid future conflicts in the relations between sports regulations and community legislation²⁸.

On the basis of the jurisprudence of the European Court of Justice, it has been made clear that the community laws on the free movement of persons and services are not in conflict with practices relating to cases of non economic interest, but of purely sporting nature, with purely competitive content²⁹. Therefore, the relations in the sports world that are not governed by economic characteristics but concern intra-sport regulative practices are not related to a national or community law, but to the law of rules stipulated by the sports organisation. The international events in general are organised by international Sports bodies, the International Federations, which stipulate rules for their sport, not only for the athletes of one state or one community but for athletes from all over the world. Therefore, concerning the sports issue of the rules for the participation in games organised by them, the law of these rules prevails over any national or community law³⁰.

The challenge of sports rules on issues of selection of athletes for their participation in international events and the restrictions in the number of participants are exclusively intra-sport issues and do not concern the national or community judge because the games are based on internal regulations with criteria of sports nature relating to the content of the sports games³¹.

These problems cannot be correlated to the community law that refers to the free provision of services (articles 59-66) and the protection of free competition (articles 85-86) and do not have any similarity with the restrictions on issues of nationality posed for players in professional football or basketball teams.

This secures the true internationalisation of sport in which even athletes from more poor and forgotten countries may envisage international glory.

²⁸ A.Manitakis, "The Subject of Constitutional Rights" in: Constitutional Law Publications, VI, 1981, p.209; also see Adr.Herling, "Sport and the law - an overview of the issue" in: Proceedings 18th Congress, Eur. Of Council, op.cit. pp.41-43, John Wood, "Economic and commercial pressures on Sport: Critical perspectives and legal responses" in: Proceedings 18th European Congress, op.cit. pp.70-75; also see D.Panagiotopoulos, The institutional problem of the Greek Federation, in: MARQUETTE SPORTS LAW JOURNAL, Vol.5, No.2, pp.243-250

²⁹ 12 December 1974, 36/74, Walrave, 14 July 1976, 13/76 Dona, 15 December 1995, C-415/93, Bosman

³⁰ See Martin case, C/IOC, 198 American Court of Appeal, as in Walrave and Coch, Collection 1974, p.1405; also see D.Panagiotopoulos, Olympic Games Law, Ant.N.Sakkoulas 1991, pp.179-186, D.Panagiotopoulos, Law of international sport relations and institutions, Ant.N.Sakkoulas: Athens 1994, pp.93-98

³¹ 12 December 1974, 36/74, Walrave, 14 July 1976, 13/76 Dona, 15 December 1995, C-415/93, Bosman. Also see the award of the sports arbitration court on the case 92/80 which states that: "In the opinion of TAS, they are two different concepts: the first one refers to the personal status resulting from the citizenship of one or more states, while the second one has an exclusively sporting meaning and determines the rules of selection of athletes for their participation in international sports events. This means that there are two different legislations - one of public law and one of private law - which do not coincide nor collide. Therefore, the provisions of FIBA Regulations on a single sports citizenship for basketball players do not prejudice the sovereignty of the states in the issue of citizenship, nor their powers in this field ... Moreover, their participation in European games does not depend only on the personal choice of the player but also on the choice of his team"

It should be made clear that sport has its own special characteristics and mechanisms that cannot be restricted by legal provisions which are often different from each other and that these mechanisms should safeguard and protect sports at any level of competition.

Conclusion

Sport is governed by: public and general interest, freedom of participation and action, the public purpose which it serves, sporting and competitive ethics and human values that it embodies, and the principle of promotion of human dignity.

The free participation and action in sport is the exercise of an Individual Right, i.e. the free development of personality.

The protection of the institution of sport and the values embodied therein, the protection of free professional sports activities and the provision of sports services require the safeguarding of sport mechanisms for the protection of sports activities and competition at any level.

On the occasion of the Bosman case, the problem posed for sports law is the **extent and form of application** of the European Law. Will the application of these rules of law be **direct**, like an intrusion in the special field of Sport, **or will it be by adjustment**, thus shaping a special legislation for the sports activities in Europe?

Is this adjustment necessary for the benefit of Sport, in order to maintain its features and not to alter its cultural nucleus in favour of the sporting and competitive ethics and the satisfaction of sport feelings?

It is noted that the economic activity in Sport, even in its special commercial characteristics, is not conducted for the sake of trade but for the sake of sport, even in its distinction of professional Sport which requires special legal handling with a lawful intervention for the determination of the nature of competition therein.

The best guarantee for the future seems to be the recognition and complete respect from the part of the governments of the member states of the identity, the autonomy and the special nature of sport at a national level, issues that should be addressed by an Inter-governmental Meeting for the Revision of European Treaties. This may be achieved through supplementary provisions on sport to be annexed to the Treaty which, without limiting the competence of the Community, will promote the special nature and the special requirements of sport as an institution and will emphasize the fact that the community laws, as far as sport is concerned, should be interpreted on the basis of this special nature and these special requirements and distinction should be made between the cases of professional sport with economic aspects and the cases of purely sporting interest, as being of intra-sport nature falling into the jurisdiction of the regulations of the sports bodies.

Specific conclusions

1. The national courts of the European Union are obliged to comply with the positions of the European Court of Justice.
2. The European Union should issue a pertinent regulation for the application of community law on respective issues by issuing guidelines.
3. The member states are not obliged to issue special harmonisation laws on the basis of the above decision because the decision itself is directly applied by the national courts. In order to avoid time-consuming court proceedings, the member states should issue a law containing stipulations harmonised with the spirit of effective safeguarding of the rights of their citizens and, consequently, the remunerated athletes.
4. In the event that a member state systematically refuses to apply the decisions of the European Court of Justice, the European Union may file an appeal against the country that systematically refuses to comply with the decisions of ECJ through the competent Commission, at the request of the interested party.
5. Civil courts are, in any case, competent to resolve any type of differences concerning contracts, regardless of the special provision of the sports law (standing jurisprudence).

6. The conditions for the acquisition of citizenship is an extra-community matter and the European Union cannot intervene, not even in case of violation of national provisions regulating the acquisition of citizenship.
7. The protection of national athletes from third parties rests with national legislation of each member state, depending on their interest to protect their sports institutions, their athletes and their tradition.
8. A special directive should be issued for the protection of European professional Sport with unified criteria of naturalisation for remunerated athletes from outside the European Union. Further to these criteria, the European Union should resolve the problem of acquisition of citizenship for the remunerated and professional athletes, with special and explicit provisions.
9. The national teams are exempt from the immediate application of community provisions because they deal with purely sporting events, not related to any economic and other professional activity for which article 48 of the Treaty would be directly applicable.
10. A pertinent directive oriented towards this rationale is required, aiming at protecting the sports activities that does not have an economic and professional character, in order to eliminate the confusion concerning this matter and also to discourage anxious lawyers and journalists from appearing in the mass media with continuous sport judicial cases.

Suggestions

1. Effort towards the issuance of a directive for the harmonisation of the criteria for the acquisition of citizenship of the member states for the protection of community athletes.
2. Provision of sanctions against clubs that recruit athletes with illegal citizenship because of the wide discretion given by the national legislator to the competent bodies.
3. In order to eliminate any wrong interpretation and anti-constitutional character of the existing provisions, the differences arising from contracts for the provision of services of the athletes should be selectively resolved by preliminary proceedings out of court by the sport bodies. Civil courts should resolve these differences on the merits of each case.
4. Establishment of the free conclusion of contracts with special provision for the athlete who is an asset for the club, if he had started his career from the club. To avoid exploitation of human merit, the maximum period of commitment should be two years. **Establishment of free transfer of national remunerated - professional athletes, in and out of the national territory, as a necessary safeguard of the competitiveness of national athletes.**
5. Elimination of the possibility of unilateral renewal of the contract by the club, of the provision of remuneration and of the method of transfer by offer and counter-offer since they are opposed to the spirit of the European law and creation of competitive conditions for national remunerated athletes domestically.
6. Elimination of any commitment of amateur athletes through "private agreements" of doubtful constitutionality, which are opposed to the general contractual principles and determination of the 18th year as the starting age for the conclusion of contract of a remunerated athlete.
7. The non payment of even one monthly salary or one instalment of the premium for the performance of the athlete results in the termination of the contract.
11. In order to protect the national institution of sport, there should be restrictions to the number of foreign, non community athletes recruited by clubs to one (1), exclusively for clubs of A1 and A2 category.
12. **Safeguarding of any trade union freedoms of the professional athletes as workers.**

13. The provision of systematic services is a sufficient factor for characterising a professional athlete as worker and cannot be excluded on the basis of the competitive level of his club.

CONSEQUENCES DE L ' APPLICATION DU DROIT COMMUNAUTAIRE DE LA CONCURRENCE

Gérard Auneau

Professeur Université Toulouse III

Président de l' Association Internatinalle du Droit du Sport

(I.A.S.L.)

Il y a plus de 10 ans, évoquer la notion de concurrence dans le domaine du sport relevait encore de la fiction.

En effet, une certaine autonomie du mouvement sportif semblait le maintenir à l' abri des dispositions du droit commun au regard des règles économiques alors que d' importants volumes financiers circulaient déjà à Pintéricur de la communauté sportive.

Néanmoins, la construction européenne se poursuit et la logique communautaire s' affirme avec un peu plus de fermeté à des moments précis de son évolution.

C'est sans doute ce qui s'est produit, au début des années 90. La Commission des Communautés Européennes a confirmé la notion d' entreprise sportive. L' arrêt Bosman du 15 décembre 1995 a été également l' occasion pour les autorités communautaires de rappeler avec force que le mouvement sportif ne peut pas revendiquer une totale autonomie et qu' il doit tenir compte d' un certain nombre de principes contenus dans les traités communautaires. Ainsi, cette double évolution qui en jeu. d' une part, le mouvement sportif, lequel en cette fin de siècle s' affirme comme un acteur social essentiel et d' autre part les autorités communautaires qui ont la volonté d' associer toutes les composantes à une démarche sinon commune du moins collective, démontre des stratégies divergentes.

La Communauté européenne n'a pas encore pris position ouvertement à l' égard du mouvement sportif sur les aspects liés à la concurrence bien que pourtant l' occasion le le faire lui ait été donnée à plusieurs reprises; le mouvement sportif européen ne compte pas renoncer à son autonomie mais est contraint à l' application des grands principes car il lui est difficile d' obtenir l' exception sportive.

On peut donc penser qu'il s' agit là d'une question délicate. C' est pourquoi, et afin de mieux approcher les différents aspects de la concurrence appliquée au sport, il est essentiel de comprendre, comment une forte spécificité sportive peut malgré tout respecter les règles du droit communautaire. Ensuite, l' éclairage donné par la diversité du contentieux concernant le droit de la concurrence est susceptible d' orienter la réflexion.

I. LES PRINCIPES GENERAUX DU DROIT COMMUNAUTAIRE DE LA CONCURRENCE ET LA SPECIFICITE SPORTIVE

Le sport moderne s' est construit au cours du 20 siècle sur des principes compétitifs à partir de valeurs morales et d' une certaine éthique. Mais, en cette fin de siècle, la forme compétitive n' est pas unique et le sport semble devoir remplir également d' autres fonctions.

C' est pourquoi, il est nécessaire d' approcher les conditions dans lesquelles ce phénomène social s' est structuré afin de mieux définir les caractéristiques de ce secteur d' activité.

A- Les éléments constitutifs de la spécificité sportive

L' essence même du sport est constituée par l' effort physique que chaque individu apprend à fournir individuellement ou collectivement. L' esprit de compétition a toujours animé les sportifs qui s' assignent ainsi des objectifs leur permettant d' améliorer leurs performances.

Mais, au-delà de ces deux grandes caractéristiques qui présupposent le respect d' un certain nombre de valeurs (respect de l' adversaire; fair play; acceptation de la défaite), c' est bien l' élaboration de la réglementation sportive qui singularise le mouvement sportif par rapport à d' autres secteurs d' activités.

En effet, la règle du jeu qui revêt un caractère universel est une composante essentielle de la spécificité sportive. Cette règle est garante en principe de l' équité et son respect renforce la notion d' esprit sportif. Autour de la règle s' est bâtie toute une communauté sportive qui a su mettre en place un édifice pyramidal très réglementé et hiérarchisé.

Le principe essentiel s'axe autour de la défense du monopole car pour une discipline sportive il ne peut exister aucune autre structure concurrente. Monopole et autonomie sont sans doute deux idées force qui correspondent aux organisations sportives en particulier lorsque ces dernières ont une dimension internationale. Et comme le sport intéresse une grande partie de la population et mobilise un large public, le mouvement sportif affirme qu'il s'inscrit bien dans une dynamique d'intérêt général et d'intérêt social. A ce titre, il affirme sa légitimité et souhaite faire partager et faire admettre sa spécificité.

Mais le mouvement sportif n'a pas su garder une complète et totale autonomie. Victime de son succès, et de l'attrait représenté par la compétition, il a été dépassé par les dimensions financières, commerciales et politiques. Les derniers Jeux Olympiques d'Atlanta ont d'ailleurs démontré concrètement que le mouvement olympique était bien devenu l'otage de certaines multinationales.

Le sport loisir qui n'est pas nécessairement compétitif, n'a pas le résultat pour l'objectif essentiel, apparaît comme «l'antidote» du sport spectacle. Il s'inscrit aussi dans le cadre d'une action d'intérêt général et social puis qu'il contribue en particulier au maintien et à l'amélioration de la santé de l'individu. Il pourrait certes constituer une planche de salut pour le mouvement sportif en général, il reste cependant fondamentalement différent et son développement récent procède d'autres logiques.

C'est pourquoi un sport spectacle comme le football a donné l'occasion à la Commission des Communautés Européennes de confirmer que les organisations sportives sont des entreprises à partir du moment où elles ont une activité économique: «constitue une activité économique, toute activité, même en dehors de la recherche de bénéfices qui participe aux échanges économiques»¹.

Une décision plus récente du Tribunal de première instance concernant le recours de l'Association Ecossaise de Football confirme la qualification d'entreprise donnée aux clubs sportifs chargés de gérer la pratique professionnelle².

Enfin, et dans un domaine différent mais faisant référence aussi à un secteur à but non lucratif, un arrêt de la Cour de Justice souligne qu'un organisme de sécurité sociale gérant un régime d'assurance vieillesse doit être considérée, comme une entreprise³ au sens des articles 85 et suivants du Traité. Cette décision confirme donc que la qualification d'entreprise. En revanche, la possibilité d'une stratégie de marché pour ceux qui exercent une activité est le premier facteur déterminant si l'on veut caractériser une activité économique.

Ces trois décisions que l'on retient généralement les conditions économiques de l'exercice de l'activité. Ainsi, peut-on valablement argumenter une exception sportive sur les conditions habituelles de fonctionnement du mouvement sportif européen et ce au regard des critères généralement retenus par la Cour de Justice?

B. Les conditions d'application de l'exception sportive à la lumière des principes communautaires.

Avec l'arrêt Bosman en date du 15 décembre 1995⁴, les autorités communautaires ont voulu démontrer au mouvement sportif européen qu'il n'était plus possible de négocier un quelconque accord sur les indemnités de transfert et les clauses de nationalité. L'article 48 doit être respecté dans l'esprit et dans la lettre.

Cette brutale fermeté qui suite à une longue phase d'observation plutôt favorable au mouvement sportif européen: la libre circulation des personnes. Et si l'avocat général Lentz a

¹ Sont des entreprises au sens de l'article 85, paragraphe 1 du Traité de Rome: d'une part, la fédération italienne de football (FIGC).

² Décision de la Commission du 27 oct. 1992 (92/521 /C EE), distribution des forfaits touristiques lors de la Coupe du Monde de football 1990 (IX/33384/33378). JOCE L 326, 12 nov. 1992. Arrêt du 9 nov. 1994 Scottish Football Association c/Commission. T 46/2, Rec. p. II, 1039.

³ Fédération Française des Sociétés d'Assurances (FFSA), arrêt du 16 nov. 1995 aff. C 244/94. Rec. p. 1

⁴ J.M. BOSMAN c/UEFA et autres, CJCE. 15 déc. 1995, aff. C 145/93

considéré applicables à la même situation les articles 48 et 85, la Cour n'a pas jugé utile en revanche de faire référence aux articles 85 et 86, dans la mesure où son jugement était déjà fondé sur l'article 48.

Les magistrats n'ont pas osé s'aventurer sur le terrain des articles 85 et 85, craignant d'être confrontés à des problèmes d'analyse. Ils ont décidé de ménager partiellement le mouvement sportif européen en lui faisant une porte de sortie sur le terrain de la concurrence. Il est difficile de privilégier une version plutôt qu'une autre. Néanmoins, on peut considérer que, compte tenu des éléments dont ils pouvaient disposer suite aux prises de position de la Commission des communautés, ces magistrats pouvaient compter sur une construction logique à propos de la concurrence.

Ils ont donc fait preuve de tempérance à l'encontre de l'UEFA du moins sur ce terrain. Actuellement, comme la Cour de justice n'a pas voulu prendre position sur cette question, il nous paraît donc utile d'apprécier dans quelle mesure il est possible d'envisager un traitement particulier du mouvement sportif du moins sur le champ de la concurrence. Nous le faisons au regard des articles 85-85 et 90 du Traité.

1) L'article 85 et la notion d'exemption sportive

Il est assez étonnant de constater que malgré le fort développement des activités économiques au sein du mouvement sportif européen et en particulier dans le cadre de pratiques sportives collectives comme le football et le basket-ball, des organisations comme l'UEFA aient pu préserver les pratiques liées au spectacle de la logique du droit communautaire.

C'est en fait un mélange des genres sportifs occasionnels, amateurs sportifs professionnels et pratiquants de loisirs sportifs qui a profité aux sportifs de haut niveau, au point que les autorités communautaires ont considéré longtemps que le domaine du sport pouvait rester un secteur spécifique.

Avec l'affaire Bosman, c'est en fait le monde du football avec ses deux réglementaires propres liées aux indemnités de transfert et aux clauses de nationalité qui a provoqué les autorités communautaires sur un terrain juridique particulièrement réactif: l'article 48 et le respect de la libre circulation des personnes.

Si le mouvement sportif en était resté au seul respect des règles de concurrence sans doute n'y aurait-il pas eu d'affaire Bosman. Mais aujourd'hui l'orientation est prise et il paraît difficile de vouloir stopper l'avancée communautaire dans le domaine du sport.

Le football a contribué au grand succès populaire du sport. Mais, de par son comportement, l'UEFA a hypothéqué les chances du mouvement sportif de maintenir son autonomie. Par conséquent, sous quelles conditions l'article 85 peut-il s'appliquer aux pratiques sportives?

Son énoncé est le suivant: "Sont incompatibles avec le marché commun et interdits tous accords entre entreprises, toutes décisions d'associations d'entreprises et toutes pratiques concernées, qui sont susceptibles d'affecter le commerce entre États membres et qui ont pour objet ou pour effet d'empêcher ou de fausser le jeu de la concurrence à l'intérieur du marché commun...". Il apparaît donc nettement que les pratiques sportives à l'heure actuelle ou elles présentent un caractère économique peuvent autoriser l'application de l'article 85.

L'obligation de paiement des indemnités de transfert contredit la libre initiative des joueurs qui ne peuvent faire les choix qu'ils souhaitent. Par ailleurs, les clubs sont obligés de s'entendre et, de fait, s'établit un véritable accord entre deux entreprises sportives à propos d'un transfert.

Mais le doute entretenu continue de profiter au mouvement sportif qui n'est pas encore inquiété sur ce terrain de la concurrence et pourrait réclamer l'application de l'exemption prévue au paragraphe 3 de l'article 85 du traité.

La Commission des Communautés Européennes peut en effet sur la base de l'article 85, paragraphe 3, décider que certaines restrictions de concurrence sont acceptables lorsqu'elles sont indispensables à éliminer la concurrence pour une partie substantielle de marché commun.

Ces objectifs ont déjà été énoncés par la Cour et la Commission. Il s'agit de l'amélioration de la production et de la distribution, la promotion du progrès technique ou économique, le maintien de l'emploi, le rôle du livre comme support culturel et comme élément de l'unité culturelle d'un territoire.

On pouvait donc admettre également que certaines mesures prises par le monde du football aient pour objectif de créer un certain équilibre en permettant des progrès techniques par l'intermédiaire des centres de formation. Il en serait de même pour les progrès économiques s'il existait une réelle répartition des moyens financiers entre les différents clubs d'un même championnat, ce qui entraînerait globalement une amélioration générale des prestations proposées aux consommateurs. Mais il semble, du moins dans l'affaire Bosman, que l'UEFA n'ait pas vraiment convaincu l'avocat général Lenz sur ce point.

Toujours dans la même affaire Bosman, l'UEFA aurait pu invoquer une jurisprudence déjà en cours qui soulignait que ententes ne sont pas prises en considération dans la mesure où elles "présentent des avantages objectifs sensibles de nature à compenser les inconvénients qui en résultent sur le plan de la concurrence"⁵.

Par conséquent, sur le terrain de l'article 85, paragraphe 3, existent des potentialités d'exemption. Ainsi, dans l'affaire Bosman, il aurait fallu que l'UEFA ait pris en interne des mesures particulièrement significatives, en particulier sur la répartition des moyens financiers, comme cela s'est déjà fait dans certains championnats américains, pour convaincre la Cour.

Il aurait surtout fallu que l'analyse du problème de la concurrence ne soit pas au respect de l'article 48.

2) L'application de l'article 86 au secteur du sport

L'article 86 Traité souligne "incompatible avec le marché commun et interdit dans la mesure où le commerce entre Etats membres est susceptible d'en être affecté, le fait pour une ou plusieurs entreprises d'exploiter de façon abusive une position dominante sur le marché commun ou une partie substantielle de celui-ci".

Toute la question est de savoir si les entreprises sportives exercent une position dominante en fonction des ententes qu'elles peuvent conclure.

En fait, il n'y a guère que les clubs de football qui peuvent être visés par les dispositions de l'article 86 en raison des mesures édictées par l'UEFA concernant les indemnités de transfert. La définition de la position dominante est d'ailleurs clairement arrêtée par la Cour de justice: "La position dominante visée à l'article 86 du Traité concerne une situation de puissance économique détenue par une entreprise qui lui donne le pouvoir de faire obstacle au maintien d'une concurrence effective sur le marché en cause, en lui fournissant la possibilité de comportements indépendants dans une mesure appréciable vis-à-vis de ses concurrents, de ses clients et finalement des consommateurs."

L'existence d'une position dominante est le résultat de l'addition de plusieurs facteurs dont le premier est l'existence de parts de marché dans une proportion significative.

Sur un marché sportif comme celui du football, il est certain que le comportement de certains clubs les plus puissants est aisément assimilable à un abus de position dominante. Quatre conditions doivent être cumulativement remplies afin de permettre l'application de l'article 86:

- La première condition impose de situer le marché sous un double aspect - géographique d'abord, et matériel ensuite - ce qui permet de positionner les services concernés et leur potentiel d'échanges. En ce qui concerne l'affaire Bosman, ce sont les principes communautaires qui s'appliquent à l'Europe du football dont le découpage géographique ne correspond pas tout à fait à l'Europe des quinze.

⁵ C.J.C.E., 13 juillet 1996, Grundig c/Commission aff. Jointes 56 et 58/64, Rec. 1996 429 et s. se trouve le joueur convoité. La plupart des litiges qui ont pu naître ont été dénoncés par la Commission des Communautés ou bien par référence déjà citée - Cf. Note n° 1

Les services visés correspondent aux spectacles sportifs et à la fois par les clauses de nationalité et les indemnités de transfert".

- La deuxième condition doit préciser si l'organisation exerce réellement une position dominante sur le marché concerné.

Dans le cadre des entreprises sportives du football il est établi que ces dernières l'exercent à double niveau. D'abord, sur le plan national ou chaque fédération bénéficie d'un monopole pour tout ce qui concerne les règles sportives, les conditions de sélection, l'organisation des compétitions et la délivrance des titres, ensuite sur le plan du marché sportif, dans l'exercice même de leurs monopoles. En effet, les accords entre clubs sur les indemnités de transfert privent les principaux acteurs, à savoir les Joueurs, de toute initiative intéressant leur avenir professionnel.

- La troisième condition permet d'énoncer s'il existe ou non un abus dans l'exercice de la position dominante.

La Commission des communautés ainsi que l'avocat général Lenz dans l'affaire Bosman considèrent que, sur ce point, il n'y a pas d'infraction à l'article 86. A ce stade on peut affirmer que le raisonnement semble contradictoire.

D'un côté, on donne une solution qui reconnaît implicitement la spécificité sportive. De l'autre, et si on applique les règles communautaires habituelles, on ne peut que constater l'abus de position dominante des clubs dès lors qu'ils imposent à un joueur des conditions de transfert.

- La quatrième condition suppose que le commerce intracommunautaire soit perturbé par les mesures restrictives appliquées par les organisations concernées, compte tenu des dispositions des règles énoncées. A quelques nuances près, on constate que le secteur du sport ne semble pas vraiment échapper à l'application de l'article 86. La seule spécificité que ce secteur d'activité peut faire valoir tient au fait que l'accès à un certain niveau de compétitions sportives suppose une sélection préalable. Si les critères restent sportifs la légitimité de cette démarche est justifiée, si d'autres paramètres non sportifs interviennent, alors l'article 86 pourra s'appliquer.

Sur cette même question, on peut également se demander si les clubs professionnels de football de la Communauté n'occupent pas dans leurs ensembles une position dominante collective.

D'après la jurisprudence de la Cour de justice qui reste encore assez imprécise, il apparaît que la qualification de position dominante collective peut être retenue dans deux cas:

- En premier lieu, quand les entreprises appartenant à un même groupe constituent une unité économique. Les clubs professionnels de football appartiennent à une même organisation, l'UEFA, et ont des caractéristiques économiques qui sont très proches avec des intérêts communs ceux qui consistent à organiser un championnat spectaculaire.

- En second lieu, la qualification de position dominante collective peut être retenue lorsque des entreprises indépendantes "sont sur un marché spécifique, unies par de tels liens économiques que de ce fait, elles détiennent ensemble une position dominante par rapport aux autres opérateurs sur le même marché.

On peut comprendre également sur ce point deux clubs qui s'entendent sur les conditions de transfert d'un joueur ont un intérêt commun fort, celui pour le club "acheteur" de disposer des services d'un grand joueur, et pour l'autre club, le cédant, le moyen d'obtenir un paiement des autres clubs qui n'auront pas pu négocier avec le club où se trouve le joueur convoité, soit par faute de contacts privilégiés, soit par faute de moyens financiers.

Ainsi, à la lumière des principes généraux du droit communautaire de la concurrence, il apparaît concrètement que le mouvement sportif européen, et particulièrement la branche professionnelle, est gagné par l'environnement économique des pratiques sportives. C'est pourquoi il est difficile d'envisager une exemption sportive.

Cependant, et de manière paradoxale, la Cour de justice n'a pas vraiment pris position sur ce problème de la concurrence appliquée au domaine du sport. C'est pourquoi il est nécessaire d'aborder les litiges récents qui ont pu naître à propos de cette question.

II. LE CONTENTIEUX LIE A L ' APPLICATION DU DROIT COMMUNAUTAIRE DE LA CONCURRENCE DANS LE SECTEUR DU SPORT

La plupart des litiges qui ont pu naître ont été dénoncés par la Commission des Communautés ou bien traités par le Tribunal de première instance des communautés compétent ou encore par certaines juridictions nationales.

Ils concernent généralement le secteur des produits et des biens ou encore celui des services.

A - Les conséquences du principe de libre circulation sur les produits et les biens

L' affaire la plus récente qui a posé de manière évidente un problème de procédure de sélection est bien la construction du Stade de France pour la Coupe du monde de football qui se déroulera en France en 1998.

1) Les marchés de travaux: l' affaire du Stade de France

Le 2 juillet 1992, la FIFA choisit la France pour organiser la Coupe du Monde de football qui s' engage à construire un stade de 80 000 places assises et couvertes.

Le 2 novembre 1994 est créée la société anonyme nationale d' économie mixte (SANEM) Grand stade, dotée d' un capital de 30 millions de francs.

Une procédure de sélection du projet architectural et du choix du concessionnaire est lancée dans le 10 décembre 1993. Le 22 juin 1995 le premier ministre signe le contrat de concession pour le financement, la conception, la construction, l' entretien et l' exploitation du grand stade à St Denis, avec le Consortium regroupant les entreprises Bouygues-Dumez et S.G.E.

A la requête de sociétés de concurrents non satisfaites des conditions de traitement, le tribunal administratif de Paris par un arrêt du 2 juillet 1996 annule la décision du premier ministre car il considère que le contrat conclu contient des dispositions qui font disparaître le risque d' exploitation pour le concessionnaire.

"Le mécanisme financier garantit au concessionnaire un résultat net comptable équilibré... que dès lors il ne saurait s' analyser comme un système d' indemnisation destiné à préserver la continuité du service public, mais doit être regardé comme instituant au profit du concessionnaire des recettes complémentaires perçues dans le cadre et à raison de l' exploitation de l' ouvrage et du service public concédés". C' est ainsi qu' est libellé le principe attendu de cette décision.

Il apparaît donc nettement que le contrat conclu notifie des clauses qui font disparaître le risque d' exploitation pour le concessionnaire. C' est pourquoi la décision du premier ministre de signer le contrat est annulée. Ce dernier fait en recours la Cour administrative d' appel.

Devant le climat d' insécurité juridique provoqué par cette dévalidation a été présentée devant le Parlement. Des motifs d' intérêt général sont invoqués dans la mesure du Stade de France constitue en lui-même un équipement sportif à intérêt national.

C' est pourquoi cette loi de validation a été approuvée en novembre 1996 avec l' adoption d' un article unique:

"Est validée le contrat de concession conclu le 29 avril 1995 entre l' Etat et la Société Consortium Grand Stade S.A. (nouvellement dénommé Consortium Stade de France S.A.) pour le financement, la conception, la construction, l' entretien et l' exploitation du grand stade (dénommé Stade de France) à Saint Denis, en application de la loi 93-1435 du 31 décembre 1993".

Ainsi, l' arrêt du Tribunal administratif de Paris a été de fait rendu important en raison de cette décision du Parlement français. Toutefois, la Commission des communautés européennes adresse le 22 janvier 1997 un avis motivé au gouvernement français. La Commission considère que la qualification juridique donnée à ce contrat est inexacte. Il s' agit d' un marché de travaux et non d' une concession afin que le risque d' exploitation soit maintenu.

Par ailleurs, la société choisie a modifié significativement le contenu de son offre en cours de procédure, ce qui n' est pas conforme au règlement communautaire en matière d' attribution de marchés publics. Le principe d' égalité de traitement n' a pas été respecté.

Enfin, pour des marchés de travaux complémentaires, la Société choisie n'a pas été mise en concurrence. De plus, un pourcentage de contrats de travaux et de services ont été réservés à des entreprises locales sans aucune mise en concurrence, ce qui viole l'article 59 du Traité sur la libre prestation des services.

Cette affaire traduit bien la complexité de la situation.

D'un côté la spécificité sportive s'affirme avec efficacité.

Pour un pays, organiser la coupe du monde de football est un événement majeur. D'ailleurs, le ministre de la jeunesse et des sports, Guy Drut, déclare devant l'assemblée nationale que "ce contretemps n'est pas de nature du remettre en cause le déroulement de la Coupe du monde 1998 pour la date prévue".

Par conséquent, un pays est prêt à assumer tous les risques pour mener à bien son projet.

De l'autre, les autorités communautaires considèrent que la construction d'installations Sportives est comparable de la mise en chantier d'infrastructures comme les autoroutes, les ponts, les tunnels. C'est pourquoi l'élaboration d'un stade de cette importance ne devrait pas nécessiter des démarches différentes.

Pourtant, la forte résistance française met nettement en lumière la spécificité sportive dans la mesure d'une coupe du monde de football est considérée comme un événement social prioritaire. Ainsi, et de fait, l'avis motivé de la Communauté est mis en échec.

Dans la pire des situations, le gouvernement français pourrait être condamné pour ne pas payer les déficits d'exploitation du stade, sans doute assortie d'une amende d'un montant élevé.

Sur un autre terrain qui est celui des marchés de travaux on assiste donc au second épisode de l'affaire Bosman. Même si ces contentieux ne se situent pas sur la même logique juridique, ils ont néanmoins un point commun, la défense de la spécificité sportive. Il faudra sans doute une forte détermination communautaire pour imposer aux pouvoirs publics français de modifier leurs comportements habituels en matière de traitement de marchés publics tout en démontrant que les particularismes du monde du sport n'empêchent pas l'application du droit commun.

Un autre secteur est concerné par la réglementation communautaire: il s'agit de la distribution des matériels et articles de sport.

La commercialisation des matériels et articles de sport.

Les 15 membres actuels de l'Union européenne représentent 370 millions d'habitants, dont une partie importante de pratiquants sportifs qui génèrent 2,5 % du commerce mondial et 1% du P.N.B. de la Communauté européenne.

La principe de la libre circulation des marchandises est énoncé dans l'article 9 du Traité qui stipule:

"La Communauté est fondée sur une union douanière qui s'étend à l'ensemble des échanges de marchandises et qui comporte l'interdiction entre les Etats membres, des droits de douane à l'importation et à l'exportation et de toutes taxes d'effet équivalent, ainsi que l'adoption d'un tarif douanier commun dans leurs relations avec les pays tiers". La Cour de Justice des Communautés a eu l'occasion de confirmer que "tout produit légalement mis sur le marché dans un Etat membre doit pouvoir l'être dans tout autre Etat".

C'est donc un vaste marché qui présente un certain nombre de caractéristiques au niveau de son mode de fonctionnement. D'une part, la fabrication de matériels et d'articles de sport n'échappe pas de la demande constatée pour d'autres produits. En effet, l'Union Européenne est fortement importatrice, la France, l'Allemagne et le Royaume-Uni étant les plus gros importateurs).

Par conséquent, plus de la majorité des produits sont fabriqués sur le continent asiatique en raison du coût de la main d'œuvre, alors que pour l'année 1994 par exemple et seulement pour les 12 membres de l'époque, la vente de vêtements et d'articles de sport a représenté 20 milliards d'euros.

C'est pourquoi la Commission des Communautés a essayé de freiner ces infractions aux règles de concurrence, en particulier de partir de recours exercés par la Confédération Européenne

de l'Industrie de la Chaussure qui a été confrontée à une politique de baisse de prix concernant des chaussures de sport fabriquées en Thaïlande, Chine et Indonésie. Par ailleurs, dans 1995 la Commission a mis en place une procédure antidumping auprès de l'organisation mondiale du commerce.

D'autre part, la fabrication de matériels et d'articles de sport peut conduire également à une attitude opposée, à savoir la mise en place d'une politique protectionniste. L'exemple le plus significatif a été l'affaire Dunlop Slazenger, Cette société basée en Angleterre, avait interdit toute exportation de ses produits vers d'autres Etats membres de la Communauté afin de protéger ses distributeurs exclusifs contre des importations parallèles.

La Commission des communautés est intervenue et a pénalisé lourdement cette société en lui infligeant une amende de 5 millions d'euros. Plus récemment, un autre fabricant de matériels de tennis, la Société Tretorn a dû payer aussi une forte amende en raison d'une attitude protectionniste. Par ce comportement visant à fermer le marché afin de vivre en autarcie, les entreprises ont mis sur la spécificité sportive car cette caractéristique leur convenait sur le plan commercial. Si les organisations sportives n'avaient pas été considérées comme des entreprises ayant de fait une activité économique, elles auraient pu échapper partiellement à l'application des articles 85 et 86 du Traité. Il est donc important que dès 1992 le Tribunal de première instance des Communautés confirme que la notion d'entreprise comprend toute entité exerçant une activité économique indépendamment de son statut juridique.

La protection des emblèmes et des labels

Les comités olympiques comme les fédérations sportives, bénéficient d'une certaine popularité et disposent évidemment d'un crédit auprès de la population, consommateurs potentiels.

C'est pourquoi ces organisations sont convoitées par des entreprises commerciales qui souhaitent devenir le partenaire exclusif d'une pratique sportive donnée ou du mouvement sportif. S'est ainsi posé à plusieurs reprises le problème de la protection des emblèmes olympiques.

Le Comité national Italien (CONI) traite un partenariat avec une société pour l'utilisation de l'emblème olympique; cette société ne pourra le faire valoir que sur le territoire italien, selon la charte olympique sauf à obtenir l'autorisation expresse du pays concerné.

Le principe de territorialité est maintenu par le mouvement sportif ce qui constitue une entrave à la libre circulation des marchandises, contraire à l'article 9 du Traité.

Là aussi la spécificité sportive apparaît comme contraire aux dispositions contenues dans l'article 85 du Traité. La Communauté ne dénonce pas la politique de partenariat du comité olympique et sur ce point le Comité national olympique de partenariat du comité olympique et sur ce point le Comité national olympique et sportif français vient d'obtenir satisfaction devant les juridictions françaises (contre un commerçant de la grande distribution qui avait utilisé de manière équivoque le slogan olympique pour une campagne publicitaire), mais ne peut pas accepter la fermeture du marché communautaire au nom des règlements internes au mouvement sportif européen.

Concernant les formes de partenariat avec les fédérations la Commission a considéré que la Fédération Danoise de Tennis avait commis une faute en acceptant de délivrer un label de qualité à une entreprise partenaire. Cette pratique induit le consommateur en erreur. Il aurait donc fallu justifier les raisons techniques qui ont permis d'accorder ce label, ce qui dans cette affaire n'a pas été le cas. Ensuite, utiliser l'expression "partenaire officiel" qui, de ce fait, supprime toute ambiguïté.

Une autre pratique est contraire aux règles communautaires, les contrats d'exclusivité. Même si la Commission a partiellement accepté cette pratique pour les fédérations qui organisent directement leurs compétitions et pour une période déterminée, ce qui traduit une reconnaissance de la spécificité sportive, on comprend bien que cette position nuancée ne pourra pas résister à certaines conséquences inévitables.

C'est ainsi qu'en France, la ligue nationale de football a été condamnée pour avoir conclu un contrat d'exclusivité avec la société ADIDAS, démarche évidemment contraire à la politique communautaire de la concurrence.

On peut donc constater que même si les autorités communautaires n'ont pas la compétence pour remettre en cause le mode de fonctionnement interne du mouvement sportif européen, elles restent vigilantes afin de dénoncer les engendrées par les organisations sportives. Si les produits, représentent un risque de contentieux, il en est de même concernant les services.

Les conséquences de la libre circulation sur les services

Le sport représente en grande partie un secteur de services: les services rendus par les organisations sportives à leurs propres adhérents dans le cadre des activités dont elles ont la responsabilité, à l'exception de mesures particulières, ne posent pas de problèmes spécifiques, en revanche, la forte diffusion sociale du sport et l'engouement populaire suscité par certaines pratiques ont entraîné un certain contentieux.

Nous n'évoquerons que les difficultés rencontrées à l'occasion de l'organisation et de la diffusion du spectacle sportif.

La commercialisation des billets d'entrée dans les enceintes sportives. Une fédération sportive internationale ou nationale, le comité international olympique ou les comités nationaux sont courtisés par l'industrie du tourisme afin que certains opérateurs appartenant à ce secteur, détiennent un contrat d'exclusivité, à l'occasion de l'organisation d'un événement sportif d'une grande importance (Championnat du Monde, Coupe d'Europe, Jeux Olympiques). Ces dix dernières années, le choix de l'Europe comme lieu de pratique a évidemment posé ce type de problèmes (Coupe du Monde en Italie en 1990 - Jeux Olympiques d'Albertville et de Barcelone en 1992, Coupe du Monde en France en 1998). C'est ainsi que la Commission des Communautés, pour la première fois, a dénoncé le comportement des responsables sportifs de la coupe du monde de football de 1990.⁶

Ces dernières avaient conclu un accord avec un seul tour opérateur

Italien, qui bénéficiait, de la totale commercialisation des forfaits touristiques comprenant entre autre, et surtout, les billets d'entrée dans les stades.

Les autres tours opérateurs pouvaient certes, proposer à leurs clients, transports, hébergements, nourriture, circuits touristiques mais ne pouvaient pas assurer l'essentiel et ce pour quoi les clients se déplaçaient, à savoir le ticket d'entrée dans les stades. Cet accord d'exclusivité avait donc une incidence sur le comportement des clients et de fait, constituait une entrave au principe de la libre concurrence.

Paradoxalement et a posteriori, et sans doute parce qu'il s'agissait d'une première entrave sportive sur le terrain de la concurrence relevée par les autorités communautaires, la commission n'a pas jugé utile de condamner les organisateurs au paiement d'une amende. Il se sont contentés d'adresser un avertissement - on a pu constater le même phénomène pour les Jeux Olympiques de 1992 à Albertville et Barcelone. Les organisateurs ont eu un comportement analogue à celui constaté en 1990 - la Commission est intervenue d'autant plus facilement que la Communauté Européenne était partenaire des Jeux Olympiques; c'est pourquoi, un accord amiable a été trouvé ce qui a évité au Comité Olympique d'affronter un contentieux. Il apparaît en effet logique que la libre circulation des billets soit effective afin qu'un ressortissant d'un état membre ait la possibilité d'acheter un billet d'entrée dans un autre état membre. Une question encore plus délicate a été à l'origine de plusieurs contentieux: il s'agit des droits de retransmission des événements sportifs.

La diffusion télévisuelle des rencontres sportives.

⁶ C'est ainsi que 80 % des recettes perçues sur l'occasion des championnats d'Europe de Football en 1992 avait pour origine les droits de retransmissions télévisées et la publicité. Cette proportion est également très importante pour les Jeux Olympiques.

La télévision ne fait qu'amplifier les phénomènes populaires. Certains sports ayant droit de cité, les différentes chaînes se livrent une véritable bataille commerciale afin d'obtenir l'exclusivité pour la retransmission de grands événements sportifs.

Cette concurrence outrancière s'exerce dans un cadre qui a été applicable à compter d'octobre 1991.

L'objectif de ce texte est de permettre une meilleure corrélation des programmes de télévision sur le territoire de l'Europe Communautaire. Un certain nombre de contentieux ont pu naître à partir de cette directive et de l'organisation très pyramidale du mouvement sportif européen et aussi, compte tenu de la situation de monopole dont bénéficient les organisations sportives concernées. Dans ces conditions, il était difficile de ne pas conclure des contrats d'exclusivité avec les chaînes intéressées, surtout quant on sait ce que représentent dans le budget général d'une fédération, les droits consentis par la télévision⁷. Dans ce contexte concurrentiel, a été créée l'Union Européenne de radiodiffusion (UER) regroupant 77 membres dans 47 pays Européens. Le principe est celui d'un groupement d'achat des droits de retransmission. Quand les droits, concernant un événement sportif, ont été achetés par l'UER, seuls les adhérents de cette organisation peuvent diffuser en exclusivité pendant une période déterminée. C'est ce système qui a fait l'objet de plusieurs recours.

Sur la base du non respect de l'article 85 du Traité, la société Screensport a présenté un recours contre les accords conclus entre Eurosport et certains membres de l'UER. La commission des communautés a considéré par une décision de février 1991, que ce comportement était une infraction à l'article 85 du Traité.

L'année suivante une société française de télévision, la Cinq, a dénoncé également l'attitude protectionniste de l'Eurovision, c'est-à-dire l'UER. Le tribunal de première instance des communautés a retourné le bien-fondé de ce recours d'autant plus justifié qu'il faisait état d'un refus d'accès au système existant.

Cette décision n'a pas pu être exécutée dans la mesure où la société la Cinq a été victime de ses difficultés financières.

La Société M6 a également déposé un recours contre la décision de la commission qui a confirmé le rejet de sa demande d'intégrer l'UER.

On peut donc constater que, la plupart des contentieux les problèmes d'admission au sein du système de l'Eurovision.

Devant cette addition de recours, la Commission qui a confirmé le rejet de sa demande d'intégrer l'UER.

On peut donc constater que, la plupart des contentieux concernent les problèmes d'admission au sein du système de l'Eurovision.

Devant cette addition de recours, la Commission a pris des mesures adaptées, reconnaissant la même spécificité au spectacle sportif.

Elle a d'abord reconnu que les droits exclusifs de retransmission ne constituent pas une interdiction absolue, par contre, c'est la durée de l'exclusivité qui peut avoir des incidences sur le système de régulation de la concurrence.

C'est pourquoi, la commission a pris la décision d'encadrer ces contrats d'exclusivité qui peuvent avoir des incidences sur le système de régulation de concurrence.

C'est pourquoi, la commission a pris la décision d'encadrer ces contrats d'exclusivité. Ils doivent prendre la forme de contrats spécifiques ayant pour objet une manifestation sportive isolée et ne correspondant qu'à une seule saison sportive.

Et afin de simplifier un peu plus la situation, tout en prenant une mesure très dérogatoire, la commission a décidé le 11 juin 1993 d'accorder l'exemption à l'UER pour une période de cinq ans et sur la base de l'article 85, paragraphe 1.

En retour, elle a demandé à l'Eurovision d'avoir une attitude moins restrictive et d'accorder aux entreprises qui ne sont pas membres, un meilleur accès à l'utilisation des droits acquis.

⁷ Décision 93/40/J/C'EE de la commission du 11 juin 1993

Cette mesure exceptionnelle prise par la commission est intéressante car elle démontre à quel point le sport est un support de communication, très convoité, qui obtient un traitement particulier pour une période donnée.

D'autres questions, comme les aides publiques aux clubs développant des pratiques de haut niveau devraient également être traitées. En effet, la concurrence entre les clubs peut être faussée, lorsque les dispositions contenues dans l'article 92 du Traité ne sont pas respectées. Cet article dénonce les aides consenties par les états si elles créent des déséquilibres à l'origine de concurrence déloyale.

Mais nous ne pouvons qu'évoquer ces notions sans avoir le temps de les exposer en détail.

En conclusion: l'analyse que nous avons pu faire sur les principes généraux de droit communautaire de la concurrence et leur application au terrain sportif démontrent un certain nombre de décalages.

Dans le domaine de la concurrence les autorités communautaires reconnaissent une certaine spécificité sportive. Elles sont certes influencées par le pouvoir politique et économique exercé par le mouvement sportif européen international, mais elles reconnaissent aussi de manière très pragmatique qu'il est parfois nécessaire de s'adapter à certaines caractéristiques du mouvement sportif. Néanmoins on constate également que les principaux acteurs souffrent d'un manque respectif d'informations et de connaissances portant sur un dossier particulièrement complexe.

D'un côté, les autorités communautaires prennent des décisions sans avoir fait une approche complète de la spécificité sportive, ce qui entraîne parfois des incohérences.

De l'autre, le mouvement sportif n'a pas du tout anticipé sur l'échéance communautaire et se retrouve brutalement confronté, avec l'affaire Bosman, à des échéances qu'il faut dorénavant respecter.

Un sursis est donné au mouvement sportif européen sur le terrain de la concurrence. On peut donc espérer qu'une construction collective puisse se faire afin, qu'à terme, le mouvement sportif européen ait la possibilité de présenter un dossier cohérent, témoignant de fait d'une certaine spécificité, légitime dans le respect des principes communautaires.

*ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΕΡΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ*

Μάριος - Δανιήλ Παπαλουκάς

Δικηγόρος

Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών

Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τον ανταγωνισμό καλύπτει τους κανόνες βάσει των οποίων θα διεξάγεται το εμπόριο μεταξύ εμπορικών επιχειρήσεων μέσα στον ευρωπαϊκό χώρο.

Οι βασικοί κανόνες σχετικά με τον ανταγωνισμό, οι οποίοι έχουν αντίκτυπο στον αθλητισμό προκύπτουν από τις ακόλουθες διατάξεις της συνθήκης του Μάαστριχτ:

- Τα άρθρα 85 και 86 σχετικά με συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων και κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης.
- Το άρθρο 91 σχετικά με το "dumping".
- Το άρθρο 92 σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις.

I. ΑΡΘΡΑ 85 ΚΑΙ 86

1. Επιχειρήσεις

Ο στόχος των άρθρων αυτών είναι αφενός μεν η διαφύλαξη μιας πραγματικής ελευθερίας επιλογής για τους καταναλωτές και αφετέρου η αποφυγή φραγμών στο ελεύθερο εμπόριο μέσα στο νοητό χώρο που καλείται "Εσωτερική Αγορά"¹.

Στο πνεύμα αυτό το άρθρο 85 της Συνθήκης του Μάαστριχτ ορίζει ότι απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων καθώς και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, εφόσον μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των Κρατών-Μελών και αποκλείουν, περιορίζουν ή διαταράσσουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό μέσα στην Κοινή Αγορά.

Το άρθρο 86 απαγορεύει την κατάχρηση δεσπόζουσας στην αγορά θέσης, η οποία επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ Κρατών-Μελών.

Τα παραπάνω άρθρα αναφέρονται ρητά σε επιχειρήσεις και θα πρέπει καταρχήν να διευκρινισθεί εάν περιλαμβάνονται στην έννοια αυτή και τα αθλητικά σωματεία. Βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) ως επιχειρήσεις θεωρούνται τα νομικά εκείνα πρόσωπα τα οποία αναπτύσσουν οικονομική ή εμπορική δραστηριότητα, όπως είναι η παραγωγή, διανομή ή παροχή υπηρεσιών και κάθε πρόσωπο που συμμετέχει στην οικονομική διαδικασία θα θεωρείται ως επιχείρηση υπό την έννοια των άρθρων αυτών. Είναι άνευ σημασίας το κατά πόσον σκοπός της επιχείρησης είναι και η επίτευξη κέρδους. Εκείνο που έχει τη μεγαλύτερη σημασία είναι η φύση της δράσης της υπό κρίση "επιχείρησης" και όχι ο σκοπός της επίτευξης κέρδους² ή το νομικό καθεστώς της που καθορίζει τον οικονομικό ή εμπορικό χαρακτήρα της.³ Ακόμη και φυσικά πρόσωπα έχει θεωρήσει το ΔΕΚ σε ορισμένες περιπτώσεις ότι μπορούν να αποτελούν "επιχειρήσεις".

Το ΔΕΚ από τη στιγμή που θεώρησε ότι τα αθλητικά σωματεία και οι ενώσεις τους αποτελούν επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων με οικονομική ή εμπορική δραστηριότητα, κατόπιν ήταν φυσική συνέπεια ότι όλες οι πρακτικές του αθλητισμού θα πρέπει να περάσουν από το μικροσκόπιο των διατάξεων περί ανταγωνισμού και είναι η άποψη του γράφοντος ότι η απόφαση αυτή δεν απετέλεσε όπως αρχικώς θεωρήθηκε ένα γενναίο βήμα από πλευράς

¹ Internal Market.

² Βλ. Απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής 89/536/EEC 15/9/1989, υπόθεση IV/31.734, L 284/89.

³ Βλ. υπόθεση Klaus Hoefner und Fritz Elser v. Macrotron GmbH C-41/90.

Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετά το οποίο το ΔΕΚ σε μεταγενέστερες αποφάσεις θα αναγκαζόταν να αναδιπλωθεί αλλά μάλλον ένα πρώτο βήμα που προϋδέαζε όλη την ευρωπαϊκή αθλητική κοινότητα για το τί θα επακολουθούσε.

Η πλευρά των αθλητικών φορέων έχει ήδη προχωρήσει σε βελτίωση των προφανώς "κακώς κειμένων" κατά την άποψη του ΔΕΚ. Σχετικά όμως με τις πρακτικές εκείνες των αθλητικών φορέων που δεν έχουν τύχει ευθέως της προσοχής του ΔΕΚ παραμένουν αδρανείς.

Όταν το ΔΕΚ στην περίφημη υπόθεση Μπόσμαν⁴ κλήθηκε⁵ να κρίνει θέματα που αφορούσαν την αντίθεση πρακτικών που εφαρμόζαν αθλητικοί φορείς προς το Ευρωπαϊκό Δίκαιο περί Ανταγωνισμού, έπρεπε καταρχήν να εξετάσει κατά πόσον οι αθλητικοί φορείς αποτελούν επιχειρήσεις με την παραπάνω έννοια του όρου. Στην ουσία όλη η υπόθεση στο σημείο αυτό κρίθηκε. Θεώρησε λοιπόν ότι τα σωματεία οργανώνουν αγώνες, η παρακολούθηση των οποίων απαιτεί την πληρωμή ενός εισιτηρίου από το κοινό. Υπό την έννοια αυτή οι ομάδες "παράγουν" ένα "προϊόν" το οποίο και "πωλούν", διοργανώνουν δηλαδή αγώνες για την παρακολούθηση των οποίων καταβάλλεται αντίτιμο. Με το σκεπτικό αυτό οι ομάδες καθίστανται επιχειρήσεις. Από την άλλη πλευρά για να μπορούν να συμμετέχουν οι ομάδες αυτές στα πρωταθλήματα εγγράφονται στις αντίστοιχες εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες, οι οποίες αποτελούν ενώσεις επιχειρήσεων. Οι ομοσπονδίες αυτές σε αντάλλαγμα των υπηρεσιών τους προς τις ομάδες-μέλη τους εισπράττουν ένα ποσοστό από τα έσοδα που προέρχονται από τους αγώνες.

Όσον αφορά στους αγώνες που διοργανώνονται από τις ομοσπονδίες αυτές είναι και αρμόδιες να διαπραγματευθούν την πώληση των αποκλειστικών δικαιωμάτων αναμετάδοσης των αγώνων. Από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού εκείνο που έχει σημασία είναι οι ομάδες να έχουν το δικαίωμα να διαπραγματεύονται την πώληση των δικαιωμάτων αναμετάδοσης των αγώνων ανεξάρτητα από τις εθνικές τους ομοσπονδίες.

Εκτός όμως από τις ομάδες και τις ενώσεις αυτών και οι παραγωγοί ή οι διανομείς αθλητικών ειδών θα πρέπει να θεωρούνται ως επιχειρήσεις.

2. Επιρροή του εμπορίου μεταξύ κρατών-μελών

Βεβαίως δεν αρκεί ένα πρόσωπο να χαρακτηριστεί ως επιχείρηση για να εφαρμοσθεί το δίκαιο περί ανταγωνισμού θα πρέπει οι πρακτικές που εφαρμόζει να επηρεάζουν το εμπόριο μεταξύ κρατών-μελών. Στον κόσμο του αθλητισμού οι συμφωνίες μεταξύ των αθλητικών ομοσπονδιών είναι προφανές ότι επηρεάζουν το εμπόριο μεταξύ κρατών-μελών, εφόσον στην έννοια του εμπορίου εμπίπτει και η διοργάνωση αθλητικών συναντήσεων.

3. Επιρροή του ελεύθερου ανταγωνισμού

Εκτός από τις δύο παραπάνω προϋποθέσεις που είναι κοινές και στα δύο άρθρα⁶, ειδικά στο άρθρο 85 απαιτείται οι εφαρμοζόμενες πρακτικές να αποκλείουν, περιορίζουν ή διαταράσσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών.

4. Κατάχρηση δεσπόζουσας στην αγορά θέσης

Το γεγονός και μόνο, ότι στα αθλητικά πράγματα οι συναντήσεις σε κάποιο άθλημα διοργανώνονται από μια ομοσπονδία η οποία είναι αποκλειστικά αρμόδια να καλύπτει ολόκληρο το άθλημα αυτό, είναι αρκετό για να θεωρούνται οι ομοσπονδίες ενώσεις επιχειρήσεων που κατέχουν δεσπόζουσα θέση στην αγορά. Πάντως θα πρέπει να τονισθεί ότι

⁴ Βλ. Παναγιωτόπουλος Δ.Π. (1996). "Οικονομική Δραστηριότητα και Ανταγωνισμός στον Αθλητισμό - Υπόθεση Bosman". Εκδόσεις Α. Ν. Σάκουλα. Αθήνα-Κομοτηνή.

⁵ Βλ. επίσης ελληνικές αποφάσεις που σχετίζονται με τα προβλήματα που αντιμετώπισε το ΔΕΚ στην υπόθεση Μπόσμαν, ΣΤΕ 4914/1988 (σχετικά με το μεταγραφικό σύστημα), καθώς επίσης και αποφάσεις ΑΣΕΑΔ 20/1992 και 38/1992.

⁶ Άρθρα 85 αλλά και 86 της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

το γεγονός και μόνο ότι μια επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά δεν αρκεί για να θεμελιώσει παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού εφόσον δεν υπάρχει και κατάχρηση της θέσης αυτής.

II. ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει κληθεί σε αρκετές περιπτώσεις από αθλητικούς φορείς αλλά και από εταιρίες να εξασφαλίσει τον ελεύθερο ανταγωνισμό στον αθλητικό χώρο.

Στο χώρο του αθλητισμού έχει καταστεί ήδη συνείδηση ότι είναι προς το συμφέρον του αθλητισμού να υπάρχει μόνο μια εθνική ομοσπονδία σε κάθε άθλημα. Για την εξασφάλιση του **μονοπωλιακού** αυτού **καθεστώτος** δεν έχει φροντίσει μόνο η UEFA με τον κανονισμό της αλλά και οι εθνικές ομοσπονδίες υποχρεώνουν συμβατικά τα μέλη τους να μη συμμετέχουν παρά σε διοργανώσεις της. Από πλευράς Ευρωπαϊκού Δικαίου είναι σαφές ότι ο καθένας μπορεί να συστήσει μια αθλητική ομοσπονδία που θα ανταγωνίζεται την υφιστάμενη εθνική ομοσπονδία. Επίσης από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού όπως κανείς επιχειρηματίας δε μπορεί να αποκλείει το δικαίωμα κάποιου άλλου να συστήνει μια επιχείρηση ίδια με τη δική του έτσι δε μπορεί και η εθνική ομοσπονδία να αποκλείσει οποιονδήποτε από το να συστήσει μια ανταγωνιστική ομοσπονδία.

Ακόμη όμως κι αν εμφανισθούν ανταγωνιστικές ομοσπονδίες ή ενώσεις αθλητικές και προσπαθήσουν να διοργανώσουν νέα πρωταθλήματα και πάλι θα πρέπει να τους εξασφαλισθεί η δυνατότητα να συμβιώσουν με τις υπάρχουσες ομοσπονδίες οι οποίες κατέχουν και εκμεταλλεύονται μια δεσπόζουσα θέση στην αγορά, όπως έδειξε η απόφαση στην υπόθεση Bosman.

Οι περισσότεροι από τους "αντι-ευρωπαϊκούς" κανόνες που ισχύουν σήμερα στον αθλητισμό κατά πάσα πιθανότητα δε θα προέκυπταν εφόσον δεν ίσχυε αυτό το μονοπωλιακό καθεστώς από τότε που ο αθλητισμός ξεκίνησε να οργανώνεται.

Ένα από τα βασικότερα σήμερα προβλήματα στον αθλητισμό είναι το πρόβλημα που έχει προκύψει σχετικά με την **παραχώρηση αποκλειστικών δικαιωμάτων αναμετάδοσης αθλητικών συναντήσεων** από σταθμούς ή ομάδες σταθμών.⁷ Η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ασχοληθεί με το πρόβλημα αυτό σε διάφορες περιπτώσεις, το 1989 με την απόφαση 89/536/EEC, IV/31.734, το 1990 με την απόφαση στην υπόθεση La Cinq v. EBU, το 1991 με την υπόθεση 91/130/EEC Screensport v. EBU members και το 1993 με την απόφαση 93/403/EEC υπόθεση IV/32.150.

Στις 31 Μαΐου 1995 η Επιτροπή παρουσίασε μια πρόταση με στόχο να βελτιώσει το ισχύον καθεστώς σχετικά με τα τηλεοπτικά προγράμματα, όπως αυτό διαμορφωνόταν από την οδηγία 89/552/EEC υπό τον τίτλο "Television without Frontiers". Η νέα οδηγία δεν έχει εγκριθεί ακόμη και η έγκριση της θα συζητηθεί στο Λουξεμβούργο στις αρχές του Ιουλίου. Παρόλα αυτά θα πρέπει να αναφερθεί ότι στις ρυθμίσεις της περιλαμβάνονται διατάξεις που αφορούν την αναμετάδοση σημαντικών γεγονότων για το κοινό με ειδική αναφορά στις αθλητικές συναντήσεις. Σύμφωνα με το νέο αυτό σύστημα κάθε κράτος-μέλος μπορεί να καταστρώσει μια λίστα τέτοιων γεγονότων των οποίων η τηλεοπτική αναμετάδοση θα πρέπει να μην είναι κρυπτογραφημένη ακόμη κι αν κάποιοι καλωδιακοί σταθμοί έχουν αγοράσει τα αποκλειστικά δικαιώματα αναμεταδοσης. Πάντα λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της αμοιβαιότητας κάθε κράτος-μέλος θα πρέπει να εξασφαλίσει το σεβασμό της λίστας και των άλλων κρατών από τους τοπικούς σταθμούς. Σημειωτέον ότι τα σημαντικά αυτά γεγονότα που θα περιλαμβάνει η λίστα μπορούν να είναι εθνικά (π.χ. το ελληνικό πρωτάθλημα ποδοσφαίρου) ή και διεθνή (π.χ. οι Ολυμπιακοί Αγώνες).

Ο δικαιούχος των δικαιωμάτων τηλεοπτικής αναμετάδοσης και των δικαιωμάτων διάθεσής τους σε τρίτους είναι συνήθως ο διοργανωτής των αγώνων. Η παραχώρηση δικαιωμάτων αναμετάδοσης αθλητικών συναντήσεων συνήθως συμφωνείται για μια συγκεκριμένη περιοχή μιας χώρας σε αποκλειστική βάση. Ως λόγος της παραχώρησης αποκλειστικών

⁷ Βλ. Ν.1958/1991 άρθρο 45.

δικαιωμάτων αναφέρεται συνήθως η προστασία της ποιότητας του προγράμματος σε ότι αφορά στα ποσοστά ακροαματικότητας και τα έσοδα από διαφημίσεις.

Οι διάφοροι τηλεοπτικοί σταθμοί σήμερα εμπλέκονται σε έναν πολύ σκληρό ανταγωνισμό μεταξύ τους. Για να κατορθώσουν να επιβιώσουν θα πρέπει να παρέχουν στους τηλεθεατές προγράμματα που δεν παρέχονται από άλλους σταθμούς. Όσο περισσότερους τηλεθεατές-καταναλωτές προσελκύσουν τόσο περισσότερες διαφημίσεις θα προβάλλουν και τόσο περισσότερα χρήματα θα συγκεντρώσουν. Οι αθλητικές συναντήσεις συγκεντρώνουν μεγάλα ποσοστά ακροαματικότητας και είναι ως εκ τούτου φυσικό όλοι οι σταθμοί να επιθυμούν να αναλάβουν το δικαίωμα όχι απλά αναμετάδοσής τους αλλά κυρίως αποκλειστικής αναμετάδοσής τους.

Τα τελευταία χρόνια έχουν επέλθει δύο σημαντικότερες εξελίξεις στο θέμα της τηλεοπτικής αναμετάδοσης αγώνων. Καταρχήν, ολοένα και περισσότεροι ιδιωτικοί σταθμοί άρχισαν να αμφισβητούν την κυριαρχία των εθνικών τηλεοπτικών σταθμών κάθε χώρας με αποτέλεσμα να μπορούμε να πούμε ότι σήμερα τα ιδιωτικά κανάλια έχουν καταλάβει την αγορά. Κατά δεύτερον, αναπτύχθηκαν διεθνή πρακτορεία αθλητικών δικαιωμάτων, τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα στους διοργανωτές των αγώνων να μεγιστοποιούν το κέρδος πουλώντας τα δικαιώματα των αγώνων σε κάθε χώρα ξεχωριστά αποφεύγοντας τη χρονοβόρα και επίπονη διαδικασία των διαπραγματεύσεων με την κάθε χώρα.

Το αποτέλεσμα της εφαρμογής των κανόνων της ελεύθερης αγοράς γενικά στο χώρο των τηλεοπτικών δικαιωμάτων αλλά και ειδικά στο χώρο της αναμετάδοσης αθλητικών συναντήσεων έχει ως αποτέλεσμα καταρχήν να υπάρχει ο κίνδυνος οι οικονομικά ασθενέστεροι τηλεοπτικοί σταθμοί να μην μπορέσουν να συναγωνισθούν τα λεγόμενα "μεγάλα" κανάλια. Για το σκοπό αυτό η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποδέχεται μεν γενικά ως μη αντικείμενη στην αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού την παραχώρηση αποκλειστικών δικαιωμάτων αναμετάδοσης σε κάποιους σταθμούς αλλά προβαίνει σε διακρίσεις αναλόγως με την έκταση και τη διάρκεια των αποκλειστικών αυτών δικαιωμάτων. Είναι λοιπόν φυσικό ότι θα επιτρέπονται μόνο συμφωνίες που αφορούν συγκεκριμένη αθλητική συνάντηση ή μια συγκεκριμένη αθλητική περίοδο. Στόχος της Επιτροπής είναι να αποτρέψει την κατάληψη της αγοράς από τα ισχυρά κανάλια σε τέτοιο βαθμό, που να εμποδίζονται τα ασθενέστερα να τα συναγωνισθούν.

Υπάρχει όμως και ένα δεύτερο πρόβλημα που δημιουργεί το καθεστώς της ελεύθερης αγοράς. Όπως είναι φυσικό οι αθλητικές συναντήσεις που παρουσιάζουν μικρότερο ενδιαφέρον από πλευράς ακροαματικότητας και άρα και από πλευράς διαφημίσεων, μπορεί να παραμείνουν στο περιθώριο. Υπάρχουν βέβαια και απόψεις ότι θα συμβεί ακριβώς το αντίθετο, δηλαδή τα μικρά κανάλια που δεν μπορούν να συναγωνισθούν τα μεγάλα στη διεκδίκηση των μεγάλων αθλητικών συναντήσεων, θα προσανατολισθούν στην αναμετάδοση άλλων λιγότερο δημοφιλών αθλημάτων με αποτέλεσμα να παρέχεται η δυνατότητα να κερδίσουν το κοινό και άλλα αθλήματα από τα καθιερωμένα, όπως συνέβη στην Αγγλία με το μπιλιάρδο.

Βέβαια για να ρυθμισθεί πλήρως το θέμα της παραχώρησης αποκλειστικών δικαιωμάτων αναμετάδοσης θα πρέπει να καθορισθούν οι κανόνες βάσει των οποίων θα παραχωρηθεί η εξουσία σε αθλητικές ομοσπονδίες και ενώσεις σχετικά με τον έλεγχο από αυτές της αναμετάδοσης αλλοδαπών αθλητικών γεγονότων μέσα στη χώρα που οι αθλητικοί αυτοί φορείς λειτουργούν.

Η UEFA αποτελεί την ανώτατη αρχή στο χώρο του ποδοσφαίρου στην Ευρώπη, ενεργεί ως ένωση όλων των εθνικών ομοσπονδιών στην Ευρώπη και καθορίζει με τους κανονισμούς της τους κανόνες που αφορούν τις εθνικές αυτές ομοσπονδίες. Η UEFA αναγνωρίζει μόνο μια εθνική ομοσπονδία σε κάθε χώρα και της παραχωρεί αποκλειστικά δικαιώματα αναμετάδοσης των αγώνων που η ομοσπονδία αυτή διοργανώνει.

Παρόλα αυτά καθώς στόχος της UEFA παραμένει πάντα να προσελκύονται οι φίλαθλοι να παρακολουθούν τους αγώνες στο γήπεδο παρά από την τηλεόραση στο άρθρο 14 των κανονισμών της περιλαμβάνεται ένα σύστημα βάσει του οποίου αποφεύγεται η αναμετάδοση διεθνών συναντήσεων όταν την ίδια στιγμή διεξάγεται κάποια τοπική αθλητική συνάντηση.

Έτσι οι ώρες της εβδομάδας διακρίνονται σε τρεις ζώνες ανάλογα με την πιθανότητα που υπάρχει να συμπέσει κάποιος διεθνής αγώνας να διεξάγεται την ίδια ώρα με κάποιον τοπικό αγώνα. Στη λεγόμενη ελεύθερη ζώνη⁸ οι διεθνείς αγώνες μεταδίδονται ελεύθερα, στη λεγόμενη προστατευόμενη ζώνη⁹ απαιτείται άδεια της εθνικής ομοσπονδίας για την αναμετάδοση κάποιου διεθνούς αγώνα και στη λεγόμενη απαγορευμένη ζώνη¹⁰ απαγορεύεται η αναμετάδοση διεθνών συναντήσεων.

Το σύστημα αυτό είναι πολύ αμφίβολο κατά πόσο συμβαδίζει με τους κανονες περί ανταγωνισμού στην Ευρώπη. Πολλοί τηλεοπτικοί σταθμοί¹¹ κατέθεσαν επίσημες ή και ανεπίσημες καταγγελίες στην Επιτροπή με το σκεπτικό ότι η UEFA δεν μπορεί να εκμεταλλεύεται τη δεσπόζουσα θέση που διαθέτει στον αθλητικό χώρο για να ελέγχει τις τηλεοπτικές μεταδόσεις.

Επειδή όμως τα νομικά προβλήματα εξελίσσονται παράλληλα με τα επιτεύγματα της τεχνολογίας θα πρέπει να επισημάνουμε και ένα ακόμη σύγχρονο πρόβλημα σχετικά με τους νέους τρόπους αναμετάδοσης αθλητικών συναντήσεων, το οποίο εμφανίζεται με τη μορφή της **καλωδιακής αναμετάδοσης αγώνων**. Με την εξάπλωση που έχουν τα λεγόμενα "καλωδιακά" κανάλια, έχουν και αυτά εισέλθει δυναμικά στο χώρο του ανταγωνισμού με τα παλαιότερα εθνικά κανάλια και τα νεώτερα ιδιωτικά. Θεωρητικά τουλάχιστον η επιτυχία τους στηρίζεται στο γεγονός ότι παρέχουν καλύτερες υπηρεσίες στους τηλεθεατές καθώς μεταδίδουν καλύτερης ποιότητας ταινίες, συνήθως λειτουργούν όλο το εικοσιτετράωρο και μεταδίδουν ελάχιστες ή και καθόλου διαφημίσεις. Το αντάλλαγμα για τις υπηρεσίες αυτές είναι ότι ο τηλεθεατής για να μπορεί να παρακολουθήσει τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να παρέχει μια συνδρομή. Η συμφωνία μιας εθνικής ομοσπονδίας ενός αθλήματος για την παραχώρηση των δικαιωμάτων αποκλειστικής αναμετάδοσης αγώνων στα κανάλια αυτά αυτονόητα σημαίνει ότι οι φίλαθλοι δε θα μπορούν να παρακολουθήσουν τους αγώνες αυτούς εάν δεν πληρώσουν ορισμένο ποσό. Τα ζητήματα που προκύπτουν είναι καταρχήν ποιά είναι η φύση των αθλητικών συναντήσεων, αν δηλαδή αποτελούν μια υπηρεσία που μπορεί ελεύθερα να αποτελεί εμπορεύσιμο αγαθό ή αν η παρακολούθηση τους αποτελεί δικαίωμα των φιλάθλων του οποίου η απόλαυση εμποδίζεται εφόσον θα πρέπει να αποκτήσουν κατόπιν πληρωμής ένα καλωδιακό κανάλι. Βάσει της οδηγίας σχετικά με την τηλεόραση, που αναμένεται να εγκριθεί στις αρχές Ιουλίου, φαίνεται ότι η Επιτροπή υιοθετεί τη δεύτερη άποψη.

Εκτός όμως από τα τεράστια ποσά που δαπανούν οι διάφοροι σταθμοί για την αναμετάδοση αθλητικών συναντήσεων μεγάλα είναι και τα έσοδα των διοργανωτών αθλητικών συναντήσεων από την πώληση του δικαιώματος **χρήσης του όρου "επίσημος χορηγός"** σε βιομηχανίες παραγωγής αθλητικών προϊόντων. Η άποψη της Επιτροπής είναι ότι η χρήση του όρου "επίσημος" από τους χορηγούς δημιουργεί στο αγοραστικό κοινό την εσφαλμένη εντύπωση ότι τα προϊόντα αυτά έχουν κάποια εγγύηση σχετικά με την ποιότητά τους και θεωρεί ότι θα πρέπει να μπορεί να αντιληφθεί το αγοραστικό κοινό ότι δεν πρόκειται παρά μόνο για σχέση χορηγίας και τίποτε περισσότερο. Η χρήση του ορου αυτού μπορεί να γίνει αποδεκτή μόνο εφόσον παραχωρείται διότι τα εν λόγω προϊόντα καλύπτουν κάποιες συγκεκριμένες τεχνικές προδιαγραφές.

Συναφείς είναι και οι συμφωνίες των εθνικών ομοσπονδιών που διοργανώνουν αθλητικές συναντήσεις, στις οποίες περιλαμβάνεται η **υποχρέωση των ομάδων**, που συμμετέχουν **να χρησιμοποιούν τα προϊόντα του επίσημου χορηγού**.

Η άποψη της Επιτροπής επί του θέματος αυτού είναι ότι οι συμφωνίες αυτές θα είναι νόμιμες εφόσον τηρήθηκε μια διαδικασία ανάδειξης του δικαιούχου (π.χ. η διαδικασία της πλειοδοσίας με προσφορές) που δε θα έβλαπτε τον ελεύθερο ανταγωνισμό και εφόσον η συμφωνία δεν αφορά κάποιο μεγάλο χρονικό διάστημα, τουλάχιστον όσον αφορά

⁸ Καθημερινές πριν τις 16:00 και μετά τις 22:30.

⁹ Καθημερινές μεταξύ 16:00 και 22:30.

¹⁰ Σάββατο πριν τις 22:00 και Κυριακή πρωί κι απόγευμα.

¹¹ Όπως οι TESN, BSkyB, ITVA.

συναντήσεις που διοργανώνονται από την ίδια την εθνική ομοσπονδία. Αντίθετα όταν πρόκειται για συναντήσεις που διοργανώνονται υπό την αιγίδα της εθνικής ομοσπονδίας θα πρέπει να θεωρηθεί ότι η πρακτική αυτή αποτελεί εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης στην αγορά.

Οι αθλητικές ομοσπονδίες στην προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν όσο το δυνατόν περισσότερα χρήματα πολλές φορές αφού πρώτα συνάψουν συμφωνίες με βιομηχανίες αθλητικών προϊόντων **προτρέπουν τα μέλη τους να χρησιμοποιούν ορισμένα συγκεκριμένα προϊόντα που παρέχουν αποκλειστικοί διανομείς** των βιομηχανιών αυτών. Η Επιτροπή έκρινε ότι οι συμφωνίες αυτές είναι αντίθετες στους κανόνες περί ελεύθερου ανταγωνισμού.

Όταν ένα διεθνές αθλητικό γεγονός διοργανώνεται, ένα σημαντικό ποσοστό των εξόδων καλύπτεται από τα εισιτήρια που θα αγοράσουν οι φίλαθλοι. Πρακτικά η οργανωτική επιτροπή συνάπτει μια συμφωνία με έναν αποκλειστικό διανομέα εισιτηρίων σε κάθε χώρα. Τα πρακτορεία κάθε χώρας καταβάλλουν σημαντικά χρηματικά ποσά για να εξασφαλίσουν την **αποκλειστική διάθεση των εισιτηρίων** στη χώρα τους. Στη σχετική συμφωνία περιλαμβάνεται και διάταξη περί απαγόρευσης σε πρακτορεία-αποκλειστικό διανομέα μιας χώρας να αγοράζει εισιτήρια από αποκλειστικό διανομέα άλλης χώρας ή να πουλάει εισιτήρια σε φιλάθλους ξένης χώρας. Ο επιδιωκόμενος σκοπός είναι προφανής, να εξασφαλισθεί η δίκαιη διανομή εισιτηρίων και να αποφευχθεί να αγοράσουν περισσότερα εισιτήρια οι φίλαθλοι της μιας διαγωνιζόμενης πλευράς. Εκτός αυτού όμως τα πρακτορεία αυτά εφαρμόζουν συνήθως και μια άλλη πρακτική. Για να διαθέσουν ένα εισιτήριο επιβαλλουν στον υποψήφιο αγοραστή να αγοράσει ένα ολόκληρο πακέτο που προσφέρεται και περιλαμβάνει και έξοδα μεταφοράς αλλά και διαμονής.

Οι δύο αυτές πρακτικές είναι φυσικό ότι αντίκεινται στους κανόνες περί ανταγωνισμού. Η μεν πρώτη πρακτική διότι βάσει αυτής γίνεται διάκριση ανάλογα με την ιθαγένεια των υποψήφιων αγοραστών και η δεύτερη διότι περιορίζει την ελευθερία του καταναλωτή.

Ο σκοπός της ύπαρξης των κανόνων περί ανταγωνισμού είναι η πρόσβαση στην αγορά και στο εμπόριο να είναι δυνατή σε όλους και στους εμπόρους και στους κατασκευαστές και διανομείς αλλά και στο καταναλωτικό κοινό. Για το σκοπό αυτό στη Συνθήκη του Μάαστριχτ περιλαμβάνονται, όπως περιγράφεται παραπάνω, και δύο άρθρα σχετικά με δύο ειδών απαγορευμένες πρακτικές που συνιστούν παρέμβαση στον ελεύθερο ανταγωνισμό. Αυτές είναι το ντάμπινγκ και οι άνισες κρατικές επιχορηγήσεις επιχειρήσεων συναφούς δραστηριότητας.

- **Ντάμπινγκ** είναι η πρακτική του εξαγωγέα να πωλεί τα προϊόντα του σε κάποια αγορά σε χαμηλότερες τιμές από αυτές που πωλεί τα ίδια προϊόντα στην αγορά της χώρας που τα παράγει. Η πρακτική αυτή απαγορεύεται από το άρθρο 91 της Συνθήκης του Μάαστριχτ, τον κανονισμό 19/65/EEC, καθώς επίσης και από διεθνείς συμβάσεις GATT/WTO.

Η συνηθέστερη περίπτωση ντάμπινγκ που αφορά στον αθλητισμό είναι όταν παραδείγματος χάριν κάποιος εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης κατασκευαστής αθλητικών προϊόντων όπως είναι μια αμερικάνικη εταιρία κατασκευής αθλητικών παπουτσιών, εισάγει στην Ευρωπαϊκή Αγορά και πωλεί τα προϊόντα της σε χαμηλότερες τιμές από αυτές στην οποία πωλούνται στην Αμερική (εφόσον κατασκευάζονται εκεί).

- Τα περισσότερα αθλητικά σωματεία αλλά και εν γένει αθλητικοί φορείς στην Ευρώπη λαμβάνουν **επιχορήγηση και ενισχύσεις** διαφόρων ειδών¹² από εθνικές ή τοπικές αρχές. Η οικονομική αυτή βοήθεια παρέχει στα σωματεία ένα σημαντικό πλεονέκτημα έναντι των άλλων σωματείων, που είτε δε λαμβάνουν βοήθεια είτε λαμβάνουν μικρότερης έκτασης βοήθεια. Καταρχήν, όσο περισσότερα χρήματα διαθέτει ένα σωματείο τόσο πιο ακριβούς και κατά τεκμήριο ικανούς παίκτες μπορεί να αγοράσει. Το αποτέλεσμα είναι ότι η απόδοση της ομάδας βελτιώνεται, φέρνει καλύτερα αποτελέσματα, συμμετέχει σε μεγαλύτερες και πιο προσοδοφόρες διεθνείς διοργανώσεις αλλά από την άλλη πλευρά συγκεντρώνει και

¹² Συνήθως έχουν τη μορφή της ρύθμισης χρεών ή ανάληψης χρεών.

μεγαλύτερα ποσά από εισιτήρια καθώς αυξάνεται και το ενδιαφέρον των φιλάθλων. Κατά την έννοια αυτή τα λιγότερο επιχορηγούμενα και λιγότερο ενισχυόμενα σωματεία είναι υποχρεωμένα να συναγωνισθούν τα πιο γενναιοδωρα ενισχυόμενα σωματεία με λιγότερα εφόδια και άρα υφίστανται βλάβη η οποία εμπίπτει στην έννοια του αθέμιτου ανταγωνισμού.

III. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Είναι βέβαιο ότι η απόφαση Μπόσμαν δε δικαίωσε απλά ένα αθλητή που είχε αδικηθεί αλλά έκανε πολύ περισσότερα. Το σημαντικότερο ήταν ότι θεώρησε πως ο επαγγελματικός αθλητισμός είναι καθαρά οικονομική δραστηριότητα και πως τα αθλητικά σωματεία είναι επιχειρήσεις οι δε ενώσεις τους ενώσεις επιχειρήσεων με αποτέλεσμα να εντάξει ολόκληρο τον αθλητισμό στους κανόνες του Ευρωπαϊκού Δικαίου του Ανταγωνισμού, ούτως ώστε να υπάγονται πλέον στους ίδιους κανόνες που ισχύουν για όλες τις επιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Αγορά. Αυτό σημαίνει ότι πολλά θα πρέπει να αλλάξουν στην οργάνωση και λειτουργία ολόκληρου του αθλητικού στερεώματος. Αυτοί που διαμαρτύρονται ότι δεν είναι δυνατόν να αλλάξουν τόσα πολλά σημεία σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα και ότι η τακτική αυτή της βίαιης και ακαριαίας ένταξης του αθλητισμού στους κανόνες της ελεύθερης αγοράς, μπορεί να είναι ένα βάρος που οι αθλητικοί φορείς δε θα μπορέσουν πιθανώς να αντέξουν, θα πρέπει να μην ξεχνούν ότι η διαδικασία αυτή δεν υπήρξε τόσο βιαστική όσο συχνά παρουσιάζεται στον τύπο καθώς όπως προκύπτει οι αποφάσεις που προετοιμάζαν το έδαφος για τη σημερινή κατάσταση υπάρχουν από το 1974 δηλαδή 23 χρόνια πριν.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Έχει ήδη καταστεί συνείδηση όλων όσων ασχολούνται με τα αθλητικά πράγματα ότι η απόφαση Μπόσμαν δημιούργησε πολλά προβλήματα στο αθλητικό κατεστημένο. Οι αθλητικοί φορείς βρέθηκαν στη θέση σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα να αλλάξουν πρακτικές που εφαρμόζαν πολλά χρόνια. Την απόφαση αυτή έχουν ήδη σχολιάσει οι περισσότεροι νομικοί του αθλητικού χώρου. Εκείνο που ενδιαφέρει πλέον είναι να δείξουμε ότι η απόφαση αυτή είναι ένας προάγγελος των όσων πρόκειται να ακολουθήσουν. Οι απαιτήσεις των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τους αθλητικούς φορείς δεν τελειώνουν με την αλλαγή του συστήματος μεταγραφών και την απάλειψη των περιορισμών για τον ανώτατο επιτρεπόμενο αριθμό ξένων παικτών σε κάθε ομάδα. Τα αθλητικά σωματεία και οι ενώσεις τους θα πρέπει και να εναρμονίσουν τους κανονισμούς τους ούτως ώστε να μην παραβιάζουν καμμία από τις διατάξεις περί αθέμιτου ανταγωνισμού. Εάν λάβει κανείς υπόψη ότι αντίθετες στις διατάξεις του αθέμιτου ανταγωνισμού μπορεί να είναι πρακτικές όπως το μονοπωλιακό καθεστώς λειτουργίας των ομοσπονδιών, η αποκλειστική παραχώρηση δικαιωμάτων αναμετάδοσης αγώνων, ορισμένες μορφές χορηγίας, οι κρατικές ενισχύσεις αθλητικών φορέων, αντιλαμβάνεται ότι οι αλλαγές που επέφερε η απόφαση Μπόσμαν είναι ελάχιστες σχετικά με αυτές που πρόκειται να ακολουθήσουν.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κλαμαρής Ν. και Χρυσανθάκης Χ. (1991). "Βασικές Διατάξεις Αθλητικής Νομοθεσίας και Επαγγελματικού Ποδοσφαίρου". Εκδόσεις Α. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Κομοτηνή.
- Παναγιωτόπουλος Δ.Π. (1991). "Δίκαιο των Ολυμπιακών Αγώνων". Εκδόσεις Α. Ν. Σάκκουλα. Αθήνα - Κομοτηνή.
- Παναγιωτόπουλος Δ.Π. (1993). "Αθλητικός Κώδικας". Δ' Έκδοση.
- Εκδόσεις Α. Ν. Σάκκουλα. Αθήνα-Κομοτηνή.
- Παναγιωτόπουλος Δ.Π. (1996). "Οικονομική Δραστηριότητα και Ανταγωνισμός στον Αθλητισμό - Υπόθεση Bosman". Εκδόσεις Α. Ν. Σάκκουλα. Αθήνα-Κομοτηνή.
- Παπαλουκάς Μ. Δ. (1996). "Διοίκηση και Αθλητικό Δίκαιο". Φωτοτυπική, Θεσσαλονίκη.
- Παπαλουκάς Μ. Δ. (1997). "Οι Δικαιούχοι Ευρωπαϊκών Επιχορηγήσεων". Φωτοτυπική, Θεσσαλονίκη.

- Παυλόπουλος Π.Β. (1993). "Εγγυήσεις του Δικαιώματος Δικαστικής Προστασίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο". Εκδόσεις Α. Ν. Σάκκουλα. Αθήνα - Κομοτηνή.
- Ταγαράς Χάρης (1994). "Αθλητισμός και Κοινοτική Έννομη Τάξη". Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου, 1:31-54.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Arnall A. (1990). "Does the Court of Justice have Inherent Jurisdiction?". CMLRev, 27:683.
- Arnall A. (1990). "General Principles of EC Law and the Individual". Leicester University Press, London.
- Bieber R. and Dehousse R. and Pinder J. and Weiler J. (1992). "One European Market?". Nomos, Baden-Baden, Germany.
- Brown L. Neville. (1989) "The Court of Justice of the European Communities". Sweet and Maxwell, London. 3rd edition.
- Burrows F. (1987). "Free Movement in European Community Law". OUP, Oxford.
- Champion, Walter T. (1993). "Sports Law". West Publishing Company.
- Emiliou N. (1992). "Subsidiarity: An Effective Barrier against the Enterprises of Ambition?", ELRev 17:383.
- Grayson Edward. (1994). "Sport and the Law". Second Edition. Butterworth & Co Ltd.
- Green N. and Hartley T.C. and Usher J.A. (1991). "The Legal Foundations of the Single European Market". OUP, Oxford.
- Hladczuk John, Hladczuk Sharon, Slater Craig and Epstein Adam. (1991). "Sports Law and Legislation". Greenwood Press. New York - Westport, Connecticut - London.
- Karaquillo Jean-Pierre. (1993). "Le Droit du Sport". Dalloz.
- Lasok P. and Bridge J.W. (1991). "Law and Institutions of the European Communities. Butterworths, London. 5th edition.
- O' Keefe and Towmey. (1992). "Legal issues of the Maastricht Treaty". Chancery Law Publishing. pp. 75.
- Remy Dominique. (1991). "Le Sport et son Droit". Editions Romillat.
- Schubert George W. and Smith Rodney K. and Trentadue Jesse D. (1986). "Sports Law". West Publishing Company. Minesota.
- Wade Steven C. and Hay Robert D. (1988). "Sports Law for Educational Institutions". Quorum Books. New York - Westport, Connecticut - London.
- Weiler P.C. and Roberts G.H. (1993). "Sports and the Law". West Publishing Company. Minesota.
- Wheatherill S. and Beaumont P. (1993). "EC Law". Penguin Books.
- Wheatherill S. (1992). "Cases and Materials on EC Law. Blackstone Press, London.

*Ο ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΣ ΟΡΙΖΩΝ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ
ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ*

Μαρία Λεων. Παπαθανασίου

Πολιτικός επιστήμων

Η αλλαγή του τρόπου ζωής που παρατηρείται έντονα στην Ευρώπη τις τελευταίες δεκαετίες σαν αποτέλεσμα της τεχνολογικής εξέλιξης και της συναφούς με αυτήν εξέλιξης της επαγγελματικής απασχόλησης ιδιαίτερα στις μεγάλες πόλεις, έχει συντελέσει σημαντικά στην αύξηση του ελεύθερου χρόνου - LEISURE TIME - των εργαζομένων, μεγάλο μέρος του οποίου αφιερώνεται στον αθλητισμό αναψυχής και τον αθλητικό τουρισμό.

Η αλλαγή αυτή οφείλεται στην γενικότερη τάση μεταστροφής του δείκτη απασχόλησης που παρατηρείται στην Ευρώπη από την αρχή του αιώνα μας, η οποία από αγροτική έχει μεταβληθεί σταδιακά σε βιομηχανική και ακολούθως σε απασχόληση στον τομέα υπηρεσιών, με ανάλογη σταδιακή αύξηση του ελεύθερου χρόνου για τους εργαζόμενους και καθορισμένα ωράρια εργασίας¹.

Η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης και η δημιουργία θέσεων εργασίας ανησυχούν όλους τους Ευρωπαίους σήμερα. Είναι ένα Ευρωπαϊκό πρόβλημα, για το οποίο τα Κράτη - Μέλη έχουν ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Ένωση να προσπαθήσει να φέρει μια ευρωπαϊκή λύση με τη η **"Λευκή Βίβλος για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση"**².

Ο αθλητισμός είναι μια αγαπητή στους Ευρωπαίους δραστηριότητα ελεύθερου χρόνου, όσο και δημιουργός θέσεων εργασίας. Ο επαγγελματικός αθλητισμός αποτελεί σοβαρή οικονομική δραστηριότητα. Αμφότεροι οι τομείς αυτοί δημιουργούν νέες θέσεις απασχόλησης και η δυνατότητα αυτή του αθλητισμού, ιδιαίτερα του αθλητισμού αναψυχής ελεύθερου χρόνου και τουρισμού³.

Βάσει μελετών, έχει υπολογισθεί για τις 12 χώρες - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) Ο.Τ., περίπου τα 125 εκατομμύρια πολιτών ασχολούνται με κάποιο άθλημα - αριθμός που αντιστοιχεί σε έναν ανά τέσσερις πολίτες, δαπανούν δε, σύμφωνα με στατιστικές, το 2% περίπου του οικογενειακού τους εισοδήματος για αθλητικές δαπάνες, αυτό δε το ποσοστό έχει σημαντικές δυνατότητες αύξησης⁴.

Είναι αναμφισβήτητο γεγονός, ότι ο αθλητισμός αναψυχής του ελεύθερου χρόνου επηρεάζει θετικά τις αποφάσεις και κοινωνικές λειτουργίες και συμβάλλει στην προσωπική ολοκλήρωση και ανανέωση του εργαζομένου ατόμου, αλλά και την κοινωνικοποίησή του,

¹ Ενδεικτικά αναφέρουμε, ότι ενώ το 1970 οι απασχολούμενοι στην γεωργία αποτελούν το 11,5% του ενεργού πληθυσμού στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και το 40,8% στην Ελλάδα, το 1991 τα ποσοστά αυτά μειώνονται στο 6,3% και 22,2% αντίστοιχα, ενώ αντίθετα, οι εργαζόμενοι στον τομέα των υπηρεσιών αυξάνονται από 46% για την Κοινότητα και 25,5% για την Ελλάδα το 1970 σε 60,8% και 52,1% το 1991.

² Το σχεδιάγραμμα για το πρόγραμμα δράσεως της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατατέθηκε στον Πρόεδρο Jacques Delors' το Δεκέμβριο 1993 και έδινε ιδιαίτερη έμφαση σε περιοχές όπως ο τουρισμός και ο ελεύθερος χρόνος, η σχολή και οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (S.M.E.s) σαν πηγές μελλοντικής απασχόλησης, βλ. Εφημερίδα Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ιαν. 1995, The European Sports Forum σελ. 4. Οι αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου δεν φέρνουν αλλαγές μόνον στα 15 κράτη - μέλη της Ε.Ε., αλλά και στη Νορβηγία, στην Ισλανδία και το Λίχτενστάιν, που συνδέονται με την Ε.Ε. μέσω του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου.

³ Έχει εξετασθεί μέσω των ερευνητικών Πανεπιστημιακών εργασιών της Γερμανίας, της Γαλλίας και της Ολλανδίας, τις οποίες η 10η Γεν. Δ/ση της Επιτροπής, που είναι αρμόδια για τον αθλητισμό, τις παρουσίασε στις εργασίες του 4ου Αθλητικού Forum το Νοέμβριο 1994, αναλαμβάνουσα έτσι δραστηριότητα για την συμμετοχή του κοινοτικού αθλητισμού στην επίλυση του Ευρωπαϊκού προβλήματος, επί μιας ήδη διαμορφωθείσας αθλητικής πολιτικής της αναψυχής παικτών και θεατών που έχει προκύψει από της επί 20ετία συνεχούς μέριμνας των χωρών - μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

⁴ βλ. Έντυπο Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Αριθ. Καταλόγου CC-95-96-617 GRC ISSN 1022 - 8276

καλύπτοντας την ανάγκη απόδρασης από τους κλειστούς εργασιακούς χώρους, προς χάριν της πνευματικής και σωματικής ισορροπίας.

Για την ικανοποίηση αυτών των αναγκών έχουν αναπτυχθεί νέες αθλητικές δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου και της αναψυχής, που εμπλουτίζουν το φάσμα των παραδοσιακών αθλημάτων και χαρακτηρίζονται από την χρησιμοποίηση σύγχρονης τεχνολογίας μέσων και εγκαταστάσεων, με αποτέλεσμα την αύξηση της εμπορικής και βιομηχανικής παραγωγής αθλητικών ειδών και την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Όλα τα αθλήματα έχουν ένα ψυχαγωγικό χαρακτήρα. Τα αθλήματα είναι παιχνίδια και σήμερα όλοι οι τύποι των παιχνιδιών είναι συνήθως δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου για τους παίκτες ή τους θεατές⁵.

Συνέπεια αυτής της εξέλιξης και της ραγδαίας ανάπτυξης τις τελευταίες δεκαετίες είναι η σημασία του αθλητισμού αναψυχής επί της οικονομίας και η αύξηση θέσεων εργασίας και παρακάτω θα σας μεταφέρουμε λίγες πληροφορίες για την ανάπτυξη του αθλητισμού αναψυχής, ως αποτέλεσμα μιας ενιαίας ευρωπαϊκής αθλητικής πολιτικής των τελευταίων 30 χρόνων. Η Ευρωπαϊκή αθλητική πολιτική έχει ως ένα από τα σημεία - αφετηρία της ενιαίας διαμόρφωσης της τις εργασίες της Α' Διάσκεψης των Υπουργών, αρμοδίων για τον Αθλητισμό του Συμβουλίου της Ευρώπης (Σ.Ε.), που κατέληξαν στην υιοθέτηση του Ευρωπαϊκού Χάρτη **"Αθλητισμός για Όλους"** του 1975. Ο Χάρτης έθεσε τα νομικά ευρωπαϊκά θεμέλια των εθνικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια της πολιτικής αθλητισμού αναψυχής, που οδήγησαν στη σημερινή ανάπτυξη του. Οι Ευρωπαϊκοί Χάρτες θέτουν στο εκκολαπτόμενο Διεθνές Αθλητικό Δίκαιο τους κανόνες ηθικής τάξεως, οι οποίοι δημιουργούν ηθικές δεσμεύσεις για τα κράτη - μέλη που τους έχουν αποδεχθεί⁶.

Ο Χάρτης "Αθλητισμός για Όλους" του 1975 συμπεριλαμβάνει όλα τα αθλήματα και τα παιχνίδια συναγωνισμού, τα αθλήματα που εκτελούνται στο ύπαιθρο και εκείνα που λέγονται **"αθλήματα ασκήσεως"**. Μια ευρεία σειρά από διαφορετικές αθλητικές δραστηριότητες χαρακτηρίζεται από τον Χάρτη⁷.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει συστήσει, όπως οι κυβερνήσεις ζητούν από τις τοπικές, περιφερειακές και εθνικές αρχές τους να θέσουν αναμφισβήτητους νομοθετικούς

⁵ βλέπε Roberts, K. "The role of leisure and recreational Sport in Europe", 2nd European Forum, Sept. 8 - 12, 1993. Conference Proceedings p. 113

⁶ Ο κ. H. F. Van Aal, Υπουργός του Γαλλικού Υπουργείου Πολιτισμού του Βελγίου εξέφρασε την άποψη, ότι αν και οι χάρτες δεν ήταν έγγραφα με δεσμευτική ισχύ, είχαν παρ' όλα αυτά σημαντικό ηθικό βάρος και μπορούσαν να παράσχουν μια καλή βάση για μια γνήσια Ευρωπαϊκή πολιτική. Οι Pierre Mazeaud, ο Γάλλος Υπουργός Νεότητας και Αθλητισμού, είπε μέσα στα άλλα, ότι η Ευρωπαϊκή συνεργασία πρέπει να επιδιωχθεί και ότι ο αθλητισμός σαν ένα κοινωνικό φαινόμενο είναι ένας σημαντικός πολιτικός χώρος για συνεργασία (βλέπε Jacques Marchand "Ο αθλητισμός για Όλους στην Ευρώπη"). Η Διάσκεψη της UNESCO το 1976 και ο Χάρτης για τον Αθλητισμό του 1978 αποτέλεσαν μια παγκόσμια επέκταση του έργου της Διάσκεψης των Υπουργών Αθλητισμού του Συμβουλίου της Ευρώπης στις Βρυξέλλες (1975) (βλέπε Jacques Marchand, σελ. 36). Ο Ευρωπαϊκός Χάρτης Αθλητισμού για Όλους, όπως υιοθετήθηκε από τη Διάσκεψη των Υπουργών Αθλητισμού του Συμβουλίου της Ευρώπης στις Βρυξέλλες το 1975, αλλά επιπλέον και από τους Υπουργούς Εξωτερικών των χωρών - μελών του Σ.Ε., οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για λήψη των κοινών ευρωπαϊκών πολιτικών, αναφέρει στο άρθρο VII τα εξής :

"Θα ληφθούν μέτρα, περιλαμβανομένων και νομοθετικών όπου χρειάζεται, για να εξασφαλισθεί η πρόσβαση στην ύπαιθρο και στα νερά για ψυχαγωγικούς σκοπούς".

Το άρθρο VII του Χάρτη των Βρυξελλών του 1975 έχει ως ακολούθως στην πρωτότυπη αγγλική γλώσσα αποδοχής του κειμένου :

"Measures, including legislation where appropriate, shall be introduced to ensure access to open country and water for the purpose of recreation".

⁷ βλέπε Standeven, J. Sport and Tourism in the South of England. 2nd European Forum Sept 8-12, 1993 Conference Proceedings. Η εξασφάλιση της πρόσβασης στην ύπαιθρο και στα νερά σημαίνει ότι όλοι οι χώροι της φύσης είναι απαραίτητοι για τις υπαίθριες ψυχαγωγικές δραστηριότητες τα δάση, οι ποταμοί, η θάλασσα, τα βουνά και όχι μόνον για αθλητισμό αναψυχής, αλλά και για τον πρωταθλητισμό υψηλού επιπέδου (elite sport). Στο θέμα αυτό εργάσθηκαν οι εκπρόσωποι των ευρωπαϊκών χωρών στα σεμινάρια που διεξήχθησαν στο Wilhelminaoord της Ολλανδίας το 1980 και στο Mont - Duaphin της Γαλλίας το 1982. (βλέπε Jacques Marchand).

κανονισμούς για τη χρήση των χώρων και την ελευθερία πρόσβασης σ' αυτούς τους χώρους, είτε είναι ιδιωτικοί, είτε είναι δημόσιοι.

Πρέπει να ορίσουμε, έστω απλοποιημένα, ότι αθλητική αναψυχή σημαίνει ποικίλες δραστηριότητες, στις οποίες κάποιος συμμετέχει κατά τον ελεύθερο χρόνο του, με σκοπό τη διασκέδασή του, την ψυχαγωγία του, τη βελτίωση της υγείας του, την κοινωνικότητά του και την εκτόνωσή του. Άρα, αθλητική αναψυχή είναι οι δραστηριότητες και εκδηλώσεις που δεν έχουν σκοπό τον πρωταθλητισμό ή τη βελτίωση μιας επίδοσης, αλλά την αναψυχή μέσα στο παιχνίδι, την περιπέτεια, την αύξηση της αδρεναλίνης και την κίνηση⁸. Η αναψυχή όμως, κατά τη γνώμη μας, δεν αποχωρίζεται ως συστατικό ψυχολογικό στοιχείο από τον πρωταθλητισμό, ούτε δύναται να αποκοπεί και να διαχωρισθεί εννοιολογικά.

Ο σύγχρονος τεράστιος χώρος - τομέας του αθλητισμού, μέσα στον οποίο δραστηριοποιείται ο αγωνιστικός αθλητισμός, ο επαγγελματικός αθλητισμός, οι αθλητικές ομάδες, οι χορηγίες, το μάρκετινγκ, οι Αθλητικές Ομοσπονδίες, υπάρχει και το θέμα της οργάνωσης και διοίκησης της αθλητικής αναψυχής, του αθλητισμού αναψυχής⁹.

Τα προγράμματα της άθλησης με τη συμμετοχή που διευρύνεται ολοένα δίνουν τη σφραγίδα και νομοθετικές - διοικητικές προβλέψεις ακολουθούν από τα κράτη - μέλη, ως ακολούθως.

Με την πάροδο των ετών κάθε συνεδρίαση ευρωπαϊκής συνεργασίας συνέβαλε στη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής αθλητικής πολιτικής και το περίγραμμα αυτής της κοινής αθλητικής πολιτικής διαμορφώθηκε σταδιακά τα χρόνια μετά το 1960, ιδιαίτερα δε μετά το 1980 έως σήμερα¹⁰.

Ο διαχωρισμός του αθλητισμού αναψυχής από τον αθλητισμό μη αναψυχής δεν είναι εφικτός. Τις τελευταίες δεκαετίες έχει γίνει διαχωρισμός, ή μάλλον μια κατάταξη του πληθυσμού σε τρεις τομείς,

- τον αθλητισμό υψηλού επιπέδου (elite sports),
- τον ερασιτεχνικό αθλητισμό, που διενεργείται σε σωματεία (amateur club sport) και
- τον αθλητισμό που ασκείται βάσει ατομικού προγραμματισμού (do - it - yourself sport).

Η ποικιλία μορφών, με τις οποίες εκδηλώνεται η άσκηση του αθλητισμού δεν είναι νέα, αλλά μετράει πολύ, λόγω της μεγάλης αύξησης συμμετοχής στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες από το 1950 και αυτή η ανάπτυξη είναι *indicative of broader trends in popular leisure*.

⁸ βλ. Κώστα Γιώργος, "Η σχέση του αθλητικού μάντζμεντ με την αθλητική αναψυχή", Πρακτικά Α' Πανελληνίου Συνεδρίου Εθνικής Αθλητικής Πολιτικής - 1996.

⁹ Μετά την υιοθέτηση του Χάρτη των Βρυξελλών του 1975, νομοθετικά και διοικητικά μέτρα εθεοπίσθησαν έκτοτε και εφαρμόστηκαν σε εθνικό και τοπικό επίπεδο από τις χώρες - μέλη του Σ.Ε., αλλά και από όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ηπείρου, του Βορρά και του Νότου, της Δύσης και της Ανατολής, λαμβανομένης υπόψη της ειρηνικής χρονικής περιόδου που διανύει η Ευρώπη. Ένας ενδεικτικός κατάλογος για τα ερευνητικά Συνέδρια, ως και για τα προγράμματα άθλησης "Αθλητισμός για Όλους", που αφορούν το τρίπτυχο υγεία - ευεξία, κοινωνική ολοκλήρωση, αναψυχή του ελεύθερου χρόνου, παρατίθεται κατωτέρω

¹⁰ Η σύσκεψη που έγινε στο Αθλητικό Κέντρο Ter Groene Poorte (Πράσινη Πόρτα) της Brugge στις 17 Ιανουαρίου 1968 έπαιξε ιδιαίτερο ρόλο και συνέβαλε σημαντικά στη διαμόρφωση των ιδεών που κυκλοφορούσαν στην Ευρώπη για τον "Αθλητισμό για Όλους", ώστε από φιλοσοφία να μετατραπούν σε αρχές και να υλοποιηθούν σε πρακτικά προγράμματα άσκησης του αθλητισμού, ως και στην εκπόνηση των προσχεδίων του Ευρωπαϊκού Χάρτη "Αθλητισμός για Όλους", του 1975. Η έκθεση της συνεδρίασης της Μπρυζ τονίζει ότι : "ο αθλητισμός... πρέπει να νοείται με την σύγχρονη έννοια της ελεύθερης, αυθόρμητης φυσικής δραστηριότητας κατά τον ελεύθερο χρόνο. οι λειτουργίες του... είναι η ψυχαγωγία, η διασκέδαση και η ανάπαυση. Ο αθλητισμός με αυτή την έννοια περιλαμβάνει τον καθαρό αθλητισμό, καθώς και διάφορες άλλες φυσικές δραστηριότητες, υπό τον όρο ότι απαιτούν κάποια προσπάθεια".

Η λέξη "για Όλους" ορίζει όσο το δυνατόν το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού αμφοτέρων των φύλων και όλων των ηλικιών και ο ορισμός της φυσικής δραστηριότητας ως "ελεύθερης", που οι λειτουργίες της (φυσικής δραστηριότητας) είναι "η ψυχαγωγία, η διασκέδαση και η ανάπαυση" είναι καθοριστικός (ο ορισμός), βλ. Jacques Marchaud "Ο Αθλητισμός για Όλους στην Ευρώπη" σελ. 12, στην Ελληνική μετάφραση του κειμένου.

Πρέπει να τονισθεί, ότι στη σύσκεψη της Brugge συμμετείχαν πέντε (5) μέλη, που εκπόνησαν τα αποτελέσματα και τα οποία κατείχαν υψηλές θέσεις, τόσο σε κυβερνητικό επίπεδο, όσο και στα Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια και τις Διεθνείς Αθλητικές Ομοσπονδίες.

Η αύξηση της συμμετοχής στον αθλητισμό παρατηρείται στη Δυτική και Ανατολική Ευρώπη, στη Βόρεια και τη Νότια. Οι ώρες εργασίας είναι καθορισμένες, βάσει προγράμματος και αύξηση του ελεύθερου χρόνου έχει επιτευχθεί, όπως και η αλλαγή του ρόλου, αλλά και της εργασίας των γυναικών¹¹.

Η κατάταξη, κατά τη δική μας άποψη, η οποία διευρύνεται και συμπληρώνεται ποικιλοτρόπως συνεχώς τις δύο τελευταίες δεκαετίες, επικεντρώνεται γύρω από τέσσερα σημεία :

- ☆ τον αθλητισμό υψηλού επιπέδου (elite sport)
- ☆ τον ερασιτεχνικό αθλητισμό
- ☆ τον επαγγελματικό αθλητισμό
- ☆ τον "αθλητισμό για όλους", και
- ☆ αθλητισμό αναψυχής, ελεύθερου χρόνου και τουρισμού, που θεωρούμε ότι είναι ένα περαιτέρω βήμα στην ανάπτυξη και εφαρμογή της ιδέας και της φιλοσοφίας "Αθλητισμός για Όλους".

Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι η "**πολιτική agenda**" του αθλητισμού αναψυχής καθοδηγείται από την οικονομία¹²

Όλοι σήμερα αναγνωρίζουν ότι ο Αθλητισμός δεν αποτελεί σήμερα μόνο μια υγιή ενασχόληση για τον ελεύθερο χρόνο, αλλά είναι ταυτόχρονα ο αποτελεσματικότερος τρόπος για την αύξηση της παραγωγικότητας του εργατικού δυναμικού, και πολλά άλλα.

Για τον οργανωμένο ψυχαγωγικό αθλητισμό δίδεται προτεραιότητα στο σύνολο των φοιτητών και φοιτητριών, που, κατά τεκμήριο, δεν έχουν πολλές γνώσεις για τον αθλητισμό και παροτρύνονται να αθληθούν χωρίς ιδιαίτερη πίεση οδηγιών, με μέριμνα της **Επιτροπής Αθλητισμού της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Ελλάδος**, αρμόδιας Επιτροπής για τον αθλητισμό στα Ελληνικά Πανεπιστήμια και Τεχνολογικά Ιδρύματα. Επίσης, διοργανώνονται εσωτερικά πρωταθλήματα, στα οποία μετέχουν οι ομάδες όλων των τμημάτων και το πρόγραμμα είναι ανοικτό στο διδακτικό και διοικητικό προσωπικό¹³.

¹¹ βλ. Roberts K. "The role of leisure and recreational sport in Europe", 2nd European Forum, Sept. 8-12, 1993, European Network of Sport Sciences in Higher Education.

¹² βλ. Standeven, J....., Ας σημειωθεί, ότι τον Μάιο 1992 στη Ρόδο, κατά τη διάρκεια της 7ης Διάσκεψης Υπουργών αρμοδίων για τον Αθλητισμό, όλα τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ηπείρου που είναι ήδη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, δεκαπέντε (15) εξ αυτών είναι και μέλη της Ε.Ε. ενέκριναν και υιοθέτησαν τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Αθλητισμού 1992, που ουσιαστικά είναι Καταστατικός Χάρτης, συμπληρωματικός του Ευρωπαϊκού Χάρτη "Αθλητισμός για Όλους" του 1975. Τα κράτη - μέλη συμφώνησαν σε ένα αριθμό αρχών, συμπεριλαμβανομένης (της αρχής) ότι ο αθλητισμός αποτελεί κοινωνική δραστηριότητα με τη σημασία ότι αποτελεί συνιστώσα της κοινωνίας και συνεπώς μέρος του πολιτισμού με την ευρύτερη σημασία του όρου, ώστε να καταστεί η άθληση προσίτη σε όλους και κάθε ικανό πρόσωπο πρέπει να έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει την αθλητική του επίδοση. βλέπε μελέτη Cooper 1994 σε 31 ελλ. μετ., D. panagiotopoulos..... Το άρθρο 1 του Χάρτη της Ρόδουσε συνδυασμό με το άρθρο 6 ορίζει ότι η άσκηση του αθλητισμού γίνεται με σκοπό τη διασκέδαση και αναψυχή, ή τη βελτίωση της υγείας ή τη βελτίωση της ατομικής επίδοσης, θα προωθείται δε με τη συμμετοχή όλου του πληθυσμού, βλέπε Γαργαλιάνος Δημ. Το άρθρο 6 έχει ως εξής :

«Article 6 - Developing participation.

1. The practice of sport, whether it be for the purpose of leisure and recreation, of health promotion, or of improving performance, shall be promoted for all parts of the population through the provision of appropriate facilities and programmes of all kinds and of qualified instructors, leaders or amateurs.

2. Encouraging the provision of opportunities to participate in sport at work places shall be regarded as an integral part of a balanced sports policy».

¹² βλέπε Μαρία Σταμούλη, "Η οργάνωση του αθλητισμού στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση", Πρακτικά Α' Πανελληνίου Συνεδρίου Εθνική Αθλητική Πολιτική, Οργάνωση και Διοίκηση του Ελληνικού Αθλητισμού, 25 - 26 Οκτ. 1996, Θεσσαλονίκη.

¹³ Στο Α' Πανελλήνιο Συνέδριο Εθνικής Αθλητικής Πολιτικής, Οργάνωσης και Διοίκησης του Ελληνικού Αθλητισμού, που διεξήχθη στη Θεσσαλονίκη στις 25-26 Οκτωβρίου 1996 αναφέρθηκε το πρόγραμμα οργανωμένου ψυχαγωγικού αθλητισμού, που διεξάγεται στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. βλέπε Μαρία Σταμούλη, "Η οργάνωση του αθλητισμού στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση", Πρακτικά Α' Πανελληνίου Συνεδρίου Εθνική Αθλητική Πολιτική, Οργάνωση και Διοίκηση του Ελληνικού Αθλητισμού, 25 - 26 Οκτ.

Ένα μεγάλο φάσμα εφαρμογών απαιτείται για την οργάνωση και διοίκηση του αθλητισμού αναψυχής κατά τον ελεύθερο χρόνο. Τρεις κατατάξεις χώρων προτείνονται ως οι πλέον δημοφιλείς σήμερα στην Ελλάδα:

- α. το μάνατζμεντ αθλητικών δραστηριοτήτων σε ξενοδοχεία (sport animation)¹⁴.
- β. το μάνατζμεντ αθλητικών υπαίθριων δραστηριοτήτων και αθλημάτων περιπέτειας¹⁵.
- γ. το μάνατζμεντ των δημοτικών και ιδιωτικών γυμναστηρίων¹⁶.

Μια ενιαία νομοθετική ρύθμιση στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατόπιν μελέτης της ενδεικνυόμενης ενιαίας αθλητικής πολιτικής για τα αθλητικά επαγγέλματα φαίνεται ορατή άμεσα η διαμόρφωσή της νομοθετικά σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο¹⁷.

Τα προσόντα και τα πτυχία του επαγγέλματος του προπονητή που ισχύουν στις διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν γίνει θέμα ενδελεχούς εξέτασης από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αθλητικών Επιστημών¹⁸.

Η νομοθεσία και η πολιτική της Ε.Ε. στον τομέα των τυπικών προσόντων αποσκοπούν στη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων μέσω της εξασφάλισης της αμοιβαίας αναγνώρισης των τυπικών προσόντων που απαιτούνται για την άσκηση

1996, Θεσσαλονίκη. Απαραίτητο στοιχείο, βάσει του άρθρου 6 είναι η παροχή από τους κυβερνητικούς και αθλητικούς φορείς των απαραίτητων εγκαταστάσεων, των προγραμμάτων άσκησης τα οποία θα επιβλέπουν ειδικευμένοι καθηγητές, υπεύθυνοι επί κεφαλής ή animateurs (ζωοποιοί). Η ανάγκη να εργάζεται ειδικευμένο προσωπικό στον προπονητικό, διοικητικό και τεχνικό τομέα, τονίζεται και στο άρθρο VIII (8) του Χάρτη του 1975. Επίσης, στο ίδιο Συνέδριο αναπτύχθηκε η σχέση του αθλητικού μάνατζμεντ με την αθλητική αναψυχή, τον αθλητικό τουρισμό, τις υπαίθριες δραστηριότητες και τα γυμναστήρια.

¹⁴ το οποίο απαιτεί εργασία από εξειδικευμένα στελέχη (ημεδαπούς ή αλλοδαπούς), σε επιχειρήσεις αθλητισμού αναψυχής και τουρισμού, εξασφαλίζει αύξηση της μελλοντικής εργασιακής απασχόλησης των εξειδικευμένων για την ψυχαγωγία και άθληση των πελατών των επιχειρήσεων (ιδιωτικών, δημοτικών, κ.λ.π.).

¹⁵ όπως καγιάκ, ορειβάσια, κ.λ.π. (management of outdoor recreation), λαμβανομένου υπόψη ότι τις τελευταίες δεκαετίες έχουν δραστηριοποιηθεί οι οικολογικές οργανώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος. Στη διεθνή βιβλιογραφία προβλέπεται για το 2000 η διεύρυνση των επαγγελμάτων του συνοδού στα σπορ περιπέτειας και οικολογίας αθλητικής αναψυχής και σχολής. Πρόσφατες μελέτες έχουν ασχοληθεί με την εξέλιξη της αναψυχής και την οργάνωση γραφείων αθλητικής αναψυχής μέσω εκδρομών στη φύση (γνώσεις πρώτων βοηθειών, κ.λ.π.). Οι κατασκηνώσεις είναι ένας χώρος που κερδίζει έδαφος. Οι μελλοντικές απαιτήσεις μιας σύγχρονης κοινωνίας της αναψυχής απαιτούν μεγαλύτερη διοργάνωση των φορέων που θα εκποθούν και θα υλοποιούν τα προγράμματα της αθλητικής αναψυχής και της σχολής, είτε είναι ιδιωτικοί φορείς, είτε δημοτικές και τοπικές αρχές, είτε ακόμη θα έχουν εξέλιξη πιθανότατα από τους δημοσίους φορείς.

¹⁶ τα οποία εκπονούν ιδιαίτερα την τελευταία δεκαετία προγράμματα του μέσου Έλληνα εργαζομένου, βλέπε Κώστα Γιώργος.

¹⁷ Εργάζεται ήδη η Επιτροπή Network, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αθλητικών Επιστημών στην Ανώτερη Εκπαίδευση πάνω σε δύο προγράμματα, μια δε εκ των συσκέψεων των τελευταίων ετών έχει διεξαχθεί στην Αθήνα το α' εξάμηνο του 1994 κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα δύο προγράμματα πάνω στα οποία εργάζεται το Ευρωπαϊκό Δίκτυο είναι, αφενός η εκπόνηση ενός Ευρωπαϊκού προτύπου εκπαιδευτικής δομής, ικανής να ενσωματώσει τα διάφορα επίπεδα κατάρτισης των περισσότερων επαγγελμάτων που συνδέονται με τον αθλητισμό, ιδιαίτερα για το επάγγελμα του καθηγητού Φυσικής Αγωγής, ως προπονητού - εκπαιδευτού και αφετέρου η εναρμόνιση των υφισταμένων προγραμμάτων κατάρτισης βάσει των επαγγελματικών χαρακτηριστικών των διαφόρων επαγγελμάτων που συνδέονται με τον αθλητισμό

¹⁸ βλέπε Claude, R. The legal and Social Status of the Coach, 2nd European Forum, Sept. 8 - 12, 1993 Conference Proceedings, Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο έχει εναρμονίσει την δομή κατάρτισης για επαγγέλματα που συνδέονται με τον αθλητισμό, η οποία (δομή κατάρτισης), βασίζεται στην Απόφαση του Συμβουλίου από 16 Ιουλίου 1985 σχετικά με τη συμβατότητα των προσόντων επαγγελματικής κατάρτισης μεταξύ των κρατών - μελών. Το Δίκτυο έχει εναρμονίσει τη εν λόγω δομή, η οποία προβλέπει πέντε (5) επίπεδα κατάρτισης στο επάγγελμα του προπονητή και έχει καθορίσει τις προϋποθέσεις και τα τυπικά προσόντα εισόδου και τη διάρκεια κατάρτισης που πρέπει να έχει υποστεί ο προπονητής, ώστε να είναι έγκυρα τα σχετικά διπλώματα. Η προτεινόμενη οδηγία από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο είναι σε εκκρεμότητα από τις συναρμόδιες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συν τω χρόνω όμως μερικές Ευρωπαϊκές χώρες, όπως το Λουξεμβούργο, εφαρμόζουν την εκπαίδευση, κατάρτιση και αναγνώριση των τυπικών προσόντων των πέντε επιπέδων των προπονητών, χωρίς να αποκλείεται το ενδεχόμενο και άλλες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, όπως η Βουλγαρία, να έχουν ταυτόσημο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης των πέντε επιπέδων για το επάγγελμα των προπονητών αθλημάτων.

κατοχυρωμένων επαγγελματιών στα κράτη - μέλη, καθώς και της θέσπισης ενός συστήματος σύγκρισης των τυπικών προσόντων της επαγγελματικής κατάρτισης¹⁹.

Η Περιβαντολογική Πολιτική της Ε.Ε. και οι σχετικές Οδηγίες έχουν άμεση σχέση με την άσκηση του αθλητισμού, τόσο του αγωνιστικού (υψηλού επιπέδου), όσο και με τον αθλητισμό αναψυχής του ελεύθερου χρόνου και του τουρισμού²⁰.

Ελλείψει νομικής βάσης στην αρχική Συνθήκη της Ρώμης, αφού τα περιβαλλοντικά προβλήματα δεν θεωρούνταν αναγκαίος στόχος το 1958, οι αρχές της περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΚ θεσπίστηκαν στο Πρόγραμμα Περιβαλλοντολογικής Δράσης το 1973. Η νομοθεσία που ακολούθησε στηριζόταν στα άρθρα 100 και 235 της Συνθήκης, αφορούσε κυρίως τη δημιουργία εμπορικών συναλλαγών και την βιομηχανική ρύπανση και έτεινε να έχει χαρακτήρα αντίδρασης στα προβλήματα²¹.

Ορισμένοι τύποι σχεδίων χρηματοδότησης αφορούν άμεσα την αθλητική βιομηχανία για τον αθλητισμό αναψυχής, μέσω των προγραμμάτων περιβαντολογικής πολιτικής²².

Άλλα σχέδια υποδομής μπορούν να αφορούν την αθλητική βιομηχανία έμμεσα, όταν περιλαμβάνουν ή συνδέονται με αθλητικά συγκροτήματα²³.

Στα πλαίσια παρέμβασης των Διαρθρωτικών Ταμείων και ειδικά του Περιφερειακού Ταμείου²⁴.

¹⁹ βλ. Μελέτη Coopers, 1994, Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου σχετικά με το ζήτημα της αμοιβαίας αναγνώρισης των τυπικών προσόντων βασίζεται στην έκδοση των υποθέσεων Heylens 222/86 Απόφαση 15.10.87 και Βλασοπούλου, C-340/89 απόφαση 7.5.91, η πρώτη εκ των οποίων, (Heylens) προηγήθηκε της υιοθέτησης των γενικών Οδηγιών για τα επαγγελματικά διπλώματα και το σύστημα αμοιβαίως αναγνώρισης, βλ. Οδηγία Συμβουλίου 89/48/Ε.Ο.Κ. Ε.Ε. L.19/89, 24.1.89, η οποία άρχισε να ισχύει τον Ιανουάριο 1991 και η δεύτερη Οδηγία Συμβουλίου 92/51/Ε.Ο.Κ., Ε.Ε. L.209/92, 24.7.92, η οποία άρχισε να ισχύει τον Ιούνιο 1994. Η πρώτη Οδηγία καλύπτει τα διπλώματα ανώτερης εκπαίδευσης και κατάρτισης τριετούς τουλάχιστον εκπαίδευσης, η δε δεύτερη Οδηγία καλύπτει τις σπουδές ανώτερης εκπαίδευσης, με διάρκεια μικρότερη των τριών ετών, καθώς και τα πιστοποιητικά επαγγελματικής κατάρτισης και γενικής ή επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Σε περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των δύο Οδηγιών και μέχρι της ενάρξεως ισχύος της Οδηγίας 95/51 Ε.Ο.Κ. ισχύει η νομολογία των υποθέσεων Heylens και Βλασοπούλου. βλέπε Έντυπο Υπηρεσίας Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Αριθ. Καταλόγου CC-95-96-617 GRC ISSN 1022-8276.

²⁰ Η Οδηγία για την αξιολόγηση των περιβαντολογικών επιπτώσεων Directive 85/337 EEC, OJ No L 175/85, 5.7.85 που τέθηκε σε ισχύ το 1988, όσο και σε μικρότερο βαθμό η Οδηγία για την προστασία των φυσικών οικοτόπων και της άγριας χλωρίδας και πανίδας Directive 92/43 EEC, OJ No L 206/92, 22.7.92, που υιοθετήθηκε τον Μάιο 1992 και τέθηκε σε ισχύ τον Μάιο 1994, ασκούν επίδραση στον αθλητισμό. Η πρώτη συγκεκριμένα μπορεί να οδηγήσει σε καθυστέρηση της κατασκευής ορισμένων αθλητικών εγκαταστάσεων, ορισμένων αθλητικών εγκαταστάσεων, ενώ βρίσκεται υπό εξέλιξη η αξιολόγηση των σχετικών περιβαντολογικών επιπτώσεων. Η δε δεύτερη μπορεί να οδηγήσει τα κράτη - μέλη στην περικοπή διαφόρων ναυαθλητικών δραστηριοτήτων, όπως η ιστιοπλοΐα, σε περιοχές που έχουν κηρυχθεί προστατευόμενες, βάσει της Οδηγίας (βλέπε Μελέτη Coopers, 1994).

²¹ Η βασική οδηγία σχετικά με την εποπτεία και τον έλεγχο του περιβάλλοντος είναι η πρώτη Οδηγία που προαναφέραμε, Οδηγία αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1988. Στόχος της είναι να εξασφαλίσει ότι οι συνέπειες για το περιβάλλον λαμβάνονται υπόψη από τους υπεύθυνους ορισμένων σχεδίων και από τις αρμόδιες εθνικές αρχές. Η Οδηγία αυτή αφορά ιδιωτικά και δημόσια σχέδια, τα οποία λόγω της φύσης, του μεγέθους και της τοποθεσίας τους είναι πιθανό να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

²² ανελκυστήρες του σκι και τελεφερίκ, μαρίνες για κότερα, πίστες μηχανοκίνητου αθλητισμού και πίστες για δοκιμές

²³ Πρόκειται για : χωριά διακοπών, ξενοδοχειακά συγκροτήματα, λουτρικές εγκαταστάσεις για την αθλητική αναψυχή, σχέδια ανάπτυξης αστικών περιοχών βλέπε Μελέτη Coopers και Lybrant, 1994, Κεφάλαιο Περιβαντολογικής Πολιτικής, Η Ε.Ε. χρηματοδοτεί μια σειρά πρωτοβουλιών που ενδιαφέρουν τον αθλητικούς οργανισμούς, είτε μέσω των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από τα τρία Διαρθρωτικά Ταμεία (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και Αγροτικό Ταμείο) είτε από προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, όπως το Έρασμος, Σωκράτης, Πέτρα, Leonardo Da Vinci, Lingua, κ.ά.) (βλέπε Μελέτη Coopers, 1994).

²⁴ Έχουν χρηματοδοτηθεί : κέντρο πολλαπλών χρήσεων για τον τουρισμό, τον αθλητισμό και την ψυχαγωγία στην Πούλια φυσικό πάρκο με αθλητικές εγκαταστάσεις στην Καλαβρία μονοπάτια βαδίσματος και εγκαταστάσεις ψαρέματος στην Ιρλανδία.

Το Πρόγραμμα PETRA , για την επαγγελματική κατάρτιση νέων και των προετοιμασία τους για την ενήλικη ζωή²⁵.

Τη δημιουργία υπηρεσίας ενοικίασης ποδηλάτων στην πόλη του Λουξεμβούργου, που θα ενσωματώνει ένα κέντρο κατάρτισης στη μηχανική ποδηλάτων και τις ικανότητες διαχείρισης²⁶.

Το 1994 η Γενική Δ/ση Χ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατάρτισε ένα νέο πρόγραμμα, το EURATHLON, για να βοηθήσει οικονομικώς τις πρωτοβουλίες που παρέχει στους ανθρώπους ο αθλητισμός και δίνοντας μια δυνατότερη αίσθηση, ότι ανήκουν σε μια πολυπολιτισμική, αλλά ενωμένη Ευρωπαϊκή Ένωση²⁷. Μερικά προγράμματα που σχετίζονται με τον αθλητισμό έχουν υποστηριχθεί στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας της Γενικής Δ/σης XXIII για τον αγροτικό και πολιτιστικό τουρισμό, η οποία (πρωτοβουλία) άρχισε το 1991²⁸.

²⁵ Έχει υποστηρίξει δραστηριότητες, όπως , την καθιέρωση αναγνωρισμένου νέου επαγγελματικού διπλώματος ναυτικών εργασιών, με ειδίκευση στις καταδύσεις. Το πρόγραμμα αυτό υλοποιείται σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο της Τουλούζης και ένα διεθνές κέντρο καταδύσεων.

²⁶ Το πρόγραμμα εκτελείται σε συνεργασία με μια τοπική Οργάνωση Νέων, το τοπικό Γραφείο Τουρισμού και το Υπουργείο Εργασίας και Τουρισμού, βλέπε Μελέτη Coopers, 1994

²⁷ Κατά το πρώτο έτος εφαρμογής του εν λόγω προγράμματος το 1995 διατέθηκαν γι' αυτό 700.000 ECU (1 ECU = 304 GRD σε ισοτιμίες του Σεπτεμβρίου 1996) και ενισχύθηκαν 80 σχέδια για μια ποικιλία δραστηριοτήτων και αθλημάτων. Το 1996 ενισχύθηκαν 175 σχέδια που καλύπτουν 50 διαφορετικά αθλήματα από τους αγώνες στίβου και τις τροχοπεδιλοδρομίες έως την ξιφασκία, το βόλεϊ, την κωπηλασία και τον αλεξιπτωτισμό. Από τα γενικώς αποδεκτά ως πλέον δημοφιλή αθλήματα περιλαμβάνονταν μόνο το ποδόσφαιρο. Για τα σχέδια αυτά εργάσθηκαν άτομα, αθλητές και διοικητικοί παράγοντες από τρεις τουλάχιστον κοινοτικές χώρες σε κάθε πρόγραμμα, μη αποκλεισμένων των χωρών - μη μελών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Χρηματοδοτικές δυνατότητες για τον αθλητισμό υπάρχουν στα πλαίσια της περιφερειακής ανάπτυξης, της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, της έρευνας και ανάπτυξης, των προγραμμάτων για την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, του αθλητισμού για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και του αγροτικού και πολιτιστικού τουρισμού.

²⁸ Όπως π.χ πρόγραμμα ανάπτυξης του διασυνοριακού τουρισμού μεταξύ Ισπανίας και Γαλλίας, με βάση το θέμα της αλιείας, δύο προγράμματα κατάρτισης ποδηλατικών διαδρομών. Με απόφαση του Συμβουλίου του 1992 92/421/Ε.Ο.Κ. η Ε.Ε. συμφώνησε σε Κοινοτικό Σχέδιο Δράσης για την αρωγή του τουρισμού. Με την απόφαση του Συμβουλίου 92/421/Ε.Ο.Κ. Ε.Ε. L 231/92, 13.8.1992 η Ε.Ε. συμφώνησε σε κοινοτικό σχέδιο δράσης για την αρωγή στον τουρισμό και η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής COM (94)74 επακολούθησε για τα κοινοτικά μέτρα που επηρεάζουν τον τουρισμό

*THE LEGISLATIVE HORIZON OF COMMUNITY LAW ON RECREATIONAL,
LEISURE AND TOURISM SPORT*

Maria Leon. Papathanassiou
Political Scientist

The change in the way of life that Europe has been experiencing in the last few decades as a result of technological development and the related evolution of professional employment, especially in big cities, has significantly contributed to the increase of the workers' leisure time, a large part of which is dedicated to recreational and tourism sports.

This change is due to the generalised swing trend of the employment index in Europe since the beginning of our century: it has progressively been converted from agricultural to industrial and, then, to employment in the services sector, with corresponding progressive increase of the leisure time of workers and fixed hours of work¹.

The competitiveness in Europe and the creation of jobs are concerns for all Europeans today. It is a European problem and the member states have asked the European Union to try to find a European solution with the **"White Paper on development, competitiveness and employment"**².

Sport is a leisure activity popular to Europeans and is also a job creator. Professional sport is a serious economic activity. Both these sectors create new jobs and this aspect of sport, especially of the recreational, leisure and tourism sport³.

Surveys carried out in the 12 member states of the European Union (EU) estimate that approximately 125 million citizens practice some sport - one out of four citizens - while the statistics show that they spend approximately 2% of the family income for sports expenses; this percentage has significant potential for increase⁴.

It cannot be doubted that recreational and leisure sport have positive effects on the decisions and social functions and contributes to the personal and social integration and renewal of the worker, by covering the need to escape from the closed work premises for the sake of mental and physical balance.

New leisure and recreational sports activities have been developed to satisfy these needs, which enrich the range of traditional sports and are characterised by the use of modern technology through means and facilities; all this results in the increase of commercial and industrial production of sports items and the creation of new jobs.

¹ We would like to mention as an indication that, while in 1970 the people employed in agriculture were 11.5% of the active population of the European Community and 40.8% in Greece, in 1991 these percentages were decreased to 6.3% and 22.2% respectively; on the other hand, the people employed in the services sector increased from 46% in the Community and 25.5% in Greece in 1970 to 60.8% and 52.1% in 1991.

² The schedule for the action programme of the European Union was submitted to the President Jacques Delors in December 1993 and put special emphasis on areas such as tourism and leisure time, holidays and small and medium size enterprises (SMEs), as sources of future employment. See Official Journal of the European Commission, Jan 1995, The European Sports Forum, p.4. The decisions of the European Commission and the European Court of Justice do not introduce changes only for the 15 EU member states, but also for Norway, Iceland and Lihtenstein which are connected to the EU through the European Economic Space.

³ It has been examined by the research University studies of Germany, France and Holland presented by the 10th General Directorate of the Commission, which is responsible for sport, during the 5th Sports Forum held in November 1994, thus undertaking activities for the participation of community sport in resolving the European problem, on an already formulated sports policy for the recreation of players and spectators that resulted from 20 years of continuous concern of the Council of Europe member states.

⁴ See Edition of the European Communities Official Publications Service, catalogue number CC-95-96-617 GRC ISSN 1022-8276

All sports have a recreational feature. Sports are games and, today, all types of games are usually leisure activities for the players or the spectators⁵.

A consequence of this course of events and the rapid development in the last few years is the significance of recreational sport for the economy and the increase of jobs. Below, we will give some information on the development of recreational sport, as a result of the single European sports policy in the last 30 years. One of the starting points for the formation of the European sports policy is the 1st Conference of Sports Ministers of the Council of Europe (CE) that led to the adoption of the European **"Sport for All"** Charter in 1975. The Charter laid the legal European foundation of national activities in the framework of the recreational sport policy that have led to its present development. European Charters set up ethical rules for the newly-created European Sports Law, which create ethical commitments for the member states that have accepted them⁶.

The Sport for All Charter of 1975 includes all sports and competitive games, sports practiced in open country and those called **"exercise sports"**. A wide range of different sport activities is characterised by the Charter⁷.

The Council of Europe has recommended that the governments should ask their local, regional and national authorities to adopt indisputable legislative regulations for the use of premises and the free access to these premises, regardless if they are private or public ones.

We should define, even in simplification, that sports recreation involves different activities in which people participate in their leisure time for the purpose of enjoyment, recreation, improvement of their health and social life and their relaxation. Therefore, sports recreation is the activities and events that do not aim at championships or improvement of performance, but at recreation through games, adventure, increase of adrenaline and movement⁸. However, in our opinion, recreation cannot be separated as a psychological element from championship, nor can it be separated semantically.

The modern enormous sector of sport, in which competitive sport, professional sport, sports teams, sponsorships, marketing and Sports Federations are activated, also includes the issue of organisation and administration of sports recreation, the recreational sport⁹.

⁵ See Roberts, K: "The role of leisure and recreational Sport in Europe", 2nd European Forum, Sept. 8-12, 1993, Conference Proceedings, p.113

⁶ Mr.H.F.Van All, Minister of the French Ministry of Culture of Belgium, expressed the opinion that, although the charters are not binding documents, they have nevertheless a significant ethical gravity and could provide a good basis for a genuine European policy. Pierre Mazeaud, French Minister of Youth and Sport, said among other things that European cooperation should be pursued and that sport as a social phenomenon is a significant political field for cooperation (see Jacques Marchand "Sport for All in Europe"). The UNESCO Conference in 1976 and the Sports Charter in 1978 were a world-wide extension of the task of the Conference of the Ministers of Sport of the Council of Europe in Brussels (1975) (see Jacques Marchand, p.36). The European Sport for All Charter, as adopted by the Conference of Ministers of Sport of the Council of Europe in Brussels in 1975, and by the Ministers of Foreign Affairs of the CE member states who are responsible for shaping the common European policies, states the following in its Article VII: "Measures, including legislation where appropriate, shall be introduced to ensure access to open country and water for the purpose of recreation".

⁷ See Standeven, J. "Sport and Tourism in the South of England", 2nd European Forum Sept 8-12, 1993, Conference Proceedings. Ensuring access to open country and water means that all parts of nature are necessary for outdoor recreational activities: forests, rivers, the sea, the mountains, and not only for recreational sport but also for elite sport. The representatives of the European countries dealt with this issue during the seminars held at Wilhelminaoord, Holland in 1980 and Mont-Dauphin, France in 1982 (see Jacques Marchand).

⁸ See Costas Giorgos, "The relation of sports management with sports recreation", Proceedings of 1st Hellenic Congress on National Sports Practice, 1996

⁹ Since the adoption of the Brussels Charter in 1975, legislative and administrative measures have been taken and applied at national and local level by the CE member states and by all the countries of the European continent, in the north, south, east and west, taking into account the peace interval now prevailing in Europe. An indicative list of the research Congresses and the "Sport for All" programmes concerning health, well-being, social integration and leisure time recreation is given below

The participation in sport programmes is continuously increasing and member states make legislative and administrative provisions .

Each European cooperation meeting has contributed to the creation of a European sports policy and the outline of this common sports policy has been progressively shaped since 1960 and, especially since 1980¹⁰.

The separation of recreational sport from the non recreational sport is not feasible. In the last few decades, the population has been separated, or rather classified, in three categories: elite sport, amateur club sport, and do-it-yourself sport.

The variety of forms in which sport is expressed is not a new concept; however, it very important because of the large increase of participation in most European countries since 1950 and this development is indicative of broader trends in popular leisure.

Participation in sport has increased in Western, Eastern, Northern and Southern Europe. The working hours are fixed and leisure time has been increased along with the change of role and employment of women¹¹.

In our opinion, the classification which is being expanded and supplemented in many ways in the last two decades, focuses on five points:

- * elite sport
- * amateur sport
- * professional sport
- * "sport for all" and
- * recreational, leisure and tourism sport, which we consider as a step towards the development and application of the "Sport for All" ideal and philosophy.

There is no doubt that the "**political agenda**" of recreational sport is guided by economy¹².

Today, everybody acknowledges that sport is not only a healthy activity for leisure time, but also the most effective way to increase the productivity of the workforce, among other things¹³.

¹⁰ The meeting held at the Sports Centre Ter Groene Poorte (Green Door) of Brugge on 17th January 1968 has played a special role and has significantly contributed to the formation of ideas prevailing in Europe for "Sport for All"; these ideas were converted from philosophy to principles and were implemented by practical exercise sports programmes and by the draft European "Sport for All" Charter in 1975. The report of the Brugge meeting points out that "*sport ... should be taken in the modern sense of free, spontaneous physical activity in leisure time. Its functions ... are recreation, enjoyment and relaxation. Sport in this sense includes the pure sport as well as other physical activities provided that they require some effort*". The word "for all" defines the largest possible section of the population of both sexes and of all ages. The definition of physical activity as "free" is decisive; the functions of physical activity are "recreation, enjoyment and relaxation". See Jacques Marchand, "Sport for All in Europe", p.12 in its translation into Greek. It should be pointed out that five (5) members participated in the Brugge meeting who held superior posts in governments, European Universities and International Sports Federations.

¹¹ See Roberts, K. "The role of leisure and recreational sport in Europe", 2nd European Forum, Sept. 8-12, 1993, European Network of Sport Sciences in Higher Education

¹² See Standeven J., Sport and Tourism, op.cit. It should be noted that in May 1992 at Rhodes, during the 7th Conference of the Sports Ministers, all states of the European continent that were already members of the Council of Europe (fifteen of which were also members of the EU), approved and adopted the European Sports Charter 1992 which is a supplement to the European "Sport for All" Charter 1975. The member states agreed to a number of principles, including the principle that sport is a social activity in the sense that it is a component of society and, therefore, part of culture in the widest sense of the word; sport should be made accessible to all people and every person should have the opportunity to improve their physical performance. See Cooper Study 1994, p.31 in its translation into Greek; also see D.Panagiotopoulos. Article 1 of the Rhodes Charter, in conjunction with article 6, stipulates the following:

«Article 6

1. The practice of sport, whether it be for the purpose of leisure and recreation, of health promotion, or of improving performance, shall be promoted for all parts of the population through the provision of appropriate facilities and programmes of all kinds and of qualified instructions, leaders or animators.

2. Encouraging the provision of opportunities to participate in sport at work places shall be regarded as an integral part of a balanced sports policy».

In the organised recreational sport, priority is given to students who presumably do not know much about sport and are encouraged to practice sport without any special pressure by instructions, under the auspices of the Sports Committee of Tertiary Education in Greece, which is competent for sport in Greek Universities and Technological Institutes. Internal championships are also organised, with the participation of teams from all departments; the programme is open to the teaching and administrative staff¹⁴.

A wide range of applications is required for the organisation and administration of recreational sport during leisure time. We suggest three classifications of premises as the most popular in Greece today:

- a. sports activities management in hotels (sport animation)¹⁵
- b. outdoor activities and adventure sport management¹⁶
- c. municipal and private gyms management¹⁷.

The conversion of a single legislative stipulation in the framework of European Union following a study on the indicative single sports policy on sports professions seems to be visible legislatively at national and community level¹⁸.

The qualifications and diplomas of the profession of coach that are applicable in the different countries of the European Union have been the subject of detailed study by the European Network of Sports Sciences¹⁹.

¹³ Dimitris Gargalianos, The 1st Hellenic Congress on National Sports Policy, Organisation and Administration of the Greek Sport, held at Thessaloniki on 25-26 Oct. 1996

¹⁴ The 1st Hellenic Congress on National Sports Policy, Organisation and Administration of the Greek Sport, held at Thessaloniki on 25-26 Oct. 1996, referred to the programme of organised recreational sport in Tertiary Education. Furthermore, the Congress addressed the relationship of sports management with sports recreation, sports tourism, outdoor activities and gyms..

See Maria Stamouli, "The organisation of sport in Tertiary Education", Proceedings of the 1st Hellenic Congress on National Sports Policy, Organisation and Administration of Greek Sport, 25-26 Oct. 1996, Thessaloniki. On the basis of article 6, one of the basic elements is that governments and sports bodies provide the necessary facilities and the exercise programmes to be supervised by specialised teachers or animators. The need to employ specialised staff in the coaching, administrative and technical sectors is also pointed out in article VIII of the 1975 Charter.

¹⁵ This requires work by specialised executives (domestic or foreign) in recreational and tourism sport enterprises. It secures an increase of the future employment of specialists for the recreation and sports practice of the customers of the enterprises (private, municipal etc.)

¹⁶ Such as kayak, mountaineering etc., taking into account that, in the last few years, ecology organisations have been activated for the protection of environment. International literature forecasts for 2000 the expansion of the occupations of adventure sport, ecology and sports recreation escort. Recent studies have dealt with the development of recreation and the organisation of sports recreation agencies through excursions to the nature (knowledge of first aid etc.). Camps are an activity which is gaining interest. The future requirements of a modern society of recreation require better organisation by the bodies that will implement the sports recreation programmes, being private bodies, municipal and local authorities or even bodies evolved from public services.

¹⁷ Which, during the last ten years, are implementing programmes for the average Greek workers. See Costas Giorgos, "The relation of sports management with sports recreation", Proceedings of 1st Hellenic Congress on National Sports Practice, 1996

¹⁸ The Network Committee and the European Network of Sports Science in Higher Education are already working on two projects. One of the two meetings has been held in Athens in the first semester of 1994 during the Greek Presidency of the European Union. The two projects of the European Network are the implementation of a European model educational structure, able to embody the different levels of training of most professions related to sport, especially for the profession of Physical Education Teacher as coach - educator, and the harmonisation of existing training programmes based on the vocational features of different professions related to sport.

¹⁹ See Claude, R. The legal and social status of the coach, 2nd European Forum, Sept. 8-12, 1993 Conference Proceedings. The European Network has harmonised the training structure for professions related to sport, which structure is based on the Council Resolution of 16 July 1985 concerning the compatibility of vocational training qualifications among the member states. The Network has harmonised the said structure which provides for five (5) training levels for the profession of coach and has determined the conditions and qualifications for entry and the duration of training of the coach so that the diplomas will be valid. The directive proposed by the European Network is pending in the co-competent services of the European Commission. However, some European countries such as

The EU legislation and policy in the field of qualifications aim at facilitating the free movement of workers by securing the mutual recognition of qualifications required for practicing safeguarded professions in the member states, as well as by establishing a system for the comparison of qualifications for vocational training²⁰.

The EU environmental policy and the pertinent directives have a direct relationship with the practice of both the competitive sport (high level) and the recreational, leisure time and tourism sport²¹.

In the absence of legal basis in the initial Treaty of Rome since the environmental problems were not considered as a necessary target in 1958, the principles of the EU environmental policy were stipulated in the Environmental Action Programme in 1973. The legislation that followed was based on articles 100 and 235 of the Treaty, mainly concerned the creation of business transactions and the industrial pollution and tended to have a character of reaction to the problems²².

Some types of funding projects directly concern the sports industry for the recreational sport through the environmental policy programmes²³.

Other infrastructure programmes may indirectly concern the sports industry when they involve or are related with sports facilities²⁴.

In the framework of intervention of the Structural Funds and, in particular, the Regional Fund²⁵.

The Petra Programme for the vocational training of young people and their preparation for adult life²⁶.

Luxembourg apply the education, training and recognition of qualifications of the five levels for the coaches without excluding the possibility of other countries of the Central and Eastern Europe, such as Bulgaria, to have an identical system of education and training of the five levels for professional coaches.

²⁰ See Coopers Study, 1994, The jurisprudence of the European Court of Justice on the issue of mutual recognition of qualifications is based on the issuance of rulings on the cases of Heylens 222/86 Ruling 15.10.97 and Vlassopoulos C-340/89, ruling 7.5.91, the first of which (Heylens) preceded the adoption of the general directives on professional diplomas and the system of mutual recognition. See Council Directive 89/48/EEC, EU L.19/89, 24.1.89 which entered into force in January 1991 and the second Council Directive 95/51/EEC EU L.209/92, 24.7.92 which entered into force in June 1994. The first directive covers the higher education and training diplomas for an education course of at least three years, and the second directive covers higher education, with a duration of less than three years, as well as certificates of vocational training and general or vocational training. For cases that do not fall into the field of application of the two directives and until the Directive 95/91 EEC enters into force, the jurisprudence of Heylens and Vlassopoulos cases is applicable. See Edition of the Official Publications Services of the European Communities, catalogue number CC-95-96-617 GRC ISSN 1022-8276

²¹ ²¹ The directive 85/337 EEC, on the assessment of environmental effects, OJ No. L 175/85, 5.7.85 that entered into force in 1988 and, to a lesser extent, the directive 92/43 EEC on the protection of natural habitats and wild fauna and flora, OJ No. L 206/92, 22.7.92 adopted in May 1992 and entered into force in May 1994, affect sport. The former can delay the construction of certain sports facilities while the assessment of environmental effects is under way. The latter may lead the member states to eliminate certain sea-sport activities such as sailing in protected areas on the basis of the directive (see Coopers Study, 1994)

²² The basic directive concerning the supervision and control of environment is the first directive aforesaid, the directive for the assessment of environmental effects, which entered into force in 1988. Its purpose is to secure that the effects on the environment are taken into account by the chiefs of some projects and by the competent national authorities. The directive concerns private and public projects which, because of their nature, extent and location, may have important consequences for the environment.

²³ Ski elevators and ski lifts, marines for yachts, race tracks and trial tracks.

²⁴ They are: holiday villages, hotel complexes, bathing facilities for sports recreation, projects for the development of civil areas. See Coopers and Lybrant Study, 1994, Chapter of Environmental Policy. The EU finances a series of initiatives that are of interest to sports organisations either through the programmes financed by the three structural funds (European Regional Development Fund, European Social Fund and Agricultural Fund) either through education and training programmes such as Erasmus, Socrates, Petra, Leonardo da Vinci, Lingua etc.

²⁵ The following have been financed: multi-purpose centre for tourism, sport and recreation at Poulia, natural park with sports facilities at Kalavria, walking path and fishing facilities at Ireland.

The creation of a bicycle rental service in the city of Luxembourg that will embody a bicycle mechanics training centre and management abilities²⁷.

In 1994, the General Directorate X of the European Commission drew up a new programme, EURATHLON, to assist financially the initiatives granted by sport to people, giving them a stronger sense that they belong to a multi-cultural but united European Union²⁸.

Some programmes related to sport have been supported in the framework of the initiative of the General Directorate XXIII on the agricultural and cultural tourism which began in 1991²⁹.

²⁶ It has supported activities such as the establishment of a new vocational diploma for maritime jobs, with specialisation in diving. This programme is being implemented in collaboration with the University of Toulouse and an international diving centre.

²⁷ The programme is being implemented in collaboration with a local youth organisation, the local tourism agency and the Ministry of Work and Tourism. See Coopers Study, 1994

²⁸ In the first year of application of the said programme in 1995, 700,000 ECU were paid (1 ECU = 304 GRD at prices in September 1996) and 80 projects were supported for a variety of activities and sports. In 1996, 175 projects were supported that cover 50 different sports, from track events and roller skating to fencing, volleyball, rowing and parachuting. Out of the generally accepted and popular sports, only the football was included. People, athletes and administrative executives from at least three community countries worked on each project, not excluding the non member states of the Central and Eastern Europe. There are funding possibilities for sport in the framework of regional development, education and vocational training, research and development, programmes for the Central and Eastern Europe, sport for people with special needs and agricultural and cultural tourism.

²⁹ Such as a programme for the development of intra-border tourism between Spain and France, based on the topic of fishing, two programmes for bicycle training. By resolution of the Council 92/421/EEC EU L 231/92, 13.8.1992, EU agreed to a community action plan for the assistance to tourism and there followed the Report of the European Commission COM (94) 74 on the community measures that affect tourism.

ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ ΚΑΙ
ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΣΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΑΥΤΟΥ

(όπως βία στους Αθλητικούς Χώρους, φαρμακοδιέγερση και άλλες αντιαθλητικές εκδηλώσεις)

*Σταμάτης Γιακουμέλος
Εφέτης, Αθλητικός Δικαστής*

Πριν κάποιος προσπαθήσει ν' αναλύσει πως η Ευρωπαϊκή Κοινότητα - Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα και το δίκαιο αυτής, επηρεάζει ή θα μπορούσε να επηρεάσει τις ευρωπαϊκές ή και τις διεθνείς αθλητικές δραστηριότητες, χρήσιμο είναι να έχει κατά νου, σε γενικές γραμμές τον νομικό χαρακτήρα και την φύση της Ε.Ε. Είναι ένας διεθνής οργανισμός που δεν συνιστά κράτος ούτε μέχρι σήμερα έχει εξελιχθεί σε ομοσπονδία ή συνομοσπονδία κρατών. Στηρίζεται σε μία συνθήκη που κατά κύριο λόγο προβλέπει την οικονομική και εμπορική συνεργασία, άλλα και την συνεργασία σε ορισμένους άλλους τομείς, ανάμεσα στα κράτη - μέλη αυτής. Η συνθήκη αυτή δεν περιλαμβάνει ειδικό κεφάλαιο για τον αθλητισμό. Στο άρθρο 3 στοιχ. 0 αυτής γίνεται αναφορά στην "συμβολή σε μία παιδεία και κατάρτιση υψηλού επιπέδου καθώς και στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών".

Με δεδομένο ότι ο αθλητισμός αποτελεί ένα τομέα του πολιτισμού, η διάταξη αυτή παρέχει το νομικό πλαίσιο, για την ανάπτυξη από την Ε.Ε. και τα όργανά της αθλητικών δραστηριοτήτων. Πραγματικά και απότι δείχνει η δημοσιευθείσα το 1995 μελέτη της εταιρείας COOPERS & LYBRAND, ύστερα από ανάθεση της Γενικής Δ/σης Χ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η τελευταία έχει εκδηλώσει το ενδιαφέρον της, για την συνεργασία στον αθλητισμό, την χρηματοδότηση αθλητικών δραστηριοτήτων (πρόγραμμα EYRATHLON), για τις μετακινήσεις και μεταγραφές των αθλητών, τους σχετικούς περιορισμούς αυτών, για τον βανδαλισμό, για την χρήση αναβολικών και για πολλά άλλα αθλητικά θέματα.

Εκείνο που προκάλεσε μεγάλο ενδιαφέρον και ζωντανές συζητήσεις είναι ορισμένες αποφάσεις του ΔΕΚ, πάνω σε ζητήματα που αφορούν την συμβατότητα ρυθμίσεων σωματείων ή ομοσπονδιών κρατών - μελών της Ε.Ε., προς το κοινοτικό δίκαιο και μάλιστα προς τις γνωστές βασικές αρχές του, της ελευθερίας κινήσεως προσώπων αγαθών και υπηρεσιών. Η πολύ γνωστή πια υπόθεση BOSMAN έχει στην κυριολεξία ταράξει τα νερά και δημιούργησε νέα κατάσταση στο καθεστώς των μετακινήσεων των αθλητών. Πολλοί διατύπωσαν την άποψη ότι η απόφαση αυτή παραβλέπει τις ιδιορρυθμίες και ιδιαιτερότητες των αθλητικών δραστηριοτήτων, για τις οποίες πρέπει να υπάρχουν αντίστοιχες ειδικές ρυθμίσεις, που δεν μπορούν να αφεθούν στην νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

Δεν επιθυμώ περισσότερο να σας απασχολήσω με τα θέματα αυτά (συμβόλαια αθλητών, μεταγραφές κλπ) για τα οποία πιστεύω ότι άλλοι αρμοδιότεροι από μένα θα συνεισφέρουν τις απόψεις και τις γνώσεις τους.

Εκεί που θα σταθώ κάπως περισσότερο μέσα στο σύντομο χρόνο της παρέμβασης αυτής, είναι το ζήτημα της συνεργασίας σε ευρωπαϊκό άλλα και διεθνές επίπεδο, στην αντιμετώπιση των αρνητικών φαινομένων στον αθλητισμό (βία, φαρμακοδιέγερση κλπ). Αν στα ζητήματα των συμβολαίων, μεταγραφών κλπ, υπάρχουν αντιτιθέμενα συμφέροντα και εκφράζεται προβληματισμός, σκεπτικισμός και αντίθεση ακόμη και στις αποφάσεις του ΔΕΚ, η ομαλή διεξαγωγή των αθλητικών συναντήσεων, ο περιορισμός της βίας και των άλλων αντιαθλητικών εκδηλώσεων, στους αθλητικούς χώρους, πιστεύω ότι αποτελεί κοινό συμφέρον και κοινή επιδίωξη όλων των ανθρώπων του αθλητισμού και των πολιτών γενικότερα.

Η καλλιέργεια του πνεύματος της ευγενούς αθλητικής άμιλλας είναι κορυφαίο ζήτημα πολιτισμού. Αν ο αθλητισμός αφεθεί μόνο στα οικονομικά συμφέροντα, στην εμπορευματοποίηση και στους συλλογικούς φανατισμούς με όλα τα επακόλουθά τους, δεν ξέρω αν θα μπορεί να εξακολουθήσει να διεκδικεί μέρος του πολιτισμού με την θετική

έννοια. Θ' αναφέρω ένα δείγμα αρνητικής εξέλιξης από το χώρο του ποδοσφαίρου στα Ελληνικά γήπεδα.

Η αναφορά γίνεται στα ελληνικά γήπεδα γιατί δεν έχω ακριβή γνώση αν η ίδια αρνητική εξέλιξη σημειώνεται, στον ίδιο βαθμό και στα γήπεδα άλλων κρατών. Πρόκειται για την σημαντική μείωση των θεατών των ποδοσφαιρικών συναντήσεων (ίσως και συναντήσεων άλλων ομαδικών αθλημάτων), σε σχέση με παλαιότερες εποχές.

Θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει ότι το φαινόμενο δεν οφείλεται μόνο στην βία αλλά και σε άλλες αιτίες (πχ τηλεοπτικές μεταδόσεις). Δεν μπορεί όμως ν' αγνοήσει κανείς ότι ο οικογενειάρχης πολύ δύσκολα θα μεταβεί στο γήπεδο με την γυναίκα του και τ'ανήλικα παιδιά του, πράγμα που ήταν συνηθισμένο σε περασμένες δεκαετίες.

Η συνύπαρξη στις ίδιες εξέδρες οπαδών αντιπάλων ομάδων είναι σχεδόν αδύνατη. Δεν είναι ασύνηθες το φαινόμενο ν' αφήνονται κενά ολόκληρα τμήματα μεταξύ των αντιπάλων θεατών για ν' αποφευχθούν βέβαιες συγκρούσεις.

Τι να προσθέσει κανείς για τα μόνιμα φαινόμενα της ρίψης αντικειμένων και υβριστικών συνθημάτων, όχι μόνο στα ποδοσφαιρικά γήπεδα αλλά και στα γήπεδα των άλλων ομαδικών αθλημάτων.

Είναι επιβεβλημένο για τα φαινόμενα αυτά ν' αναληφθούν πρωτοβουλίες, ν' ανταλλάγουν γνώσεις και εμπειρίες, να συζητηθούν προτάσεις και λύσεις και να διαμορφωθούν αποτελεσματικοί κανόνες δικαίου σ' ευρωπαϊκό αλλά και διεθνές επίπεδο.

Στην συνθήκη της Ε.Ε., όπως ισχύει μετά την συνάντηση του Μάαστριχτ αλλά και μετά την πρόσφατη διακυβερνητική διάσκεψη, υπάρχει ειδικό κεφάλαιο για την Δικαιοσύνη και τις Εσωτερικές υποθέσεις. Εκεί υπάρχει πρόβλεψη ανάμεσα στ' άλλα και για την συνεργασία στις ποινικές υποθέσεις. Και δεν πρέπει να λησμονούμε ότι οι πράξεις βίας στους αθλητικούς χώρους αποτελούν ποινικά αδικήματα.

Για την αντιμετώπιση τους δεν αρκεί η πειθαρχική διαδικασία. Οι χούλιγκανς δεν θα συγκρατηθούν με την επιβολή μιας πειθαρχικής ποινής (λχ. πρόστιμο ή αποκλεισμός της έδρας) στην ομάδα τους.

Χρειάζεται ταχεία και αποτελεσματική αντιμετώπιση των ιδίων αυτουργών των πράξεων βίας με την ποινική διαδικασία, παράλληλα βέβαια με την κατάλληλη παιδεία, για την πρόληψη, την αντιμετώπιση των κοινωνικών αιτιών την ανάπτυξη του ρόλου του σχολείου και της οικογένειας.

Είναι παρήγορο, ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως προκύπτει από την έκθεση που προαναφέρεται, δεν προτίθεται να αντιτεθεί στην λήψη μέτρων από τα κράτη - μέλη, όπως η καθιέρωση δελτίων ταυτότητας για τους οπαδούς, τα οποία είναι δυνατό να περιορίσουν την κυκλοφορία "γνωστών βανδάλων" δηλ. οπαδών οι οποίοι έχουν ήδη διαπράξει κάποιο αδίκημα, αρκεί τα μέτρα αυτά να μην εμποδίζουν τους άλλους πολίτες της Ε.Ε. ν' απολαμβάνουν του δικαιώματος τους της ελεύθερης κυκλοφορίας και της παροχής υπηρεσιών και να μην αποσκοπούν στον έλεγχο της κυκλοφορίας "δυννητικών βανδάλων" δηλ. οπαδών που δεν έχουν καταδικαστεί για αδικήματα βανδαλισμού.

Σχετικά με την χρήση αναβολικών, όπως στην ίδια έκθεση αναφέρεται, έχουν εκδοθεί οδηγίες με στόχο την απαγόρευση της χρήσης φαρμακευτικών προϊόντων, πέρα από εκείνα που αποσκοπούν στην διάγνωση και θεραπεία παθολογικών καταστάσεων.

Με δεδομένο ότι η πρόταση και η θέσπιση δεσμευτικών νομοθετικών διατάξεων για την υποβολή των αθλητών σε εξετάσεις, για την χρήση ουσιών που βελτιώνουν τις επιδόσεις, δεν ανήκει στην αρμοδιότητα της Ε.Ε, η Επιτροπή περιορίστηκε στην σύνταξη ενός κώδικα δεοντολογίας για την καταπολέμηση της χρήσης αναβολικών στον αθλητισμό, ο οποίος εγκρίθηκε τον Φεβρουάριο του 1992.

Κλείνοντας την παρέμβαση αυτή και τελειώνοντας τις λίγες αυτές σκέψεις, χαιρετίζω το συνέδριο, συγχαίρω τους οργανωτές του για την πρωτοβουλία και την οργάνωσή του και εύχομαι όταν θα συναντηθούμε στο επόμενο συνέδριο, να επικρατούν ομαλότερες συνθήκες από την πλευρά των αρνητικών φαινομένων που εξέθεσα και να πορευόμαστε συνεχώς προς ένα καλύτερο πολιτισμό στον Αθλητισμό.

B' ΘΕΜΑΤΙΚΗ - B' THEMATIC

*ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΘΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ:
ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ, ΣΥΜΒΟΛΑΙΑ ΑΘΛΗΤΩΝ*

*RIGHTS AND OBLIGATIONS OF ATHLETES AND SPORTS ADMINISTRATORS: AMATEURS
SPORTS ACTIVITIES, CONTRACTS OF ATHLETES*

ΣΥΜΒΟΛΑΙΑ ΑΘΛΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Δημήτριος Παναγιωτόπουλος, Ιωάννης Αναγνωστόπουλος, Ιπποκράτης Αλεξίου
ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΕΦΑΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Διάγραμμα

Εισαγωγή

1. Τμήματα Αμειβομένων Αθλητών και Αθλητικές Ανώνυμες Εταιρίες

2. Σύμβαση παροχής αθλητικών υπηρεσιών

2.1 Φύση της σύμβασης

2.2 Παροχές στους Αθλητές

3. Σχέσεις επαγγελματικών αθλητικών φορέων και αθλητών

3.1 Όροι συμβολαίων επαγγελματιών, ημιεπαγγελματιών και αμειβομένων αθλητών

3.2 Τα συμβόλαια αθλητών μετά την υπόθεση Bosman και Ισχύον καθεστώς στην Ελλάδα

Συμπέρασμα

Εισαγωγή

Η ραγδαία ανάπτυξη του επαγγελματισμού¹ στον αθλητισμό τα τελευταία χρόνια προσέδωσε στις αθλητικές έννοιες ευρύτερες διαστάσεις τόσο κοινωνικές όσο και οικονομικές², με αποτέλεσμα να καταστεί αναγκαία μια νομοθετική παρέμβαση για τη ρύθμισή τους³.

Η πρώτη συστηματική παρέμβαση που αφορούσε αποκλειστικά στο επαγγελματικό ποδόσφαιρο στο χώρο του επαγγελματικού αθλητισμού στην Ελλάδα έγινε με το Ν. 879/1979.

Με το Ν. 1958/1991 επιχειρήθηκε μια παρέμβαση κορυφής για τη διαμόρφωση των όρων οργάνωσης και ανάπτυξης του επαγγελματισμού στον αθλητισμό. Η παρέμβαση αυτή ήταν αναγκαία, αφού ήδη διεθνώς ο επαγγελματισμός στον αθλητισμό και ειδικά στο ποδόσφαιρο ήταν και είναι πραγματικότητα. Παραδείγματα της διεθνούς αυτής πραγματικότητας είναι: Στην Ιταλία ο Ν. 91/1981, στη Γαλλία ο Ν. 610/1984 αλλά και ικανός αριθμός νόμων και διαταγμάτων άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

1. Τμήματα Αμειβομένων Αθλητών και Αθλητικές Ανώνυμες Εταιρίες

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται ο καθορισμός των κλάδων άθλησης, η συμμετοχή των αθλητών με αμοιβή και οι προϋποθέσεις οργάνωσης τμημάτων αμειβομένων αθλητών.

ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

N. 1958/1991

Αμειβόμενοι Αθλητές - Αθλητικές Ανώνυμες Εταιρίες

- Καθορισμός κλάδων άθλησης με αμοιβή⁴
- Τμήματα Αμειβομένων Αθλητών - προϋποθέσεις ίδρυσης
- Ανάλυση δαπανών Τμημ. Αμειβομ. Αθλητών
- Αθλητικές Ανώνυμες Εταιρίες
- Επαγγελματικές Αθλητικές Ενώσεις

Πίνακας 1: Αθλητικοί φορείς στην κατ' επάγγελμα αθλητική δράση

¹ Δ. Παναγιωτόπουλος, Δ. Προκοπίου, Επαγγελματισμός και συμβόλαια Αθλητών στην Ελλάδα, στα πρακτικά του 2^{ου} Συμποσίου Αθλητικού Δικαίου του ΕΚΕΑΔ, Αθήνα 5-7-1996, Επετηρ. Αθλ. Δικ. ΙΙΙ, ADV: Αθήνα 1997

² Βλ. Δ.Π.Παναγιωτόπουλος, Θεωρία Αθλητικού Δικαίου, Αντ. Ν.Σάκκουλας: Αθήνα 1990, σελ. 17

³ Ibid, όπ.π. σελ. 49

⁴ Ν. 1958/1991, Άρθρο 1

Τα αθλητικά σωματεία, που διατηρούν αθλητές με αμοιβή, υποχρεούνται να ιδρύσουν ειδικό τμήμα αμειβομένων αθλητών (ΤΑΑ) ⁵ που απολαύει οικονομικής και διαχειριστικής αυτοτέλειας⁶.

Με την ίδρυση και σύσταση της αθλητικής ανώνυμης εταιρίας⁷ επέρχεται αυτοδικαίως υποκατάσταση⁸ αυτής στο σύνολο των ενοχικών υποχρεώσεων του αθλητικού σωματείου, που την ίδρυσε, έναντι του Δημοσίου, των ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ αλλά και κάθε τρίτου.

Φορείς διεξαγωγής επίσημου αγωνίσματος επαγγελματικού χαρακτήρα είναι οι Αθλητικές Επαγγελματικές Ενώσεις⁹.

2 Σύμβαση παροχής αθλητικών υπηρεσιών

Η σύνδεση αθλητών με συμβόλαιο παροχής υπηρεσιών διακρίνεται σε επαγγελματίες, ημιεπαγγελματίες και σε αθλητές με αμοιβή (Πίνακας 2).

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ - ΗΜΙΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΕΣ ΜΕ ΑΜΟΙΒΗ

N. 1958/91 (Άρθρο 18)

Φύση και διάκριση Αθλητών

- Αθλητής με αμοιβή:
 - Συμβόλαιο παροχής υπηρεσιών με Τμήματα Αμειβομένων Αθλητών [Καλαθοσφαίριση (ΤΑΚ) - Πετοσφαίριση (ΤΑΠ)]
 - Ιδιωτικό συμφωνητικό κάτω των 21 ετών με ΤΑΚ¹⁰

⁵ Ibid, Άρθρο 2. Απαιτούνται επιπλέον : α) προηγούμενη σχετική απόφαση της Γ.Σ. των μελών του σωματείου για τη λήψη της οποίας να συμμετείχαν τουλάχιστον τα μισά μέλη, β) έγκριση της οικείας αθλητικής ομοσπονδίας, γ) ειδική αναγνώριση της νομιμότητας και εκτίμηση της βιωσιμότητας του ιδρυομένου τμήματος από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (ΓΓΑ) και δ) παράλληλη διατήρηση 2 τουλάχιστον ομάδων ερασιτεχνών αθλητών (παιδών και εφήβων), οι οποίες να είναι ενεργά συμμετέχουσες στα οικεία αγωνιστικά προγράμματα.

⁶ Στη διευκόλυνση κάλυψης των αυξημένων οικονομικών αναγκών των ΤΑΑ αποβλέπει η διάταξη του άρθρου 3 Ν. 1958/1991, σύμφωνα με την οποία είναι δυνατή η με σύμβαση ανάθεση σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο της ευθύνης κάλυψης των δαπανών συντηρήσεως και λειτουργίας τους, μετά από σχετική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του αθλητικού σωματείου και προηγούμενη έγκριση της Γενικής του Συνέλευσης. Αν στην απόφαση περιλαμβάνεται η ανάθεση στο φυσικό ή νομικό πρόσωπο και της ευθύνης διοικήσεως του τμήματος, τότε παύουν να επιτρέπονται κρατικές επιχορηγήσεις προς τα τμήματα αυτά, Id, Άρθρο 3 §§ 1, 4

⁷ Για τη σύσταση των αθλητικών ανωνύμων εταιριών (Ν. 1958/1991, Άρθρα 6-16), απαιτούνται : α) Απόφαση Γενικής Συνέλευσης των μελών του αθλητικού σωματείου λαμβανόμενη με παρουσία των μισών τουλάχιστον μελών του σωματείου και σε περίπτωση μη επίτευξης απαρτίας, αρκούν στην πρώτη επαναληπτική συνεδρίαση τα 2/5 των μελών και στη δεύτερη οσαδήποτε μέλη. β) Έκδοση προεδρικού διατάγματος, κατά μετατροπή των ΤΑΑ ή -σε περίπτωση ανυπαρξίας τέτοιων- του τμήματος ερασιτεχνών αθλητών του αθλητικού σωματείου. Η έκδοση του ως άνω διατάγματος, με το οποίο επιτρέπεται να εισάγονται ρυθμίσεις κατά παρέκκλιση, τροποποίηση ή και συμπλήρωση των διατάξεων της νομοθεσίας περί εμπορικών ανωνύμων εταιριών, γίνεται μετά από πρόταση του αρμοδίου για θέματα Αθλητισμού Υπουργού με προηγούμενη εισήγηση ή γνώμη της οικείας ένωσης σωματείων που διατηρούν ΤΑΑ. γ) Το μετοχικό κεφάλαιο των αθλητικών ανωνύμων εταιριών δεν επιτρέπεται να είναι κατώτερο του ελαχίστου ορίου που ορίζει ο νόμος για εμπορικές ανώνυμες εταιρίες, δηλαδή σήμερα 10.000.000 δρχ. Το ύψος του καθορίζεται είτε από ειδικές διατάξεις είτε από προεδρικό διάταγμα. Σε περίπτωση ανόδου ομάδας σε ανώτερη κατηγορία, η εταιρία έχει υποχρέωση να αυξήσει το μετοχικό της κεφάλαιο μέχρι του προβλεπόμενου ελαχίστου ορίου αυτής της κατηγορίας. Μέτοχοι των αθλητικών ανωνύμων εταιριών μπορούν να είναι μόνο φυσικά πρόσωπα ελληνικής υπηκοότητας ή ομογενείς καθώς και ΝΠΙΔ, οργανισμοί ή εταιρίες, στο κεφάλαιο των οποίων η τυχόν ξένη συμμετοχή δεν πρέπει να υπερβαίνει το 25%, τα δε μέλη τους να έχουν απολύτως γνωστή ταυτότητα. Οι παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου 11 του Ν. 1958/1991 θεσπίζουν ορισμένους περιορισμούς ως προς την απόκτηση μετοχών των παραπάνω εταιριών.

⁸ Id, Άρθρο 16. Οι τυχόν σχετικές εκκρεμείς δίκες του ιδρυτικού της εταιρίας σωματείου δεν διακόπτονται βιαιώς με τη σύσταση αυτής, αλλά συνεχίζονται με παθητική νομιμοποίηση αυτής και επ' ονόματί της.

⁹ Id, Άρθρο 17 § 4, Οι ενώσεις αυτές διέπονται από καταστατικά και κανονισμούς εγκεκριμένους από τη ΓΓΑ, οι οποίοι απαραίτητα πρέπει να περιλαμβάνουν ειδικό πειθαρχικό κανονισμό, Id, Άρθρο 17 § 3

¹⁰ Υ.Α. 33016/1992 (ΦΕΚ 546 τ. Β'/1992)

- Επαγγελματίας - Ημιεπαγγελματίας Αθλητής: Συμβόλαιο παροχής υπηρεσιών με Αθλητική Ανώνυμη Εταιρία¹¹

Πίνακας 2: Σύνδεση αθλητών με συμβόλαιο παροχής υπηρεσιών.

2.1. Φύση της σύμβασης

Η σύμβαση παροχής υπηρεσιών τόσο του αθλητή με αμοιβή όσο και του επαγγελματία ή ημιεπαγγελματία αθλητή αποτελεί ιδιόμορφη σύμβαση παροχής αθλητικών υπηρεσιών (Πίνακας 3).

ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

- Φύση : Ιδιόμορφη σύμβαση παροχής αθλητικών υπηρεσιών¹²
- Δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας¹³.
- Αντίθετη νομολογία: όρος που αποκλείει την αρμοδιότητα των πολιτικών δικαστηρίων είναι ανίσχυρος - σύμβαση εξαρτημένης εργασίας¹⁴
- Η αμοιβή των ερασιτεχνών δεν θεωρείται μισθός¹⁵
- Η θεωρία δεν συμφωνεί με τη νομολογία ως προς τη φύση της σύμβασης
- Άδεια και εβδομαδιαία ανάπαυση αθλητών¹⁶
- Υποχρεωτική υπαγωγή στην ασφάλιση του ΙΚΑ και επιβολή εισφορών¹⁷

Πίνακας 3: Η σύμβαση των αθλητών κατά νόμο, νομολογία και θεωρία.

2.2. Παροχές στους Αθλητές

¹¹ Ν. 1958/1991, Άρθρο 18

¹² Διέπεται από το Ν. 1958/1991, το άρθρο 8 του Ν. 2433/1996, το οποίο αφορά στο ποδόσφαιρο. Με το Νόμο αυτό παρέχεται απεριόριστη εξουσία στην Ελληνική Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία (ΕΠΟ) να ρυθμίζει κάθε σχετικό με το ποδόσφαιρο ζήτημα και απομακρύνεται εντελώς ο κρατικός παρεμβατισμός.

¹³ Ν. 1958/1991, Άρθρο 19, κανον. 2 ΠΑΕ (ΦΕΚ τ. Β' 380/1992), Άρθρο 3

¹⁴ Ενδεικτικά αναφέρονται οι αποφάσεις ΑΠ 1060/90, ΑΠ 1201/78, ΕφΑθ 1766/1986, Πρ.Πειρ. 2102/1989, ΣτΕ 3545/1994, Βλ. και νέο νόμο για το ποδόσφαιρο 2433/1996, Άρθρο 8, παρ 12, εδ.2. Σύμφωνα με την ΑΠ 1143/1989 "κατά το άρθρο 21 παρ. 1 και 2 την υπ' αριθ. 312/1979 (ΦΕΚ Β 641/1979), κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 25 παρ.2 του Ν.879/1979, κατά την υπ' αριθ. 857/1980 (ΦΕΚ Β 1299/1980), οι οικονομικές διαφορές που προκύπτουν από τις σχέσεις των Ποδοσφαιρικών Ανωνύμων Εταιριών και των ποδοσφαιριστών αυτών επιλύονται από την, παρά την Ένωση Ποδοσφαιρικών Ανωνύμων Εταιριών, Επιτροπή Επιλύσεως Οικονομικών Διαφορών Επαγγελματικού Ποδοσφαίρου ΕΠΑΕ και η επί των διαφορών αυτών προσφυγή στα πολιτικά δικαστήρια μπορεί να ασκηθεί μόνο μετά την περαίωση της ανωτέρω διαδικασίας. Εξ άλλου κατά τη διάταξη του άρθρου 39 του Ν.75/1975 το παρά την Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, Ανώτατο Συμβούλιο Επιλύσεως Αθλητικών Διαφορών είναι αποκλειστικώς αρμόδιο για την εκδίκαση προσφυγών κατ' αποφάσεων των, κατά το καταστατικό των πρωτοβαθμίων αθλητικών ενώσεων, πρωτοβαθμίων οργάνων επιλύσεως διαφορών. Από τις διατάξεις αυτές του νόμου προκύπτει ότι τόσο το πρωτοβάθμιο όσο και το δευτεροβάθμιο συμβούλιο επιλύσεως των παραπάνω διαφορών είναι αθλητικά όργανα και οι αποφάσεις αυτών δεν είναι διαιτητικές αποφάσεις υπό την εις τα άρθρα 892 επ Κ.Πολ.Δ. έννοια. Επομένως η αγωγή με την οποία υποβάλλεται η οικονομική διαφορά προς κρίση στα πολιτικά δικαστήρια δεν υπόκειται στην τριμηνή αποκλειστική προθεσμία του άρθρου 899 παρ.1 Κ.Πολ.Δ., στην οποία υπόκειται η αγωγή ακυρώσεως διαιτητικής αποφάσεως. Εξ άλλου στην ίδια διάταξη της υπουργικής αποφάσεως που προαναφέρθηκε ρητά αναφέρεται η κατά το άρθρο 1 στοιχ. α' Κ.Πολ.Δ. δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων προς επίλυση των παραπάνω οικονομικών διαφορών. Έτσι ο λόγος αναιρέσεως, με τον οποίο προβάλλεται η εκ του άρθρου 559 αριθ.15 Κ.Πολ.Δ. αιτίαση ότι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο παρά τον νόμο δεν κήρυξε απαράδεκτη την αγωγή καίτοι αυτή είχε εγερθεί μετά την πάροδο τριμήνου από της κοινοποιήσεως στο αναιρεσίβλητο νομικό πρόσωπο της υπ' αριθ.115/1985 αποφάσεως του ΑΣΕΑΔ επι της ενδίκου διαφοράς, είναι αβάσιμος. ΣτΕ (Δ') 3545/1994, πρ.βλ. ΣτΕ 2944/1980

¹⁵ ΑΠ 1060/1990 ό.π.

¹⁶ Ν. 1958/1991, Άρθρο 22

¹⁷ Ibid, Άρθρο 23

Οι αθλητές που συνδέονται με σωματείο ή εταιρία με σύμβαση παροχής αθλητικών υπηρεσιών λαμβάνουν τακτικές αποδοχές καθοριζόμενες ελεύθερα με το συμβόλαιο που υπογράφουν και μέσα στα πλαίσια των οικείων κανονισμών **(Πίνακας 4)**.

ΠΑΡΟΧΕΣ ΣΤΟΥΣ ΑΘΛΗΤΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ - ΗΜΙΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ - ΑΜΕΙΒΟΜΕΝΟΥΣ

Ν. 1958/1991

- Οι παροχές καθορίζονται ελεύθερα με το συμβόλαιο, με επιφύλαξη των κανονισμών
- Δώρο Χριστουγέννων¹⁸: τακτικές αποδοχές ενός μηνός
- Δώρο Πάσχα¹⁹ - Επίδομα αδείας : τακτικές αποδοχές ½ μηνός
- Ύψος, όροι και προϋποθέσεις εκτάκτων παροχών (πριμς) : καθορίζονται ελεύθερα με απόφαση ΔΣ εταιρίας ή σωματείου²⁰
- Ανώτατα - κατώτατα όρια πριμς κατά κατηγορία και ορίζονται με αναπροσαρμογή από την Ένωση ή Ομοσπονδία²¹.
- Απαγόρευση καταβολής παροχών στους αθλητές από τρίτους πέραν των οριζόμενων στο Νόμο
- Παράβαση : αδίκημα δωροδοκίας
- Συνέπειες: - διαγραφή από το μητρώο των αθλητών του Σωματείου
 - αποκλεισμός Σωματείου από αγώνες
 - έκπτωση Δ.Σ. οικείας Ένωσης ή Ομοσπονδίας για μη γνωστοποίηση της παράβασης στο Μ.Δ.Ο.
 - Χρηματικό πρόστιμο διπλάσιο του παρανόμως καταβληθέντος ποσού²²
 - Απαγόρευση στα μέλη Δ.Σ. εταιρίας ή σωματείου με απόφαση του Μ.Δ.Ο. να κατέχουν αξιώματα σ' αυτά
 - Μη καταβολή του προστίμου σε 10 ημέρες από την κοινοποίηση απόφασης Μ.Δ.Ο. συνεπάγεται :
 - έκπτωση τιμωρηθέντων από αξιώματα
 - μη συμμετοχή σε αγώνες Πρωταθλήματος και Κυπέλλου

Πίνακας 4: Ειδικά θέματα παροχών σε αθλητές

Τα σωματεία, οι αθλητικές εταιρίες καθώς και κάθε τρίτος δεσμεύονται να μην καταβάλλουν οποιαδήποτε έκτακτη παροχή σε χρήμα ή σε είδος, πέραν των καθοριζόμενων με το συμβόλαιο και το νόμο, όπου κάθε παράβαση στοιχειοθετεί το αδίκημα της δωροδοκίας²³.

¹⁸ Άρθρο 20 § 3 Ν. 1958/1991, Άρθρο 20 § 4 Κανον. 2 ΠΑΕ, Άρθρο 17 § 3 Κανον. 1 ΤΑΚ και ΤΑΠ,

¹⁹ Ibid

²⁰ Ν. 1958/1991, Άρθρο 20 § 4

²¹ Ibid, Άρθρο 20 §§ 5, 11, Άρθρο 25

²² Id, Άρθρο 20 § 12 α'

²³ Id, Άρθρο 20 § 7 και επιφέρει: α) διαγραφή, προσωρινή ή οριστική, του υπαίτιου αθλητή από τα μητρώα αθλητών (Id, § 8), β) αποκλεισμό του σωματείου ή της εταιρείας από αγώνες πρωταθλήματος ή κυπέλλου (Id, § 9), γ) έκπτωση του Διοικητικού Συμβουλίου της οικείας επαγγελματικής ενώσεως αν δεν γνωστοποιήσει στο αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο την τελεσθείσα παράβαση (Id, § 10), δ) απαγόρευση στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου να κατέχουν αξιώματα και γενικά να αναπτύσσουν αθλητική διοικητική δραστηριότητα για μια τουλάχιστον τριετία (Id, § 12 β'), ε) επιβολή στον υπαίτιο χρηματικού προστίμου διπλάσιου σε ύψος από το παρανόμως καταβληθέν πριμ, με παράλληλη εις ολόκληρον ευθύνη του σωματείου ή της εταιρείας (Id, §§ 12-14).

3. Σχέσεις επαγγελματικών αθλητικών φορέων και αθλητών

3.1 Όροι συμβολαίων επαγγελματιών, ημιεπαγγελματιών και αμειβομένων αθλητών

Οι σχέσεις των επαγγελματιών, ημιεπαγγελματιών και αμειβομένων αθλητών με τα σωματεία και τις εταιρίες ρυθμίζονται και από ειδικό κανονισμό για κάθε άθλημα²⁴.

Το συμβόλαιο είναι αυτοδικαίως άκυρο αν σ' αυτό δεν αναφέρονται ορισμένοι όροι. Οι όροι²⁵ του συμβολαίου παροχής αθλητικών υπηρεσιών στην Ελλάδα παρουσιάζονται στον

Πίνακα 5.

ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΟΡΟΙ ΣΥΜΒΟΛΑΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ Ο ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΥ	ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ	ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΗ	ΠΕΤΟΣΦΑΙΡΙΣΗ
Χρονική διάρκεια ²⁶	1) Επαγγελματίας: από 11 μήνες μέχρι και 5 χρόνια 2α) Ημιεπαγγελματίας: από 11 μήνες μέχρι και 2 χρόνια 2β) Ημιεπαγγελματίας γηγενής: μέχρι και 4 χρόνια 3) Εκπαιδευόμενος: μέχρι και 4 χρόνια	1) Αμειβόμενος: από 1 χρόνο μέχρι και 3 χρόνια 2) Ερασιτέχνης 21 ετών: από 1 χρόνο μέχρι και 4 χρόνια	1) Αμειβόμενος: από 11 μήνες μέχρι και 3 χρόνια 2) Ερασιτέχνης 21 ετών: από 11 μήνες μέχρι και 4 χρόνια
Μονομερής ανανέωση ²⁷	Ισχύει μέσα στα παραπάνω χρονικά όρια ²⁸	Ισχύει μέσα στα παραπάνω χρονικά όρια	Ισχύει μέσα στα παραπάνω χρονικά όρια
Διακοπή ²⁹	1) Ατύχημα εκτός αγώνα ή προπόνησης άνω των 90 ημερών 2) Ατύχημα σε αγώνα ή προπόνηση άνω των 4, 8 ή 11 μηνών ανάλογα με διάρκεια συμβολαίου 3) Παράβαση όρων συμβολαίου από αθλητή ή ΠΑΕ 4) Τελεσίδικη ποινή 45 τουλάχιστον ημερών 5) Χρήση αναβολικών	1) Ατύχημα εκτός αγώνα ή προπόνησης άνω των 60 ημερών 2) Ατύχημα σε αγώνα ή προπόνηση άνω των 3, 5 ή 7 μηνών ανάλογα με διάρκεια συμβολαίου 3) Αποχή από αγώνες ή προπονήσεις 4) Τελεσίδικη ποινή 6 τουλάχιστον αγωνιστικών ημερών 5) Μη καταβολή τακτικών αποδοχών για 2 τουλάχιστον μήνες	Τα ίδια με καλαθοσφαίριση

²⁴ Id, Άρθρο 21 § 2, Κατ' εξαίρεση, στο ποδόσφαιρο, μετά τον πρόσφατο Ν. 2433/1996ν (Άρθρο 8 § 15 γ'), δεν υφίσταται αρμοδιότητα του Υπουργού και αυτή ασκείται αποκλειστικά από την Ελληνική Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία (ΕΠΟ).

²⁵ Κατ' Άρθρο 6 Κανον. 2 ΠΑΕ, Άρθρο 3 Κανον. 1 ΤΑΚ και ΤΑΠ ό.π., επέρχεται αυτοδικαίως ακυρότητα του συμβολαίου όταν δεν αναφέρονται σ' αυτό : α) χρονική διάρκεια, όροι διακοπής και καταγγελίας, β) αποζημίωση μετεγγραφής στον αθλητή ή στο σωματείο που ανήκε, γ) αμοιβαίες υποχρεώσεις συμβαλλομένων, δ) τακτικές και έκτακτες παροχές, ε) ότι οι σχέσεις τους διέπονται από τον κανονισμό, στ) ότι κάθε είδους διαφορές υπάγονται στα οικεία αθλητικά όργανα, ζ) ότι αντίτυπο του συμβολαίου έλαβε ο κάθε συμβαλλόμενος και η) πλήρης διεύθυνση κατοικίας αθλητή και διορισμός αντικλήτου

²⁶ Κανον. 2 ΠΑΕ, Άρθρο 4 (ποδόσφαιρο), Κανον. 1 ΤΑΚ, Άρθρο 5 (καλαθοσφαίριση), Κανον. 1 ΤΑΠ, Άρθρο 5 (πετοσφαίριση)

²⁷ Ν. 1958/1991, Άρθρα 24 §4, 28, Κανον. 2 ΠΑΕ, Άρθρο 4 § 5 (ΦΕΚ 380 τ. Β'/1992)

²⁸ Ibid, Άρθρο 24 § 5

		6) Χρήση αναβολικών	
--	--	---------------------	--

Λύση ³⁰	1) Λήξη διάρκειας συμβολαίου ³¹ 2) Με κοινή συναίνεση 3) Ποινή αποκλεισμού αθλητή από αγώνες τουλάχιστον 60 ημερών 4) Μονομερής καταγγελία για σπουδαίο λόγο 5) Μη καταβολή αποδοχών για 2 τουλάχιστον μήνες 6) Αδυναμία παροχής υπηρεσιών μετά πάροδο του χρόνου διακοπής συμβολαίου 7) Οριστική διαγραφή αθλητή από μητρώο	1) Λήξη διάρκειας αρχικού ή ανανεωθέντος συμβολαίου 2) Με κοινή συναίνεση 3) Ποινή αποκλεισμού αθλητή από αγώνες τουλάχιστον 2 μηνών 4) Μονομερής καταγγελία για σπουδαίο λόγο 5) Μη καταβολή αποδοχών για 3 τουλάχιστον μήνες 6) Αδυναμία παροχής υπηρεσιών μετά πάροδο του χρόνου διακοπής συμβολαίου 7) Οριστική διαγραφή αθλητή από μητρώο	Τα ίδια με καλαθοσφαίριση
Τακτικές μηνιαίες αποδοχές (κατώτατες) ³²	1) Α' Εθνική : 85.000 δρχ. 2) Β' Εθνική : 55.000 δρχ. 3) Γ' Εθνική : 40.000 δρχ. 4) Ημιεπ: Α' Εθνική: 55.000 δρχ. ³³	1) Α1 κατηγορία: 90.000 δρχ. 2) Α2 κατηγορία: 60.000 δρχ.	1) Α1 κατηγορία: 75.000 δρχ. 2) Α2 κατηγορία: 40.000 δρχ.
Έκτακτες αποδοχές ³⁴	1) Καταβολή 1/3 με την υπογραφή συμβολαίου 2) Καταβολή 2/3 με ισόποσες ετήσιες ή μηνιαίες δόσεις	Τα ίδια με ποδόσφαιρο	Τα ίδια με καλαθοσφαίριση
Με αντάλλαγμα ³⁵	Ισχύει	Ισχύει για τα μέχρι 1996 υπογραφέντα ³⁶	Τα ίδια με καλαθοσφαίριση

²⁹ Κανον. 2 ΠΑΕ, Άρθρα 12, 13, Κανον. 1 ΤΑΚ, Άρθρα 9, 10, Κανον. 1 ΤΑΠ, Άρθρα 9, 10

³⁰ Κανον. 2 ΠΑΕ, Άρθρο 14, Κανον. 1 ΤΑΚ, Άρθρο 11, Κανον. 1 ΤΑΠ, Άρθρ. 11

³¹ Ν. 1958/1991, Άρθρο 30 § 2 εδ. β'

³² Άρθρο 20 §§ 1, 2, 4, 5, 11 Ν. 1958/1991, Άρθρα 6, 20, 27 Κανον. 2 ΠΑΕ, Άρθρα 3, 17, 18, 25 Κανον. 1 ΤΑΚ και ΤΑΠ

³³ Οι αποδοχές αυτές προσαυξάνονται σταδιακά με τις εκάστοτε Υπουργικές Αποφάσεις.

³⁴ Ν. 1958/1991, Άρθρο 30 § 3

³⁵ Ibid, Άρθρα 26, 27. Αν δεν είναι εφικτή η συνέχιση της συνεργασίας, τότε ο αθλητής μετεγγράφεται σε άλλο σωματείο σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους και διαδικασία που ορίζονται στο άρθρο 21 του Ν. 1958/1991. Ειδικότερα όσον αφορά τους αμειβόμενους καλαθοσφαιριστές και τις σχέσεις τους με τα οικεία σωματεία, όπως αναφέρεται στο άρθρο 5 § 4 του σχετικού Κανονισμού, ο οποίος εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. 37495/91 απόφαση της Υπουργού Πολιτισμού (ΦΕΚ τ. Β' 945/1991), οι ερασιτέχνες

Προσφορά-Αντιπροσφορά ³⁷	Ισχύει	Ισχύει για τα μέχρι 1996 υπογραφέντα ³⁸	Τα ίδια με καλαθοσφαίριση
Όργανα επίλυσης οικονομικών διαφορών	Α'βάθμια: Ε.Ε.Ο.Δ. (της ΕΠΑΕ) Β'βάθμια: Δ.Ε.Ε.Ο.Δ (της ΕΠΟ)	Α'βάθμια: Ε.Ε.Ο.Δ.Α.Κ. (της ΕΟΚ) Β'βάθμια: Ε.Ε.Ο.Δ.Α.Κ. (της ΕΟΚ)	Α'βάθμια: Ε.Ε.Ο.Δ.Α.Π. (της ΕΟΠΕ) Β'βάθμια: Ε.Ε.Ο.Δ.Α.Π. (της ΕΟΠΕ)

Πίνακας 5. Όροι συμβολαίων παροχής αθλητικών υπηρεσιών

Στο συμβόλαιο πρέπει να προβλέπεται η υπαγωγή επίλυσης των οικονομικών διαφορών στη δικαιοδοσία των αρμοδίων αθλητικών οργάνων των οικείων ενώσεων ή ομοσπονδιών³⁹, τα οποία φαίνονται στον **Πίνακα 5**.

3.2. Τα συμβόλαια αθλητών μετά την υπόθεση Bosman και ισχύον καθεστώς στην Ελλάδα

Στον **πίνακα 6** αποτυπώνεται το περιεχόμενο της απόφασης Bosman⁴⁰ για την κατ' επάγγελμα αθλητική δράση ως οικονομική δραστηριότητα.

Η ΚΑΤ' ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΩΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Η αθλητική δραστηριότητα εμπίπτει στο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο κατά το μέτρο που συνιστά οικονομική δραστηριότητα
- Οι διατάξεις περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στην ΕΕ δεν εφαρμόζονται σε εσωτερικές καταστάσεις ενός κράτους-μέλους
- Αποζημίωση μετεγγραφής, αντάλλαγμα και προσφορά-αντιπροσφορά συνιστούν εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των αθλητών μεταξύ χωρών-μελών της ΕΕ
- Η ιθαγένεια δεν αποτελεί εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία επαγγελματιών και αμειβομένων αθλητών μεταξύ χωρών-μελών της ΕΕ
- Μη αναδρομική ισχύς της απόφασης

αθλητές ηλικίας είκοσι ενός (21) ετών υποχρεούνται να υπογράψουν το προβλεπόμενο αρχικό συμβόλαιο με το σωματείο στο οποίο ανήκουν, εφόσον αυτό το επιθυμεί. Σε περίπτωση που το σωματείο δεν υπογράψει ένα τέτοιο συμβόλαιο, ο καλαθοσφαιριστής καθίσταται ελεύθερος να μετεγγραφεί σε άλλο σωματείο ως αμειβόμενος. Την ως άνω ρύθμιση απεδέχθη μεταξύ άλλων και το ΣΤΕ με την υπ' αριθμόν 296/94 απόφαση (Δ' τμήματος), απορρίπτοντας σχετικό με αυτή λόγο ακυρώσεως. Κατά την εν λόγω απόφαση, η ρύθμιση που επιβάλλει το άρθρο 72 του Ν.1958/1991 κείται εντός των ορίων των παρατεθεισών εξουσιοδοτικών διατάξεων και δεν παραβιάζει την οικονομική και ειδικότερα την συμβατική ελευθερία που κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος, διότι αποβλέπει στην εξυπηρέτηση γενικωτέρου συμφέροντος, ήτοι στην εξασφάλιση σχετικής σταθερότητας στο δυναμικό του κάθε σωματείου καλαθοσφαιριστών και στην αποφυγή εκμεταλλεύσεως, από τα οικονομικώς ισχυρά σωματεία, των μικρών τοιούτων. Δεν παραβιάζει άλλωστε η ρύθμιση αυτή ούτε το άρθρο 24 παρ. 4 του ν. 1958/1991 που θεσπίζει, ως προϋπόθεση της μονομερούς ανανέωσης την προηγούμενη συμφωνία των συμβαλλομένων, αφού η διάταξη αυτή δεν αφορά τους ερασιτέχνες.

³⁶ Υ.Α. 20904/1996, 20907/1996 (ΦΕΚ 647 τ. Β'/1996)

³⁷ Id, Άρθρα 27, 30 § 2 εδ. γ', Κανον. 2 ΠΑΕ, Άρθρο 9 § 2, Κανον. 1 ΤΑΚ και ΤΑΠ, Άρθρο 7 § 3

³⁸ Υ.Α. 20904/1996, 20907/1996 (ΦΕΚ 647 τ. Β'/1996)

³⁹ Ν. 1958/1991, Άρθρο 43 § 5, Ν. 2433/1996, Άρθρο 8 § 8 α' και β', Κανον. 1 ΤΑΚ και ΤΑΠ, Άρθρο 22, ό.π.

⁴⁰ Βλ. Δ.Π.Παναγιωτόπουλος, Οικονομική δραστηριότητα και ανταγωνισμός στον Αθλητισμό, Υπόθεση Bosman, σελ. 11 επ. και σχ. σχόλια Ι. Αναγνωστόπουλος, στο ίδιο, σελ. 26 - 33., πρ. βλ. Άρθρο 2 Συνθ. ΕΟΚ και σχ. απόφαση αριθ. 34/74, Walrave, Συλ. 1974 σελ. 563, σκέψη 4., επ. βλ. Δ.Π.Π.αναγιωτόπουλος, Ν. Μίνης, Δ. Μακρή: Ο Ανταγωνισμός στον Αθλητισμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στα πρακτικά του 2^ο Συμποσίου Αθλητικού Δικαίου του ΕΚΕΑΔ, Αθήνα, 5-7-1996.

Πίνακας 6. Περιεχόμενο απόφασης Bosman

Η Συνθήκη προβλέπει ορισμένες επιφυλάξεις στην ελεύθερη κυκλοφορία⁴¹ εργαζομένων, που εναπόκεινται στη κρίση των κρατών -μελών⁴².

Οι διατάξεις περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων δεν μπορούν να εφαρμοσθούν επί καθαρώς εσωτερικών καταστάσεων ενός κράτους-μέλους, αν λείπει κάθε στοιχείο σύνδεσης με κάποια από τις καταστάσεις, στις οποίες αναφέρεται το Κοινοτικό Δίκαιο⁴³.

Για τους κοινοτικούς επαγγελματίες ή αμειβόμενους αθλητές, που κατά τη λήξη του συμβολαίου τους επιθυμούν τη μετεγγραφή σε σύλλογο χώρας-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), η τυχόν συμφωνημένη με το συμβόλαιο καταβολή «ανταλλάγματος», το οποίο κατά την απόφαση Bosman θεωρείται συγκεκριμένη μορφή αποζημίωσης, αποτελεί ανεπίτρεπτο εμπόδιο στην άσκηση του δικαιώματος της προσφοράς και αντίστοιχα αποδοχής της εργασίας τους.

Η ελληνική νομοθεσία για τους κλάδους άθλησης Καλαθοσφαίριση, Πετοσφαίριση αύξησε τα όρια της ελευθερίας στη διακίνηση των αθλητών μέσα και έξω από την Ελλάδα, μετά τη λήξη του συμβατικού χρόνου του συμβολαίου τους⁴⁴, καταργώντας με τον τρόπο αυτό το μέχρι τότε καθεστώς της οιονεί ομηρίας των αθλητών.

Στον Πίνακα 7, παρουσιάζονται οι ρήτρες των συμβολαίων των αθλητών στην Ελλάδα, μετά την ισχύ της απόφασης Bosman ως προς τους όρους του ανταλλάγματος και τη διαδικασία της προσφοράς και αντιπροσφοράς.

ΣΥΜΒΟΛΑΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ BOSMAN

- Για επαγγελματίες ή ημιεπαγγελματίες ισχύουν :
 - * αποζημίωση μετεγγραφής
 - * αντάλλαγμα
 - * προσφορά-αντιπροσφορά
- Για αμειβόμενους καταργήθηκαν με υπουργική απόφαση :
 - * αντάλλαγμα
 - * προσφορά-αντιπροσφορά

Πίνακας 7. Επιπτώσεις απόφασης Bosman στο ελληνικό δίκαιο

Μέχρι τη μετεγγραφική περίοδο 1996, υπογραφέντα συμβόλαια στην Ελλάδα μεταξύ ελληνικών σωματείων και ελλήνων αθλητών, το τυχόν συμφωνηθέν αντάλλαγμα καθώς και

⁴¹ όπως π.χ. λόγοι δημόσιας ασφάλειας, δημόσιας τάξης, δημόσιας υγείας, πλην, όμως, το Δικαστήριο απαιτεί στενή ερμηνεία των λόγων αυτών και σοβαρή διακινδύνευσή τους (Π. Δαγτόγλου: Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο, εκδ. Α. Σάκκουλα 1985, σελ. 102)

⁴² Ibid, C-415/93, σκέψεις 120, 129-135. Το άρθρο 48 της Συνθήκης της ΕΕ εξουδετερώνει κάθε άμεση ή έμμεση εθνική πρακτική που τείνει να αποθαρρύνει τον κατά τα κριτήριά της εργαζόμενο αθλητή να κάνει χρήση του απονεμημένου από το ίδιο άρθρο δικαιώματος. Συνεπώς, εφ' όσον ο αθλητής πληροί τις προϋποθέσεις της υπερεθνικής κοινοτικής έννοιας του «εργαζομένου», που κατά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου έχει ευρεία έννοια, εμπίπτει στο άρθρο 48 της Συνθήκης και είναι απόλυτα ελεύθερος να διαπραγματευθεί τη μετεγγραφή του με σύλλογο άλλου κράτους-μέλους. Η Ιθαγένεια θα πρέπει να αποτελεί εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στα κράτη-μέλη, αφού δεν υφίσταται κίνδυνος διατάραξης της αθλητικής ισορροπίας μεταξύ των ομάδων. Προκειμένου, όμως, να μην θιγούν έννομες καταστάσεις, που έχουν επιφέρει ήδη ή εξαντλήσει τις συνέπειές τους, όπως προηγούμενες μετεγγραφές, συμφωνίες καταβολής αποζημίωσης κ.λ.π., κρίθηκε ότι οι διατάξεις της απόφασης θα πρέπει να εφαρμοσθούν ex nunc, εξαιρουμένου του ζητήματος της ιθαγένειας, όπου δεν νοείται διαχρονικός περιορισμός.

⁴³ C-415/93, σκέψη 104. Όσον αφορά στις μετεγγραφές αθλητών μεταξύ κρατών-μελών το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έκρινε, ότι οι κανόνες περί μετεγγραφών συνιστούν εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, εφόσον ο επαγγελματίας αθλητής δεν μπορεί να ασκήσει τη δραστηριότητά του αγωνιζόμενος με νέο σύλλογο εγκατεστημένο σε άλλο κράτος-μέλος, αν ο σύλλογος αυτός δεν έχει καταβάλει στον προηγούμενο αποζημίωση μετεγγραφής, το ύψος της οποίας συμφωνήθηκε μεταξύ των δύο συλλόγων ή καθορίστηκε βάσει των κανόνων των αθλητικών ομοσπονδιών.

⁴⁴ Υ.Α. 20904/1996 και 20907/1996, ό.π.

η διαδικασία προσφοράς-αντιπροσφοράς είναι ισχυροί όροι της σύμβασης και δεσμεύουν τα μέρη ως προς την τήρησή τους⁴⁵. Αντιθέτως, για τα μετά το 1996 συμβόλαια, δεν ισχύουν για κανένα αθλητή ανεξαρτήτως εθνικότητας οι παραπάνω όροι.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- Σήμερα ένας από τους βασικούς σκοπούς αυτών που ασχολούνται με τον Αθλητισμό και ειδικά με την κατ' επάγγελμα δράση είναι η αμοιβή και το κέρδος.
- Στην Ελλάδα η κατ' επάγγελμα αθλητική δράση διέπεται από δαιδαλώδες νομοθετικό πλαίσιο, με το οποίο ρυθμίζονται θέματα παροχής αθλητικών υπηρεσιών, το περιεχόμενο των συμβολαίων και οι σχέσεις των επαγγελματιών, ημιεπαγγελματιών και αμειβομένων αθλητών.
- Το ελληνικό καθεστώς μέχρι την δημοσίευση της απόφασης Bosman, ήταν ασφυκτικά ανελεύθερο για τους παρέχοντες αθλητικές υπηρεσίες αθλητές.
- Στην Ελλάδα de facto έχει επέλθει σταδιακή κατάργηση των διατάξεων που θέτουν εμπόδια στην ελευθερία των κατ' επάγγελμα αθλητών.
- Ο έλληνας νομοθέτης, για την ενότητα και την ασφάλεια του δικαίου και προς αποφυγή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων των ελληνικών αθλητικών δικαιοδοτικών οργάνων ή δικαστηρίων, εκτός των κανονιστικών ρυθμίσεων, οφείλει να προβεί σε άμεσες νομοθετικές ρυθμίσεις.
- Οι συναπτόμενες συμβάσεις παροχής αθλητικών υπηρεσιών στην Ελλάδα οφείλουν να έχουν σαφές και ακριβές περιεχόμενο με ρήτρες, εξασφαλίζουσες την ομοιόμορφη αντιμετώπιση στην ελεύθερη διακίνηση (*μετεγγραφή - κατάργηση ανταλλάγματος, προσφοράς αντιπροσφοράς*) αθλητών εντός και εκτός της Ελλάδος.

⁴⁵ και σύμφωνα με το άρθρο 177 της Συνθήκης της ΕΕ

ATHLETES' CONTRACTS IN GREECE AND EUROPEAN COMMUNITY LAW

Dimitrios Panagiotopoulos, Ioannis Anagnostopoulos, Ippokratis Alexiou
SPORTS LAW STUDY, DEPARTMENT Of P.Ed & SPORTS SCIENCE, UNIVERSITY OF
ATHENS

Outline

Introduction

1. Sections of Remunerated Athletes and Sports Limited Companies**2. Contract for sports services provision**

2.1 Nature of contract

2.2 Athletes' remuneration

3. The relation between sports organizations and athletes

3.1 Terms of contract for professionals, semi-professionals and remunerated athletes

3.2 Athletes' contracts after the Bosman case and the current situation in Greece

Conclusions**Introduction**

The rapid development of professionalism¹ in sports during the last few years increased both the social and the economic² impact of sports law relations. As a result their regulation³ could only be achieved through legislative intervention.

The first systematic intervention in the field of professional sports was effectuated with the introduction of Law 879/1979 and it was exclusively referring to professional football.

A summit intervention was attempted with Law 1958/1991 regarding the formulation of the terms governing the organization and the development of professionalism in sports. This intervention was indeed necessary since professionalism in sport and especially in football was already a reality at international level. This international practice can be seen, for instance, in the case of Law 891/1981 in Italy, Law 610/1984 in France as well as in a large number of laws and decrees in other European countries.

1. Sections of Remunerated Athletes and Sports Limited Companies

Table 1 shows the sports sectors, the participation share of remunerated athletes and the preconditions for the establishment of sections of remunerated athletes.

BODIES OF OCCUPATIONAL SPORTS ACTIVITY

L. 1958/1991

Remunerated Athletes - Sports Limited Companies

- Definition of remunerated sports sectors⁴
- Sections of Remunerated Athletes - preconditions for establishment
- Undertaking of Section of Remunerated Athletes cost
- Sports Limited Companies
- Professional Sports Clubs

Table 1: Sports organizations of occupational sports activity

¹ D. Panagiotopoulos, D. Prokopiou, "Professionalism and Athletes' Contracts in Greece" in the Proceedings of the 2nd Sports Law Symposium EKEAD, Athens 5-07-1996, ADV, Athens 1997.

² Cf. D. P. Panagiotopoulos, (1990) **Sports Law Theory**, A. Sakoulas publishing house, Athens, p. 17.

³ Ibid., op. c., p. 49.

⁴ L. 1958/1991, Article 1.

Sports clubs with remunerated athletes bear the obligation of establishing a special section of remunerated athletes (TAA)⁵ which will be independent from financial and administrative point of view⁶.

Upon its establishment,⁷ a sports Limited Company is by right substituted⁸ regarding all contractual obligations of the sports club which established the company as to its representation to the State, any Legal Entities of Public Law, any Legal Entities of Private Law as well as to any third party.

Responsible for carrying out official sports events of professional character are the Professional Sports Associations⁹.

2. Contract for sports services provision

Athletes can be distinguished in professional, semi-professional and remunerated according to their contract for sports services provision (see **Table 2**).

PROFESSIONAL - SEMI- PROFESSIONAL AND REMUNERATED ATHLETES

L. 1958/91 (Article 18)

Nature and classification of Athletes

- Remunerated athletes:
 - services provision contract with the Sections of Remunerated Athletes of Basketball (Section of Remunerated Basketball Players -TAK) and Volleyball (Section of Remunerated Volleyball Players -TAP)

⁵ Ibid., Article 2. In addition, the following are necessary: a) a prior relative decision by the club members' General Assembly with at least half the members present, b) approval by the local sports federation, c) special recognition by the General Secretariat of Sports (GAA) of the lawfulness and viability valuation of the Section to be established, and d) maintenance of at least 2 amateur teams (children and youth) participating in local sports events.

⁶ The provision of Article 3, Law 1958/1991 deals with facilitating the answer to the increased financial needs of Sections of Remunerated Athletes (TAA). According to this provision it is possible to contract the responsibility of meeting with the maintenance and operation costs to a natural or legal entity, following relative decision of the Managing Board of the Sports Club and prior approval by its General Assembly. When according to the decision the responsibility of the section's management is also contracted to a natural or legal entity, then these sections are not entitled to State subsidies (Id, Article 3 paragraphs 1,4).

⁷ In order to establish a Sports Limited Company the following are necessary (L. 1959/1991, Articles 6-16): a) a decision taken by the sports club's General Assembly where at least half the members of the club were present; if quorum is not achieved, the presence of the 2/5 of the members' total number at the first repetition meeting is necessary and as for the second, there is no participation precondition is demanded b) a Ministerial decree should be issued to be modified by the Sections of Remunerated Athletes (TAA) or - in case these do not exist - of the amateur athletes' sections of the sports club. This decree, which allows for the introduction of arrangements by deviation, amendments and/or additions to the provisions of the law on commercial Limited Company, is issued following proposal by the Minister of Sports with prior proposal or opinion by the local union of sports clubs with Sections of Remunerated Athletes(TAA) c) the share capital of sports Limited Company should not be lower than the minimum amount stipulated by the law for commercial limited companies, that is, today, the amount of 10,000,000drachmas. The amount is set either by special provisions or by Ministerial decree. If the team enters a higher division, the sports Limited Company bears the obligation of increasing the share capital up to the minimum amount stipulated by the law for the division in question. Shareholders of sports limited companies should be exclusively natural entities of Greek citizenship or Greeks living abroad as well as legal entities of private law, organisations or companies in whose capital foreign companies should not hold a share greater than 25% and their members' identity should be totally known. The restrictions as far the acquisition of such company shares are set in Article 11, paragraph 2 and 3, L. 1958/1991.

⁸ Id, Article 10. Possible relevant pending court cases of the club establishing the limited company are not violently interrupted after it has been established but are continuing with its passive legalisation and in its name.

⁹ These Associations are governed by Memoranda and Articles of Association approved by the General Secretariat of Sports (GGA) which must include a special disciplinary regulation, Id, Article 17, paragraph 3.

- Private agreement with Section of Remunerated Basketball Players (TAK)¹⁰ for those of 21 years of age

- Professional - Semi-professional Athlete: services provision contract with Sports Limited Company¹¹

Table 2: Athletes with services contract

2.1 Nature of contract

The services provision contract of the remunerated athlete as well as of the professional or semi-professional athlete constitutes a special sports services contract (**Table 3**).

SPORTS SERVICES PROVISION CONTRACT

Nature: special sports services provision contract¹²

- Labor Law provisions do not apply¹³
- Adversative case law: a term excluding the civil courts jurisdiction is void - contract of dependent employment¹⁴
- The amateurs' remuneration is not considered salary¹⁵
- Theory in disagreement with case law as to the contract's nature
- Athletes' leave and weekly rest¹⁶
- Compulsory registration with the Social Security Fund (IKA) and payment of contributions¹⁷

Table 3: The athletes' contracts as seen by the law, case law and theory

¹⁰ Ministerial Decree 83016/1992 (Government Gazette 546 issue B/1992).

¹¹ L. 1958/1991, Article 18.

¹² Governed by L.1958/1991 and L. 2433/1996, Article 8 on football. This Law endorses the Greek Football Federation (EPO) with unrestricted authority to decide on any football related issue eliminating thus state intervention.

¹³ L. 1958/1991, Article 19, Football P.L.C. (PAE) Regulation 2 (Government Gazette issue 2, 380/1992), Article 3

¹⁴ The following decisions should be mentioned indicatevely: Supreme Court (AP) 1060/90, AP 1201/78, Athens Court of First Instance 1766/1986, Piraeus Court of First Instance 2102/1989, Council of State 3545/1994, cf. new legislation 2433/1996 on football, Article 8, paragraph 12, section 2. According to the decision AP 1143/1989 "according to Article 21, paragraph 1 and 2, decision n. 312/1979 (Government Gazette 641/1979) under the power of Article 25, paragraph 2 of L. 879/1979, according to n. 857/1980 (Government Gazette B 1299/1980) financial disputes arising from the positions held by the Football Limited Companies and their football players are to be settled by the Committee for Settlement of Financial Disputes in Professional Football which stands by the Association of Football Limited Companies. The appeal to local courts on these disputes can be exercised only after the above procedure has been completed. In addition, according to the provision of Article 39, L. 75/1975, the General Secretariat of Sports' Higher Council of Sports Disputes Settlement (ASEAD) is solely responsible for the hearing of appeals and issuing decisions on them, according to the Memorandum and Articles of Association of first instance athletic clubs, first instance bodies for the settlement of disputes. The law provisions stipulate that the first instance and the second instance council for the settlement of the above disputes form sports institutions and their decisions do not constitute litigation decisions as these are seen by the Articles 892 et s. of the Civil Code Procedure. Therefore, the legal proceedings by which a financial dispute is submitted for settlement in civil courts is not subject to the three month deadline provided for in Article 899, paragraph 1 of the Civil Code Procedure in which a cessation action for a litigation decision is subject to. Moreover, the same provision of the Ministerial Decree mentioned already expressly mentions the jurisdiction of Civil courts for the settlement of the above financial disputes according to Article 1, point a. Thus, there is no ground for the reason for cessation which presents the reasoning (stemming from Article 559 n. 15 Civil Code Procedure) that the second instance court did not declared the action unacceptable despite the fact that the action had been taken after the expire of the three month period from its notification to the subjected to appeal before the Supreme Court legal entity of the n. 15/1985 decision of the ASEAD on the legal dispute. Council of State (D) 3545/1994, cf. Council of State 2944/1980.

¹⁵ Supreme Court (AP) 1069/1990, op.c.

¹⁶ L. 1958/1991, Article 27

¹⁷ Ibid., Article 23

2.3 Athletes' remuneration

Athletes related to a club or a sports Limited Company with a sports services provision contract are to receive regular remuneration the amount of which is set freely according to the contract the athletes sign and within the framework of the specific regulations (**Table 4**).

ATHLETES' REMUNERATION PROFESSIONAL - SEMI-PROFESSIONAL - REMUNERATED ATHLETES

L. 1958/1991

- Remuneration is freely set according to the contract, subject to the regulations
- Christmas bonus¹⁸: one month regular remuneration
- Easter bonus¹⁹ - Leave pay: half month regular remuneration
- Amount, terms and preconditions for payment of bonuses: freely set by sports Limited Company or Club's B.o.D.²⁰ resolution
- Top and bottom limits of bonuses are set according to division and are adjusted by the Association or the Federation²¹
- Remuneration by third parties save for those provided for by the Law is forbidden
- Violation: offense of bribery
- Effects:
 - removal from the club's registry of athletes
 - disqualification of the Club from athletic events
 - degradation of the Association or Federation B.o.D. for not notifying the M.D.O. of the violation
 - Fine amounting to double of the illegally paid amount²²
 - By M.D.O. decision the members of the sports Limited Company or Club B.o.D. are not allowed to hold such positions
 - Failure to pay the fine within 10 days after the M.D.O. decision has been served upon the B.o.D., results in:
 - degradation of the fined persons from their official posts
 - non participation in Championship or Cup events.

Table 4: Special issues of athletes' remuneration

The clubs, the sports limited companies and any other third party are bound with the obligation of not paying any special remuneration in money or in kind beyond those predetermined in contract or provided by the law according to which any violation constitutes instance of bribery²³.

3. The relation between sports organizations and athletes

3.1 Professional, semi-professional and remunerated athletes' terms of contract

¹⁸ Article 20, paragraph 3, L. 1958/1991, Article 20, paragraph 4, Football P.L.C. (PAE) Regulation 2, Article 17, paragraph 3, Section of Remunerated Basketball Players (TAK) and Section of Remunerated Volleyball Players (TAP) Regulation 1.

¹⁹ Ibid.

²⁰ L. 1958/1991, Article 20, paragraph 4.

²¹ Ibid., Article 20, paragraphs 5 and 11, Article 25

²² Id, Article 20, paragraph 12a

²³ Id, Article 20, paragraph 7 which results in: a) temporary or permanent removal of the liable athlete from the athletes' registry (Id, paragraph 8), b) disqualification of the club or the limited company from Championship or Cup events (Id, paragraph 9), c) deposition of the Managing Board of the specific professional club if it fails to inform the competent body of the violation that has taken place (Id, paragraph 10), d) interdiction to the members of the Managing Board to hold offices and in general to have administrative activity in the field of sports for at least three years (Id, paragraph 12b), e) fine imposed to the liable athlete of double the amount of the illegally paid to him/her premium, with the club or limited activity fully liable at the same time (Id, paragraphs 12-14).

Special regulation according to sport²⁴ governs the relation between professional, semi-professional and remunerated athletes with their clubs and sports limited companies.

The terms of contract²⁵ are by right void if specific terms are not included. In **Table 5** we can see the terms of sports services provision contract which are in force in Greece.

MAJOR TERMS OF SPORTS SERVICES PROVISION CONTRACT

CONTRACT CONTENT	FOOTBALL	BASKETBALL	VOLLEYBALL
Duration ²⁶	1) Professional: 11 months to 5 years 2a) Semi-professional: 11 months to 2 years 2b) Native semi-professional: up to 4 years 3) Trainee: up to 4 years	1) Remunerated: 1 to 3 years 2) Amateur up to 21 years of age: 1 to 4 years	1) Remunerated: 11 months to 3 years 2) Amateur up to 21 years of age: 11 months to 4 years
Unilateral renewal ²⁷	Possible within the above time limits ²⁸	Possible within the above time limits	Possible within the above time limits
Discontinuation ²⁹	1) Accident outside match or training longer than 90 days 2) Accident during match or training longer than 4, 8, or 11 days according to contract duration 3) Breach of contract terms either by the athlete or by the PAE 4) Irreversible punishment of at least 45 days 5) Use of anabolic steroids	1) Accident outside match or training longer than 60 days 2) Accident during match or training longer than 3, 5 or 7 days according to contract duration 3) Abstinence from matches or training 4) Irreversible disqualification for at least 6 days of match days 5) Failure of payment of at least 2 month regular remuneration 6) Use of anabolic steroids	The same as in Basketball
Termination ³⁰	1) Expiry of contract's duration ³¹ 2) By mutual agreement 3) Disqualification of athlete from events for 60 days at least	1) Termination of original or renewed contract 2) By mutual agreement 3) Disqualification of athlete from events for 2 months at least	The same as in Basketball

²⁴ Id, Article 21, paragraph 2. As an exception, in football, following the recently passed Law 2433/1996v (Article 8, paragraphs 15c), it is not the Minister who bears authority over this issue but the Hellenic Football Federation (EPO).

²⁵ According to Article 6, Football P.L.C. (PAE) Regulation 2, Article 3, Section of Remunerated Basketball Players (TAK) and Section of Remunerated Volleyball Players (TAP) Regulation 1 op. c., the contract is considered void by right when the following are not expressly mentioned in it: a) duration, terms of discontinuation and termination of contract, b) transfer compensation to the athlete or the club he/she belongs to, c) mutual obligations of the contracting parties, d) regular and special remuneration, e) settlement of any dispute by local athletic institutions, as well as f) that all contracting parties have received a copy of the contract, and g) the full residence address has been given and an attorney has been appointed.

²⁶ Football P.L.C. (PAE) Regulation 2, Article 4 (football), Section of Remunerated Basketball Players (TAK) Regulation 1, Article 5 (basketball), Section of Remunerated Volleyball Players (TAP) Regulation 1, Article 5 (Volleyball).

²⁷ L. 1958/1991, Article 24 paragraph 4, Article 28, Football P.L.C. (PAE) Regulation 2, Article 4 and 5 (Government Gazette 380, issue B/1992)

²⁸ Ibid., Article 24 paragraph 5.

²⁹ Football P.L.C. (PAE) Regulation 2, Articles 12, 13, Section of Remunerated Basketball Players (TAK) Regulation 1, Articles 9, 10, Section of Remunerated Volleyball Players (TAP) Regulation 1, Articles 9, 10.

	4) Unilateral termination due to serious reasons 5) Non payment of remuneration of 2 months at least 6) Failure to provide services after the contract termination date 7) Permanent removal of athlete from register	4) Unilateral termination for serious reason 5) Non payment of remuneration of 3 months at least 6) Failure to provide services after the contract termination date 7) Permanent removal of athlete from register	
Minimum regular monthly remuneration ³²	1) 1 st National Division: 85,000 drchs 2) 2 nd National Division: 55,000 drchs 3) 3 rd National Division: 40,000 drchs 4) Semiprof. 1 st National Division: 55,000 drchs ³³	1) Division A1: 90,000 drchs 2) Division A2: 60,000 drchs	1) Division A1: 75,000 drchs 2) Division A2: 40,000 drchs
Special remuneration ³⁴	1) Payment of 1/3 at the contract signing 2) Payment of 2/3 in yearly or monthly deposits of equal amounts	The same as in Football	The same as in Basketball
Valuable consideration ³⁵	Valid	Valid for contracts signed until 1996 ³⁶	The same as in Basketball
Offer-Counteroffer ³⁷	Valid	Valid for contracts signed until 1996 ³⁸	The same as in Basketball
Financial disputes settlement by	1 st Instance: EEOD (Committee for the Settlement of Financial Disputes of Professional Football Players) (of	1 st Instance: EEODAK (Committee for the Settlement of Financial Disputes for Remunerated Basketball Players) (of	1 st Instance: EEODAP (Committee for the Settlement of Financial Disputes of Remunerated Volleyball Players) (of

³⁰ Football P.L.C. (PAE) Regulation 1, Article 14, Section of Remunerated Basketball Players (TAK) Regulation 1, Article 11, Section of Remunerated Volleyball Players (TAP) Regulation 1, Article 11.

³¹ L. 1958/1991, Article 30, paragraph 2, section b.

³² Article 20, paragraphs 1, 2, 4, 5, 11, L. 1958/1991, Articles 6, 20, 27, Football P.L.C. (PAE) Regulation 2, Articles 3, 17, 18, 25, Section of Remunerated Basketball Players (TAK) and Section of Remunerated Volleyball Players (TAP) Regulation 1.

³³ These amounts of remuneration are subject to gradual increase according to Ministerial decrees.

³⁴ L. 1958/1991, Article 30 paragraph 3.

³⁵ Ibid., Articles 26, 27. If it is not possible for the collaboration to continue then the athlete is transferred to another club according to the more specific terms and procedures described in Article 21, L. 1958/1991. More specifically, as far as the remunerated basketball players are concerned and their relation with the clubs they belong to, as mentioned in Article 5, paragraph 4 of the relevant Regulation, approved by the decision n. 37495/91 of the Minister of Culture (Government Gazette, issue B, 945/1991), it is compulsory for amateur athletes of twenty one (21) years of age, if the club wishes, to sign with the club they belong to the provisional contract for which it is provided for. In case the club does not sign such a contract, the basketball player is free to be transferred to another club with the status of the remunerated player. This arrangement has been approved by the Council of State by its decision n. 296/94 (section D) thus rejecting any related appeal for cessation on this ground. In the decision in question the arrangement imposed by Article 72 of L. 1958/1991 is considered to be within the framework of the extended authorisation provisions and is not violating the economic and more specifically the contractual freedom established in Article 5, paragraph 1 of the Constitution, as it aims at servicing the general interest, that is, at ensuring relative stability in the human power of all clubs of basketball players and at preventing the utilisation of the weaker clubs by the financially stronger ones. Nor does this arrangement violate Article 24, paragraph 4, L. 1958/1991 establishing prior agreement of the contracting parties as a precondition for unilateral renewal since this provision does not refer to amateurs.

³⁶ Ministerial Decree 20904/1996, 20907/1996 (Government Gazette 647, issue B/1996).

³⁷ Id, Articles 27, 30 paragraph 2, section c, Football P.L.C. (PAE) Regulation 2, Article 9, paragraph 2, Section of Remunerated Basketball Players (TAK) and Section of Remunerated Volleyball Players (TAP) Regulation 1, Article 7, paragraph 3.

³⁸ Ministerial Decree 20904/1996, 20907/1996 (Government Gazette 647, issue B/1996)

	Greek Football League - EPAE) 2 nd Instance: DEEOD (of Hellenic Football Federation - EPO)	Greek Basketball Federation - EOK) 2 nd Instance: EEODAK (of Greek Basketball Federation - EOK)	Greek Federation of Volleyball) 2 nd Instance: EEODAP (of Greek Federation of Volleyball)
--	--	---	---

Table 5. Terms of Sports Services provision contract

Contracts should provide for the settlement of financial disputes by the competent sports bodies of local unions and associations³⁹ as these appear in **Table 5**.

3.2 Athletes' contracts after the Bosman case and the current situation in Greece

The content of the Bosman preliminary ruling⁴⁰ is demonstrated in **Table 6** regarding the occupational sports activity as economic activity.

THE OCCUPATIONAL SPORTS ACTIVITY AS ECONOMIC ACTIVITY

- Sports activity falls under European Community Law as far as it is an economic activity
- The provisions of free movement of worker within the EU do not apply in the domestic situation of a member state
- Compensation for transfer, valuable consideration and offer-counteroffer constitute obstacles for the free movement of athletes in the EU member states
- Citizenship is not an obstacle for the free movement of professional and remunerated athletes in the EU member states
- The preliminary ruling does not take effect retrospectively

Table 6: The Bosman preliminary ruling

The Treaty provides for some prejudice as for the free movement⁴¹ of workers subject to each member state⁴² judgement.

The provisions for free movement of workers are not to apply on strictly domestic situations of a member state if an element forming a link to one of the situations mentioned in Community Law⁴³ is missing.

³⁹ L. 1958/1991, Article 43, paragraph 5, L. 2433/1996, Article 8, paragraph 8 a and b, Section of Remunerated Basketball Players (TAK) and Section of Remunerated Volleyball Players (TAP) Regulation 1, Article 22 op.c.

⁴⁰ Cf. D.P.Panagiotopoulos, **Economic Activity and Competition in Sports, The Bosman Case**, p. 11 et s. and relative notes by I. Anagnostopoulos in *ibid.*, p. 26-33, cf. Article 2, EEC Treaty and relative decision n. 34/74, Walrave, Collection 1974, p. 563, thought 4, also cf. D.Panagiotopoulos, N. Minis, D. Makri, "Competition in Sports in the European Union", in the Proceedings of the 2nd Symposium in Sports Law, EKAED, Athens, 5-07-1996.

⁴¹ As, for instance, in the cases of public security, public order and public health taking into consideration, however, that the Court demands close interpretation and serious risk of these reasons (P. Dagoglou, (1985) European Community Law, A.Sakoulas publishing house, p. 102)

⁴² *Ibid.*, C-415-93, thought 120, 129-135. Article 48 of the European Union Treaty voids any direct or indirect national practice tending to discourage athletes considered to be workers to use the right that the same Article attributes to the athlete. Consequently, as far as the athlete fulfils the preconditions by the supranational community concept of "worker", that according to law by the European Court has wide sense, he or she is subject to Article 48 of the Treaty and he or she is totally free to negotiate their transfer to a club of another member state. Citizenship should constitute an obstacle in the free movement of workers in the member states as the sport equilibrium among the teams is not to be at risk. However, in order to prevent any offence to lawful situations the effect of which has been created or terminated such as previous transfers, agreements for payment of compensation etc., it was deemed that provisions of the decision should be applied ex nunc, with the exception of the issue of citizenship where there is no time limit.

⁴³ C-415/93, thought 104. As far as the athletes' transfers among the member states are concerned, the European Court decided that the regulations on transfers constitute obstacles in the free movement of workers since the professional athlete can not exercise his or her activity within a club registered in another member state, if this club has not paid to the aforementioned a transfer compensation, the

In the case of Community professional or remunerated athletes who by the end of their contract wish to transfer to a club of a European Union (EU) member state, the possible agreed upon payment of a “valuable consideration”, that according to the Bosman preliminary ruling is considered a covert form of remuneration, constitutes an inadmissible obstacle to the exercise of the right of offer and respectively to the acceptance of their employment.

Greek legislation on the sports sectors of Basketball and Volleyball extended the limits of free movement of athletes within and outside Greece after the end of the contractual duration of their contract⁴⁴, rendering invalid the prior status of athletes held in quasi hostage.

In **Table 7** we can see the contractual terms of athletes in Greece after the enforcement of the Bosman preliminary ruling regarding the valuable consideration terms and the offer and counteroffer procedure.

CONTRACTS IN GREECE AFTER THE BOSMAN PRELIMINARY RULING

- For professional and semi-professional athletes the following are in force:
 - transfer compensation
 - valuable consideration
 - offer-counteroffer
 - For remunerated athletes the following have been abolished by Ministerial decree
 - valuable consideration
 - offer- counteroffer
-

Table 7: The effect of the Bosman preliminary ruling on Greek Legislation

In the contracts signed in Greece between Greek clubs and Greek athletes until the transfer period of 1996, the possible agreed upon valuable consideration as well as the offer-counteroffer procedure constitute valid terms of contract; in addition, they constitute binding terms for the parties involved as to their observance⁴⁵. On the contrary, as for contracts signed after 1996, the above terms are not valid for any athlete regardless their nationality.

CONCLUSIONS

- Today, remuneration and profit constitute major objectives for the people involved in Sports and especially in occupational activity.
- In Greece, the occupational sports activity is governed by complicated legislation regulating issues of sports services provision, the contracts' content and the professional, semi-professional and remunerated athletes relation.
- The situation in Greece until the publication of the Bosman preliminary ruling was generating exhausting restrictions for the sports activity providing athletes.
- In Greece, provisions restricting the occupational athletes' freedom have been de facto gradually abolished.
- Greek legislators should proceed to immediate legislative changes apart from any regulatory provisions in order to ensure unity and security of Law as well as to prevent contradictory decisions by the competent bodies or courts.
- The contracts drawn in Greece regarding sports services should be clear and accurate and they should include terms ensuring uniformity in the free movement of athletes (*Transfer, abolition of valuable consideration, offer-counteroffer*) within and outside Greece.

amount of which was agreed upon by the two clubs or was set according to the sports federations' rules.

⁴⁴ Ministerial Decree 20904/1995 and 20907/1996, op. c.

⁴⁵ and according to Article 177 of the European Union Treaty.

ΥΠΟΘΕΣΗ DELIEGE: ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥΣ

Δημήτριος Παναγιωτόπουλος, Δημήτρης Προκοπίου
ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΕΦΑΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Διάγραμμα

Εισαγωγή

1. Νομικές πτυχές στην υπόθεση Deliege

2. Σχόλιο επι της απόφασης του Πρωτοδικείου Namur

2.1 Κανόνες ελεύθερης παροχής υπηρεσιών

2.2 Ελεύθερος ανταγωνισμός

Συμπέρασμα

Εισαγωγή

Η Συνθήκη και ο Κοινοτικός Νόμος έτσι όπως προκύπτει μέσα από τις οδηγίες και στο πλαίσιο όσων ορίζονται στις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, θα πρέπει να εφαρμόζεται απ' όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹. Γνωστή είναι σε όλους πλέον η υπόθεση Bosman².

Η απόφαση αυτή δεν αφορά μόνο στα αθλήματα με επαγγελματικό χαρακτήρα (όπως π.χ το ποδόσφαιρο), αλλά και οποιοδήποτε άθλημα του οποίου οι αθλητές αμείβονται με οποιονδήποτε τρόπο³.

Σήμερα το πραγματικό πρόβλημα στον κόσμο του Αθλητισμού δεν είναι η απόφαση Bosman, αλλά η περαιτέρω έκδοση παρόμοιων αποφάσεων με εκπλήξεις για το αθλητικό σύστημα. Μια τέτοια απόφαση είναι η αναμενόμενη στην υπόθεση Deliege, την οποία παρουσιάζουμε στη συνέχεια.

1. Νομικές πτυχές στην υπόθεση Deliege

Στις 16 Φεβρουαρίου 1996 το Πρωτοδικείο της Namur (Βέλγιο) εξέδωσε μια απόφαση παραπομπής στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο με αφορμή τις δικαστικές ενέργειες της βελγίδας αθλήτριας του τζούντο Christelle Deliege εις βάρος της Ligue francophone de judo και της Ligue belge de judo, των εθνικών δηλαδή οργανώσεων⁴.

Το δικαστήριο της Namur ζήτησε μια προδικαστική απόφαση από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο⁵, με ερωτήματα σχετικά με τους κανονισμούς των εθνικών και διεθνών οργανώσεων όπως φαίνεται στον Πίνακα 1.

¹ Η απόφαση Bosman είναι μια προδικαστική απόφαση που επισημοποιήθηκε με το άρθρο 177 της Συνθήκης κατόπιν αίτησης του Εφετείου τις Λιέγης. Οι προδικαστικές αποφάσεις, σύμφωνα με τον Αρθ. 177, δεν είναι δεσμευτικές μόνο για τα δυο μέρη της συγκεκριμένης απόφασης, αλλά γενικά, προηγούνται των εθνικών νόμων.

² C- 145/93, Υπ. Bosman, Αρθ. 48 κ.εξ. - της Ιδρυτικής Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

³ Ο κοινοτικός νόμος τίθεται σε εφαρμογή με τη απόδειξη ότι σε κάποιο "κοινοτικό" αθλητή, υποσχέθηκε σύλλογος χρηματικό(ακόμα και σε ερασιτεχνικό επίπεδο) ποσό με σκοπό αυτός να γίνει μέλος του και του αρνείται τη συμμετοχή του, οπότε αυτός προσφεύγει στο δικαστήριο. Τα εθνικά αθλητικά σωματεία, δεσμεύονται ωστόσο από την απόφαση Bosman υπο την έννοια ότι ασκούν δραστηριότητα με αμοιβή.

⁴ C - 51/ 16.2. 1996. Στο Βέλγιο η πλειοψηφία των αθλημάτων είναι οργανωμένα σε ξεχωριστές κατηγορίες ανάλογες των διαφόρων γλωσσικών κοινοτήτων, με έναν ομοσπονδιακό θεσμό για συντονισμό σε εθνικό επίπεδο, προκειμένου να συμμετέχουν σε διεθνείς διοργανώσεις και να έρχονται σε επαφή με άλλες διεθνείς οργανώσεις.

⁵ Σύμφωνα με το αρθ. 177 της Συνθήκης, σε συνδυασμό με τα αρθ. 59-66 της Συνθήκης - ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και 85-86 - προστασία του ανταγωνισμού. Η αίτηση για προδικαστική απόφαση της παραπάνω αθλήτριας υπεβλήθη στις 21 Φεβρουαρίου και κατετέθη με αρ. πρωτ. C - 51/96.

ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

- α) Οι αθλητές θα πρέπει να επιλέγονται από τις αντίστοιχες εθνικές Ομοσπονδίες προκειμένου να συμμετάσχουν σε διεθνείς διοργανώσεις τζούντο.
- β) Σε διεθνείς αγώνες τζούντο, μπορεί να κατέβει μόνο ένας συγκεκριμένος αριθμός αθλητών της ίδιας εθνικότητας;

Πίνακας 1: Επιλογή και αριθμός εθνικών αθλητών σε διεθνείς αγώνες

Η Βελγίδα αθλήτρια υποστηρίζει πως, οι Ομοσπονδίες δεν πρέπει να είναι ελεύθερες να επιλέγουν κατά την κρίση τους τους αθλητές που θα τους εκπροσωπήσουν σε διεθνείς διοργανώσεις⁶ και ζήτησε να απαγορευθεί οποιαδήποτε ενέργεια που θα παρεμποδίζει το δικαίωμα της να συμμετέχει σε όποιο ατομικό αγώνισμα εκείνη επιθυμεί.

Ταυτόχρονα ζητήθηκε από το Δικαστήριο της Namur να κάνει μια προδικαστική παραπομπή της υπόθεσης στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο σύμφωνα με το αρθ. 177 της Συνθήκης, με σκοπό την έκδοση απόφασης για το θέμα αυτό.

Το Δικαστήριο της Namur έθεσε ζήτημα υπεροχής του κοινοτικού νόμου, ενώ ταυτόχρονα απαγόρευσε προληπτικά, μέσα από ασφαλιστικά μέτρα, στις οργανώσεις που είχαν κληθεί, να προβούν σε οποιαδήποτε ενέργεια που θα περιόριζε ή θα εμπόδιζε την αιτούσα από την ελεύθερη άσκηση των δραστηριοτήτων της ως αθλήτρια του τζούντο, ειδικότερα σε εθνικούς ή διεθνείς αγώνες, ως μη αντικειμενικά δικαιολογημένο, σε σχέση με τη φυσική της κατάσταση και τις επιδόσεις της, καθώς και την αξία της σε σχέση με άλλους διαγωνιζόμενους αθλητές. Ως παύση ισχύος του ανωτέρω μέτρου τέθηκε ένας μήνας.

2. Σχόλιο επι της απόφασης του Πρωτοδικείου Namur

Η προδικαστική παραπομπή από το πρωτοδικείο της Namur, θέτει ένα σημαντικότατο πρόβλημα στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, δηλαδή τα ζητήματα του που αφορούν στη σύγκρουση των αθλητικών νόμων με τους κανόνες περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (Συνθ/ΕΟΚ αρθ. 59-66) και την προστασία του ανταγωνισμού των κοινοτικών κανόνων (αρ. 85-86), όπως φαίνονται στον Πίνακα 2:

ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

- Κανονισμός που αφορά στην επιλογή εθνικών αθλητών από την εθνική Ομοσπονδία (επαγγελ.- ημιεπαγγελ. η προτειθέμενους να αποκτήσουν αυτή την ιδιότητα) για να συμμετάσχουν σε διεθνείς αγώνες, έρχεται σε αντίθεση με τα άρθρα 59-61 και 86 της Συνθήκης;
- Κανονισμός αθλητικής Ομοσπονδίας περι συμμετοχής αθλητών σε διεθνείς αγώνες, έρχεται σε σύγκρουση με τα άρθρα 59-61 και 86 της Συνθήκης;

Πίνακας 2: Ζητήματα σύγκρουσης αθλητικών νόμων με κοινοτικούς κανόνες

2.1 **Κανόνες ελεύθερης παροχής υπηρεσιών**

Υπενθυμίζεται ότι στον κοινοτικό νόμο υπάγεται⁷ μόνο η αθλητική δραστηριότητα που θεωρείται ως οικονομική. Στην υπόθεση Deliege το βελγικό δικαστήριο δεν αναφέρει

⁶ Η C. Deliege, είναι αθλήτρια βελγικής υπηκοότητας και δεν επελέγη για να συμμετάσχει σε μια διεθνή αθλητική διοργάνωση.

⁷ 12 Δεκεμβρίου 1974 36/74, Walrave 14 Ιουλίου 1976 13/76, Dona 15 Δεκεμβρίου, C -415-93, Bosman, Βλ. D. Panagiotopoulos, The institutional autonomy of Sports and the limits of the economic freedom, in: Proceedings 4th IASL Congress, Barcelona Novemb. 10-11, 1995. Ibid, Υπόθεση Bosman, Απτ. Ν. Σάκκουλας: Αθήνα 1996, σελ. 11-89 και Ιωάννης Αναγνωστόπουλος, Σχόλια επι της Υποθέσεως Bosman, ως άνω σελ. 26-33.

πουθενά το γεγονός ότι η αθλήτρια του τζούντο αμείβεται για τις δραστηριότητες της, ενώ τουναντίον αφήνει να εννοηθεί ότι είναι ερασιτέχνης, και μάλιστα γι' αυτό τον λόγο δημιουργήθηκε και η κατηγορία αθλητών ως *“υποψηφίων να γίνουν επαγγελματίες αθλητές”*. Η ίδια η κατάταξη της Deliege στον κατάλογο των αθλητών ως προσφέρουσα αθλητική υπηρεσία, αποκλείει κάθε σχέση του θέματος με τον κοινοτικό νόμο⁸.

Αξιοσημείωτον είναι ότι οι Αθλητικοί αγώνες οργανώνονται από τις οργανώσεις για τα μέλη τους και βασίζονται σε εσωτερικούς κανονισμούς με αποκλειστικά κριτήρια αθλητικής φύσεως⁹. Οι κανονισμοί και η πρακτική των αθλητικών Ομοσπονδιών διέπεται από τη βούληση για άθληση και όχι από οικονομικούς σκοπούς και δεν υπόκεινται στον Κοινοτικό νόμο¹⁰.

Η Deliege, στην πραγματικότητα δεν διαμαρτύρεται για τους οργανωτικούς κανονισμούς, αλλά για την αποτυχία της να επιλεγεί μεταξύ των καλύτερων αθλητών που με αυτή την ιδιότητα θα συμμετάσχουν σε υψηλού επιπέδου διεθνείς αγώνες. Αυτό αποκαλύπτεται και απ' όσα δηλώνονται στην απόφαση παραπομπής στην οποία η αιτούσα αμφισβητεί τον τρόπο με τον οποίο έγινε η επιλογή από την εθνική Ομοσπονδία.

Πρέπει να τονισθεί ότι, ο κοινοτικός νόμος δεν μπορεί να ασχοληθεί με τα κριτήρια και τους τρόπους επιλογής ενός αθλητή ανάμεσα από άλλους και ότι αυτές η επιλογή ανήκει στη διακριτική ευχέρεια των προπονητών και των ειδικών του αθλητισμού και όχι στην αρμοδιότητα του δικαστή.

Η επιλογή των καλύτερων αθλητών για τη συμμετοχή τους σε αγώνες είναι θέμα τεχνικό και η κρίση στηρίζεται σε επιστημονικά δεδομένα τρόπους προπόνησης και αποτελέσματος και δεν μπορεί να ελεγχθεί από το δικαστή. Δεν είναι δυνατόν να ορισθούν από το δικαστή αντικειμενικά *“κριτήρια καταλληλότητας και επίδοσης”* που να καθορίζουν την επιλογή ενός αθλητή για εθνικούς ή διεθνείς αγώνες, ως *“αντικειμενικά δικαιολογημένη, τόσο μετά από εξέταση της φυσικής κατάστασης και της επίδοσης του αθλητή, όσο και μετά από σύγκριση της αξίας αυτού με την αξία άλλων διαγωνιζόμενων αθλητών”*. Αυτό θα σήμαινε ουσιαστική κατάργηση της δυνατότητας των ειδικών τεχνικών να προβαίνουν σε εκτιμήσεις και κρίσεις για την αξιολόγηση των αθλητών.

Οι παράγοντες όπως η ηλικία, η ικανότητα (ακόμα και στα ατομικά αθλήματα) συνεργασίας με τους αθλητές της ομάδας, η πειθαρχία και η προπόνηση μέσα και έξω από το γήπεδο, η πνευματική διαύγεια, η ψυχολογικές αντιδράσεις σε δύσκολες καταστάσεις, η επαφή με τον προπονητή και τόσα άλλα είναι μερικά από τα στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπ' όψη και δεν μπορούν να περιοριστούν σε μια απλή *“αντικειμενικά δικαιολογημένη”* επιλογή, όπως αναφέρεται στην συγκεκριμένη υπόθεση.

Η απόφαση του πρωτοδικείου της Namur, μας οδηγεί στην περίπτωση όπου σε μια εθνική ομάδα ποδοσφαίρου θα πρέπει απαραιτήτως ο καλύτερος σκόρερ να είναι ο πυρήνας της ομάδας, όπως για την αντίστοιχη ομάδα του μπάσκετ ο καλύτερος rebounder. Έτσι οι αξιολογες ομάδες θα καθορίζονται από τους επονομαζόμενους *“πίνακες κατάταξης”* των αθλητών όπως αυτές ανακοινώνονται με βάση τη στατιστική επεξεργασία¹¹.

⁸ Στο άρθρο 60 της Συνθήκης αναφέρεται : *“τακτικά προσφερόμενες υπηρεσίες επί αμοιβής”*, βλ. και άρθρα. 59-66 της Συνθήκης.

⁹ Βλ. D. Panagiotopoulos, *The institutional problem of the Greek Federation*, In: MARQUETTE SPORTS LAW JOURNAL, Vol. 5, Num. 2, pp 243-250.

¹⁰ 12 Δεκ. 1974 – 36/74, Walrave / 14 Ιουλ. 1976 – 13/76 Dona / 15 Δεκ. 1995 – C – 415-93 Bosman. βλ. Επίσ. Ελ. Νόμος 1958/91 Άρθρα 1-10, 24-27, 60-61 και Π.Δ. 505/91 ΦΕΚ 183, Συνθ. Ε.Ε., Άρθρο 48, (C-340/90), see also Markus Studer, *«Ένωση Ευρωπαϊκών Ποδοσφαιρικών Ομοσπονδιών (UEFA)»* in: Proceedings Επιτροπής Αθλητισμού του Συμβουλίου της Ευρώπης (CDDS), Feb. 27 Strasburg 1992, No: 391, p.4, X. Ταγαράς, *«Οι επιπτώσεις του Κοινοτικού Δικαίου στον Αθλητισμό»*, in: Proceedings 1st IASL Congress, op. cit. 267 και σχετική βιβλιογραφία που παρατίθεται.

¹¹ Υπο την έννοια αυτή η ομάδα τένις για το Κύπελλο Davies θα πρέπει αυστηρώς να απαρτίζεται από τους τέσσερις παίκτες που θα βρίσκονται στις υψηλότερες θέσεις σύμφωνα με την κατάταξη των υπολογιστών (και έτσι, ένας υψηλών πιδόσεων αθλητής που είχε κάποιο τραυματισμό και εξαιτίας αυτού πήρε χαμηλή θέση, θα εξαιρείται).

Με την ευκαιρία αυτή θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι, ο εκ των διεθνών αθλητικών οργανισμών τιθέμενος περιορισμός ενός συγκεκριμένου αριθμού αθλητών της ίδιας εθνικότητας, που λαμβάνει μέρος σε διεθνή διοργάνωση, δεν έχουν καμία σχέση με τους περιορισμούς σε θέματα εθνικότητας που έχουν οριστεί για τους παίκτες ομάδων ποδοσφαίρου¹².

Με βάση τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου έχει γίνει σαφές ότι οι κοινοτικοί νόμοι για την ελεύθερη διακίνηση ατόμων και υπηρεσιών δεν αντιτίθενται σε πρακτικές που αφορούν περιπτώσεις μη οικονομικού ενδιαφέροντος και είναι καθαρώς αθλητικής φύσεως, και με καθαρώς αγωνιστικό περιεχόμενο¹³, αθλητικών αγώνων.

Εκτός των παραπάνω οι διεθνείς αγώνες γενικά οργανώνονται από διεθνείς φορείς του Αθλητισμού τις Διεθνείς Ομοσπονδίες, οι οποίες θέτουν κανόνες για τη διεξαγωγή του αθληματός τους όχι μόνο για αθλητές ενός κράτους ή μιας κοινότητας κρατών αλλά για αθλητές απ' όλο τον κόσμο. Έτσι σ' ότι αφορά στο αθλητικό θέμα των κανόνων συμμετοχής στους αγώνες που αυτές διοργανώνουν υπερισχύει το δίκαιο των κανόνων αυτών έναντι κάθε εθνικού και κοινοτικού¹⁴.

Η κοινοτική αρχή της “ελεύθερης προσφοράς υπηρεσιών” δεν θίγεται καν από τους υπό αμφισβήτηση αθλητικούς κανονισμούς καθ' ότι, ο αθλητισμός έχει τα δικά του ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και μηχανισμούς, που δεν μπορούν να περιορίζονται υπέρμετρα από νομικές διατάξεις. Οι αθλητικοί μηχανισμοί οφείλουν να διασφαλίσουν και να προστατεύσουν τα ίδια τα αθλήματα κάθε ανταγωνιστικού επιπέδου και τον αθλητισμό ως θεσμό.

2.2 Ελεύθερος ανταγωνισμός

Αναφορικά με τους κοινοτικούς νόμους περί ανταγωνισμού¹⁵, το πρωτοδικείο Namur δεν κατέληξε σε απόφαση.

Η εντύπωση που μένει από την απόφαση παραπομπής είναι ότι έγινε επίκληση του δικαιώματος του ανταγωνισμού με σκοπό να κερδιθεί η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ως ένα πιθανό συμμετέχο.

Συμπέρασμα

Οι υπό αμφισβήτηση αθλητικοί κανονισμοί δεν έρχονται σε σύγκρουση με τον κοινοτικό νόμο.

Με την υπόθεση Deliege δοκιμάζεται ο αθλητισμός ως ιδιαίτερο σύστημα του πολιτισμού και θέτει ευθέως ζήτημα επιβίωσης του σε εθνικό και διεθνές επίπεδο αφού θα επικρατήσουν τα καθαρώς οικονομικά και ατομικά συμφέροντα και όχι η αθλητική πρακτική.

Εάν η υπόθεση Bosman έβλαψε το αθλητικό σύστημα, μια αρνητική απόφαση πάνω στην υπόθεση Deliege θα τίναζε στον αέρα όλο το αθλητικό οικοδόμημα. Οι Ολυμπιακοί αγώνες, τα παγκόσμια ή ευρωπαϊκά πρωταθλήματα, θα μετατραπούν σε πεδίο μάχης όχι αθλητών, αλλά των αγωνιούντων δικηγόρων και δημοσιογράφων να εμφανιστούν στα ΜΜΕ.

¹² Δ. Παναγιωτόπουλος, Δίκαιο των Ολυμπιακών Αγώνων, Αντ. Ν. Σάκκουλας : Αθήνα 1991, σελ. 179-186, του ιδίου Δίκαιο των διεθνών αθλητικών σχέσεων και θεσμών, Αντ. Σάκκουλας : Αθήνα 1994, σελ. 19-28. Δ. Παναγιωτόπουλος Π. Νάσκου Περράκη, Φυσική Αγωγή και Αθλητισμός- Κείμενα, Αντ. Σάκκουλας : Αθήνα 1993, σελ. 20 επ. D. Panagiotopoulos, International Sports Law Code, Ant. Sakkoulas: Athens 1997. Τα αθλήματα υψηλού ανταγωνισμού (και εκ των ενόντων όχι τα μη ανταγωνιστικά, όπως πχ. οι μαραθώνιοι πόλεων) απαιτούν ένα όριο στον αριθμό των αθλητών που συμμετέχουν σε αυτά. Πρόκειται για ένα απόλυτα φυσιολογικό μηχανισμό, αφού από τη μια συνεπάγεται μια ευρεία αντιπροσώπευση όλων των γεωγραφικών περιοχών και συνεπώς παρέχει κίνητρα για ενασχόληση με τον αθλητισμό, ενώ από την άλλη δεν είναι δυνατόν οι μισοί να ανταγωνίζονται τους άλλους μισούς.

¹³ 12 Δεκ. 1974 – 36/74 Walrave, 14 Ιουλ. 1976 – 13/76 Dona, 15 Δεκ. 1995 – C – 415-93, Bosman.

¹⁴ Βλ. Υπόθ. Martin, C/IOC, 198 Αμερικανικού Εφετείου, Όπως Walrave και Coch Συλλογή 1974, p. 1405 πρ.Βλ. Δ. Παναγιωτόπουλος, Δίκαιο των Ολυμπιακών Αγώνων, Αντ. Ν. Σάκκουλας 1991, σελ. 179-186, του ιδίου, Δίκαιο των διεθνών αθλητικών σχέσεων και θεσμών, Αντ. Ν. Σάκκουλας : Αθήνα 1994, σελ. 93 - 98.

¹⁵ Σύμφωνα με τα αρ. 85-86 της Συνθήκης. πρ. βλ. Δ. Παναγιωτόπουλος, Ν. Μίνης, Δ. Μακρή, Αθλητική Δραστηριότητα και ανταγωνισμός στην Ευρώπη, στο: 2ο Συμπόσιο Αθλητικού Δικαίου, Αθήνα 5 Ιουλίου 1996, έκδοση ADV: Αθήνα 1997.

Η εξίσωση του κάθε αθλήματος, ακόμα και εάν αυτό έχει οικονομικές όψεις, με άλλες οικονομικές δραστηριότητες που υπόκεινται στο δικαίωμα ανταγωνισμού δεν είναι νοητή.

Η ανάπτυξη νομικών μέσων τέτοιων που να εμποδίσουν μελλοντικές προσβολές σε βάρος των αθλητικών κανονισμών, θα ήταν πολύ χρήσιμη.

Το αθλητικό σύστημα στην Ευρώπη δεν μπορεί να ζεί μέσα στην συνεχή αβεβαιότητα που προκύπτει από πιθανές αποφάσεις του Δικαστηρίου, οι οποίες ξαφνικά διαφοροποιούν ή καταργούν βασικές επιλογές που είχαν γίνει από αθλητικούς θεσμούς ή κράτη - μέλη.

Οι κοινοτικοί νόμοι, όταν αφορούν τον αθλητισμό, πρέπει να ερμηνεύονται με βάση την ιδιαίτερη φύση και τις ιδιαίτερες απαιτήσεις του θεσμού αυτού.

THE DELIEGE CASE: THE EFFECTS OF COMMUNITY LAW ON SPORTS REGULATIONS

Dimitrios Panagiotopoulos, Dimitris Prokopiou
SPORTS LAW STUDY, DEPARTMENT OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS SCIENCE,
UNIVERSITY OF ATHENS

Diagram

Introduction

1. Legal aspects of the Deliege case
 2. Comments on the decision of the Namur First Instance Court
 - 2.1 Rules for the free provision of services
 - 2.2 Free competition
- #### Conclusion

Introduction

The Treaty and Community Law, as established in the directives and in the framework of the provisions of the rulings of the European Court of Justice, should be applied by all countries of the European Union¹. The Bosman case is now known to everybody².

This ruling does not only concern professional sports (e.g. football), but also any other sport the athletes of which are remunerated in any way³.

Today, the real problem in the Sports world is not the Bosman ruling but the further issuance of similar rulings that will hold surprises for the sports system. Such a ruling is expected in the Deliege case which is presented below.

1. Legal aspects of the Deliege case

On 16th February 1996, the Namur First Instance Court (Belgium) issued a decision of referral to the European Court of Justice by reason of the judicial actions of the Belgian judo athlete Christelle Deliege versus the Ligue Francophone de Judo and Ligue Belge de Judo, namely the national organisations⁴.

The Namur court requested an preliminary ruling by the European Court of Justice⁵ and posed questions concerning the regulations of national and international organisations, as can be seen in Table 1.

PRELIMINARY QUESTIONS

¹ The Bosman ruling is a preliminary ruling that was made official by article 177 of the Treaty at the request of the Liege Court of Appeal. In accordance with article 177, preliminary rulings are not only binding for the two parties of the specific ruling, but take precedence over national laws.

² C-145/93, Bosman case, Article 48 et seq. - of the Treaty Establishing the European Community

³ The community law is applied when there is evidence that a club has promised to a "community athlete" a sum of money (even at amateur level) for the purpose of becoming a member and then denies his participation, in which case the athlete appeals to court. However, the national sports clubs are bound by Bosman ruling in the sense that they practice remunerated activities.

⁴ C-51/16.2.1996. In Belgium, the majority of sports are organised in separate categories according to the different linguistic communities, with one federal institution for the coordination at national level, in order to participate in international events and come to contact with other international organisations.

⁵ In accordance with Article 177 of the Treaty, in conjunction with articles 59-66 of the Treaty - free provision of services and 85-86 - protection of competition. The request for preliminary ruling of the said athlete was filed on 21st February under reference number C-51/96

- a) Should athletes be selected by the respective national Federations in order to participate in international judo events?
- b) Can only a specific number of athletes of the same nationality participate in international events?

Table 1: *Selection and number of national athletes in international events*

The Belgian athlete maintains that the Federations should not be free to select at discretion the athletes that will represent them in international events⁶ and requested the prohibition of any action that would obstruct her right to participate in any individual contest she wishes.

At the same time, she asked the Namur Court to make an preliminary referral of the case to the European Court of Justice in accordance with article 177 of the Treaty with the purpose of issuing a ruling on this case.

The Namur Court posed the issue of prevalence of the community law while it prohibited in a preventive way, through injunction measures, to the said organisations to make any action that would restrict or obstruct the applicant from freely practicing her activities as a judo athlete, especially in national or international events, because this would not be objectively justified in relation to her physical condition and her performance, as well as her merit compared to other contestants. The above measure would cease to be valid after one month.

2. Comments on the decision of the Namur Court

The preliminary referral by the Namur Court poses a very important problem to the European Court of Justice, namely the issues concerning the conflict of sports laws with the rules on free provision of services (EEC Treaty, articles 59-66) and the protection of competition of the sports rules (articles 85-86), as can be seen in Table 2:

PROVISION OF SERVICES AND COMPETITION IN SPORT

*	Is a Regulation concerning the selection of national athletes by the national Federation (professional, semi-professional or persons intending to acquire such a capacity) for participation in international events in conflict with articles 59-61 and 86 of the Treaty?
*	Is a Regulation of a sports Federation concerning the participation of athletes in international events in conflict with articles 59-61 and 86 of the Treaty?

Table 2: Issues of conflict of sports laws with community rules

2.1 Rules on free provision of services

It is reminded that only sports activities that are considered as economic are subject to community law⁷. In the Deliege case, the Belgian Court does not mention the fact that the judo athlete is remunerated for her activities. On the contrary it insinuates that she is an amateur and, for this reason, a category of athletes was created for "candidates to become professional athletes". The classification itself of Deliege in the list of athletes as providing sports services rules out any relation of the case to community law⁸.

It should be noted that sports events are organised by the organisations for their members and are based on internal regulations with exclusive criteria of sports nature⁹. The regulations and

⁶ C.Deliege is an athlete with Belgian citizenship and was not selected to participate in an international event

⁷ 12 December 1974 36/74, Welrave 14 July 1976 13/76, Dona 15 December, C-415-93, Bosman, See D.Panagiotopoulos, The institutional autonomy of Sports and the limits of the economic freedom, in: Proceedings 4th IASL Congress, Barcelona, November 10-11, 1995. Ibid, Bosman case, Ant.N.Sakkoulas: Athens 1996, pp. 11-89 and Ioannis Anagnostopoulos, Comments on the Bosman Case, ibid, pp 26-33.

⁸ Article 60 of the Treaty states: "normally provided services for remuneration", also see articles 59-66 of the Treaty

⁹ See D.Panagiotopoulos, The institutional problem of the Greek Federation, in: MARQUETTE SPORTS LAW JOURNAL, Vol.5, No.2, pp 243-250

practice of sports Federations are governed by the will to practice sports and not by economic purposes and are not subject to Community law¹⁰.

In fact, Deliege does not complain for organisational regulations, but for her failure to be selected among the best athletes who, in this capacity, will participate in high level international events. This is also revealed in the statements of the referral decision in which the applicant questions the way in which the selection was made by the national Federation.

It should be pointed out that community law cannot deal with the criteria and modes of selection of an athlete out of other athletes and that this selection is at the discretion of the coaches and sports specialists and is not included in the powers of the judge.

The selection of the best athletes for their participation in events is a technical matter and judgement is based on scientific data, methods of training and result and cannot be controlled by the judge. The judge cannot stipulate objective "criteria of suitability and performance" that would determine the selection of an athlete for national or international events as "objectively justified both after checking the physical condition and performance of the athlete and by comparison of his/her merit with the merit of other contestants". This would result in the suppression of the ability of technical specialists to evaluate and assess the athletes.

Factors such as age, the ability (even in individual sports) to cooperate with the athletes of the team, discipline and training in and out of the field, mental clarity, psychological reactions in difficult situations, contact with the coach etc. are some of the elements that should be taken into account and cannot be restricted to a simple "objectively justified" selection, as stated in this case.

The decision of the Namur First Instance Court leads us to the scenario where, in a national football team, the best scorer will necessarily be the core of the team and, likewise, the best rebounder would be the core of a national basketball team. Thus, the important teams will be determined by the so-called "classification lists" of athletes, as announced on the basis of statistical processing¹¹.

On this occasion, it should be clarified that the restriction made by international sports organisations concerning a particular number of athletes of the same nationality for the participation in an international event is not related in any way to the restrictions of nationality applicable for football players¹².

On the basis of the European Court of Justice jurisprudence, it has been made clear that community laws on the free movement of persons and services are not opposed to practices concerning cases of sports events of non economic interest which are of purely athletic nature and with a purely competitive content¹³.

¹⁰ 12 December 1974 - 35/74, Walrave / 14 July 1976 - 13/76 Dona / 15 December 1995 - C - 415-93 Bosman. Also see Greek Law 1958/91 Articles 1-10, 24-27, 60-61 and Presidential Decree 505/91 (Official Journal 183), EU Treaty, Article 48, (C-340/90). Also see Markus Studer, "Union of European Football Associations (UEFA)", in: Proceedings of the Sports Commission of the Council of Europe (CDDS), Strasbourg, February 27, 1992, No: 391, p.4, Ch.Tagaras, "The effects of Community Law on Sports", in: Proceedings 1st IASL Congress, op.cit. 267 and related literature.

¹¹ In this sense, the tennis team for the Davies Cup should be strictly composed of the four players that are at the highest positions in accordance with the computer classification (Thus, a high performance player who was injured and, by reason of this, took a lower position, would be excluded)

¹² D.Panagiotopoulos, Olympic Games Law, Ant.N.Sakkoulas: Athens 1991, pp. 179-186; D.Papagiotopoulos, Law of international sports relations and institutions, Ant.Sakkoulas: Athens 1994, pp. 19-28; D.Panagiotopoulos P.Naskou Perraki, Physical Education and Sports - Texts, Ant.Sakkoulas: Athens 1993, p. 20 et seq.; D.Panagiotopoulos, International Sports Law Code, Ant.Sakkoulas: Athens 1997. The highly competitive sports (and not the non competitive ones such as city marathons) require a limit to the number of athletes that participate therein. It is a completely natural mechanism since, on the one hand, it involves a wide representation of all geographical areas and, therefore, gives incentives for practicing sports and, on the other hand, it is not possible for half the athletes to compete with the other half

¹³ 12 December 1974 - 36/74 Walrave, 14 July 1976 - 13/76 Dona, 15 December 1995 - C - 415-93, Bosman

Apart from the above, the international events in general are organised by international sports bodies, namely International Federations, that set rules for the conduct of their sport, not only for athletes of one state or one community of states, but for athletes from all over the world. Therefore, in the sports issue of rules for the participation in events organised by them, the law of these rules prevails over any national and community law¹⁴.

The community principle of "free provision of services" is not even prejudiced by the contested sports regulations since sports have their own characteristics and mechanisms that cannot be excessively restricted by legal provisions. Sports mechanisms should safeguard and protect the sports of any competitive level themselves as well as sport as an institution.

2.2 Free competition

Concerning the community laws on competition¹⁵, the Namur First Instance Court did not reach a decision.

The impression that the referral decision leaves is that the right of competition was invoked for the purpose of gaining the support of the European Commission, as a potential participant.

Conclusion

The contested sports regulations are not in conflict with community law.

In the Deliege case, sport is tried as a special cultural system and a direct issue of its survival is posed at national and international level, since purely economic and individual interests will prevail over sports practice.

If the Bosman case has harmed the sports system, a negative ruling on the Deliege case would blow up the entire sports structure. The Olympic Games, the international or European championships will be turned into a battlefield, not for athletes but for lawyers and journalists eager to appear in the mass media.

The equalisation of each sport, even if it includes economic aspects, with other economic activities that are subject to the right of competition is not conceivable.

The development of legal means that will prevent future attacks against sports regulations would be very useful.

The sports system in Europe cannot exist in continuous uncertainty caused by potential Court rulings that would suddenly differentiate or abolish basic choices made by sports institutions or member states.

Community laws, with regard to sports, should be interpreted on the basis of the special nature and particular requirements of this institution.

14 See Martin case, C/IOC, 198 American Court of Appeal, Walrave and Coch Collection 1974, p. 1405; op.cit. D.Panagiotopoulos, Olympic Games Law, Ant.N.Sakkoulas 1991, pp 179-186; D.Panagiotopoulos, Law of international sports relations and institutions, Ant.N.Sakkoulas: Athens 1994, pp 93-98

15 In accordance with articles 85-86 of the Treaty, op.cit. see D.Papagiorgopoulos, N.Minis, D.Makri, Sports Activities and competition in Europe, in: 2nd Sports Law Symposium, Athens 5 July 1996, editions ADV: Athens 1997

OLYMPIC COMPETITION: AN OPPORTUNITY TO PARTICIPATE OR A PRIVILEGE WITH OBLIGATIONS

by

Robert Davis

Prof., University of Mississippi - law Center

I. Legislative History

The legislative history of the Amateur Sports Act of 1978, clearly indicates that (1) there is no right to compete by an athlete in Olympic games, and (2) that Olympic participation is an opportunity to participate similar to a privilege with obligations.

A. Statutory Language

Senate Report No. 95-770, 95th Congress 2d Session to accompany S.2727, reprinted in (1978) U.S. Code Cong. & Admin. News, p. 7478. provides:

That section of S. 2727 relating to an athlete's **opportunity to participate** in amateur athletic competition represents a compromise reached in the amateur sports community and accepted by the Committee. Language contained in the first version of the Amateur Sports Act, S. 2036, would have included a substantive provision on athletes' rights.¹ This provision met with strong resistance by the high school and college communities. Ultimately, the compromise reached was that certain substantive provisions on athletes' rights would be included in the USOC Constitution, and not in the bill.

As reported, S. 2727 makes clear that amateur athletes, coaches, trainers, managers, administrators, and other officials have the right, which will be guaranteed in the Olympic Committee Constitution, to take part in the Olympic Games, the Pan-American Games, world championship competition, and other competition designated by the Olympic Committee.

Athletes are to be encouraged that this is a positive step forward. For the first time, their rights to compete in amateur athletic competition are legislatively being recognized. S. 2727 acknowledges that athletes must be given an opportunity to decide what is best for their athletic careers. This decision needs be made in

¹ What has been referred to as the athletes bill of rights was Title III-Athletes' Rights to Participate in S. 2036. Section 303 provided in relevant part:

a) No national governing body, educational institution, or sports organization may deny or threaten to deny any eligible amateur athlete, coach, trainer, manager, or administrator the opportunity to participate in any sanctioned unrestricted international competition if selected by a national governing body or one of its members, nor may it censure subsequent to the event, or otherwise penalize for having participated in such competition, any athlete, association, institution, corporation, educational institution, or school, coach, trainer, manager, or administrator.

(b) No national governing body, educational institution, or sports organization may deny or threaten to deny any eligible amateur athlete, coach, trainer, manager, or administrator the opportunity to participate in any international competition (except as provided in subsection (a)), nor may it censure subsequent to the event, or otherwise penalize for having participated in such competition, any athlete, associate, institution, corporation, educational institution, or school, coach, trainer, manager, or administrator, unless the national governing body, educational institution, or sports organization can show that such denial or censure is reasonable.

Section 304 is the enforcement provision and authorizes an aggrieved person to file a civil action when the opportunity to participate is threatened, in the district courts of the United States or upon agreement to arbitration by the American Arbitration Association.

conjunction with the athlete's school or club, taking into consideration the commitments which the athlete has made to that organization. However, the decision should not be dictated by an arbitrary rule which, in its application restricts for no real purpose, an athlete's **opportunity to compete**.

Further, as differences between amateur sports organizations are settled, athletes will no longer be used as pawns by one organization to gain advantage over another. The Committee feels that S. 2727, by establishing guidelines for the amateur sports community, will bring about a resolution of those controversies which have so long plagued amateur sports. With the coordinating efforts of the Olympic Committee, the vertical structure which S. 2727 promotes, and a cooperative attitude on the part of amateur sports organizations, athletes should, in the future, realize more **opportunities to compete** than ever before. (emphasis added)

Thus, it is clear from the context of the Senate report 95-770, that the reference to athletes rights was not designed to create a substantive right, but to remedy the many jurisdictional disputes between amateur athletic bodies.

B. Hearings

This interpretation is clearly supported by the testimony of several witnesses called to testify before the Committee on Commerce, Science, and Transportation, United States Senate, 95th Congress 1st Session on S. 2036, October 18-19, 1977. In particular, the testimony of Edward G. Williams, Chairman, Athletes' Advisory Council, in support of the athletes bill of rights puts the debate in context.

As I have indicated, the AAC feels that an athletes' bill of rights is an essential prerequisite for the proper functioning of amateur athletics. Clearly, a similar conclusion was reached by the President's Commission on Olympic Sports. The reasons for this conclusion are not difficult to ascertain, and I cite three examples.

First, the NCAA, by threatening to impose sanctions on its member institutions, has prevented college athletes from competing in events sponsored by sports organizations considered to be rivals of the NCAA. Yesterday you heard from Kenny Moore, who gave you an example of just that type of infringement, with regard to his participation in the Boston Marathon.

Second, national sports governing bodies have prevented athletes from competing in international events simply because those events were sponsored by rival organizations. For example, in 1973 the U.S. Wrestling Federation (USWF) asked the national governing body for the sport of wrestling, which was and is the AAU, to approve a proposed match between USWF wrestlers and the Polish wrestling team. The AAU never responded. Having received no decision despite numerous requests, the USWF proceeded with the competition. The AAU then suspended the USWF from international competition for 2 years, preventing wrestlers seeking to represent the international [federation]sic from doing so for that period.

Third, American high school and college students have lost their eligibility to compete in school sports simply because they have represented the United States in international competition--even though taking part in such competition did not interfere with their academic, personal or certainly their athletic interests. For example, Fred Samara and Dennis Walker, two NCAA athletes, represented the United States in the AAU-sponsored U.S.A.-U.S.S.R. dual track meet in 1973.

According to the NCAA, the meet was not properly certified. As a result, the athletes' schools were forced, under threat of institutional penalties from the NCAA, to rule the athletes ineligible to compete in competition. p. 223

Thus, the athletes bill of rights proposal was an unsuccessful attempt to provide a mechanism for resolving disputes between amateur sport governing bodies. Ultimately, the drafters of S. 2727 determined that protection of athletes' rights would be contained in the USOC Constitution rather than in the body of the Amateur Sports Act.² This §382b language represented a compromise reached in the amateur sports community and accepted by the Olympic Committee concerning the opportunity to participate. Significantly, even this compromise statutory language is not written in terms of athletes rights, but rather, **opportunity to participate.**

Part of the reason for this compromise was concern voiced by the college and high school communities regarding their ability to govern the terms and conditions of competitions sponsored by them. The testimony of Walter Byers, Executive Director of the National Collegiate Athletic Association is illustrative of the objections to the proposed athletes bill of rights.

Senator CANNON. It seems to me you are sort of speaking around the issue and not addressing yourself directly to the NCAA opposition to the athlete being able to make the final decision as to where he is going to compete.... I wonder if you can again explain to me your opposition as to why you oppose title III.

Mr. Byers. Well, for two or three reasons. One, we are opposed in principle to the Federal Government legislating control over programs conducted by institutions of higher education. That is our first premise. We believe, and I think with some justification, that the faculties on our respective campuses are better able to judge what is in the student's welfare than the Federal Government, whether it be HEW or some other agency. So that is a fundamental philosophical opposition.

With respect to the "Athletes Bill of Rights, Mr. Byers said:

As written, the Bill bears no resemblance either to the terms of S. 3500--which three years ago passed the Senate by a two-thirds vote--nor to the legislative proposals of the President's Commission on Olympic Sports. In effect, the Bill grants to athletes an unimpeded right to compete in all international amateur athletic competition sponsored or sanctioned by a national governing body. Id. at 185.

Mr. Byers then made the point that the NCAA preferred to govern the terms of athletic participation at the competitions it sponsors rather than have a national governing body oversee such eligibility and participation determinations. Id. at 162, 186.

Additionally, the testimony of Brice B. Durbin, Executive Director of the National Federation of State High School Associations, is illustrative of that association's objections to

²See, 124 Cong. Record 10, 12850 (1978). That provision is currently codified at 36 U.S.C. §382b, which provides: In its constitution and bylaws, the Corporation shall establish and maintain provisions for the swift and equitable resolution of disputes involving any of its members and relating to the **opportunity of an amateur athlete, coach, trainer, manager, administrator, or official to participate in the Olympic Games, the Pan-American Games, world championship competition, or othe such protected competition as defined in such constitution and bylaws.**(emphasis added).

the proposed athletes bill of rights.

We support "athletes' rights," and we maintain that policies of interscholastic athletics grant athletes the appropriate right--the right to choose the program in which they wish to compete.

However, we also support "organizational rights"--the right of organizations which sponsor athletic competition to determine the standards of eligibility for that competition.

We will support legislation in this area only if it balances the rights of individuals and organizations, which S. 2036 does not do in its present form.

Thus, the failure of Congress to include the athletes' bill of rights in the final version of the Amateur Sports Act is significant in determining legislative intent. The House and Senate reports accompanying S. 2727 demonstrate the limited scope of the proposed athletes bill of rights and provide ample support for the position that an athlete has **no right to compete** in Olympic Games but only an **opportunity to compete**. That opportunity to compete is protected by the USOC and contingent on the USOC decision to enter its teams.³

II. United States Court Decisions

The United States Courts have consistently determined that the Amateur Sports Act does not and was not intended to contain an athlete's right to compete.

A. DeFrantz

In one of the first cases to interpret certain provisions of the Amateur Sports Act, **DeFrantz v. United States Olympic Committee**, 492 F.Supp. 1181 (1980) involving a group of athletes seeking an injunction to bar the USOC from carrying out a resolution not to send an American team to participate in the 1980 Moscow Olympic Games, the court held:

The Senate Report makes clear that the language relied on by plaintiffs is not designed to provide any substantive guarantees, let alone a Bill of Rights. Further, to the extent that any guarantees of a right to compete are included in the USOC Constitution as a result of this provision, they do not include a right that amateur athletes may compete in the Olympic games despite a decision by the USOC House of Delegates not to accept an invitation to enter an American team in the competition. This provision simply was not designed to extend so far. Rather, it was designed to remedy the jurisdictional disputes among amateur athletic bodies, not disputes between athletes and the USOC itself over the exercise of the USOC's discretion not to participate in the Olympics. *Id.* at 1191.

As the foregoing discussion establishes, we have found that the statute does not guarantee plaintiffs a right to compete in the Olympics if the USOC decides not to send an American team to the Olympic Games and we have found that defendant has violated no provision of the Act. **Thus, the "right" the plaintiffs seek to enforce**

³ 36 U.S.C. §374(3) provides: The objects and purposes of the Corporation shall be to exercise exclusive jurisdiction, either directly or through its constituent members or committees, over all matters pertaining to the participation of the United States in the Olympic Games and in the Pan-American Games, including the representation of the United States in such games, and over the organization of the Olympic Games and the Pan-American Games when held in the United States.

under the Act simply does not exist. Id. at 1191.

Regarding Congressional intent, the DeFrantz court concluded:

As noted above, to the extent congress provided protection for amateur athletes to compete, it did so in terms of eliminating the rivalries between sports organizations. For this reason, §395 of the Act establishes detailed procedures for the USOC's consideration and resolution of jurisdictional and eligibility issues, subject to review by arbitration under 36 U.S.C. §395(c)(1). Even for disputes covered by §395, there is therefore no private cause of action.

B. Attorney General's Opinion

Moreover, one month before the DeFrantz case was decided, then President Jimmy Carter asked Benjamin R. Civiletti, the Attorney General, for a legal opinion regarding whether the USOC had a legal duty under the Amateur Sports Act of 1978, to send a team of American athletes to the Summer Olympic games in Moscow. Attorney General Civiletti provided an opinion that concluded:

No tenable argument can be made that the USOC is required to send an American team to the Moscow Games. To the contrary, I believe that the Amateur Sports Act gives the USOC discretion not to send a team to any particular Olympic Games, including the Moscow Games.

The Attorney General's Opinion then addressed the argument that the Amateur Sports Act of 1978 created in individual athletes, a substantive legal right to compete in any particular Olympic Games if they otherwise qualify to compete on the basis of their performance in competition with other athletes for berths on our Olympic team. Attorney General Civiletti concluded that the language and legislative history of the Act demonstrated that Congress' concern was to prevent athletes from being used as pawns by one organization to gain advantage over another. 4A U.S. Op. Off. Legal Counsel 8 (1980).

C. Martinez

Other judicial decisions are consistent with this view. In **Martinez v. United States Olympic Committee**, 802 F.2d 1275 (10th Cir. 1986), in a wrongful death action against the USOC involving an amateur boxer who died from injuries sustained in a boxing tournament, the court held:

Turning to the merits of the claim, however, we find that Martinez does not state a cause of action on which relief may be granted. The Seventh Circuit recently held that a weightlifter denied certification as a member of the United States Olympic team had no cause of action under the Act. (citing *Michels v. USOC*, 741 F.2d 155 (1984)). The court noted that the Act contained no express private cause of action, and discussed the legislative history.

D. Michels

In **Michels v. United States Olympic Committee**, 741 F.2d 155 (7th Cir. 1984), involving a weight lifter who was suspended by the International Weightlifting Federation from international competition for two years because test results showed an impermissible testosterone level, the court held:

The principal purpose of the Act (Amateur Sports Act) was to provide a means of settling disputes between organizations seeking to be recognized as the NGB for a particular sport and to shield amateur athletes from being harmed by these struggles.

The Act contains no express private cause of action. Michels therefore may not receive relief in federal court under the Act unless there exists an implied cause of action. The legislative history of the Act clearly reveals that Congress intended not to create a private cause of action under the Act. *Id.* at 157.

E. Oldfield

In **Oldfield v. The Athletic Congress**, 779 F.2d 505 (9th Cir. 1985), involving a former Olympic athlete who signed a professional performance contract and was subsequently disqualified from future participation in amateur athletics, the court held:

The Amateur Sports Act of 1978, 36 U.S.C. §§371-396 (1982) was enacted in response to years of rivalry, warfare, and confusion among amateur athletic organizations—a situation that, in Congress's estimation, was impairing the ability of American athletes to compete on the international level.

All too frequently the intent of Congress is quite obscure. It is seldom as apparent as it is in the present case. As originally proposed, the Act contained a substantive provision on athletes' rights that granted athletes the power to challenge in federal court the actions of any sports organization that threatened to deny them the right to compete. The Senate Report on the final version of the Act discloses, however, that this provision met with strong resistance by the high school and college communities. Ultimately, the compromise reached was that certain substantive provisions on athletes' rights would be included in the USOC Constitution and not in the bill.

We hold, therefore, that Oldfield lacks a private right of action under the Amateur Sports Act of 1978.

Thus, every court to hear the argument that the Amateur Sports Act of 1978 contained a provision protecting an athlete's right to compete has concluded that no such a right exists.

III. Conclusion

Based on the unusually clear legislative history of the Amateur Sports Act of 1978 and repeated judicial recognition of that legislative history, it would be entirely consistent with the jurisprudence and legislative history for the USOC to adopt language in its Code of Conduct and Constitution to reflect that membership on a United States Olympic Team is an **opportunity to participate or a privilege with conditions**, rather than a right to compete.

The 1996 USOC Code of Conduct does not use right to compete language, but rather uses "**honor and privilege**" language (p. 1). On p. 3 #9b Penalties, this section uses "**loss of privilege to participate**" language. There is probably room, particularly on p. 1, to further elaborate and introduce the concept of **opportunity to participate and privilege with conditions**. Because, the language **opportunity to participate** is referenced in the legislative history and case law as discussed above, use of such terms would be entirely consistent.

The 1996 Constitution and Bylaws, Article IX, uses confusing language. The article

is titled "**Right of Opportunity to Participate in Certain International Amateur Athletic Competition.**" Moreover, section 1 uses **opportunity to compete** language, but section 2 uses "**denial of a right under Article IX, section 1**" language. Section 3 uses "**opportunity to compete**" language, but section 4 uses "**rights granted to athletes under sections 1 through 3**" language.

Thus, it may be helpful to review Article IX and any other relevant provision of the Constitution and Bylaws, and the Codes of Conduct to add **opportunity to participate** language and delete right to compete language consistent with the legislative history and case law development under the Amateur Sports Act of 1978.

Η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΤΟΥ
ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Σπυρίδων Καραλής
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Η εξαγγελία του Συντάγματος περί του ότι ο αθλητισμός τελεί υπό την προστασία και την ανώτατη εποπτεία του Κράτους (άρθρο 16 παρ. 9) αποτελεί πλαίσιο της παρεχόμενης στον νομοθέτη εξουσίας για την ρύθμιση πλήν άλλων, αλλά κυρίως, των συμβατικών σχέσεων των αθλητικών σωματείων και των αμειβομένων αθλητών.

Το συνταγματικώς επιτρεπτό των νομοθετικών ρυθμίσεων στο χώρο αυτό γεννά διάφορα ζητήματα αφού οι σχετικές διατάξεις των ατομικών ελευθεριών δεν ληθαργούν αλλά αναπτύσσουν πλήρως το περιεχόμενο σ'αυτά αίτημα προστασίας του ατόμου όταν το δεσμευτικό καθεστώς του νόμου εγγίζει την οριακή ανοχή από της ανωτέρω επόψεως.

Πέραν όμως της εσωτερικής εννόμου τάξεως η συμβατική δέσμευση του αθλητού δύναται να εμφανίσει προβλήματα εξ επόψεως κοινοτικού δικαίου, αφού η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων στην εσωτερική αγορά εξασφαλίζεται πλήρως δια της υπεροχής της κοινότητας ρυθμίσεως έναντι του (περιοριστικού) κανόνος της εννόμου τάξεως του κράτους μέλους.

Η από τις ανωτέρω δύο επόψεις διερεύνηση των συμβατικών σχέσεων και δη της υποχρεώσεως παραμονής του αθλητού στο σωματείο του, συνιστά το αντικείμενο της συμβολής αυτής στο συνέδριο.

Α. Με το νόμο 1958/1991 (ΦΕΚ Α 122/5-8-1991) "Τμήματα Αμειβομένων Αθλητών - Αθλητικές Ανώνυμες Εταιρίες και άλλες διατάξεις", νομοθετήθηκε Α) η υποχρεωτική δημιουργία εντός τριών (3) μηνών από την έναρξη ισχύος του Ν. (Άρθρο 60 παραγ. 3-5 Νοεμβρίου 1991), από τα αθλητικά σωματεία της Α' Εθνικής κατηγορίας της Καλαθοσφαίρισης και της Πετοσφαίρισης, Τμημάτων Αμειβομένων Αθλητών (ΤΑΚ - Άρθρο 60 παρ. 1,2 Ν) και Β) η δυνητική δημιουργία, εντός διετίας από την έναρξη ισχύος του Ν. (Άρθρο 60 παρ. 3) και από τα αθλητικά σωματεία της Β'ης Εθνικής κατηγορίας της Καλαθοσφαίρισης και της Πετοσφαίρισης ομοίων Τμημάτων Αμειβομένων Καλαθοσφαιριστών (Άρθρο 60 παρ. 5). Σε περίπτωση δε μη συμμόρφωσης των σωματείων με τις παραπάνω διατάξεις δεν θα είχαν δικαίωμα συμμετοχής στα αντίστοιχα εθνικά πρωταθλήματα κατά κλάδο άθλησης (Άρθρο 60 παρ. 3). Στο άρθρο 2 του νόμου καθορίστηκε εξάλλου, η διαδικασία ίδρυσης από τα σωματεία των Τμημάτων Αμειβομένων Αθλητών, ενώ στο άρθρο 5 προβλέφθηκε η δυνατότητα μετατροπής των εν λόγω τμημάτων σε "αθλητικές ανώνυμες εταιρίες", η λειτουργία των οποίων θα καθοριζόταν με προεδρικό διάταγμα από τις αθλητικές εταιρίες, που μετέχουν στο αγώνισμα, ενώσεων επαγγελματικού χαρακτήρα, η λειτουργία των οποίων καθορίζεται και αυτή με το ίδιο ή με παρόμοιο προεδρικό διάταγμα.

Τέλος, με το άρθρο 21 παρ. 1 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι "όλα τα θέματα που αφορούν στη μορφή και το περιεχόμενο των σχέσεων των αθλητών με αμοιβήρυθμίζονται με ειδικό για κάθε άθλημα κανονισμό, που καταρτίζεται με κοινή συμφωνία των Δ.Σ της οικείας επαγγελματικής ένωσης, της οικείας αθλητικής ομοσπονδίας και του οικείου συνδικαλιστικού οργάνου των αθλητών". Στη παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου ορίζεται, ακόμη, ότι ο "κανονισμός της προηγούμενης παραγράφου εγκρίνεται με απόφαση του αρμόδιου για θέματα αθλητισμού Υπουργού, που δημοσιεύεται στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Τυχόν διαφωνίες μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών επιλύονται με την ανωτέρω απόφαση του Υπουργού. Στη συμφωνία πρέπει να περιλαμβάνεται ο όρος για μη προσφυγή των συμβαλλομένων σε αποχή από την προσφορά των υπηρεσιών τους για όσο χρόνο διαρκεί η συμφωνία".

Πρέπει κατ' αρχάς να παρατηρηθεί ότι ο εκδιδόμενος με την διαδικασία του άρθρου 20 του ν. 1958/1991 Κανονισμός περί των σχέσεων των σωματείων και των αμειβομένων αθλητών προσβάλλεται παραδεκτώς στο Συμβούλιο της Επικρατείας με αίτηση ακυρώσεως, ως διοικητική πράξη κανονιστικού περιεχομένου (Σ.τ.Ε 1898/95 7μελούς συνθέσεως όπου αναφέρεται ότι ο Κανονισμός εκδίδεται κατά την καθειρουμένη με τις διατάξεις του νόμου ειδική διοικητική διαδικασία).

Γίνεται παγίως δεκτό ότι ενόψει του άρθρου 16 παρ. 9 Συντ/τος, οι διατάξεις νόμου με τις οποίες ρυθμίζονται θέματα αθλητισμού, είτε ευθέως, είτε δια παροχής νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως σε όργανα της Διοικήσεως προς έκδοση κανονιστικών πράξεων είναι διοικητικής φύσεως όπως επίσης και οι διατάξεις των εκδιδόμενων κανονιστικών πράξεων και συνεπώς από την εφαρμογή του γεννώνται διοικητικές διαφορές.

Η νομολογία αυτή αποδίδει ερμηνεία του άρθρου 20 του ν. 75/1995 'περί οργανώσεως του εξωσχολικού αθλητισμού κ.λ.π.' βλ. επιλεκτικώς Σ.τ.Ε 155/1979, 1738/86 (7μελούς συνθέσεως) 444/92 κ.α.

Η άποψη ότι στον εκδιδόμενο επί τη βάσει του προηγούμενου άρθρου Κανονισμό δύναται να αποδοθεί μικτός χαρακτήρας συμβατικός και κανονιστικός, με όλες τις εντεύθεν νομικές συνέπειες δεν φαίνεται να έχει πρακτική σημασία ως προς το παραδεκτό της προσβολής του επί ακυρώσει και την έκταση του ελέγχου νομιμότητας (Εξ επόψεως πλαισίου εξουσιοδοτήσεως) και περαιτέρω συνταγματικότητας (εξ απόψεως ατομικών δικαιωμάτων).

Ο Κανονισμός όπως προαναφέρθη ρυθμίζει τις σχέσεις των αμειβομένων αθλητών με το Σωματείο τους και κυρίως εξειδικεύει τα εκατέρωθεν δικαιώματα και τις υποχρεώσεις.

Εφόσον δε ο κανονισμός αυτός αποτελεί διοικητική πράξη κτελεστή, γενικού ρυθμιστικού περιεχομένου, γεννάται ζήτημα εκτάσεως του ελέγχου του περιεχομένου της και ειδικότερα της νομιμότητας των δεσμεύσεων και υποχρεώσεων οι οποίες επιβάλλονται στους αθλητές.

Για την ανετώτερη παρακολούθηση του θέματος ας χρησιμοποιήσουμε το παράδειγμα του ελέγχου νομιμότητας του Κανονισμού περί των σχέσεων των σωματείων και των αμειβομένων καλαθοσφαιριστών, εγκριθέντος με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού έτους 1991.

Εζητήθη από ενδιαφερόμενο καλαθοσφαιριστή η ακύρωση του σχετικού κανονισμού ως προς το ιδρύμενο δικαίωμα του σωματείου για μονομερή δηλ. κατά τρόπο επιτακτικό ανανέωση του συμβολαίου, σε συνάρτηση με τον αρχικά καθοριζόμενο χρόνο του συμβολαίου (άρθρο 5 και 25 του Κανονισμού).

Ειδικότερα προεβλήθη ότι οι ρυθμίσεις των διατάξεων του άρθρ. 5 του Κανονισμού, ήτοι το δικαίωμα του σωματείου για μονομερή ανανέωση της συμβάσεως δεσμεύει υπέρμετρα την συμβατική ελευθερία των καλαθοσφαιριστών και αντίκειται στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος.

Το Συμβούλιο της Επικρατείας με την απόφασή του 1898/95 έκρινε ότι η δυνατότης μονομερώς, χωρίς διαπραγμάτευση, ανανέωσης του συμβολαίου και για την διάρκεια του προβλεπόμενου χρόνου (5ετής συμβόλαιο 5ετής ανανέωση) αποτελεί ρύθμιση η οποία δεν παραβιάζει την οικονομική και ειδικότερα την συμβατική ελευθερία η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος.

Και τούτο διότι, η ρύθμιση αυτή αποβλέπει στην εξυπηρέτηση, γενικότερου συμφέροντος δηλ. στην εξασφάλιση σχετικής σταθερότητας στο δυναμικό του κάθε σωματείου καλαθοσφαιριστών και στην αποφυγή εκμεταλλεύσεως των μικρών σωματείων από τα οικονομικώς ισχυρά.

Είναι προφανές ότι η απόφαση αυτή του Συμβουλίου της Επικρατείας επέλυσε θέμα μείζονος σημασίας και συνεπώς, ανοίγει στάδιο προβολής λόγων διαφωνίας από την σκοπιά της επιστημονικής κριτικής, στο εσωτερικό δίκαιο.

Η εγκυρότης όμως και το συμβατό τέτοιων ρυθμίσεων από πλευράς κοινοτικού δικαίου προκαλεί τον νομικό συλλογισμό να διερευνήσει το τιθέμενο ζήτημα από την σκοπιά αυτή. Πρέπει, κατ' αρχήν, να διευκρινισθεί ότι η μονομερής εκ μέρους του σωματείου ανανέωση του συμβολαίου του καλαθοσφαιριστή ματαιώνει την μετεγγραφική του ευχέρεια, αλλά σύμφωνα με την προεκτεθείσα απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας ο περιορισμός

αυτός δικαιολογούμενος και από το συμφέρον του σωματείου δεν θα ηδύνατο να θεωρηθεί ως αντικείμενος στο άρθρο 5 παρ. 1 .του Συντάγματος (βλ. και την Σ.τ.Ε. 2944/80).

Συνεπώς, υπό διπλή εκδοχή πρέπει να τεθεί το ερώτημα του συμβατού των ρυθμίσεων αυτών του Ελληνικού Αθλητικού Δικαίου προς το κοινοτικό δίκαιο.

Ως προς το τελευταίο αυτό πρέπει να γίνει μία διευκρίνιση : Το άρθρο 48 παρ. 2 της Συνθήκης ΕΚ νοείται (κατά την ορθότερη άποψη) ότι απαγορεύει κατ' αρχήν όλους τους περιορισμούς της ελεύθερης κυκλοφορίας.

Αλλά η αρχή της έρευνας του προβλήματος αυτού ως προς το κοινοτικό δίκαιο πρέπει να αρχίσει από το άρθρο 3 στοιχείο γ' της Συνθήκης. Σύμφωνα με την διάταξη αυτή, η δράση της Κοινότητας περιλαμβάνει "μία εσωτερική αγορά, την οποία θα χαρακτηρίζει η εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων, μεταξύ των κρατών μελών".

Η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων ειδικότερα ρυθμίζεται από το άρθρο 48 για τους παρέχοντες εξηρημένη εργασία και το άρθρο 52 για τους αυτοτελώς απασχολούμενους, σε συνδυασμό με το άρθρο 59 για την παροχή υπηρεσιών.

Το ΔΕΚ έχει επανειλημμένως τονίσει ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων αποτελεί έναν από τους θεμελιώδεις στόχους της Συνθήκης ΕΚ (βλ. σχετικά απόφαση Heylens 1987).

Το ΔΕΚ ετόνισε εμφαντικά στην ίδια απόφαση ότι η ελεύθερη πρόσβαση στην απασχόληση αποτελεί "θεμελιώδες δικαίωμα παρεχόμενο από την Συνθήκη ατομικώς σε κάθε εργαζόμενο της Κοινότητας".

Η νομολογία η σχετική με την κατοχύρωση της ελευθερίας αυτής (δηλ. ουσιαστικώς των επί μέρους ελευθεριών) δέχεται ότι οι προϋποθέσεις του εσωτερικού δικαίου οι οποίες τάσσονται για την άσκηση ενός επαγγέλματος, είναι θεμιτές από απόψεως κοινοτικού δικαίου, εφόσον ισχύουν αδιακρίτως για όλους τους υπηκόους των κρατών μελών. Η απαγόρευση των διακρίσεων (ιθαγένεια κ.λ.π.) είναι βασικός παράγων της αποδοχής των εσωτερικών ρυθμίσεων και της πλήρους εφαρμογής τους για τον κοινοτικό υπήκοο.

Ορισμένοι περιορισμοί ή δεσμεύσεις στην άσκηση επαγγέλματος καταλήγουν στην επιβολή ενός νομικού καθεστώτος πλαισίου γενικού μεν για ημεδαπούς και κοινοτικούς υπηκόους δυσμενούς όμως για τους τελευταίους αυτούς διότι παρεμποδίζουν ουσιαστικά την ελεύθερη κυκλοφορία τους.

Αλλά και σ' αυτή την περίπτωση έχει απάντηση η νομολογία του ΔΕΚ η οποία δέχεται τους περιορισμούς αυτούς εκ λόγων επιτακτικών συνδεομένων με το γενικό συμφέρον και δικαιολογούντων περιορισμούς στην ελεύθερη κυκλοφορία, κατ' εφαρμογήν της αρχής της αναλογικότητας δηλ. στο μέτρο κατά το οποίο αυτοί είναι αναγκαίοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος (προστασία σωματείων, αποφυγή εκμεταλλεύσεως αθλητών κ.λπ.).

Αλλά το ζητούμενο πολλάκις είναι αν οι ρυθμίσεις της εσωτερικής εννόμου τάξεως οι οποίες δεν περιέχουν διακρίσεις θα ηδύνατο να είναι περιοριστικές για τους υπηκόους των κρατών μελών όταν, ασκούντες την επαγγελματική τους δραστηριότητα επιθυμούν την συνέχιση ή την επέκτασή της σε άλλο κράτος, από εκείνο στο οποίο εδεδεσμένη συμβατικά.

Θα ήταν στη θέση αυτή αναγκαίο να τονισθεί ότι, το άρθρο 48 επιβάλλει μία γενική απαγόρευση όλων των περιορισμών της ελεύθερης κυκλοφορίας.

Τούτο προκύπτει από την μέχρι τούδε νομολογία και την απόφαση Bosman του έτους 1995 (επί προδικαστικού ερωτήματος) η οποία ειδικώς ασχολείται με την έννοια του άρθρου 48 Συνθήκης ΕΚ και τις δεσμεύσεις τις αφορώσες τους επαγγελματίες ποδοσφαιριστές.

Η απόφαση αυτή έκρινε ότι το άρθρο 48 αποκλείει την εφαρμογή κανόνων οι οποίοι παρεμποδίζουν την αθλητική δραστηριότητα των ανωτέρω επαγγελματιών.

Με οδηγό αυτήν την συμπερασματική σκέψη είναι εξεταστέο αν η υποχρέωση των καλαθοσφαιριστών (κοινοτικών υπηκόων) των ελληνικών σωματείων να παραμείνουν σ' αυτά κατόπιν μονομερούς ανανέωσης του συμβολαίου των αποτελεί θεμιτό περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των κατά το άρθρο 48.

Είναι αληθές, ότι η χωρίς διαπραγμάτευση ανανέωση του συμβολαίου των καλαθοσφαιριστών αποβλέπει στην εξυπηρέτηση γενικότερου συμφέροντος (εξασφάλιση

σταθερού δυναμικού σωματείων - αποφυγή εκμεταλλεύσεως των ασθενεστέρων) και υπό την αντίληψη αυτή θα ηδύνατο, κατ' αρχήν, να γίνει δεκτό ότι το μέτρο αυτό της ανανέωσης του συμβολαίου χωρίς διαπραγμάτευση αποτελεί ένα αναγκαίο μέτρο για την εξασφάλιση του ανωτέρω επιδιωκόμενου σκοπού.

Συνεπώς, καλαθοσφαιριστής κοινοτικός υπήκοος του οποίου το συμβόλαιο θα παρεκκλίνει με μονομερή ενέργεια του σωματείου στο οποίο ανήκει επαγγελματικά δεν θα ηδύνατο βασίμως, με την άποψη αυτή να υποστηρίξει ότι παρακωλύεται το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας του (αλλαγή σωματείου, μεταβολή, επαγγελματικού προσανατολισμού) μετά την λήξη του αρχικού συμβολαίου του.

Η αντίθετη άποψη ότι δηλ. η υποχρεωτική ανανέωση του συμβολαίου θα ήτο ανεπίτρεπτος περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας του επαγγελματία αθλητή προϋποθέτει ότι το γενικότερο συμφέρον το οποίο εξυπηρετεί η εγχώρια κανονιστική ρύθμιση δεν γίνεται κατά τον ίδιο τρόπο αντιληπτό από το κοινοτικό δίκαιο.

Θεωρώ ότι η επίκληση από την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας του γενικωτέρου συμφέροντος δεν εξασφαλίζει την εννοιολογική του κάλυψη από το κοινοτικό δίκαιο, όπως προκύπτει από το καθόλου πνεύμα της αποφάσεως Bosman, ώστε να θεωρηθεί η μονομερής ανανέωση του συμβολαίου ως επιτρεπόμενος περιορισμός του θεμελιώδους δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας.

Πάντως, το ζήτημα αυτό θα πρέπει να επιλυθεί με προδικαστικό ερώτημα (άρθρ. 177 Συνθήκης ΕΚ) ογνέποτε εμφανισθεί στα ελληνικά δικαστήρια.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δ. Παναγιωτοπούλου: Θεωρία Αθλητικού Δικαίου, 1990.
- Του ιδίου: Δίκαιο Διεθνών Αθλητικών Σχέσεων και Θεσμών, 1995.
- Του ιδίου: Υπόθεση Bosman, 1996.
- Κων/νου Ρέμελη: Οι περιορισμοί της συμβατικής ελευθερίας των επαγγελματιών αθλητών, είς Πανδέκτη (I.S.L.R - 1 no 4).
- Π. Δαγτόγλου: Η ελευθερία κυκλοφορίας προσώπων (κ.λ.π) στο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο, 1996.

*WHAT THE FUTURE HOLDS FOR THE EUROPEAN TRANSFER SYSTEM:
THE AMERICAN EXPERIENCE**

By: Martin J. Greenberg

I. Introduction

Of all of the issues captivating professional sports, one that is always at the forefront are transfer restrictions (restrictions on the ability of a player to move from team to team) and free agency (the ability of a player to negotiate with any team at the expiration of his current contract). Whether in the United States or in Europe, professional leagues continue to struggle with the issues surrounding the movement of athletes from team to team.

This presentation will analyze transfer systems and free agency in sports in the United States and Europe. It will begin with an overview of free agency from an American perspective. This perspective will then be augmented by a discussion of the important cases in American professional sports (Major League Baseball (MLB), National Basketball Association (NBA) and National Football League (NFL)) which have dealt with these issues. After presenting the American perspective, the analysis will shift to a discussion of free agency in European football (soccer), specifically focusing on the impact and importance of the *Bosman* decision. The analysis will end with some discussion of what can be expected for the future, in drawing on this fertile past.

II. The American Environment

A. Unionization

The American sports environment is characterized by unionization. Players in the three major sports have joined together in unions to collectively bargain with team management over terms of employment.

Each league experienced unionization at a different time. Throughout its history, even in the late 1800s, professional baseball has been unionized.ⁱⁱⁱ The present union, the Major League Baseball Players' Association (MLBPA), was formed in 1954 but it did not become the exclusive bargaining representative until 1966. In the NFL, the National Football League Players Association (NFLPA) was first officially recognized by the NFL in the 1950s, particularly in 1958 by then NFL commissioner Bert Bell.ⁱⁱⁱ Basketball was a step behind as the National Basketball Player's Association (NBPA) did not fully declare itself a full-fledged union until the 1960s.^{iv}

B. Collective Bargaining Process

In collective bargaining, management and employees, through their union, negotiate the terms of employment and produce a document, the collective bargaining agreement. Through this bargaining union representatives of the players attempt to form an agreement which is the most beneficial - in terms of salaries, benefits, etc. - for the players themselves. In turn, management attempts to keep its costs down while at the same time ensuring the continuing stability and vitality of the particular sport. In the end, the parties reach a collective bargaining agreement which will set the terms and conditions that the parties will work under for the period of the bargaining agreement.

* Special thanks to National Sports Law Institute Manager, Attorney Paul M. Anderson, and Marquette Sports Law Journal Editor-In-Chief, Troy Cross for their assistance in the research, writing and editing of this article.

C. *Collective Bargaining Agreements*

Today, players in the NBA, NFL and MLB, all have collectively bargained for transfer restrictions including free agency. The first collective bargaining agreement (CBA) was in the NBA in 1967, but the NFL and MLB were soon to follow in 1968.^v

The following list depicts some common terms found in most collective bargaining agreements:

1. Uniform player contract;
2. Approval of contract;
3. Agent Certification;
4. College draft;
5. Scheduling;
6. Minimum salaries;
7. Option clauses;
8. Free agent compensation;
9. Assignability of contracts;
10. Injury protection and safety issues;
11. Discipline;
12. Economic benefits such as severance pay, pensions, transportation, travel expenses, meal allowances;
13. Injury and non-injury, grievance, and arbitration procedures;
14. Anti-drug programs;
15. Medical treatment and release of medical information;
16. Anti-collusion provisions.^{vi}

Collective bargaining agreements also include agreed to player transfer restrictions. These restrictions will be in the form of amateur drafts, salary caps, rights of first refusal, trade provisions, and indemnification. Through the collective bargaining process the players, as represented by the unions, agree to be subject to these restrictions. Still, even with these restrictions, players in each league have bargained for some form of free agency which can be available at certain points in a player's career after the requirements of the CBA have been met.

D. *Antitrust and Labor Laws*

The National Labor Relations Act (NLRA),^{vii} is federal legislation which confers on all employees in the United States certain rights upon entering into collective bargaining negotiations with management. These rights include "[t]he right to self-organization, to form, join or assist labor organizations, to bargain collectively through representatives of their own choosing, and to engage in other concerted activities for the purposes of collective bargaining or other mutual aid and protection, and . . . to refrain from any and all such activities. . ."^{viii}

Once the parties have begun to negotiate in a collective bargaining context they are obligated to bargain in good faith with each other.^{ix} The NLRA describes this obligation as follows:

[T]o bargain collectively is the performance of mutual obligation of the employer and the representative of the employees to meet at reasonable times and confer in good faith with respect to wages, hours, and other terms and conditions of employment, or the negotiation of an agreement, or any question arising thereunder, and the execution of a written contract incorporating any agreement reached if requested by either party, but such obligation does not compel either party to agree to a proposal or require the making of a concession.^x

According to the NLRA this good faith requirement only applies to mandatory subjects of bargaining.^{xi} In professional sports these mandatory subjects cover all aspects of professional sports:

The phrase “wages, hours, and other terms and conditions of employment” covers so wide a range of items, it is possible and even likely that in the long run virtually all aspects of professional sports, from contract provisions to pay, scheduling, equipment design, and game rules will be the subject of collective bargaining proposals at one time or another.^{xii}

If the parties fail to negotiate in good faith, the National Labor Relations Board (NLRB) can deem the failure an unfair labor practice. The NLRB has the ability to force a party to come to the bargaining table and bargain about certain conditions with the other party.^{xiii}

Any transfer restrictions which affect player movement in the NBA, MLB or the NFL must also be analyzed as to there possible violation of the United State’s antitrust laws. These laws are embodied in the Sherman Act of 1890 and the Clayton Antitrust Act.

Section 1 of the Sherman Act of 1890^{xiv} prohibits contracts which restrain trade or commerce between the states.^{xv} In the context of American sports, this means that player contracts must not unreasonably restrict a players freedom of movement from team to team (as the teams are predominantly in different states). Unreasonable prohibitions of player movement might be considered a restraint of trade.

The Clayton Antitrust Act provides for trebled (or triple) damages to be levied against anyone found guilty of violating any part of the Sherman antitrust laws.^{xvi}

The Clayton Act also provides what is known as the statutory labor exemption. According to this exemption, certain union activities are exempt from the coverage of the antitrust laws, particularly unilateral actions which are taken to further the union’s own interests.^{xvii}

Professional sports in America are also protected from scrutiny under the antitrust laws due to two other exemptions.

The first and most unique exemption is known as baseball’s antitrust exemption. This anomalous exemption came out of the *Federal Baseball* case in 1922, which will be discussed later on. As a result of this decision, courts have repeatedly held that “the business of baseball” is exempt from antitrust scrutiny.

The NFL and NBA are not as fortunate. Still, these two sports have also been protected by an exemption from the antitrust laws. From a sports perspective, as a result of the *Mackey* case (which will be discussed later in depth) the courts have created a non-statutory labor exemption. The Court’s have set out a three prong test for when this non-statutory exemption can be invoked by a league: 1) labor policy of collective bargaining may be favored over antitrust where “the restraint on trade primarily affects only the parties to the collective bargaining agreement;” 2) federal labor policy will prevail “only where the agreement sought to be exempted concerns a mandatory subject of collective bargaining;” and 3) policy favoring collective bargaining will preempt antitrust application “only where the agreement sought to be exempted is the product of arm’s-length bargaining.”^{xviii} As a result of this exemption, as long as each league develops its rules of labor through the collective bargaining process, this non-statutory labor exemption allows the leagues to avoid antitrust scrutiny. Furthermore, restrictions in the collective bargaining agreement itself are not subject to antitrust scrutiny if developed and agreed to as part of this collective bargaining process.

Recently, as a result of the *Brown* case (which will be discussed later), the non-statutory labor exemption has been extended to cover bargaining which is at impasse. Impasse is a halt in collective bargaining negotiations between the union and league due to a disagreement over some point in the bargained for agreement, or due to some other reason which causes the parties to pause from negotiations through no lack of good faith on the part of either party. During

such an impasse the NFL has been allowed to unilaterally implement its last best offer (last term brought up in the negotiations) even without the agreement of the union.

E. Exploding Salaries in Sports

As a result of free agency, TV rights fees, sponsorships, licensing and facility revenues, player salaries have seen exorbitant growth in recent years. For instance, the average salary in 1970 in MLB was \$ 29,303. By 1997 this average salary had increased to \$ 1.37 million.^{xxix} Recent numbers in these leagues are even more staggering.

In the National Football League, 360 players reached the \$ 1 million salary level last season, as compared to 12 players almost 10 years ago. At almost every position, NFL players average \$ 1 million in salary- the highest average, quarterbacks at \$ 3.44 million.^{xx}

In Major League Baseball, in 1995-96 14 clubs had payrolls of more than \$40 million. This season approximately 18 clubs have payrolls between \$40 million and \$60 million. Total payroll for baseball teams is projected to increase this season from \$1.1 to \$1.2 billion. Total revenues last year were about \$1.8 billion and are projected to be just over \$2 billion this season.^{xxi} The average salary in Major League Baseball is now \$ 1.37 million.

In the National Basketball Association, under the recent collective bargaining agreement each team's franchise value has increased, merchandise sales have risen to \$ 3 billion annually and broadcast rights have brought in almost \$ 250 million.^{xxii} The average salary in the National Basketball \$ 2.2 million.^{xxiii}

The following lists the highest paid players in each of the three major professional sports:

Major League Baseball

Albert Belle, Chicago White Sox	\$10 million
Cecil Fielder, New York Yankees	\$9.24 million
Barry Bonds, San Francisco Giants	\$8.67 million
1997 average pay: \$1.37 million ^{xxiv}	

National Football League

Emmitt Smith, Dallas Cowboys	\$ 7 million
Troy Aikman, Dallas Cowboys	\$ 6 million
Drew Bledsoe, New England Patriots	\$ 6 million
Dan Marino, Miami Dolphins	\$ 5.97 million
John Elway, Denver Broncos	\$ 5.9 million
Steve Young, San Francisco 49ers	\$ 4.98 million
1996 average pay: \$795,000. ^{xxv}	

National Basketball Association

Michael Jordan, Chicago Bulls	\$ 30.14 million
Shaquille O'Neal, Los Angeles Lakers	\$ 17.3 million
Alonzo Mourning, Miami Heat	\$ 16 million
Horace Grant, Orlando Magic	\$ 14.86 million
Gary Payton, Seattle Sonics	\$ 12.14 million
Reggie Miller, Indiana Pacers	\$ 11.25 million
1996-1997 average pay: \$2.2 million ^{xxvi}	

These high salaries are possible in part due to the explosion in television rights fees. The NBA is a perfect example. From 1982-1986 the NBA's rights fees package only brought in \$ 27 million in revenue. This number more than doubled from 1986-1990 to \$ 66 million. In the 1990-1994 period the number more than trebled to \$ 219 million. The NBA's present deal was at \$ 275 million. With the growing popularity of the NBA this number will likely increase dramatically again.^{xxvii} The NFL has experienced similar growth. The NFL's 1981 rights fees contract of \$ 142 million, almost tripled by the 1987-89 period to \$ 417 million, and is presently at \$ 1.1 billion.^{xxviii}

F. Salary Stabilization

One method that has been used (mainly in the NFL and NBA) to stabilize the tremendous salary growth is through a salary cap. A salary cap is designed to put a ceiling on the amount of money that a team may spend on player salaries in a particular league season. In the NFL and NBA, salary caps are used in conjunction with free agency. As a result of free agency, player salaries increase as teams try to outbid each other for a player's services. Salary caps are then designed to keep player salaries at a reasonable level regardless of this bidding process.

Salary caps are set at a defined percentage of the league's gross revenue for a particular season (these numbers vary from league to league and from year to year). In its 1993-2000 CBA the NFL salary cap is equal to the following:

. . .the amount of the Salary Cap for each NFL Team in years that it is in effect shall be (1) in the first League year, 64% of the Projected Defined Gross Revenues, less League-wide Projected Benefit, divided by the number of Teams playing in the NFL during such year; (2) in the second League Year, 63% of the Projected Defined Gross Revenues, less League-wide Projected Benefits, divided by the number of Teams playing in the NFL during such year; and (3) in the remaining League Years until 1999, or until the Cap is removed. . .62% of the Projected Defined Gross Revenues, less League-wide Projected Benefits, divided by the number of Teams playing in the NFL during such year.^{xxix}

In essence, "[t]he salary cap is based on total league gross [revenues] for the prior year, extrapolated by an additional percentage into the following year, then divided by the number of teams in the league."^{xxx}

By having a salary cap, leagues attempt to keep player salaries under control, while at the same time promoting healthy competition between large and small market teams by forcing each to limit its payments of salaries to players. The quid pro quo to the salary cap in the NFL and NBA is a plan of revenue sharing as defined in the NFL CBA Article XXIV, and the NBA CBA Article VII. Through revenue sharing teams in each league share in the gross revenue made by the league itself in any given year.

Currently, there are two types of salary caps used by professional American sports leagues, a hard and soft cap.

1. The NBA's Soft Cap

The most detailed and extensive salary cap is used by the NBA. The NBA's cap is a "soft" cap due to the number of exceptions which allow teams to pay players certain salaries which are not subject to the cap's restrictions. These exceptions are as follows:

a. Existing Contracts.

A team is allowed to exceed the cap due to its current contracts, provided that those contracts did not exceed the salary cap when entered into or if they were entered into before the execution date of the new CBA.^{xxxi}

b. The Veteran Free Agent Exception (also known as the "Larry Bird Exception")

Under this exception to the NBA salary cap, a team is allowed to pay its qualified free agent's any amount, if the player has been with the team for a certain number of years. A team is also able to pay salaries which would exceed the salary cap to non-qualifying free agents under certain detailed circumstances which are unimportant here.^{xxxii}

c. \$1 Million Exception:

This exception allows a team to sign one or more players who are not its own free agents to contracts which in the aggregate total \$ 1 million per year.^{xxxiii}

d. Rookie Exception:

This exception allows a team to sign its first round draft picks for up to 120% of his Rookie Salary Scale amount. The Rookie Salary Scale is determined each year by the league and represents the amount of money in salary that each drafted rookie player can received based on his selection position in the NBA draft.^{xxxiv}

e. Disabled Player Exception:

This exception allows a team, to sign a player to 50% of the disabled player's salary, up to a maximum of 108% of the average NBA player salary for the prior season.^{xxxv}

f. Minimum Annual Salary Exception:

This exception allows a team, to sign a player to a one-year contract at the applicable minimum annual salary applicable for that player.^{xxxvi}

g. Assigned Player Exception

After a team assigns a player to another team, the original team has a one year period to replace the traded player with another player or player's at different percentages of the original player's salary depending upon when the replacement and assignment take place.^{xxxvii}

h. Reinstatement.

If a player is reinstated into the NBA after having been disqualified from participation, the player's last team may re-sign the player at a salary up to the player's salary for the year he was disqualified.^{xxxviii}

The current NBA CBA states that NBA players will receive approximately 59% of the League's Basketball Related Income (BRI). This number represents a 6% increase from the last CBA. BRI includes revenues from 40% of proceeds from sale of luxury suites, 40% of gross proceeds from fixed arena signage, sponsorships, parking, gate receipts, broadcasting revenues, Exhibition and playoff game proceeds, in arena sales of novelties and concessions, net proceeds received by the NBA's marketing arm NBA Properties, and proceeds from premium seat licenses.^{xxxix}

The salary cap amounts for the years covered by the current CBA were projected based on an annual increase of 8% a year:

1994-1995 (the year prior to the new CBA)	\$15.9 million
1995-1996	\$23.0 million
1996-1997	\$24.3 million
1997-1998	\$25.6 million
1998-1999	\$27.7 million
1999-2000	\$30.0 million
2000-2001	\$32.5 million. ^{xl}

ii. The NFL's Hard Cap

In contrast to the NBA, the NFL uses a "hard" salary cap which allows for no exceptions. A team is allowed to spend up to the cap amount in a season but may not go over the limit. The NFL's salary cap is also defined in the NFL CBA. "Under terms of the collective bargaining agreement... a salary cap would be imposed when player salaries absorbed more than 67% of league revenues derived from broadcasting and ticket sales."^{xli} The salary cap for the NFL for the 1997 season is \$41.45 million.^{xlii}

iii. Cap Room

Under the salary cap in the NBA and NFL, teams will often attempt to negotiate existing contracts in order to allow themselves to have some room under the cap the following year to sign free agents to help their team in the future. In order to do this teams will often trade veteran players who make high salaries for younger players who may not have such a high salary to count against the salary cap. A specific example of this would involve the Milwaukee Bucks. In June of 1997 the Bucks traded veterans Johnny Newman and Joe Wolf, along with their recent first round draft pick Danny Fortson, for center Ervin Johnson of the Denver

Nuggets. In trading these two veterans and a first round pick who would take up a specific rookie salary scale slot, the Bucks opened up almost \$ 1.3 million in cap room to sign other free agent players.

Some players have even helped their teams by taking salary cuts so that their teams could make such acquisitions while remaining under the salary cap. In one example, in 1990 Magic Johnson agreed to a \$ 100,000 reduction in salary which was then put toward the salary necessary for the team to sign Terry Teagle. Also, players such as Glenn Rivers and Jon Koncak of the Atlanta Hawks agreed to shift parts of their salaries to later years in order for the team to have the money to acquire free agent Sidney Moncrief.

G. Disparities in Team Markets

One drawback to free agency which is of concern in Major League Baseball is the disparity in team markets. In a theoretically open free agent market, teams in larger cities or teams with deep pockets would be able to acquire the services of the best free agent players. Teams in smaller cities without the same financial resources might be unable to compete with their free-spending counterparts.

Major League Baseball provides an example of this phenomenon. The World Champion New York Yankees opening day roster for the 1997 season had a payroll of \$61.9 million.^{xliii} The projected payroll for the runner-up Atlanta Braves' for the 1997 season is \$55,125,000.^{xliv}

In contrast, the Pittsburgh Pirates have the lowest payroll for the 1997 baseball season at \$9.1 million,^{xlv} followed by the Detroit Tigers \$15 million, and the Montreal Expos at \$17.5 million.^{xlvi} These three smaller market teams have not been able to compete for free agents and coincidentally have not had the success that the Braves or Yankees have had on the field.

As a result of this disparity MLB's new CBA implements a luxury tax- a tax on revenues and payrolls of the highest revenue producing clubs. As a result of this tax, large market and high income teams - such as the New York Yankees and Baltimore Orioles - are taxed each year at a certain amount of their revenues. As described in the new CBA, the Yankees will be assessed a tax of \$ 5.8 million in 1996, \$ 6.5 million in 1997 and \$ 14.4 million in 1998. This taxed money from the Yankees and other high income teams is pooled together to be distributed among the other teams in a form of revenue sharing. Under this system the Minnesota Twins will receive \$ 4.7 million in 1996, \$ 5.3 million in 1997, increasing to \$ 11.5 million by the year 2000.^{xlvii}

H. Free Agency in American Sports

Free agency is a system wherein any professional athlete is free to negotiate a new contract with any team in a particular league after that athlete's original or current contract has expired with his previous team, or before the athlete has signed his first contract, if the athlete was originally undrafted in the particular league.

Under a free agency system, a player can "shop his services" on the open market to the highest bidder. Therefore, in theory, "true" free agency would seem to be in the best interests of any professional league because the system would promote competition among the teams in the particular league. This competition will be reflected as teams will offer more lucrative salary packages in order to outbid other teams for a players services. Player salaries will increase as a result, and players will have options of who to play for and where to play.

In theory then, owners who have teams with losing records, can rebuild more expeditiously by acquiring players on the open market rather than trying to build a team with unproven rookies through the draft. Fan support should then increase when their favorite team is successful in landing an impact free agent to quickly help their team become more successful. This is similar to a type of free market, where employees are free to offer their services to the highest bidder.

One of the primary concerns with a free agency system is the belief that a team should be compensated for losing a player which that team invests time and money to train and

develop. Teams often think that they have been treated unfairly when one team has spent four of five years developing a young talent who then becomes a free agent and signs with another team to help them succeed at the expense of his original team.

Currently, there are many examples of this phenomenon in American sports.

In the National Basketball Association (NBA), Shaquille O'Neal was the first pick in the NBA draft in 1992. He signed a 7 year contract with the Orlando Magic for a total of \$39.9 million.^{xlvi} He honed his basketball skills as a member of the Magic for 5 years and at the end of that fifth year he became a free agent. O'Neal then left the Magic and signed a contract with the Los Angeles Lakers for \$121 million over a 7 year period.^{xlix} The Magic did not receive any compensation when O'Neal left the Magic to become a Laker.

In the National Football League (NFL), Reggie White left the Philadelphia Eagles after eight successful years, and joined the Green Bay Packers as a free agent, for a four year, \$ 17 million contract. Last year the Packers won the Super Bowl in large part due to White's impact and efforts, while the Eagles have still never made it to the Championship game.¹

And finally, in Major League Baseball, the Pittsburgh Pirates were a highly successful team with three All Star outfielders in the early 1990s. All three, Bobby Bonilla (signed with New York Mets in 1991 for 5 years, \$ 29 million), Barry Bonds (signed with San Francisco Giants in 1992 for 6 years, \$ 43 million), and Andy Van Slyke (left in 1995 at salary of \$ 3.3 million) left as free agents within the last six years. While each has had his own success, especially monetarily, the Pirates spiraled into the basement of their division and have yet to recover as a successful franchise.^{li}

This problem can be alleviated in several ways.

First, if left alone, the system will work itself out. Teams will be able to replace lost free agents by signing other team's free agents. In theory there will be enough free agents for every team to sign and so the net effect will be negligible.

Another way to cure the problem is through the use of long term contracts. By signing players to longer contract, teams will avoid the possibility of losing a player before he can bring the team the most benefit on the field. If a team has a star player under a long term contract the theory is that the player can bring the team a return on their investment by leading them to success over the long term.

The luxury tax in MLB and the salary cap in the NBA and NFL are other attempts to alleviate these problems with free agency.

I. Player Movement Transfer Restrictions

In the United States, professional sports leagues have developed a number of different restrictions on player movement throughout their history.

A. Amateur Player Draft

One of the most common restrictions is the amateur player draft. The draft restricts a new player entering a league for the first time from negotiating with any team but the team that picks him in the league sponsored draft. In essence, teams receive the same number of draft picks which are determined in reverse order of the way that each team has finished the previous season. Therefore, the least successful teams, as reflected in their won-loss record, choose first, while the best teams choose last. An amateur player draft of some form is still held once a year in the NBA, NFL, and MLB. The NBA has a two round draft which consists of the same number of selections as there are teams in the league at the time.^{lii} The NFL has a seven round draft which consists of the same number of selections as there will be teams in the following League year.^{liii} MLB has a unique draft which lasts as many rounds as it takes until each team finally passes on a chance to select any more players. Each round is made up of the same number of selections as there are teams in the league. In each league, when a player chooses to go into the league and is drafted he then becomes the property of that team and must negotiate with that team in order to play in the league.

B. The Reserve Clause

The reserve clause was used in the past in professional athlete contracts allowing teams to renew a player's contract perpetually. This type of clause could be described as a form of legalized involuntary servitude as a player is essentially bound to his original team as long as that team wants to keep him on their roster. This type of clause is no longer used as it did not withstand judicial scrutiny or arbitration judgments after attacks under the American antitrust laws.

An example of a reserve clause used in a baseball contract is as follows:

(a) On or before January 15. . .of the year next following the last playing season covered by this contract, the Club may tender to the Player a contract for the term of that year by mailing the same to the Player at his address following his signature hereto. . .If prior to March 1 next succeeding said January 15, the Player and the Club have not agreed upon such terms of such contract, then on or before 10 days after said March 1, the Club shall have the right by written notice to the Player at said address to renew this contract for the period of one year on the same terms, except that the amount payable to Player shall be such as the Club shall fix in said notice; provided however, that said amount, if fixed by a Major League Club, shall be an amount payable at a rate not less than 80% of the rate stipulated for the preceding year.^{liv}

C. Right of First Refusal

CBA's in the NFL have contained what are known as rights of first refusal. These rights allow a player's present team the right to match any offer the player received from another team, in order to keep the player from leaving that original team. Therefore, the original team has the first right to match the offer and refuse to let the player leave. An example of this type of clause from the NFL is as follows:

Section 3: Offer Sheet: When the NFLPA receives an offer from a new club to sign a contract or contracts, which is acceptable, the NFLPA will on or before April 15 give to the player's old club a completed Offer Sheet. . .signed by the player and by the chief operating officer of the new club, which will contain the "principle terms". . .of the new clubs offer. . .

Section 4. First Refusal Exercise Notice: . . .if, within seven days from the date it receives an Offer Sheet, the veteran free agent's old club gives to the NFLPA a First Refusal Exercise Notice his old club will be deemed to have entered into a binding agreement, which will be promptly formalized in an NFL Player Contract.^{lv}

D. Indemnification

In the past, some CBA's also included indemnification. In the NFL, the Rozelle Rule allowed the Commissioner to force a team signing a free agent to compensate the original team that is losing the services of that player. This rule provided as follows:

Any player, whose contract with a League club has expired, shall thereupon become a free agent and shall no longer be considered a member of the team of that club following the expiration date of such contract. Whenever a player, becoming a free agent in such manner, thereafter signs a contract with a different club in the League, then, unless mutually satisfactory arrangements have been concluded between the two League clubs, the Commissioner may name and then award to the former club one or more players, from the Active, Reserve, or Selection List. . .of the acquiring club as the Commissioner in his

sole discretion deems fair and equitable; any such decision by the Commissioner shall be final and conclusive.^{lvi}

This means that when a team loses the services of a free agent, the team that signs that player to a new contract must indemnify the other team and provide the original team with some form of compensation - draft picks, money, other players - for the loss of the free agent player.

E. Team Option

In some CBA's team's will reserve the option to resign a player at the end of his particular contract. In the NFL this option allows the team the right to renew a player's contract for one year at a predetermined salary amount. This option would usually require the team to resign the player at a predetermined salary amount which is often much higher than the player's present salary.

An example of this type of clause from the NBA is as follows:

On or before September 1 next following the last playing season covered by this contract and renewals and extensions thereof, the Club may tender to the Player a contract for the next succeeding season by mailing. . . If the Player fails, neglects, or omits to sign and return such contract to the Club so that the Club receives it on or before October 1st next succeeding, then this contract shall be deemed renewed and extended for the period of one year, upon the same terms and conditions in all respects as are provided herein, except that the compensation payable to the Player shall be the sum provided in the contract tendered to the Player pursuant to the provisions hereof, which compensation shall in no event be less than 75% of the compensation payable to the Player for the last playing season covered by this contract and renewals and extensions thereof.^{lvii}

F. Trade Clauses

CBA's also may contain certain types of trade clauses. A "no-trade" clause would restrict a team from trading a player (who has been a member of the team or league for a certain number of years) to any other team, or to any other team except those teams which the player has provided in advance to the team. A similar type of clause would allow a team to negate any trade involving a player if the player fails a physical with the new team or fails to comply in some other manner with their reporting requirements to that new team.

One particular trade rule is known as the "10-5 Rule." This rule allows a veteran MLB player more freedom in a possible trade or transfer situation. Under the "10-5 Rule," the contract of a player who has ten or more years of league service, the last five of which have been with the same team, cannot be assigned to another team without the prior written consent of the player.^{lviii}

III. The History Behind Free Agency in American Sports

Each major sport in America has taken a different path toward reaching the level of free agency that is found today.

A. Baseball

An analysis of the development of free agency in American sports begins with baseball.

1. Federal Baseball

American baseball has historically been somewhat of an anomaly. This is because baseball contracts seemed to have violated The Sherman Act for years. The reason for this anomaly was the United States Supreme Court's decision in *Federal Baseball Club of Baltimore, Inc. v. National League of Professional Baseball Clubs*.^{lix} The case itself dealt with many issues but this discussion of free agency will focus on one particular contractual clause.

At this time, all player contracts contained a "reserve clause." This clause gave the player's original team the right to renew the player's contract, at essentially the same terms from the previous year, including this "reserve clause." This renewal option gave teams the perpetual right to a player's services once that player signed his first contract. In essence, once a player signed a professional contract with a baseball team, the only way to stop playing for that team was to retire, be traded, or have the team just release the player outright. None of these possibilities would allow a player to market his services on the open market to the highest bidder. The Federal League claimed that this practice was in violation of Section 1 of The Sherman Act.^{lx}

The United States Supreme Court decided that the practice of putting the "reserve clause" into player contracts was not a violation of The Sherman Act because baseball was not a part of interstate commerce.^{lxi} The Court held that baseball was purely an intrastate activity because it took place wholly within one state at one time.^{lxii} Any travel between states which took place because of the game of baseball was purely incidental to the game itself.^{lxiii} Since baseball was not in interstate commerce, the federal laws did not apply and it could only be regulated on a state by state basis. As Judge Holmes stated:

That to which it is incident, the exhibition, although made for money would not be called trade of commerce in the commonly accepted use of those words. . . . That which in its consummation is not commerce does not become commerce among the States because the transportation that we have mentioned takes place.^{lxiv}

2. Gardella

Major League Baseball's reserve system was next challenged in *Gardella v. Chandler*.^{lxv} In this case a competitor of MLB, the Mexican Baseball League had signed 18 MLB players to contracts. As a result, then MLB Commissioner Chandler suspended these 18 players from organized baseball. One of the players, Danny Gardella, sought to be reinstated but was denied. He then sued MLB alleging that his suspension violated the antitrust laws. The District Court essentially upheld *Federal Baseball* by indicating that baseball was neither interstate nor trade or commerce and therefore, the Sherman Act did not apply. However, the Appellate Court reversed indicating that MLB's practices could potentially be "a monopoly imposing involuntary servitude in contradiction of the purpose and spirit of the Thirteenth Amendment."^{lxvi} The Court noted that baseball's sanctions of these players "effectively destroyed a player's career in professional baseball."^{lxvii} The case was settled before these issues could be reanalyzed when each player was reinstated.

3. Toolson

In 1953, the "reserve clause" was challenged again in the case of *Toolson v. New York Yankees*.^{lxviii} In this case, players claimed that the "reserve clauses" in their contracts violated the antitrust laws. The United States Supreme Court, however, did not agree with the players and in a broad use of stare decisis, affirmed its early ruling in *Federal Baseball*. The Court stated:

This court held that the business of providing public baseball games for profit between clubs of professional baseball players was not within the scope of the federal antitrust laws. Congress has had the ruling under consideration but has not seen fit to bring such business under these laws by legislation having prospective effect. The business has thus been left for thirty years to develop, on the understanding that it was not subject to existing antitrust legislation.^{lxix}

4. Flood

The "reserve clause" was challenged once again in *Flood v. Kuhn*.^{lxx} This case began when Curt Flood was traded from the St. Louis Cardinals to the Philadelphia Phillies after the 1969 season. Flood did not want to play for Philadelphia but the "reserve clause" in his contract

forced him, in essence, to become the property of the Phillies. Flood took his case to the United States Supreme Court on the grounds that the "reserve clause" violated the Sherman Act. The Supreme Court again upheld its previous rulings and baseball's antitrust exemption. The Court set forth four reasons for affirming the exemption:

- 1) Congress was aware of the Court's ruling and did not act to change it.
- 2) Baseball had been left alone to develop with the understanding that it was exempt from the federal antitrust laws.
- 3) The Court was reluctant to overrule *Federal Baseball* because of the retroactive effect that it would have on all of the baseball contracts which had already been signed.
- 4) And the thought that any appropriate remedy would be better provided by legislation rather than court decree.^{lxxi}

5. Messersmith-McNally

Baseball's reserve system did not change until the early 1970's as a result of the Messersmith-McNally Arbitration.

In baseball, a process of salary arbitration was used to decide salary disputes between teams and their own players. Through salary arbitration the parties agree in advance that any dispute between them which may arise under the CBA concerning the player's salary will be submitted to an arbitrator rather than the courts. By doing this the parties have given up their right to have their disputes heard and resolved in court. Beginning in 1970, independent arbitrators were used in these salary arbitrations.^{lxxii}

In the Messersmith-McNally arbitration, the players argued that the reserve clause only lasted through the end of their first professional contract. In other words, the club could only renew a player's contract for one additional year after the contract had expired. After that one year, the player would become a free agent.^{lxxiii} The arbitrator agreed with the player's interpretation and granted them free agency, although this decision was only binding upon the players who were involved in the arbitration.^{lxxiv}

In response to this, the owners opted to have the arbitration judicially reviewed, while risking the chance that an unfavorable ruling would establish a binding precedent on the league. The court's review of the arbitrator's decision in *Kansas City Royals Baseball Corp. v. MLB Players Ass'n* upheld the Messersmith Arbitration.^{lxxv} In making its decision, the Court looked at the collective bargaining climate in baseball and decided that the issue of the reserve system had never been resolved through this bargaining. Therefore, the court gave deference to the arbitrator's decision.^{lxxvi}

After this ruling free agency became the rule in baseball.

6. Current State of Baseball

Under its present collective bargaining agreement, MLB has implemented a system whereby the higher income and larger market teams now pay a luxury tax which is divided among the lower income teams. This is a new type of revenue sharing which allows these lower income teams to compete for free agents and other contractual signings with the larger income teams which have a natural advantage. Still, there is much disparity in baseball.

In 1997 there are 18 teams which are carrying salary payrolls between \$ 40 and 60 million. In total this payroll equates to \$ 1.2 billion or 59% of the anticipated \$ 2.1 billion in revenue for MLB.^{lxxvii} Although baseball still has free agency under the new Collective Bargaining Agreement, the specifics of this free agency are unavailable as the actual agreement has not been yet finalized and made available to the public.

Baseball is also still protected from antitrust scrutiny by the antitrust exemption. However, recent legislation may change this protection. In January of 1997, Senator Orrin Hatch introduced a bill entitled "The Curt Flood Act of 1997" which would legislatively end baseball's antitrust exemption. A similar bill entitled the "Major League Baseball Reform Act of 1997" was introduced in the House of Representatives in February of 1997. Both bills would

make baseball subject to the same antitrust Laws as other professional sports teams. except in regard to minor league teams, team relocation and sports broadcasting.^{lxxviii}

B. American Football

Other professional sports in America have not had the luxury of the antitrust exemption. In the 1920's, the NFL developed a system of drafting players after they had finished college. Once they had been drafted by one team, players could only move to another team either by being traded or by being waived (released) by their former team. This system was similar to that of baseball and went relatively unchecked until the 1950's. The system was finally challenged by William Radovich.^{lxxix}

1. Radovich

Radovich had left the National Football League (NFL) to play for another league in 1957. He later tried to return to the NFL but the league prevented his return by blackballing him. He brought suit against the NFL under Section 1 of The Sherman Act, claiming that *Federal Baseball* and *Toolson* did not apply to football and that the NFL's action in blackballing him was a restraint of trade. The United States Supreme Court agreed with Radovich and held that all professional sports, with the exception of baseball, fell within the purview of The Sherman Act.^{lxxx}

Where the Sherman Act states that "every combination or conspiracy in restraint of trade is illegal," the Supreme Court has held that "every" should be interpreted as any arrangement that unreasonably restrains trade. this sliding scale approach to what became known as "the rule of reason" compels a court to examine the industry in question. Subsequent to *American Tobacco*, two degrees of scrutiny have emerged: 1) per se illegal conduct; and 2) conduct violating the rule of reason. Per se illegality exists if a restraint of trade is illegal on its face such that the court does not need to look into the extent of restraint of the interstate commerce. The rule of reason is violated if the restraint imposed is not justified by legitimate business purposes and is more restrictive than necessary for its purposes. Originally, courts applied the per se rule to sports industries; however, in recent years, courts have been shifting to the rule of reason analysis.^{lxxxi}

The NFL has used many different types of free agency in its history. It began in the early 1920s, with a system whereby a player's contract was perpetually renewed as long as the club continued to give him a ten percent raise. In 1947, the NFL changed to a one-year option rule whereby the club could automatically renew a player's contract for one year, and at the completion of the one year the player could become a free agent. Finally, in 1963, the league then used the "Rozelle Rule" which was incorporated into the collective bargaining agreement. Under this rule, the NFL Commissioner, Pete Rozelle, was allowed to award compensation to the team losing a free agent unless the team losing the free agent and the team signing the free agent had already reached an agreement as to the amount of compensation.^{lxxxii}

2. Kapp

Joseph Kapp was drafted by the Washington Redskins in 1959. According to NFL by-laws no other team could negotiate with Kapp or make him an offer. When the Washington Redskins failed to make him a satisfactory offer Kapp signed with the Canadian Football League where he played until 1966. The Redskins kept Kapp on their restricted list until April of 1966 barring any other team from negotiating with him. In 1966, Kapp negotiated with the Houston Oilers of the American Football League. In 1967, Commissioner Pete Rozelle ruled that Kapp's contract with the Oilers was invalid.

As a result Kapp eventually signed with the Minnesota Vikings. The Vikings paid Kapp's Canadian team for his release and made arrangements with the Redskins for his release.

Kapp played for the Vikings until 1969. He then sought to be employed by the Oilers or the Philadelphia Eagles. Kapp claimed that the Rozelle Rule kept him from signing with these teams.

As a result of a transfer agreement with the Vikings Kapp eventually played for the New England Patriots in 1970. In 1971 the Patriots offered Kapp another contract but he refused to sign a standard NFL contract. Kapp sued the NFL challenging the amateur draft and Rozelle Rule among other things. The court did not allow the NFL to use the non-statutory labor exemption as it determined that these restrictions were not a product of collective bargaining. The court then granted summary judgment to Kapp finding that the league's use of these restrictive rules was patently unreasonable and violated the antitrust laws.^{lxxxiii}

3. Bryant

Another test of the Rozelle Rule occurred in 1975. Ron Jessie, played out his option with Detroit Lions and, after becoming a free agent, signed a new contract with the Los Angeles Rams. The Lions and Rams were unable to agree on the compensation not be paid by Detroit and so Commissioner Rozelle decreed that the Rams had to give up running back Cullen Bryant. Bryant brought suit attacking the Rozelle Rule and seeking to enjoin its enforcement in forcing him to go to Detroit.

The judge involved granted a preliminary injunction prohibiting Bryant's transfer to Detroit until the case could be more fully decided at a formal hearing. In response Commissioner Rozelle reversed his decision and instead made the Lions give up a draft choice to the Rams.^{lxxxiv}

4. Mackey

In the 1974 case of *Mackey v. National Football League*, the National Football League Players Association (NFLPA) challenged the free agency restrictions on antitrust grounds. The players claimed that the "Rozelle Rule" violated The Sherman Act because it prevented player movement due to the high price that teams signing free agents were required to pay as compensation.

The Court of Appeals found that this practice did indeed violate the antitrust laws. However, even though the "Rozelle Rule" violated the rule of reason, an exemption was created. The exemption is known as the non-statutory labor exemption. Under this exemption an otherwise illegal activity must meet three tests: "1) the practice must affect only the parties to the agreement; 2) the restrictions must pertain to a mandatory subject of bargaining; and 3) the restrictions must be a product of good faith, arms length collective bargaining." In *Mackey*, the court held that the Rozelle Rule was unilaterally imposed and therefore violated the third prong of the test.^{lxxxv}

5. Smith

At the same time as the *Mackey* decision, another case came forward which challenged the NFL's amateur draft. James McCoy (Yazoo) Smith was a first round draft choice of the Washington Redskins in 1968. He was expected to be a premier player, however, his career ended prematurely due to a neck injury. Smith sued the NFL claiming that the amateur draft was illegal, because if he were able to negotiate his own contract he could have negotiated for a deal which included better injury and disability protection.

The court found that the amateur draft system was not protected by the labor exemption because Smith had signed a contract before the CBA had been finally agreed to. Therefore, the draft that he was forced to comply with was a restriction on his freedom to negotiate with any team. And since not collectively bargained for at the time, it was subject to antitrust scrutiny.^{lxxxvi}

As a result of the *Mackey* and *Smith* cases, the 1977 and 1982 NFL CBA's contained modifications on player movement restrictions in the NFL. Under these new arrangements, the amateur playing draft was reduced to 12 rounds and players not selected were then declared free agents. Also a player could sit out after being selected in the draft and then be selected by a different team the following year. If the player sat out 2 years he would become a free agent.^{lxxxvii}

A rookie player was required to sign a one year contract which included a one-year option clause. However, veteran players with more than four years of service would not be subject to such clauses. Every player became a free agent when his original contract expired. However, this status was encumbered by two rights of the team. First, the team could claim a right of first refusal on any contract the player received from another team, and in addition if the free agent signed with another team the team could claim that it deserved compensation.^{lxxxviii}

6. Powell

Under the 1977 and 1982 NFL Collective Bargaining Agreements (CBA) teams were still allowed to receive compensation for losing free agents.^{lxxxix} The players again brought suit, after the 1982 Agreement had expired in 1987.

In the case of *Powell v. NFL*, the main issue related to how long the labor exemption continued after the old CBA had expired. The Eighth Circuit Court of Appeals held that the labor exemption lasted as long as an "ongoing collective bargaining relationship" exists.^{xc}

In response, the NFLPA promptly decertified. The *Powell* Court then determined that the "ongoing collective bargaining relationship" did not exist, and so the NFL was no longer protected by the non-statutory labor exemption.^{xcii}

7. McNeil

As a further result of the *Powell* holding, in December of 1989 the NFLPA was eliminated as the player's collective bargaining representative. In *McNeil*, eight NFL players took the position that as a result of the NFLPA decertification, the non-statutory labor exemption no longer protected the NFL. The player's specifically claimed that the right of first refusal which teams were allowed, and the present system of free agency were violations of antitrust laws.

The court determined that as a result of the decertification of the Union that there was no continuing collective bargaining relationship. Therefore, the NFL was not allowed to invoke the non-statutory labor exemption as a defense.^{xciii}

8. White

Shortly after the *McNeil* decision another set of players filed suit seeking injunctive relief on behalf of players whose contracts were scheduled to expire and who would then have been subject to the NFL's current free agency rules. The *White* plaintiffs also sued on behalf of players who had been subject to the NFL's right of first refusal/compensation rules and free agency system in 1990-1992. To settle the matter and other related litigation the NFL and players entered into a Stipulation and Settlement agreement on February 26, 1993.^{xciv} This Settlement agreement is embodied in the present NFL Collective Bargaining Agreement which will be discussed shortly.

9. Brown

The *Brown* case involved whether the non-statutory labor exemption shielded the NFL from antitrust liability for having implemented uniform salary provisions for developmental squad players during the 1989 season.^{xcv}

The suit involved developmental squad football players. Under Resolution G-2 of the NFL CBA, each NFL team carried a developmental squad of six players. These players were allowed to participate in NFL team practices but not in games. The Resolution implementing these squads set player salaries at \$ 1,000 a week. The NFLPA demanded that these players

should be allowed to negotiate their salaries on a collective bargaining basis. The parties could not agree on this or any other amount and so the negotiations reached an impasse. After this point the NFL unilaterally imposed the \$ 1,000 per week salary.^{xcv}

On March 21, 1995, the U.S. Court of Appeals for the District of Columbia overturned an earlier ruling and found that the NFL had acted legitimately within the collective bargaining process. The Court ruled that where employment terms which may constitute alleged restraints of competition are unilaterally imposed by teams after an impasse or pause in the collective bargaining process, the non-statutory labor exemption shields the parties from antitrust scrutiny.^{xcvi}

10. Present NFL system

Today free agency in the NFL is marked by widespread free agency which has been collectively bargained for.

After five years in the league or four years under the salary cap in the league (this number may change from CBA to CBA) a player will become an unrestricted free agent at the expiration of his contract. This means that the player is free to negotiate with any team and any team is free to sign him. This free agent period lasts from the time that his contract ends until July 15 (or the start of the first training camp, whichever is later). After this date, the player may only sign with his previous team until the Tuesday following the tenth week of the season as long as his prior club has tendered him an offer of at least 110% (if from a contract not entered into as a rookie) or another preset salary cap number, (if the previous contract was one he entered into as a rookie, without the option of renegotiation).^{xcvii}

There is also a category known as a restricted free agent. Restricted free agents include veteran players with three or more accrued seasons, but less than the number of seasons necessary in order to become an unrestricted free agent. When a player in this category has a contract which expires, he becomes free to negotiate a new contract with any team. However, his former team will retain the right of first refusal and/or draft choice compensation as long as it has tendered a qualifying offer on or before the first date of the signing period.^{xcviii} This right of first refusal can be attained in several ways: 1) In order to retain the right of first refusal, a team must tender an offer for a one year player contract of at least \$275,000; 2) If a team were to lose a player, in order to retain the right of first refusal and gain a draft selection in the same round that the player was originally drafted, the team must tender a one year contract offer of \$275,000 or 110% of the player's previous salary (whichever is greater); 3) If a team were to lose a player, then in order for the team to retain the right of first refusal and get a first round draft choice, the team must tender a one year contract offer of at least \$600,000 or 110% of the player's previous salary (whichever is greater); and, 4) If a team were to lose a player, then in order for the team to retain the right of first refusal and receive a first and third round draft choice, the team must tender a one year contract offer of at least \$800,000 or 110% of the player's previous salary (whichever is greater).^{xcix}

This right of first refusal basically means that a restricted free agent can sign an offer sheet with any other team (other than his previous team). If his previous team has retained the right of first refusal, by following the procedures outlined above, his previous team can match the contract offer by the other team. By doing this, the previous team will sign the player to the terms and salary that the player had negotiated with the other team and the previous team will retain the player's services. If however, the previous team decides not to match the offer that the competing team had already signed the player to, the previous team may then be compensated by gaining additional draft choices. If the previous team did not retain the right of first refusal by making the appropriate contract offers within the time limits, and the player is signed by another team, the previous team will lose all rights to that player and not receive any compensation from the loss.

The NFL CBA also provides for player designations; i.e., Franchise and Transition. A team is allowed to designate one of its players who would be an unrestricted free agent as a Franchise player. By doing this, the team will retain the exclusive right to the player, even

though he is an unrestricted free agent. This designation, however, comes with a heavy price. The player must be paid at a rate equal to the average of the five highest paid players at his position, or equal to 120% his previous year's salary (whichever is greater).

A team can also designate one or two players (depending on the season and if the Franchise designation was used) as Transition players. With the Transition status comes the automatic right of first refusal no matter how many years the player has played or whether he was an unrestricted free agent. The Transition status also brings with it an automatic tender by the team of a one year contract, at the average salary of the ten highest paid players at the player's position, or 120% of the player's previous contract. A Transition player is free to negotiate a contract with any other team during the free agency period, but the previous team retains the right of first refusal.^c

The NFL draft has been reduced to seven rounds in the present CBA. The NFL wanted to keep some resemblance of the draft because it promotes balance in the league by distributing good players to lesser teams.

C. American Basketball

Unlike American football and baseball, basketball has not had the history of disputes between players and management over issues such as free agency. However, a brief history is still useful.

1. Haywood & Robertson

Antitrust challenges to the NBA's rules began with the Spencer Haywood case in 1971. Haywood challenged the NBA by laws which stated that a player was not eligible to play in the NBA until four years after the player's high school graduation.^{ci} Haywood had played one year at a junior college, one year at the University of Detroit, and then played professionally in the American Basketball Association for a year. In 1970, after disagreements as to his contract with the ABA team, Haywood signed a contract to play with the Seattle Supersonics. The NBA commissioner cited NBA rules and stated that he could not play for an NBA team until four years after his high school graduation.

Haywood brought suit claiming that this action was a "group boycott." The court ruled in Haywood's favor, stating that the rule was a concerted effort on the part of the NBA teams, and Haywood was allowed to enter the NBA.^{cii} This resulted in the NBA setting up procedures to allow other players to apply for hardship and enter the NBA before the four years after the player's high school graduation had expired.

At about the same time, Oscar Robertson brought suit against the NBA directed at league restraints on player movement.^{ciii} Robertson's suit asserted that the NBA draft system and several other restrictive rules violated the antitrust laws. The league claimed that these were protected from an antitrust challenge because of the labor exemption because the disputed activities were subjects of collective bargaining. The court was never able to give a final judgment in this case, because the NBA and the players association agreed to a new CBA in 1976, which eliminated most of these rules.

Under this new system, players became free agents at the end of their contracts, while their former teams retained the right of first refusal.^{civ} Along with this, the NBA also ended its counterpart to the Rozelle Rule, the NBA's indemnity system. Under this system teams which signed free agents did not have to provide their former teams with compensation.^{cv} And finally, 1976 agreement eliminated a club's right in perpetuity to a player whom that club had drafted. Under this old rule, if a team could not sign a player that it drafted, within one year, the player would go back into the draft and could be drafted by any team.^{cvi}

2. New Draft Rule

Recently, the National Collegiate Athletic Association (NCAA) has implemented a new draft rule which applies to amateur college athletes who play in the NCAA. Under NCAA bylaw 12.2.4.2.1 as originally written, a college basketball player is allowed to declare for and

participate in the NBA draft without the risk of losing his eligibility to participate in college sports the following year. A player who participates in the draft has the option for 30 days after the draft to decide whether to turn pro or to return to college. Once the player is drafted, the team that has selected him retains his rights until he has completed his college eligibility, plus one year. The team also has the right to sign the player at the salary amount where he was originally drafted.^{cvii}

3. The NBA Today

Currently NBA players enjoy many forms of free agency while working within the parameters of the salary cap and rookie scale as already described. Players of all ages and levels of competition can declare himself available for the NBA draft. At present, many high school players (Kevin Garnett, Kobe Bryant, Jermaine O'Neal, Tracy McGrady have been chosen in the draft. Such rookies are automatically given the option of free agency after the third year, a problem which may come to haunt some NBA teams who will have to deal with the demands of star third year players. There are no obligations of compensation to other team's as the result of signing a free agent from one team to another.^{cviii}

VII. European Football (Soccer)

Player movement in European football (soccer) has long been governed by the transfer system.

A. The Transfer System

The transfer system has a number of components which are similar to those described earlier in the sections dealing with American baseball, basketball, and football. First, the rules governing the transfer system only come into play at the expiration of a players' contract. Second, a players' current club has the advantage in signing the player over any other club because the current club gets to determine whether to offer the player a new contract (if he is any good), or to let him go (if he is washed up and no longer a good player).^{cix}

In the soccer scenario in Europe, the effect of not offering a player a new contract, within the specified time periods, is the same as putting the player on waivers. If the player was offered a new contract, two actions might occur. The player could accept the contract and continue playing for the current team, or the player could reject the offer in which case his name would go on a transfer list.^{cx} The transfer list, at first glance, seems to be something similar to free agency in American sports. A closer look demonstrates that this system is anything but free.

A player who was on a transfer list during the month of May, could get a compulsory transfer which meant that he could sign with any club without the permission of his former club. The problem with this list is that if indeed a player did sign with a new club, the new club was required to pay a transfer fee to the old club. This is similar to what was done in the NFL under the old "Rozelle Rule."

In the European soccer leagues, the new club would have to pay a sum of money (calculated by taking the player's gross annual income and multiplying it by a specified factor based on a player's age) to the old team. This transfer fee was justified as compensation for the former team's training of the player.^{cxii} For star players, in particular, this transfer fee could cost the new team a great deal of money. In addition, the new team still had to pay that player's new salary. The effect of this transfer system was that few big name "free agents" were signed by new teams because their price tags were too high.

After May 31 of a given year, the "free" transfer period began. This period lasted until June 25 except in the first division where it extended until December 31. During this period a player on the transfer list could sign with another club, although he first needs the permission of his old club. There was still a transfer fee but it was not based on a set formula, instead it was negotiated freely between the player and the club.^{cxiii} By allowing the clubs to negotiate the

price to be paid to the new club, this essentially meant that one club was selling one of its employees. If a new club signed a player and did not pay the transfer fee, the Association could levy sanctions against the offending club.

If no transfer took place, the current club had to offer the player a new contract with the same terms as were offered in April, before the player's name was put on the transfer list. If the player again rejected the offer, the club had until August 1 to suspend the player. If the club did not suspend the player, the player would automatically become an amateur and would be free to sign with any team. However, if a player was suspended, was not transferred, and did not accept a new contract, he could be made to sit out two years. After two years he would be reclassified as an amateur and be free to sign with anyone.^{cxiii}

A quick glance at this transfer system shows that the clubs have virtually all of the power. If a player does not like what a club is offering, he does not have very many other alternatives but to accept. If he does not, the possibility of transfer is remote because the cost to the new team would probably be too high. If he was suspended for the two year period he would not only lose two years of salary, his value and earning potential would also be greatly reduced. The life of a sporting athlete is short to begin with. Shortening that life by two years, in the middle of a career, could be devastating.

B. Bosman

This was the type of situation which Bosman faced. In 1990, his contract with RC Liege expired. The team offered him a new contract at the league's minimum wage (a salary which was about one-quarter of that which he had made the previous year). Bosman refused to sign the new contract and was placed on the transfer list. He carried a high price tag that no other team was willing to pay during the compulsory transfer period. He eventually contracted with the French club, US Dunkerque. US Dunkerque had reached an agreement with RC Liege for a temporary transfer with a permanent transfer contingent on a clearance certificate from the Belgian Association which had to be issued no later than August 2, 1990. This certificate was never issued because RC Liege never requested it. RC Liege believed that US Dunkerque would not be able to pay the required transfer fee. Subsequently, RC Liege suspended Bosman and prevented him from playing in the next season.^{cxiv}

Bosman took his case to court claiming that the soccer association's transfer system violated Articles 48, 85, and 86 of the Treaty of Rome. The case eventually came before the European Court of Justice where the court had to answer two questions:

Are Articles 48, 85 and 86 of the Treaty of Rome of 25 March 1957 to be interpreted as:

- 1) prohibiting a football club from requiring and receiving payment of a sum of money upon the engagement of one of its players who has come to the end of his contract by a new employing club;
- 2) prohibiting the national and international sporting associations or federations from including in their respective regulations provisions restricting access of foreign players in the European Community to the competitions which they organize?^{cxv}

The Court answered these questions in the affirmative. Article 48 did preclude the application of the rules pertaining to the transfer system, as set down by the soccer associations, which required a new club to pay a transfer fee to the old club.^{cxvi} Article 48 guaranteed the free movement of workers in a community.^{cxvii} Articles 85 and 86 (these are the equivalents to the American antitrust laws) were used to show that the soccer associations were abusing their positions.^{cxviii}

C. Effect of Bosman

One commentator states that "[i]t is likely that we are seeing the slow demise of the European soccer transfer system. . . It may be that some of the American models of regulation, such as revenue sharing and the salary cap, will be introduced in the future."^{CXIX}

Specifically in England, the decision may actually have no effect because there are structures already in place in England to alleviate this situation. First, if a player is offered reduced terms after his contract has expired, he automatically becomes a free agent and the club has no right to without his registration. And second, the Transfer Appeals Tribunal in England will assess a fee post-contractually if two clubs cannot agree. In other European leagues, for example Germany and Holland, there has also been talk of getting rid of the transfer system entirely and allowing free agency to become the norm.^{CXX}

VII. Conclusion

The impact that the *Bosman* decision will have on the European community as a whole is still unclear. The actual death of the transfer system may be a good thing. As one commentator has stated, "European football under the transfer system is feudalistic in nature, tying players to clubs like medieval serfs."^{CXXI}

With increased salaries and revenues in European sports, and the demise of the transfer system, the European Soccer leagues may be moving toward a system of free agency similar to that in the United States.

However, unrestricted free agency may not be in the best interests of either players or management. Instead one commentator proposes a free agency system with the following restrictions. (1) Player contracts should include provisions for minimum years of service. Therefore, a player's freedom to move should be restricted at least until he has completed two player contracts and a minimum number of years of service. (2) Free agents can only sign with a new team if they are given contracts which increase their salaries a certain percentage above that with their original team (maybe 20%). The original team then has the right of first refusal to match such a competing offer. (3) Amateur player drafts should continue although these drafts should not last beyond 4 or 5 rounds. (4) Free agency works best in a system of revenue sharing in order to equalize the ability of all teams to pay and attract free agents. And (5) this proposal does not include a salary cap because the revenue sharing should equalize such payments on salary.^{CXXII}

Another suggestion has been to establish a farm system similar to that of American baseball. American baseball is separated into a major and minor league. The Major Leagues contain 29 teams with the best players. The minor leagues are made up of hundreds of teams at different skill and salary levels. These minor league teams then act as training grounds for baseball players who want to make it to the Major Leagues.

The European soccer leagues already have a system which divides teams into upper and lower divisions. Under a farm system, each of the upper division teams would sponsor a certain number of lower division teams. The upper division teams could then use players from lower division teams to help supplement its roster, replacing injured and declining skill players.^{CXXIII}

Still, there would be problems with instituting this type of system in Europe. In the European soccer leagues, lower division teams that have won their division are allowed to move up to the next division, while the upper division teams which have finished at the bottom of their division drop down into the lower division. Under this new system vertical movement by teams would be gone.

At the foundation of a free agency system is some kind of collective bargaining process and unionization. Only through a collective bargaining process can players and owners negotiate terms and conditions of employment including transfer restrictions which will most fairly represent what each party wants and needs. This collective bargaining will be characterized by a give and take between players and management, but this give and take should result in the best mutually agreeable collective bargaining agreement.

Whatever happens in European soccer, the American example should prove useful. European leagues, teams, and players, should be able to benefit the most from the problems and disputes that have paved the way to the system of free agency now in place. The NBA, NFL and MLB have become incredibly successful enterprises for management and players. With some form of free agency, Europe soccer leagues can experience similar growth and success.

1. Robert Berry, et. al., *Labor Relations in Professional Sports* 51 (1986).
2. *Id.* at 96.
3. *Id.* at 163-164.
4. *Id.* at 53, 97 & 157.
5. Martin J. Greenberg, *Sports Law Practice* 26 (1992).
6. 29 U.S.C. §§ 141-187.
7. *Id.* § 7, § 157.
8. *Id.* at § 8(d).
9. *Id.*
10. L. Sober, *Professional Sports and the Law* 299 (1977).
11. *Id.*
12. **Greenberg**, *supra* note 5, at 25.
13. 15 U.S.C. §§ 1-7.
14. Every contract, combination in the form of trust or otherwise, or conspiracy, in restraint of trade or commerce among the several States, or with foreign nations, is declared to be illegal. Every person who shall make any contract or engage in any combination or conspiracy hereby declared to be illegal shall be deemed guilty of a felony, and, on conviction thereof, shall be punished by fine not exceeding \$10,000,000 if a corporation, or, if any other person, \$350,000, or by imprisonment not exceeding three years, or by both said punishments in the discretion of the court. 15 U.S.C. § 1.
15. [A]ny person who shall be injured in his business or property by reason of anything forbidden in the antitrust laws may sue therefor in any district court of the United States in the district in which the defendant resides or is found or has an agent, without respect to the amount in controversy, and shall recover threefold the damages by him sustained, and the cost of suit, including a reasonable attorney's fee. 15 U.S.C. § 15.
16. *Id.* at § 17.
17. **Greenberg**, *supra* note 5, at 14
18. *Id.* at 367, n. 5.
19. *Id.*
20. Hal Bodley, *Newcombe: 'Jackie was the leader'*, USA Today, Apr. 11, 1997, at 06C.
21. *Free Agency Makes NBA A League In Transition*, Orlando Sentinel, November 1, 1996, at 23.
22. Martin J. Greenberg, *Sports Law Practice: 1996 Cumulative Supplement (Volume 1)*, § 4.08(1)(a), at 170-171.
23. Bodley, *supra* note 11.
24. *Id.*; Greenberg, *supra* note 22, § 3.01(2), at 112-113.
25. *Id.* § 4.08(1)(a), at 170-171.
26. Greenberg, *supra* note 22, at 101.
27. *Id.* at 225.
28. NFL CBA Art. XXIV, § 4(a).
29. Greenberg, *supra* note 14, 276.
30. NBA Collective Bargaining Agreement (1995-2001) ("NBA CBA"), September 18, 1995, Article VII, § 6(a), at 75.
31. *Id.* § 6(b), at 75-76.
32. *Id.* § 6(d), at 78-79.
33. *Id.* § 6(e), at 79; Article VIII, at 95-96.
34. *Id.* § 6(c), at 76-78.
35. *Id.* § 6(f), at 79.
36. *Id.* § 6(g), at 79-84.
37. *Id.* § 6(h), at 84-85.
38. NBA CBA Art. VII, § 1 (a(1(i-ix))), at 40-44.
39. *Id.* Article VII, § 2, at 51-52.

40. Larry Weisman, *Salary Cap Expected To Slow Pace of Pay Hikes*, USA Today, Jan. 31, 1994, at 06C.
41. *NFL Labor Agreement Will Be Next Hot Topic*, USA Today, Mar. 14, 1997, at 03C.
42. Debbie Becker, *A Quick Read On the Top Sports News of the Day*, USA Today, Apr. 1, 1997, at 01C.
43. Hal Bodley, *Marlins Invest For Success Now*, USA Today, Mar. 4, 1997, at 12C.
44. Paul Meyer, *Late Boomers Pirates Score Eight Runs In Last 3 Innings, Rip Expos*, Pittsburgh Post-Gazette, May 23, 1997, at C1.
45. *Id.*
46. *Baseball Eyes Winners, Losers Under Revenue Sharing Projections*, **Sports Industry News**, December 20, 1996, at 493.
47. Greenberg, *supra* note 22, at 110.
48. Michael Wilbon, *With This Kind of Gold, Who Needs a Medal?*, The Washington Post, July 19, 1996, at C01.
49. *White's hopes are sky high*, The Milwaukee Sentinel, July 19, 1993, at 1B.
50. *Bonilla, Mets agree to \$ 29 million deal*, Milwaukee Sentinel, December 3, 1991, at 2B; *Strike hits home where it hurts most, in the wallet*, The Milwaukee Journal Sentinel, April 16, 1995, at 8C; *Bonds is Giant*, The Milwaukee Journal, December 6, 1992, at 10.
51. NBA CBA Art X, § 2, at 99.
52. National Football League 1993 Collective Bargaining Agreement, Art. XVI, § 2, at 39.
53. **John Weistart & Cym Lowell, The Law of Sports** 501, n. 155 (1979).
54. 1982 NFL CBA, Art. XV at 21.
55. *Id.* at 502-503, n. 167.
56. Uniform Player Contract, National Basketball Association, ¶ 22 (1971).
57. Greenberg, *supra* note 22, at 410.
58. 259 U.S. 200 (1922).
59. *Id.*
60. *Federal Baseball Club of Baltimore, Inc. v. National League of Professional Baseball Clubs*, 259 U.S. 200 (1922).
61. *Id.*
62. *Id.*
63. *Id.* at 209.
64. 79 F.Supp. 260 (S.D.N.Y. 1948).
65. Sobel, *The Emancipation of Professional Athletes*, 2 W. St. U.L. Rev. 15-16 (1976).
66. *Id.*
67. 346 U.S. 356 (1953).
68. *Id.*
69. 407 U.S. 258 (1972).
70. *Id.* at 274-275.
71. Shant H. Chalian, Note, *Fourth and Goal: Player Restraints In Professional Sports, A Look Back and A Look Ahead*, 67 St. John's L. Rev. 593, 606 (1993).
72. *Id.*
73. *Id.* at 607.
74. *Id.*
75. *Id.* at 608.
76. *Yankees, Orioles Still Pay Most*, L.A. Times, April 13, 1997, at 11.
77. 1997 S. 53; 1997 HR 704.
78. Peter N. Katz, *A History of Free Agency In The United States and Great Britain: Who's Leading The Charge?*, 15 Comp. Lab. L.J. 371, 385 (1995).
79. *Id.*
80. *Id.*
81. *Id.* at 386.
82. 390 F.Supp. 73 (N.D. Cal. 1974).
83. Greenberg *supra* note 5, at 57-58.
84. *Id.* at 388.
85. 420 F.Supp. 738 (D.D.C. 1976).
86. **Greenberg**, *supra* note 5, at 60-61.
87. *Id.*
88. See Chalian, *supra* note 71.

89. *Id.* at 618.
90. *Id.*
91. *McNeil v. National Football League*, 764 F.Supp. 1351 (D. Minn. 1991).
92. *White v. NFL*, 41 F.3d 402 (1994).
93. **Greenberg**, *supra* note 5, at 21.
94. *Brown v. Pro Football, Inc.*, 50 F.3d 1041 (Ct. App. D.D.C. 1995).
95. *Id.*
96. NFL CBA, Article XIX, Sec. 1, at 86.
97. *Id.* at 89.
98. *Id.* at 90.
99. *Id.* at 107-112.
100. *Denver Rockets v. All-Pro Mgt., Inc.*, 325 F.Supp. 1049 (C.D. Cal. 1971).
101. *Id.* at 1061.
102. *Robertson v. National Basketball Ass'n*, 389 F.Supp. 867 (S.D.N.Y. 1975).
103. **Wiestart & Lowell**, *supra* note 53, at 507-508.
104. *Id.*
105. *Id.*
106. **Greenberg**, *supra* note 22, at 143.
107. NBA CBA, Article XI, at § 1.
108. *Id.*
109. *Id.*
110. *Id.*
111. *Id.*
112. *Id.*
113. *Id.*
114. Simon Gardiner, *The Bosman Case: Impact On European Soccer*, For The Record, Dec. 1995/Jan. 1996.
115. *Id.* at 2.
116. *Id.* at 3.
117. *Id.*
118. *Id.*
119. *Id.*
120. Andrew L. Lee, *The Bosman Case: Protecting Freedom of Movement In European Football*, **19 Fordham Int'l L.J.** 1255, 1310-1311 (1996).
121. Chalian, *supra* note 71, at 631-637.
122. Lee, *supra* note 122.

Sports 51 (1986).

1. ⁱⁱ

Id. at 96.

1. *Id.* at 163-164.

2. *Id.* at 53, 97 & 157.

3. Martin J. Greenberg, *Sports Law Practice* 26 (1992).

4. 29 U.S.C. §§ 141-187.

5. *Id.* § 7, § 157.

6. *Id.* at § 8(d).

7. *Id.*

8. L

9. *Id.*

10. Greenberg, *supra* note 5, at 25.

11. 15 U.S.C. §§ 1-7.

12. Every contract, combination in the form of trust or otherwise, or conspiracy, in restraint of trade or commerce among the several States, or with foreign nations, is declared to be illegal. Every person who shall make any contract or engage in any combination or conspiracy hereby declared to be illegal shall be deemed guilty of a felony, and, on conviction thereof, shall be punished by fine not exceeding \$10,000,000 if a corporation, or, if any other person, \$350,000, or by imprisonment not exceeding three years, or by both said punishments in the discretion of the court. 15 U.S.C. § 1.

13. [A]ny person who shall be injured in his business or property by reason of anything forbidden in the antitrust laws may sue therefor in any district court of the United States in the district in which the defendant resides or is found or has an agent, without respect to the amount in controversy, and shall recover threefold the damages by him sustained, and the cost of suit, including a reasonable attorney's fee. 15 U.S.C. § 15.
14. *Id.* at § 17.
15. Greenberg, *supra* note 5, at 14
16. *Id.* at 367, n. 5.
17. *Id.*
18. Hal Bodley, *Newcombe: 'Jackie was the leader'*, USA Today, Apr. 11, 1997, at 06C.
19. *Free Agency Makes NBA A League In Transition*, Orlando Sentinel, November 1, 1996, at 23.
20. Martin J. Greenberg, *Sports Law Practice: 1996 Cumulative Supplement (Volume 1)*, § 4.08(1)(a), at 170-171.
21. Bodley, *supra* note 11.
22. *Id.*; Greenberg, *supra* note 22, § 3.01(2), at 112-113.
23. *Id.* § 4.08(1)(a), at 170-171.
24. Greenberg, *supra* note 22, at 101.
25. *Id.* at 225.
26. NFL CBA Art. XXIV, § 4(a).
27. Greenberg, *supra* note 14, 276.
28. NBA Collective Bargaining Agreement (1995-2001) ("NBA CBA"), September 18, 1995, Article VII, § 6(a), at 75.
29. *Id.* § 6(b), at 75-76.
30. *Id.* § 6(d), at 78-79.
31. *Id.* § 6(e), at 79; Article VIII, at 95-96.
32. *Id.* § 6(c), at 76-78.
33. *Id.* § 6(f), at 79.
34. *Id.* § 6(g), at 79-84.
35. *Id.* § 6(h), at 84-85.
36. NBA CBA Art. VII, § 1 (a(1(i-ix))), at 40-44.
37. *Id.* Article VII, § 2, at 51-52.
38. Larry Weisman, *Salary Cap Expected To Slow Pace of Pay Hikes*, USA Today, Jan. 31, 1994, at 06C.
39. *NFL Labor Agreement Will Be Next Hot Topic*, USA Today, Mar. 14, 1997, at 03C.
40. Debbie Becker, *A Quick Read On the Top Sports News of the Day*, USA Today, Apr. 1, 1997, at 01C.
41. Hal Bodley, *Marlins Invest For Success Now*, USA Today, Mar. 4, 1997, at 12C.
42. Paul Meyer, *Late Boomers Pirates Score Eight Runs In Last 3 Innings, Rip Expos*, Pittsburgh Post-Gazette, May 23, 1997, at C1.
43. *Id.*
44. *Baseball Eyes Winners, Losers Under Revenue Sharing Projections*, Sports Industry News, December 20, 1996, at 493.
45. Greenberg, *supra* note 22, at 110.
46. Michael Wilbon, *With This Kind of Gold, Who Needs a Medal?*, The Washington Post, July 19, 1996, at C01.
47. *White's hopes are sky high*, The Milwaukee Sentinel, July 19, 1993, at 1B.
48. *Bonilla, Mets agree to \$ 29 million deal*, Milwaukee Sentinel, December 3, 1991, at 2B; *Strike hits home where it hurts most, in the wallet*, The Milwaukee Journal Sentinel, April 16, 1995, at 8C; *Bonds is Giant*, The Milwaukee Journal, December 6, 1992, at 10.
49. NBA CBA Art X, § 2, at 99.
50. National Football League 1993 Collective Bargaining Agreement, Art. XVI, § 2, at 39.
51. John Weistart & Cym Lowell, *The Law of Sports* 501, n. 155 (1979).
52. 1982 NFL CBA, Art. XV at 21.
53. *Id.* at 502-503, n. 167.
54. Uniform Player Contract, National Basketball Association, ¶ 22 (1971).
55. Greenberg, *supra* note 22, at 410.
56. 259 U.S. 200 (1922).

-
57. *Id.*
 58. *Federal Baseball Club of Baltimore, Inc. v. National League of Professional Baseball Clubs*, 259 U.S. 200 (1922).
 59. *Id.*
 60. *Id.*
 61. *Id.* at 209.
 62. 79 F.Supp. 260 (S.D.N.Y. 1948).
 63. Sobel, *The Emancipation of Professional Athletes*, 2 W. St. U.L. Rev. 15-16 (1976).
 64. *Id.*
 65. 346 U.S. 356 (1953).
 66. *Id.*
 67. 407 U.S. 258 (1972).
 68. *Id.* at 274-275.
 69. Shant H. Chalian, Note, *Fourth and Goal: Player Restraints In Professional Sports, A Look Back and A Look Ahead*, 67 St. John's L. Rev. 593, 606 (1993).
 70. *Id.*
 71. *Id.* at 607.
 72. *Id.*
 73. *Id.* at 608.
 74. *Yankees, Orioles Still Pay Most*, L.A. Times, April 13, 1997, at 11.
 75. 1997 S. 53; 1997 HR 704.
 76. Peter N. Katz, *A History of Free Agency In The United States and Great Britain: Who's Leading The Charge?*, 15 Comp. Lab. L.J. 371, 385 (1995).
 77. *Id.*
 78. *Id.*
 79. *Id.* at 386.
 80. 390 F.Supp. 73 (N.D. Cal. 1974).
 81. Greenberg *supra* note 5, at 57-58.
 82. *Id.* at 388.
 83. 420 F.Supp. 738 (D.D.C. 1976).
 84. Greenberg, *supra* note 5, at 60-61.
 85. *Id.*
 86. See Chalian, *supra* note 71.
 87. *Id.* at 618.
 88. *Id.*
 89. *McNeil v. National Football League*, 764 F.Supp. 1351 (D. Minn. 1991).
 90. *White v. NFL*, 41 F.3d 402 (1994).
 91. Greenberg, *supra* note 5, at 21.
 92. *Brown v. Pro Football, Inc.*, 50 F.3d 1041 (Ct. App. D.D.C. 1995).
 93. *Id.*
 94. NFL CBA, Article XIX, Sec. 1, at 86.
 95. *Id.* at 89.
 96. *Id.* at 90.
 97. *Id.* at 107-112.
 98. *Denver Rockets v. All-Pro Mgt., Inc.*, 325 F.Supp. 1049 (C.D. Cal. 1971).
 99. *Id.* at 1061.
 100. *Robertson v. National Basketball Ass'n*, 389 F.Supp. 867 (S.D.N.Y. 1975).
 101. Wiestart & Lowell, *supra* note 53, at 507-508.
 102. *Id.*
 103. *Id.*
 104. Greenberg, *supra* note 22, at 143.
 105. NBA CBA, Article XI, at § 1.
 106. *Id.*
 107. *Id.*
 108. *Id.*
 109. *Id.*
 110. *Id.*

-
111. *Id.*
112. Simon Gardiner, *The Bosman Case: Impact On European Soccer*, For The Record, Dec. 1995/Jan. 1996.
113. *Id.* at 2.
114. *Id.* at 3.
115. *Id.*
116. *Id.*
117. *Id.*
118. Andrew L. Lee, *The Bosman Case: Protecting Freedom of Movement In European Football*, 19 Fordham Int'l L.J. 1255, 1310-1311 (1996).
119. Chalian, *supra* note 71, at 631-637.
120. Lee, *supra* note 122.

Γ' ΘΕΜΑΤΙΚΗ - C' THEMATIC

*ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΙΣ
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ*

*APPLICATIONS AND INFLUENCE OF THE EUROPEAN COMMUNITY LAW ON INTERNATIONAL
SPORTS RELATIONS*

THE COURT OF ARBITRATION FOR SPORT (CAS)
 An Institution for settling sports - related disputes by arbitration
 By
Matthieu REEB
 Counsel to the CAS

Introduction

Today sport is obviously influencing ever larger sections of our society as a result of its commercialization, media coverage and internationalization. The problems posed by the application of law in the world of sport are becoming ever more complex, given that the realities of sport are subject to profound changes.

The considerable financial interests at stake make all the parties concerned by sports activities - whether athletes, sports federations, sponsors or media - very demanding about law issues. The sources of disputes and the reasons for intervention by judges are also constantly increasing. It is now clear that sport no longer escapes the multiplication of legal procedures and disputes which characterize the economic activity and judicial systems of western countries.

It is important to note that, for many years, the sports world has developed its own rules and regulations almost totally independently, and these are now regularly in conflict with the laws and jurisdiction of different states. And, wherever there is competition, there are often conflicts and new sources of litigation.

The settlement of sports-related disputes

The settlement of sports-related disputes - like sports law itself - covers diverse realities.

Very briefly, four classic types of sports disputes can be distinguished:

- a) disputes related to the commercial aspect of sports activities, such as sponsorship, broadcasting of sports events, contracts between athletes and managers, etc...;
- b) labour law disputes between sports organizations and their employees, or national federations, clubs and their athletes to whom they are bound by contracts;
- c) disputes between sports organizations, either between federations, National Olympic Committees or other bodies, e.g. in relation to problems of jurisdiction;
- d) disputes involving a member of a national or international federation, or between members as a result of decisions taken by the internal bodies of such federations.

The parties involved in a sports-related dispute, be they clubs, sports federations, organizing committees, athletes, sponsors, suppliers or television companies generally have three possible ways of resolving emerging litigation:

- to appeal to the internal authorities created by the authorized associations and federations, or even by National Olympic Committees;
- to take the dispute to the competent ordinary courts;
- to submit the litigation for arbitration.

The situation of the parties to a sports-related dispute is no different from that which characterizes a classic commercial dispute. They are thus faced with a choice of systems where, most of the time, adding up the advantages and disadvantages comes out in favour of arbitration. By way of example, the internal tribunals of sports federations cannot exclude recourse by a dissatisfied party to ordinary courts. On the other hand, arbitration allows a final decision to be reached, against which the possibilities of appeal are very limited. Thus, arbitration constitutes an appropriate solution for the settlement of sports-related disputes.

History of the Court of Arbitration for Sport

Noting the great increase in the number of sports disputes and the advantages offered by arbitration, in 1983 the IOC President, Juan Antonio Samaranch, took the initiative of setting up the Court of Arbitration for Sport so that the international sporting community might be given an institution intended to settle exclusively disputes of any nature connected with sport. In fourteen years of activity, 170 cases have been entered on the roll of the Court of Arbitration for Sport. The CAS has pronounced more than 50 arbitral awards, 10 advisory opinions and allowed many amicable settlements.

The administrative seat of the CAS is in Lausanne, Switzerland. Two decentralized offices were created in 1996: one in Sydney/Australia and one in Denver/USA. For the first time, in 1996, an Ad hoc Division of CAS was established during the Olympic Games. The second Ad hoc Division will work in Nagano at the 1998 Olympic Winter Games.

The statutes and regulations of the CAS came into force in June 1984 and were amended in September 1990 and again in November 1994.

Structure and organization of the Court of Arbitration for Sport

In the spring of 1993 a CAS decision was brought before the Swiss Federal Tribunal. This court confirmed that the CAS offered sufficient guarantees of independence to allow two parties to bring a dispute before the court and avoid the ordinary legal procedure. The Federal Tribunal nevertheless emphasized the dependent relationship that the CAS had with the IOC, and recommended that the CAS had greater independence vis-à-vis the IOC. This decision brought about moves to increase the efficiency of the CAS and render it fully independent of the IOC which, until then, had funded it. A second case brought before the Swiss Federal Tribunal in 1996 allowed the Swiss judges to confirm that the new structure of CAS was totally independent of the IOC.

The restructuring of the CAS consists essentially in the creation of the International Council of Arbitration for Sport (ICAS) guaranteeing the supervision of the Court of Arbitration for Sport and substituting the funding by the IOC. The ICAS was created by an agreement signed on 26th June 1994 in Paris, and it is composed of 20 members who are representatives of the IOC, the International Olympic Federations, the Association of National Olympic Committees and the athletes, together with independent representatives coopted by the ICAS.

The designated representatives act in a personal capacity. They cannot be appointed as arbitrators or counsels to one of the parties to a procedure before the court. This is to guarantee the impartiality and independence of the arbitrators. Among its other functions, the ICAS appoints the personalities who constitute the list of CAS arbitrators.

The CAS sets in operation Panels of arbitrators (who are generally appointed by the parties) which have the task of providing for the resolution by arbitration of disputes arising within the field of sport. To this end, the CAS attends to the smooth running of the proceedings and places at the disposal of the parties all the necessary infrastructure.

The present structure of the CAS was established in November 1994.

The jurisdiction exercised by the Court of Arbitration for Sport

The CAS is competent to resolve all types of disputes of a private nature in relation to sport. Two categories can be distinguished:

a) In its first role, the CAS is seized of disputes directly and immediately as an arbitral jurisdiction of first and sole instance, either through an arbitration agreement concluded after the dispute has arisen or through an arbitration clause inserted into a contract.

Example: In the case G. v S. (CAS 91/45), an athlete who under a sponsorship contract was required to wear clothing bearing the mark of a sports equipment manufacturer, had appeared in public wearing clothing with a different brand name whilst participating in a different sporting activity. This resulted in the immediate termination of the contract by the sponsor.

The parties had expressly stipulated two years as the length of time during which the contract for the supply of clothing would apply. The athlete, during the contractual term, began to train and compete in a sport complementary to the sport in which he was previously participating and for which he wore the clothing bearing the mark of the sports equipment manufacturer. But what he did not do was to inform the first supplier that he intended to participate in another competition sport; that as a result he would have to reduce slightly his activity in terms of his principal sport; and that he would have to wear clothing by another manufacturer which supplied the national team of the new sport.

The Court held that the fact of the athlete appearing in public wearing clothing with a different brand name in the context of a different sporting activity was not such as to justify immediate termination of the contract by the original supplier of sports clothing. It also ruled that the contractual relations with the original supplier had the characteristics of an agreement by the athlete to transfer his name and image to the sponsor for advertising purposes associated with a particular sport.

Subject to the duty to inform his sponsor (which was not fulfilled by the athlete in this case) the Court held that an athlete practising a particular sport was free to practise a complementary sport; and that the sponsor had no reason to hinder that freedom, particularly where the practice of it had no prejudicial effect on the original supplier. Although the Court did not consider that there were grounds for immediate termination of the sponsorship contract, it reduced damages payable to the athlete by 25% for his "concomitant fault in not informing the sponsor".

b) In the second role, the CAS intervenes with full powers of cognition as an appeals jurisdiction of final instance, upon appeal by a party against a decision taken by the internal bodies of a national or international sports federation.

Example: In its award Q. v UIT (CAS 94/129), the CAS overturned the decision of the International Shooting Union (UIT) to penalize an athlete for the inadvertent consumption of a banned substance. The appellant athlete, Q., and his national federation argued that the UIT's anti-doping regulations required guilty intent whereas the UIT had acknowledged that the consumption was inadvertent and, also, that the UIT had not followed the testing procedure laid down in the International Olympic Charter Against Doping in Sport.

The CAS motivated its decision as follows: "...the UIT wishes the Panel to apply a test of strict liability. The UIT refers to the need to harmonize anti-doping regulations in the realm of international sports, and to the fact that the IOC has moved toward a standard of strict liability that would penalize even inadvertent absorption of banned substances. (...)

The Panel is aware that arguments have been raised that a strict liability standard is unreasonable, and indeed contrary to natural justice, because it does not permit the accused to establish moral innocence. It has even been argued that it is an excessive restraint of trade. The Panel is unconvinced by such objections and considers that in principle the high objectives and practical necessities of the fight against doping amply justify the application of a strict liability standard. But if such a standard is to be applied, it must be clearly articulated.

Article 2 of the UIT Anti-Doping Regulations is entitled "Definition" and it begins with the following words: "Doping means the use of one or more substances

mentioned in the official UIT Anti-Doping List with the aim of attaining an increase in performance...". In its letter ... announcing its decision to sanction Q., the UIT ... stated that Q. had no intention to use forbidden medication in order to improve his performance and obtain an advantage over his competitors. (...)

The fight against doping is arduous and it may require strict rules. But the rule-makers and the rule-appliers must begin by being strict with themselves. Regulations that may affect the careers of dedicated athletes must be predictable. (...) Athletes and officials should not be confronted with a thicket of mutually qualifying or even contradictory rules that can be understood only on the basis of the de facto practice over the course of many years of a small group of insiders.

Reading the UIT Regulations (as they currently appear) in the light of these desiderata, the Panel has no alternative but to reach the conclusion that the UIT had no legal basis for the sanctions it pronounced against the Appellant. The sanctions must therefore be reversed."

The CAS can also intervene by giving advisory opinions which may be requested outside the context of any sport dispute, but which must be connected to sports-related issues. The advisory opinions do not constitute arbitral awards and are not binding.

Example: In 1994, a professional Italian racing cyclist was convicted of doping during an "international race" taking place in Italy. On the basis of its own regulations, the Italian Cycling Federation initially suspended the rider for a period of two years, thereby applying the "instructions" of the Italian National Olympic Committee (CONI). The penalty was subsequently reduced to a three-month suspension upon appeal by the party concerned.

Now, according to the International Cycling Union (UCI) Doping Control Regulations in force at the time of the facts, and taking into account the substance in question - caffeine -, the infraction could have received no penalty other than a three-month suspension.

The UCI and CONI requested an advisory opinion from the CAS, and asked who was competent to establish rules for dope testing and, in the case of a conflict between the rules of an international federation (IF) and the rules enacted or imposed by a National Olympic Committee (NOC), which of the two should prevail.

The CAS considered inter alia that:

- until the UCI unreservedly accepts the [IOC] Medical Code, competence to conduct the fight against doping with regard to international cycling competitions lies with the UCI as an IF, the competence of the NOC or any other national sports authority being only subsidiary;

- in the event of conflict, the anti-doping rules of an IF prevail over the rules enacted by a NOC or any other national sports authority.

Illustration of the advantages of the arbitral procedure before the CAS

The advantages offered by the above-mentioned arbitration are confidentiality, specialization of the arbitrators, flexibility and simplicity of the procedure, speed, reduced costs and international effectiveness of the arbitration award. The practice of the CAS offers a clear demonstration of the advantages traditionally associated with arbitration.

In terms of confidentiality, the CAS arbitration procedure is private and thus takes place without the public or the media knowing about it, unlike ordinary procedure. In principle, the hearings are not public, and only the parties receive a copy of the arbitration decisions.

This confidentiality helps to establish a calm atmosphere between the claimant, defendant and arbitrators, and encourages amicable settlements. Public procedures are similarly not

likely to encourage the parties to make compromises which could be interpreted as acquiescence.

There are, however, cases where the public interest and the right to information are stronger than the obligation of confidentiality. This is true where making an award public may have a dissuasive effect, and generally applies to awards pronounced in connection with doping. In such cases, even when in principle the arbitral award pronounced by the CAS is published only if all the parties are in agreement, a Panel of the Court of Arbitration for Sport may take the decision to publish the award if it deems this useful.

As in the commercial sector, the specialization and competence of the arbitrators also constitute one of the essential arguments in favour of arbitration. Sports-related disputes are often complex and require specific legal knowledge which an ordinary judge will not necessarily possess. The CAS arbitrators, however, are chosen from a list of personalities appointed for their competence in legal matters and solid knowledge of the problems connected with sports activity. The fact that a decision is made by specialists facilitates the concrete settlement of a dispute, by offering a solution adapted to the sporting context.

The Procedural Rules of the CAS are designed in such a way to avoid superfluous formalism, in order to facilitate access to the CAS. Thanks to the great flexibility of the CAS procedure, its rapidity is also guaranteed. Indeed, arbitration before the CAS can be set up quickly, as the panels are appointed within a very short period of time. Thus a panel is normally constituted within 15 days, the procedural deadlines then being fixed with very short time limits.

Furthermore, in urgent cases, orders on interim measures or even awards may be pronounced very quickly. The CAS procedure allows the parties who have agreed to this to ask the arbitral panel to notify the terms of the arbitral award immediately after its deliberations, i.e., in principle, on the same day as the judgement hearing. Thus the parties may know the decision almost immediately, which represents an important saving of time.

One of the fundamental aims of the Court of Arbitration for Sport was to establish a procedure resulting in lower costs. It has thus been possible to maintain the arbitration costs far below the rates generally applied in commercial arbitration. For its part, the appeals procedure is free of charge and will remain so. Such a reduction of costs has also been made possible by the fact that the majority of the arbitrators agree to work at hourly rates far below those generally applied, executing their mandates primarily out of their interest in and commitment to sport.

Finally, the arbitration procedure of the CAS is suitable for international disputes:

- a single jurisdiction is provided for;
 - as a general rule, the parties themselves choose the applicable law; the procedure is governed - by a "Code of sports-related arbitration" which is universally applied;
 - the working languages of the CAS are French and English, except in special circumstances.
- In a more general way, international agreements give arbitral awards greater international effectiveness than the decisions of ordinary courts.

Conclusion

On 22nd June 1994, 31 sports federations signed the agreement relating to the constitution of the International Council of Arbitration for Sport and, through this signature, recognized the jurisdiction of the Court of Arbitration for Sport. This wise support for the CAS by sports

federations, plus the multiplication of contracts containing arbitral clauses providing for the competence of the CAS, will certainly result in an increase in the work of the Court.

In order to encourage access to the CAS, the ICAS has created two decentralized courts: one in Sydney for Oceania and another one in Denver for the American continent.

The Court of Arbitration for Sport is thus set to experience a new evolution in the near future, thereby pursuing its mission of making available to the members of the sporting community an efficient instrument for settling disputes in the field of sport.

The activities of the CAS have proved that this institution corresponds to a real need within world sport today, and that it is certainly well-adapted to the needs of modern sport.

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

Dr. Γεώργιος Κρίππας

Δια του Ν. 879/1979 προεβλέφθη αρχικώς η ίδρυση ποδοσφαιρικών Α.Ε. και η οργάνωση επαγγελματικού ποδοσφαίρου. Υπό την έννοιαν ότι τμήματα αθλητικών σωματείων που χρησιμοποιούν ποδοσφαιριστάς έπ' αμοιβή για το πρωτάθλημα Α' κατηγορίας υποχρεούνται να μετατραπούν σε Α.Ε. διεπόμενες από τον κωδικοποιημένο νόμο περί Α.Ε. 2190/1920.

Ως γνωστόν ο νόμος 879/79 κατηργήθη δι' άρθρου 80 του Ν. 1958/1991, ο οποίος προέβλεψε την ίδρυση αθλητικών Α.Ε. για τμήματα αθλητικών σωματείων που χρησιμοποιούν αθλητάς έπ' αμοιβή (άρθρα 5-16). Επι πλέον περιέλαβε και ειδικές ρυθμίσεις περί ποδοσφαιρικών Α.Ε. (άρθρα 47-50), εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά των διατάξεων περί αθλητικών Α.Ε.

Οι εν λόγω Α.Ε. υπόκεινται βεβαίως στις διατάξεις περί Ανωνύμων Εταιρειών (κωδικοποιημένος Ν. 2190/1920). Ο νόμος δε 1958/91 επιτρέπει θέσπιση διατάξεων κατά παρέκκλιση αυτού δια Π.Δ. προτάσει του υπουργού επί αθλητισμού, εφόσον τούτο τυγχάνει απαραίτητο αναλόγως των ιδιαιτεροτήτων του αθλήματος.

Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω είναι σαφές, ότι οι περί των οποίων ο λόγος αθλητικές εταιρείες (Ποδοσφαιρικές ή άλλου αθλήματος) εφόσον τυγχάνουν ανώνυμες και υπόκεινται στις διατάξεις του νόμου περί Α.Ε., υπόκεινται κατ' ανάγκην και στις αντίστοιχες διατάξεις του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού δικαίου στο σύνολο τους. Γενικότερα δε ο αθλητισμός (κυρίως το ποδόσφαιρο) αποτελεί εμπορική δραστηριότητα υποκείμενη και αυτή στο Κοινοτικό Δίκαιο. Βεβαίως ο χρόνος δεν μας επιτρέπει, να προβούμε σε λεπτομερή ανάλυση της εφαρμογής του Κοινοτικού Δικαίου εν προκειμένω, επομένως θα αναφερθούμε σε ορισμένα θέματα επιλεκτικά προτάσσοντας τα όσα έχει κληθεί να κρίνει το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων:

Το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δια της από 11.7.1996 αποφάσεώς του¹ ακυρώνει για πρώτη φορά στο σύνολό της απόφαση της Επιτροπής, η οποία χορηγούσε ατομική εξαίρεση κατ'εφαρμογήν του άρθρου 85 παρ. 3 της Συνθήκης/ΕΚ αφορώσα συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων. Στην ακυρωθείσα απόφαση η Επιτροπή εξαιρούσε το καταστατικό της UER/EUROVISION, το οποίο προέβλεπε, ότι μπορούν να συμμετέχουν στο σύστημα EUROVISION επιχειρήσεις που εξυπηρετούν το σύνολον της χώρας τους.

Οι λόγοι ακυρώσεως είναι, ότι η Επιτροπή λαμβάνουσα την επίμαχο απόφασή της (η οποία αποτελεί περιορισμό του ελεύθερου ανταγωνισμού) δεν ηρεύνησε όλα τα στοιχεία και όλες τις προϋποθέσεις, που ήσαν απαραίτητες για την διαμόρφωση της γνώμης της επί ενός τόσο σημαντικού θέματος.

Όσον αφορά το ζήτημα της κοινής ωφελείας, που η επίμαχη απόφαση επικαλείται, το Δικαστήριο έκρινε, ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε, ότι η επιδίωξη της κοινής ωφελείας δικαιολογεί την αποκλειστικότητα δικαιωμάτων αναμεταδόσεως υπέρ των μελών της UER, ούτε ήταν απαραίτητη, ώστε να επιτρέψει εις αυτά να επιτύχουν ανάλογη απόδοση.

Όπως αντιλαμβανόμεθα, η σύμβαση Eurovision - μελών της UER έδιδε την ευχέρεια αναμεταδόσεως αθλητικών αγώνων μόνον στα μέλη της UER (μεγάλοι κρατικοί τηλεοπτικοί σταθμοί) αποκλείουσα τους λοιπούς ιδιωτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς με το αιτιολογικό της κοινής ωφελείας. Φρονούμε, ότι ορθώς το δικαστήριο ακύρωσε την επίμαχη απόφαση της Επιτροπής, διότι σε καμμία περίπτωση δεν δικαιολογείται ευνοική ρύθμιση υπέρ των μεγάλων κρατικών τηλεοπτικών σταθμών και εις βάρος των ιδιωτικών ή μικρότερων.

Άλλωστε η Οδηγία 89/552/ΕΟΚ της 3.10.1989 "Για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών - μελών σχετικά με την

¹ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-528/93, T-542/93, T-543/93, T546/93, Metropole Television S.A., Retti Televisive Italiane SpA κατά Επιτροπής, Δελτίο Ε.Ε. 10/1996 σελ. 133

άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων”² επιτρέπει στην Επιτροπή να επεμβαίνει και να ζητεί την ελευθερία μεταδόσεως τηλεοπτικών εκπομπών που ανεστάλησαν, εφ’ όσον παραβιάζεται το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο (άρθρο 4), ενώ στο προοίμιο κατ’ επανάληψη ομιλεί περί ελευθερίας μεταδόσεως τηλεοπτικών εκπομπών.

Περαιτέρω όσον αφορά την μετάδοση αθλητικών αγώνων από τηλεόρασεως αξίζει, να επισημάνουμε, ότι το θέμα της αποκλειστικότητας έχει και άλλη πλευρά. Κατ’ άρθρον 45 παρ. 5 του Ν. 1958/1991 αθλητικές Α.Ε. ή αθλητικά σωματεία μπορούν να χορηγήσουν αποκλειστικό δικαίωμα μεταδόσεως των αγώνων τους ή ειδικεογραφική διανομή αυτών σε έναν ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό σταθμό, ο οποίος όμως δεν έχει το δικαίωμα, να χορηγήσει άδεια περαιτέρω αναμεταδόσεως από τρίτον. Η συμφωνία αυτή είναι έγκυρη από απόψεως Κοινοτικού Δικαίου. Δημιουργεί όμως ορισμένα προβλήματα. Κυρίως δημιουργεί πρόβλημα ατομικών δικαιωμάτων. Ως γνωστόν ένας ποδοσφαιρικός αγώνας αποτελεί μέχρις ενός σημείου είδηση, την οποίαν το κοινό δικαιούται να πληροφορηθεί.

Το δικαίωμα δε της πληροφόρησης κατοχυρούται υπό του άρθρου 10 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία έχει κυρωθεί³ υπό της Ελλάδος δια του Ν. 53/1974. Αν λοιπόν το κοινό στερηθεί αυτής της ειδήσεως, ανακύπτει κατά τα ως άνω ιδιαίτερο πρόβλημα. Ως εκ τούτου έχουν καταρτισθεί διεθνείς συμβάσεις, που προέβλεψαν την ελευθερία αναμεταδόσεως μικρών αποσπασμάτων αθλητικών αγώνων χωρίς την άδεια του δικαιούχου προς πληροφόρηση του κοινού. Επί του προκειμένου ο προαναφερθείς ελληνικός νόμος ορίζει, ότι επί αθλητικών αγώνων, των οποίων η μετάδοση έχει παραχωρηθεί κατ’ αποκλειστικότητα σε ορισμένον τηλεοπτικό ή ραδιοφωνικό σταθμό, επιτρέπεται η αναμετάδοση εξ αυτών από οποιονδήποτε τρίτον τριών αποσπασμάτων των δυο λεπτών το καθένα ημερησίως, εφόσον μεταξύ τους αντιστοιχεί χρονικό διάστημα τουλάχιστον τριών ωρών (Ν. 1958/91 άρθρο 45 παρ. 1) . Περαιτέρω (παρ. 4 του ιδίου άρθρου) ορίζει ότι οι ραδιοφωνικοί σταθμοί επιτρέπεται ελευθέρως να μεταδίδουν ρεπορτάζ επί αθλητικών αγώνων χωρίς όμως δικαίωμα εμπορικής εκμεταλλεύσεως των εκπομπών που έχουν εκχωρηθεί κατ’ αποκλειστικότητα .

Το παρόν θέμα όμως δεν είναι τόσο απλό . Ήδη η Επιτροπή της Ε.Ε. σε πρόσφατη “Ανακοίνωσή” της ανέφερε ότι τα “μεγάλα” αθλητικά γεγονότα δεν επιτρέπεται να παραχωρούνται κατ’ αποκλειστικότητα σε συνδρομητικά τηλεοπτικά κανάλια , που εκπέμπουν κωδικοποιημένο πρόγραμμα . Ποία θεωρούνται “μεγάλα” αθλητικά γεγονότα θα καθορίζεται από το κράτος - μέλος, όπως π.χ. οι Ολυμπιακοί Αγώνες ή ο τελικός αγώνας πρωταθλήματος ή κυπέλλου . Τούτο για να μην στερηθούν οι φίλαθλοι της ευχέρειας να παρακολουθήσουν τους αγώνες αυτούς . Επί του προκειμένου ο αρμόδιος Επίτροπος της Ε.Ε. εδήλωσε ότι δι’ αυτού του τρόπου τα συνδρομητικά κανάλια που είχαν αποκτήσει την αποκλειστικότητα των ως άνω αθλητικών αγώνων δεν θα θίγονται , διότι θα παραχωρούν στους τρίτους το δικαίωμα μεταδόσεως των εν λόγω αθλητικών αγώνων μαζί με τις διαφημίσεις⁴.

Η κατά τα προαναφερθέντα μετατροπή των αθλητικών συλλόγων με αμειβόμενους αθλητάς σε Α.Ε. από απόψεως Κοινοτικού Δικαίου δεν ενδιαφέρει μόνο την ελευθερία διακινήσεως αγαθών (άρθρα 30-36 της Συνθήκης/Ε.Κ.) αλλά και τα άλλα κεφάλαια . Π.χ. εφόσον οι αθλητικοί σύλλογοι χρησιμοποιούν αλλοδαπούς αθλητάς, ανακύπτει θέμα σεβασμού των διατάξεων των άρθρων 48-51 της Συνθήκης/Ε.Κ. περί ελευθερίας διακινήσεως των εργαζομένων .

² εισαχθείσα στο εσωτερικό Δίκαιο στην Ελλάδα δια του Π.Δ. 230/1992

³ Έχει επηυξημένη τυπική ισχύ κατ’ άρθρον 28 του Συντάγματος

⁴ Οπότε θα μπορούν να κερδίζουν περισσότερα, αφού οι διαφημίσεις τους θα απευθύνονται σε πολύ μεγαλύτερο κοινό

Αντίστοιχο θέμα έχει αντιμετωπίσει και το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην από 15/12/1995 απόφαση του⁵.

Δια της αποφάσεώς του αυτής το ΔΕΚ δέχεται ότι το άρθρο 48 της Συνθήκης/Ε.Κ. δεν επιτρέπει στους κανονισμούς των αθλητικών ομοσπονδιών να περιλαμβάνουν διατάξεις που απαγορεύουν σε επαγγελματίες ποδοσφαιριστές να μεταγράφονται σε ποδοσφαιρική ομάδα άλλου κράτους-μέλους, εφόσον η τελευταία αυτή ομάδα δεν καταβάλλει αποζημίωση μεταγραφής. Περαιτέρω η ίδια απόφαση δέχεται ότι, οι αθλητικές ομοσπονδίες δεν έχουν το δικαίωμα στους κανονισμούς τους, να περιλαμβάνουν διατάξεις, κατά τις οποίες οι ομάδες του αντιστοίχου κράτους υποχρεούνται, να παρατάσσουν περιορισμένο αριθμό αλλοδαπών ποδοσφαιριστών, υπηκόων άλλων κρατών-μελών.

Τέλος η ίδια απόφαση δέχεται ότι το εν προκειμένω άρθρο 48 της Συνθήκης /Ε.Κ. δεν μπορεί να επικληθεί προς στήριξη αιτημάτων περί αποζημιώσεως λόγω μεταγραφής. Όλα αυτά διότι άλλως θα παρεβιάζοντο οι διατάξεις της Συνθήκης/Ε.Κ. περί ελευθερίας διακινήσεως των εργαζομένων. Υπ' όψιν ότι κατά την εν λόγω απόφαση οι ως άνω θέσεις της δεν ισχύουν επί μεταγραφής ποδοσφαιριστών από ομάδα σε ομάδα του ιδίου κράτους ή από/προς ομάδα τρίτων χωρών.

Επί των ως άνω επομένως επιλεκτικώς αναφερομένων περιπτώσεων μπορούμε να αντιληφθούμε, εις ποίαν έκταση οι επαγγελματικοί αθλητικοί σύλλογοι που μετετράπησαν σε ανώνυμες εταιρείες, δεσμεύονται υπό των κανόνων του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου. Η εν λόγω δε δέσμευσή τους αφορά και την γενικότερας φύσεως δραστηριότητά τους κατά τις ειδικότερες περιπτώσεις που αντιμετωπίζουν. Υπό την έννοια ότι οι εξαιρέσεις που προβλέπονται εκάστοτε υπό του Κοινοτικού Δικαίου⁶ δεν φαίνεται να μπορούν να χρησιμοποιηθούν υπέρ των αθλητικών Α.Ε. κατά τρόπον ευρύτερον του των άλλων επιχειρήσεων διαθέσεως εμπορευμάτων ή παροχής υπηρεσιών.

Τέλος πρέπει να διευκρινίσουμε και το εξής: Όπου επιτρέπεται η κατ'αποκλειστικότητα μετάδοση αθλητικών αγώνων, αυτό σημαίνει ότι απαγορεύεται η υπό τρίτου (π.χ. ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού) αναμετάδοση. Αν παρά ταύτα κάποιος σταθμός προβεί σε αναμετάδοση οι ευθύνες του που ανακύπτουν (ποινικές ή αστικές) προκύπτουν από τον νόμο περί αθεμίτου ανταγωνισμού και όχι από τον νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Τούτο διότι το άρθρο 2 του ισχύοντος νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας 2121/1993 καθορίζει την έννοια του πνευματικού ή καλλιτεχνικού έργου, το οποίο προστατεύεται υπό του εν λόγω νόμου. Στην έννοιά του δε, δεν εμπίπτουν βεβαίως οι αθλητικοί αγώνες ή και οποιοδήποτε άλλο δημοσιογραφικό ρεπορτάζ. Άρα παράβαση της ως άνω υποχρεώσεως συνεπάγεται παραβίαση του νόμου περί αθεμίτου ανταγωνισμού, δεδομένου ότι η σύμβαση μεταξύ της αθλητικής εταιρείας και του ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού δεν δεσμεύει τους τρίτους.

Πέραν των προαναφερθεισών απόψεων του ΔΕΚ που αφορούν την καθαρά εμπορική μορφή και δράση των αθλητικών Α.Ε. η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατ'επανάληψη έχει ασχοληθεί με θέματα αθλητικά γενικότερου ή κοινωνικού ενδιαφέροντος. Αξίζει επομένως να αναφερθούν επίσης δειγματοληπτικά και επιλεκτικά τα εξής στοιχεία:

α) Στις 14-6-1996 η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της ΕΕ υπέβαλλε προτάσεις αφορώσες την σχέση εκπαιδεύσεως των νέων και του αθλητισμού. β) όπως προκύπτει από τη Γενική Έκθεση του 1996 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (παρ. 646) συνεχίζονται οι επαφές και ο διάλογος μεταξύ των ενδιαφερομένων προς τον σκοπόν αναπτύξεως του προγράμματος ΕΥΡΑΘΛΟΝ, που αφορά την ενίσχυση ορισμένων αθλητικών δραστηριοτήτων. γ) Στις 22-4-

⁵ Υπόθεση C-415/93 Union Royal Belge des Societes de Football Association A.S.L.B κατά Jean Marc Bosman , Royal Club Liegeois S.A. κατά Jean Marc Bosman, S.A. d' Economie Mixte Sportive de l' Union Sportive du Littoral de Dunkerke , Union Royale Belge des Societes des Football Association ASLB , Union des Associations Europeennes des Football {UEFA} και Union des Associations des Football {UEFA} κατά Jean Marc Bosman , Δελτίο Ε.Ε. 3/1996 σελ 126

⁶ Άρθρα 36 ή 48 παρ.3 της Συνθήκης/Ε.Κ.

1996 το Συμβούλιο των Υπουργών της ΕΕ υιοθέτησε μία σύσταση⁷ αφορώσα την πρόληψη των εκτρόπων στα ποδοσφαιρικά γήπεδα. δ) Επίσης το Ευρωκοινοβούλιο την 21-5-1996 εψήφισε μία πρόταση⁸ περί λήψεως μέτρων εναντίον του χουλιγκανισμού των γηπέδων και της ελεύθερας κυκλοφορίας των παραγόντων του ποδοσφαίρου.

7 JO C131/3-5-1996

8 JO C166/10-6-1996

Βλέπουμε λοιπόν ότι για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το θέμα του αθλητισμού δεν εντοπίζεται μόνον στον καθαρά εμπορικό/οικονομικό τομέα, αλλά λαμβάνεται υπ' όψη και ο κοινωνικός χαρακτήρ αυτού. Βεβαίως ο εν λόγω κοινωνικός χαρακτήρ δεν είναι πάντοτε αυτοτελής αλλά εγγίζει και άλλους τομείς, όπως π.χ. ο τομέας της δημοσίας τάξεως ή της εγκληματικότητας (π.χ. χουλιγκανισμός στα γήπεδα), για τον οποίον υπάρχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εν όψει σειράς διατάξεων του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου που πραγματεύονται το θέμα αυτό⁹.

Φυσικά το ενδιαφέρον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την κοινωνική πλευρά του αθλητισμού αφορά γενικά οποιαδήποτε αθλητική δραστηριότητα, ενώ το ενδιαφέρον της όσον αφορά την ελευθερία κυκλοφορίας, εγκαταστάσεως, διακινήσεως αγαθών ή τον ανταγωνισμό περιορίζεται στο τμήμα εκείνο του αθλητισμού που έχει ευθέως (ή και πλαγίως) χαρακτήρα εμπορικό-επιχειρηματικό.

Βλέπουμε λοιπόν ότι η αθλητική δράση σε ικανή έκταση θίγει το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο και θα πρέπει οι αντίστοιχοι κανόνες του να λαμβάνονται υπ' όψιν προς αποφυγή παραβάσεων ή εμπλοκών.

Τελειώνοντας επαναλαμβάνουμε και πάλι ότι το παρόν θέμα είναι τεράστιο και βεβαίως λόγω του περιορισμένου χρόνου οι αναφερθείσες περιπτώσεις εφαρμογής του Κοινοτικού Δικαίου στον αθλητισμό ήσαν ενδεικτικές/επιλεκτικές και φυσικά πλήθος άλλων περιπτώσεων θα μπορούσαν να θιγούν. Πιστεύουμε όμως ότι και δια των όσων αναφέρθησαν δίδεται ικανοποιητική εικόνα του όλου θέματος.

⁹ Συνθήκη ΕΚ άρθρο 48 παρ.3, άρθρο 73 παρ.1 εν τέλει, άρθρον 100Γ παρ.5, συνθήκη ΕΕ άρθρο Κ2 παρ.2

LA LIBRE-CIRCULATION DES EDUCATEURS SPORTIFS ET DES ENTRAINEURS DANS L'UNION EUROPEENNE

Par:

Patrick JACQ

Docteur en Sciences Politiques Magistrat administratif

Pendant longtemps le monde du sport, dans le but de préserver à tout prix son indépendance et son autonomie, a ignoré le droit de la société globale. Il n'en est plus de même aujourd'hui ; le phénomène sportif a pris une telle dimension dans notre société, les enjeux politiques, économiques, sociaux sont devenus si importants que le sport ne peut plus fonctionner hors du droit étatique et du droit communautaire.

À l'origine les auteurs de traités européens n'avaient pas envisagé l'application du droit communautaire aux activités sportives. C'est le développement des aspects économiques du sport qui a été à la base de l'application de l'ordre juridique communautaire au domaine sportif.

L'un des aspects originaux du traité de Rome est la réalisation de la libre circulation des personnes dans leur capacité d'agents économiques. Cet objet affirmé dès l'origine de la communauté européenne a été réaffirmé et renforcé par l'Acte unique européen de 1986 (article 8A) et le Traité sur l'Union européenne de 1992 (article 7A).

La liberté de circulation des personnes, en tant qu'agents économiques, est entendue de telle sorte que chacun doit pouvoir se livrer à une activité professionnelle, indépendante ou salariée, sur le territoire d'un autre Etat membre que celui dont il est ressortissant, dans les mêmes conditions que les nationaux de cet Etat.

Ainsi que l'a indiqué, dès 1974, la Cour de justice des communautés européennes, la règle du traitement national, "l'une des dispositions juridiques fondamentales de la communauté", interdit "toute discrimination exercée en raison de la nationalité" et s'applique¹ aussi bien aux activités salariées (article 48) (1) qu'aux activités non salariées (article 52 concernant le droit d'établissement et article 59 les prestations de service).

Dès lors qu'il est exercé en tant qu'activité économique, le sport est soumis aux règles du traité et donc à celles relatives à la libre circulation des personnes.

La Cour de justice des Communautés européennes a eu l'occasion de le confirmer avec force à plusieurs reprises² et en particulier à l'occasion de l'arrêt Bosman du 15 décembre 1995 à propos du football professionnel.

Aux termes de cette jurisprudence, la Cour réaffirme que le principe de libre circulation des travailleurs (article 48 du Traité de Rome) rend illégales les règles sportives qui viendraient l'entraver, telles que les primes de transfert ou les quotas de joueurs liés à la nationalité.

L'obligation faite aux Etats membres de l'Union européenne de faciliter la liberté de circulation, d'établissement et de prestation de service s'est heurtée à de nombreuses difficultés en ce qui concerne l'accès à l'emploi sportif c'est-à-dire aux professions d'éducateurs sportifs et d'entraîneurs.

¹ CJCE 21 juin 1974, Reyners, aff. 2/74 : Rec CJCE, p. 631

² Arrêt Walrave et Koch contre Union cycliste internationale du 12 décembre 1974 (affaire 36/74, Rec. p. 1405) - Arrêt Dopa contre Mantero du 14 juillet 1976 (affaire 13/76, Rec. p. 1333).

Il existe en effet de nombreux obstacles d'ordre sociologique ou économique à l'usage de droit de circuler librement. La mobilité professionnelle se heurte souvent à l'absence de prise en considération dans les Etats membres des qualifications obtenues dans un autre pays. La comparaison entre les diplômes ou les expériences professionnelles, acquis dans un autre système de formation et dans le cadre d'un autre régime d'organisation des professions est difficile à établir.

Pour l'accès à de nombreuses activités sportives, les règles nationales exigent la preuve de certaines qualifications (notamment la possession de certains diplômes), en se référant de manière exclusive à celles qui ont été attribuées dans le système de formation national.

Par voie de conséquence, les ressortissants d'un Etat membre ne peuvent exercer une activité professionnelle dans un autre Etat membre, bien qu'ayant obtenu une qualification semblable, voire de niveau supérieure, à celle qui est exigée dans cet Etat pour la seule raison qu'ils ne détiennent pas le diplôme ou la preuve de compétence requis.

Les obstacles tiennent à la diversité des dispositifs nationaux de formation à la profession d'entraîneurs sportifs qui obéit à des régimes très différents d'un pays à l'autre : ils peuvent dépendre selon les cas des fédérations sportives, de l'Université, des pouvoirs publics ou des organisations socioprofessionnelles.

La Cour de Justice des Communautés européennes a eu l'occasion en 1987 de statuer sur ce problème à propos des exigences nationales en matière de diplômes sportifs susceptibles de constituer une entrave à la liberté d'établissement.

Cette jurisprudence ne permettant pas à elle seule d'assurer l'effectivité de la mise en œuvre du principe de libre circulation dans le domaine sportif, diverses initiatives tendant à l'harmonisation de l'accès à l'emploi sportif ont été prises par la Commission des Communautés qui a élaboré un système général de reconnaissance des diplômes existants, par certains syndicats professionnels et par les organismes publics de formation.

La jurisprudence Heylens

Dans l'affaire Heylens (CJCE, 15 octobre 1987, Union nationale des entraîneurs et cadres techniques du football - UNECTEF - c/ Georges Heylens et autres, aff. 22/86 : Rec. p. 1204), la Cour de Justice a estimé que l'absence de prise en considération des diplômes et titres de formation obtenus dans un autre Etat membre constitue "une entrave à l'exercice effectif de la liberté garantie par le Traité".

En l'espèce un entraîneur belge de football, titulaire du diplôme délivré dans son pays et sollicité par le club de football de Lille, avait vu rejeter sa demande d'équivalence par le ministre français des sports sur la base d'un avis défavorable, mais non motivé, émis par une commission spéciale. Engagé néanmoins par le club Lillois, M. Heylens avait fait l'objet de poursuites. Saisie par voie de question préjudicielle, la Cour a affirmé que les décisions des autorités nationales dans le domaine des reconnaissances d'équivalence doivent être motivées et pouvoir faire l'objet d'un recours juridictionnel.

L'obligation de reconnaître l'existence des qualifications acquises par une personne bénéficiaire de la libre circulation sur le territoire d'un autre Etat membre résulte, selon la Communauté, des objectifs du traité dont l'article 5 prévoit que les Etats membres sont tenus de prendre "toutes mesures générales ou particulières propres à assurer l'exécution des obligations du présent traité ou résultant des actes des institutions communautaires" et de s'abstenir "de toutes mesures susceptibles de mettre en péril la réalisation des buts du présent traité"³.

Par conséquent il incombe à l'Etat membre, saisi de la demande d'une personne souhaitant y exercer une activité professionnelle pour laquelle elle a été formée dans un autre Etat membre, de procéder à "une comparaison entre les compétences attestées par ces diplômes et les connaissances et qualifications exigées par les règles nationales".

Cette jurisprudence de la Communauté était nécessaire pour rappeler à tous les Etats membres le respect du principe de libre circulation mais pas suffisante pour assurer l'harmonisation effective du diplôme d'educateur sportif.

Les tentatives d'harmonisation des diplômes sportifs

L'élimination des barrières invisibles résultant des exigences nationales de qualification doit être facilitée par les directives "visant à la reconnaissance mutuelle des diplômes, certificats et autres titres".

Elle peut être également facilitée par l'adoption de mesures qui n'ont pas de valeur nominative, telles celles relatives aux standards européens de formation des métiers sportifs ou celles relatives à la correspondance des qualifications professionnelles entre Etats membres, résultant des travaux effectués par le CEDEIOP en application de la décision 85/368/CEE du Conseil du 16 juillet 1985 (JOCE n° L 199/56 du 31 juillet 1985).

La commission **d'une part** a conçu un système général de reconnaissance des diplômes existants, d'après lequel toute qualification permettant à une personne d'exercer réglementairement un métier dans un Etat membre doit pouvoir être acceptée dans n'importe quel Etat membre.

Ce système a fait l'objet d'une première directive 89/48 CEE du 21 décembre 1988 (JOCE L 19/89 du 24 janvier 1989) relative aux diplômes d'enseignement supérieur qui sanctionnent des formations professionnelles d'une durée minimale de trois ans. Ce texte a été complété par une deuxième directive 92/51 CEE du 18 juin 1992 (JOCE n° L 209/25 - 24 juillet 1992) qui étend le système général de reconnaissance aux autres qualifications professionnelles d'une durée inférieure à trois ans d'études supérieures.

³ Dans un arrêt ultérieur "Vlassopoulo (CJCE, 7 mai 1991, Irene Vlassopoulo, aff. C-340/89: Rec. p. 2357), la Cour de Justice a réaffirmé encore plus clairement l'existence d'une telle obligation à la charge des Etats membres

Ces deux directives s'appliquent aux professions réglementées dont l'accès n'est ouvert qu'aux titulaires d'un diplôme délivré dans le cadre du dispositif national de formation. C'est le cas de la plupart des professions sportives dans les Etats membres que ce soit à titre de travailleur salarié ou de travailleur indépendant. En France la loi impose d'être en possession d'un Brevet d'Etat d'educateur sportif pour pouvoir enseigner ou encadrer contre rémunération une activité sportive. C'est donc la réglementation du pays d'origine qui prévaut et ce n'est que lorsque la durée ou le contenu de la formation présentent des différences manifestes qu'il est possible à l'Etat membre d'imposer un test d'aptitude ou un stage d'adaptation préalable d'une durée maximale d'un an.

Malgré les efforts faits depuis quelques années pour assouplir ce dispositif, la France s'est trouvée en contradiction avec la réglementation européenne. Par un jugement du 11 juin 1993, le tribunal correctionnel de Draguignan a relaxé un moniteur de plongée titulaire d'un diplôme britannique au motif que le ministère de la Jeunesse et des Sports n'avait pas établi la liste des diplômes étrangers admis en équivalence et que "cette carence de l'administration porte atteinte au principe fondamental de libre circulation des travailleurs dans le cadre de la CEE en privilégiant les ressortissants nationaux...". La France a fait en 1995 l'objet d'une procédure en manquement de la part de la Commission. C'est la raison pour laquelle un décret du 25 novembre 1996 permet désormais à tout ressortissant d'un Etat membre de l'Union européenne d'effectuer sur le territoire français une prestation de service d'educateur sportif, à titre provisoire et sans y être établi dès lors qu'il est qualifié légalement pour le faire dans son pays et qu'il a adressé au préfet une déclaration préalable. On peut regretter cependant que ce texte, malgré sa volonté d'ouverture, en ne permettant pas un établissement durable, ne parait pas conforme au droit communautaire.

D'autre part, certains syndicats professionnels et en particuliers ceux des métiers sportifs de la montagne ont eux mêmes entrepris des négociations en vue d'élaborer des standards européens de formation et des mesures de reconnaissance mutuelle des qualifications.

C'est ainsi qu'une commission européenne des guides de haute montagne a établi un document communautaire qui fait la synthèse des dispositions nationales en vigueur et propose un cadre général des conditions d'accès au métier de guide dans les Etats membres de l'Union. Ceci a permis d'établir des seuils minimaux de formation afin d'établir notamment des équivalences entre les diplômes et des contenus communs d'enseignement. Les accompagnateurs en moyenne montagne sont parvenus à un résultat comparable en 1992. Il est intéressant de signaler que la réglementation française tient compte désormais de cet accord communautaire.

De leur côté, les moniteurs de ski ont élaboré en 1993 une convention de réciprocité entre les organismes professionnels de l'arc alpin comprenant l'Allemagne, l'Autriche, la France, l'Italie et la Suisse.

La commission européenne des sports aquatiques a adopté en 1988 un diplôme européen de moniteur de sports aquatiques, inspiré du brevet d'Etat français.

On ne peut que regretter que ces initiatives restent encore trop peu nombreuses. Elles sont le fait des fédérations sportives ou des organisations professionnelles, à charge pour les Etats membres de reconnaître ses nouvelles qualifications sans que la Commission des Communautés n'intervienne directement.

Enfin, les échanges entre formateurs et structures de formation se multiplient au sein des organismes publics de formation.

Cet effort d'harmonisation des diplômes et des formations a été rendu indispensable pour éviter les recours intempestifs auprès de la Cour de Justice. Cette démarche a abouti en 1989 à la création d'un réseau européen des instituts de sciences du sport. Ce réseau, qui rassemble la plupart des structures de formation et de recherche universitaires et non universitaires, a son siège à Louvain en Belgique. Instance de réflexion, ce regroupement s'est fixé pour but en premier d'étudier les professions d'entraîneur sportif en Europe et de fixer les contours d'un diplôme européen d'entraîneur. Il a élaboré une nomenclature européenne de professions de sport, la création d'un master européen en management des sports, la préparation d'une convention collective européenne des entraîneurs. Il a également mis en place dès 1991 un Observatoire européen des professions du sport.

Avec le soutien de la DG X de la Commission de Bruxelles il s'est lancé dans une étude comparative de cinq professions du sport auprès des Etats membres (modalités d'accès à la profession, conditions d'exercice, situation de l'emploi et perspectives d'évolution des professions suivantes : professeur d'éducation physique, entraîneur, guide de montagne, moniteur de ski et moniteur de mise en forme). Il souhaite également mettre en place une nomenclature européenne des métiers du sport.

La transposition des directives de reconnaissance des qualifications professionnelles se réalise avec difficulté et souvent avec retard, dans le sport comme ailleurs. Cela tient non seulement à la force d'inertie des administrations nationales mais aussi aux réticences de certains professionnels nationaux. Des progrès existent notamment avec les organisations professionnelles. La création de nouveaux espaces de liberté pour les personnes est un élément essentiel de l'intégration communautaire. La libre circulation des personnes prend aujourd'hui une signification nouvelle avec l'idée d'un "espace européen de l'éducation, de la formation et des professions". La construction européenne ne pourra progresser que si elle est l'œuvre des citoyens européens.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΔΟΣΕΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

Δ. Παναγιωτόπουλος, Ζιζή Κουρογένη
ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΕΦΑΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Εισαγωγή

- 1. Αποκλειστικότητα τηλεοπτικών μεταδόσεων αθλητικών αγώνων.**
 - 2. Ηλεκτρονική αναμετάδοση αγώνων αθλητικών.**
 - 2.1 Το δικαίωμα τηλεοπτικής μετάδοσης αθλητικών αγώνων.
 - 2.1.1 Φύση του δικαιώματος
 - 2.1.2 Μετάδοση - διανομή.
 - 2.2. Χορήγηση αποκλειστικού δικαιώματος
 - 3. Το δικαίωμα των πολιτών στην αθλητική ενημέρωση.**
- Συμπέρασμα**

Εισαγωγή

Το πρόβλημα που μας απασχλεί στην μελέτη αυτή είναι η τηλεοπτική αναμετάδοση των αθλητικών αγώνων, το περιεχόμενο αυτής της αναμετάδοσης ως αθλητικό γεγονός στα πλαίσια της θεσμικής υποστήριξης του αθλητισμού και το δικαίωμα των πολιτών για ενημέρωση, πληροφόρηση και ψυχαγωγία δια του αθλητικού γεγονότος αλλά και η ανάπτυξη αντιλήψεως για τα αθλητικά πράγματα. Αυτό ιδιαίτερα εξετάζεται στον ορίζοντα της παραδόσεως του αθλητισμού ως Ελληνικού και παγκόσμιου πολιτισμού, της δυνατότητας δια των συγχρόνων, των μέσων της τεχνολογίας, της επικοινωνίας και της προαγωγής του πολιτισμού δια των αθλητικών δραστηριοτήτων και δια των αθλητικών αγώνων, στη βάση και των κανόνων του κοινοτικού δικαίου¹.

Ερευνάται δηλαδή κατα πόσον η αποκλειστικότητα της αναμετάδοσης των αθλητικών αγώνων, των Αθλητικών Εμπορικών Εταιριών και των κοινών αθλητικών σωματείων έρχεται σε σύγκρουση με τα παραπάνω και ειδικότερα με το δικαίωμα των πολιτών στην ενημέρωση και σε ποίο βαθμό. Ερευνάται επίσης εάν τουλάχιστον για την μη εμπορική αθλητική δραστηριότητα η αποκλειστικότητα της μετάδοσης αθλητικών αγώνων είναι ασυμβίβαστη.

1. Το αθλητικό γεγονός και ο αθλητικός αγώνας ως κοινό αγαθό

1.1 Η αποκλειστικότητα της μετάδοσης

Ο αγώνας ως ένα αθλητικό γεγονός, αποκορύφωση μίας αθλητικής δραστηριότητας θεωρείται ως αγαθό των δικαιωμάτων του ανθρώπου, να μπορεί να το απολαμβάνει² « με ελευθερία στη δημιουργία, χωρίς διάκριση κοινωνική, γλώσσας, φύλλου, θρησκείας, πολιτικής ή άλλων παραγόντων» (Πίνακας1).

¹ Βλ. σχ. Δ. Παναγιωτόπουλος, Αθ. Στρίγγας, Ν. Δρούμπαλης στο 4^ο Διεθνές Συνέδριο του ΤΕΦΑΑ Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης το Μάιο 1996 στην Κομοτηνή, στο : Επετηρίδα Αθλητικού Δικαίου, III, ADV : Αθήνα 1997.

² Βλ. UNESCO προίμ. κατ. χάρτη 1978, πρ. βλ. και Π. Νάσκου Περράκη, Δ. Παναγιωτόπουλος, Αθλητισμός και Φυσ. Αγωγή, Κείμενα Διεθνούς Πρακτικής, Α. Σάκκουλας : Αθήνα - κομοτηνή, 1993, σελ. 158-160.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΜΕΤΑΔΟΣΗ ΑΓΩΝΩΝ
ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ

Διεθνείς κανόνες : καταστατικός χάρτης της UNESCO (άρθρο 8)

Ολυμπιακή Χάρτα (άρθρο 17 και 59)

Ευρωπαϊκή Σύμβαση Maastricht (άρθρο 59)

Σύνταγμα Ελλάδος (άρθρα 4 1,2,5 1 και 15

Πίνακας 1: Το δικαίωμα στην ενημέρωση στα αθλητικά γεγονότα.

Για τον λόγο τούτο υφίσταται διεθνής πρόβλεψη από φορείς του αθλητισμού και κρατικούς φορείς για την εξασφάλιση της αναμετάδοσης των αθλητικών γεγονότων και των αγώνων στο πλατύ κοινό. .

α. Ειδικά στον χάρτη της UNESCO τονίζεται το δικαίωμα της ελευθερίας στην πληροφόρηση, με την επισήμανση ότι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης θα πρέπει να ασκούν μία θετική επίδραση στην Φυσική Αγωγή και στον Αθλητισμό υπό την έννοια της μεγάλης κοινωνικής σημασίας, του ανθρωπιστικού σκοπού και των ηθικών αξιών που ενσωματώνουν³.

Μια από τις ευθύνες που έχουν τα Μέσα Ενημέρωσης κατά τον χάρτη, είναι η εξασφάλιση της αντικειμενικής και καλής πληροφόρησης.

β. Σύμφωνα με τον Ολυμπιακό Καταστατικό Χάρτη⁴ για την πληρέστερη δυνατή πληροφόρηση και την ευρύτερη ακροαματικότητα για τους Ολυμπιακούς αγώνες αποφασίζονται όλα τα απαραίτητα μέτρα από την Εκτελεστική Επιτροπή της Δ.Ο.Ε. και εφαρμόζονται από τις Οργανωτικές Επιτροπές Ολυμπιακών Αγώνων, μέσω ειδικής διαπίστευσης εκτός των συμβεβλημένων Ραδιοτηλεοπτικών Οργανισμών.

γ. Το Σύνταγμα της Ελλάδος έχει αναγάγει τον αθλητισμό και την αθλητική δραστηριότητα σε θεσμό και την θέτει υπό την προστασία και την εποπτεία του Κράτους⁵ και τούτο όπως έχει τονισθεί γιατί θεωρείται ότι εξυπηρετεί Δημόσιο σκοπό και ως εκ τούτου αποτελεί κοινό αγαθό, με ελεύθερη συμμετοχή και δράση στο θεσμό, προς ανάπτυξη της προσωπικότητας και δι' αυτής της πολιτιστικής κοινωνικής και οικονομικής ζωής της χώρας⁶. Υπ' αυτήν την

³ Ibid Δ.Κ.Χ. UNESCO Αρθρο 8

⁴ Βλ. Olympic Charter, Article 59, Για το καθεστώς που διέπει τα Ραδιοτηλεοπτικά μέσα Βλ. Αγγελος Γιόκαρης, « Το διεθνές Νομικό Καθεστώς των Ραδιοηλεκτρονικών - Δορυφορικής Τηλεόρασης », στο :Σειρά Διεθνούς δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής, Αντ. Ν. Σάκκουλας: Αθήνα, 1996σελ. 36.επ.

⁵ Σ. Αρθρο 16, 9 και Αρθρο 28, βλ. Δ.Παναγιωτόπουλος Θεωρία Αθλητικού Δικαίου, Α.Σάκκουλας: Αθήνα, 1990, σελ.21-50, βλ. Ελ.Βενιζέλος, «Η Συνταγματική υποδοχή του Αθλητισμού», στα: Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου, Ο Θεσμός των Ολυμπιακών Αγώνων - διεπιστημονική προσέγγιση, Ολυμπία 3-7 Σεπτεμβρίου 1991 και ΠΑΝΔΕΚΤΗΣ ISLR, 1:2, 1992, σελ. 212-214, Πρ.βλ. Ι. Δρόσος, «Σύνταγμα και Αθλητισμός», Ημερίδα του Ε.Κ.Ε.Α.Δ. 17.1.1991, στο: ΠΑΝΔΕΚΤΗΣ ISLR, 1:1, 1992, σελ. 134, πρ. βλ. Α. Λοβέρδος, «Η προστασία του Αθλητισμού ως ατομικό και κοινωνικό δικαίωμα» in: Proceedings of the 1st International Congress on Sports Law, December 11-13, Athens 1992, H.C.R.S.L.: Athens 1993 pp. 171-175, επ.βλ. Jose Bermejo Vera, «Sport and the Law an overview of the issues», in: proceedings of the Eighteenth Colloguy on European Law, «Sport and the Law», Maastricht, 12-14 October 1988, pp. 12-14. πρ. βλ. Οδηγία ΕΟΚ 89/3.10.1992, με την οποία επιδιώκεται ο συντονισμός νομοθετικών κανονιστικών και διοικητικών πράξεων που αφορούν στην άσκηση των τηλεοπτικών δραστηριοτήτων.

⁶ Δ.Παναγιωτόπουλος, Θεωρία Αθλητικού Δικαίου, Αντ.Σάκκουλας: Αθήνα 1990, σελ.161. D.Panagiotopoulos, «Sports Law: Concept and Implementation», in: Proceedings of the 1st International Congress of Sports Law, Athens 11-13 December 1992, Hellenic Center of Research on Sports Law: Athens 1993, pp. 77-88, A.Loverdos «The protection of sports as a social right», in:

έννοια ο αθλητισμός αποτελεί ένα προνομιακό πεδίο άσκησης συνταγματικών δικαιωμάτων κοινωνικών και ατομικών⁷

1.2 Η αποκλειστικότητα στη μετάδοση των αθλητικών γεγονότων.

Η αποκλειστικότητα ως δικαίωμα παρουσίασης αναμετάδοσης αθλητικών αγώνων αναπτύχθηκε μαζί με την εμφάνιση της οικονομικής δραστηριότητας στον αθλητισμό και ιδιαίτερα μετά τον γιγαντισμό των Ολυμπιακών Αγώνων, το μεγάλο ενδιαφέρον του πληθυσμού της γης να τους παρακολουθήσουν, και πολλών εταιριών να διαφημίζονται μέσα σ' αυτούς.

Ειδικά για τους Ολυμπιακούς Αγώνες⁹ ορίζεται ότι αποτελούν αποκλειστική ιδιοκτησία της Δ. Ο.Ε. η οποία είναι κάτοχος όλων των δικαιωμάτων που έχουν σχέση με την οργάνωση, μετάδοση και αναπαραγωγή τους με οποιοδήποτε τρόπο.

Μετά τον πλήρη επαγγελματισμό στα ομαδικά αθλήματα και τη μεγάλη οικονομική δραστηριότητα που ασκείται σε αυτά, σε πολλές χώρες θεσμοθετήθηκε η αποκλειστικότητα της τηλεοπτικής αναμετάδοσης των αθλητικών αγώνων με ειδικούς νόμους και σύναψη σχετικών συμβάσεων.

Στην χώρα μας με τον νόμο 1958/91 το ζήτημα αντιμετωπίζεται ως δικαίωμα ηλεκτρονικής και τηλεοπτικής αναμετάδοσης και διανομής αγώνων.

2. Ηλεκτρονική αναμετάδοση αθλητικών αγώνων

Στην Ελλάδα τα σχετικά με την ηλεκτρονική αναμετάδοση καθορίζονται από ειδικό νόμο όπως φαίνεται στον Πίνακα 2.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΑΝΑΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΜΗ ΑΓΩΝΩΝ

- Ν. 1958/91 (Άρθρο 45)
- Δικαίωμα χορήγησης αποκλειστικών προνομίων
- Ελεύθερη προβολή κινηματογραφικών αποσπασμάτων
- Αθλητικών αγώνων νομικών αθλ. προσώπων
- Προϋπόθεση: ειδησεογραφική εκπομπή
οι ειδήσεις αποτελούν κύριο θέμα

Εφαρμογή σε τηλεοπτικά δίκτυα, οργανισμούς, σταθμούς με:

αναμεταδότη εδάφους
δορυφορική σύνδεση
καλωδιακή σύνδεση

Proceedings of the 1st International Congress of Sports Law, Op.cit., H.C.R.S.L.: Athens 1993, σελ.171-175, επ.βλ. E.Venizelos «The institutional character of Sports» in: Proceedings of the 1st International Congress, Op.cit., H.C.R.S.L.: Athens 1993, pp. 125-130, D.Panagiotopoulos, «The institutional problem of the Greek Sport Federation», in: Marguette Sports Law Journal, V.5, No:2, pp. 243-250, Jose Bermejo Bera, op.cit, pp.15-18 και τη σχετική βιβλιογραφία

⁷ Βλ. Ε. Βενιζέλος, «Αθλητισμός και Κράτος Δικαίου - τα όρια της νομικής απορύθμισης και η επιστροφή στο Σύνταγμα», in: Proceedings of the 1st International Congress of Sports Law, December 11-13, Athens 1992, H.C.R.S.L.: Athens 1993 pp. 125-130, πρ.βλ. Α. Λοβέρδος, «Η προστασία του Αθλητισμού ως ατομικό και κοινωνικό δικαίωμα» in: Proceedings of the 1st International Congress on Sports Law, December 11-13, Athens 1992, H.C.R.S.L.: Athens 1993 pp.171-175, Επ. βλ. Δ.Παναγιωτόπουλος, Θεωρία Αθλητικού Δικαίου, Α. Σάκκουλας: Αθήνα 1990, σελ. 18-65.

⁸ Βλ. D. Panagiotopoulos, The Institutional Autonomy and the limits of the economic freedom, In : Proceedings of 4st IASL Congress, Barcelona, 1995. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ευρωπαϊκή Κοινότητα και Αθλητισμός, 1992, σελ.4, βλ. πρ. Δ. Βλαχάβας, Ν. Γρίβας, Ε. Κεχρής, «Οικονομικός Προϋπολογισμός ερασιτεχνικών αθλητικών σωματείων», in: Proceedings 1st IASL Congress, op. cit. pp.191-194.

⁹ Βλ. Olympic Charter Op. Cit, artcl 11

- Χορήγηση δικαιώματος αναμετάδοσης αθλ. αγώνων έναντι πληρωμής.

Πίνακας 2: Ελεύθερη προβολή και επί πληρωμή της τηλεοπτικής αναμετάδοσης αθλητικών αγώνων.

Ο νόμος αυτός επιτρέπει την ελεύθερη προβολή κινηματογραφικών αποσπασμάτων από αθλητικούς αγώνες που έχουν οργανωθεί από αθλητικά νομικά πρόσωπα όπως είναι οι ΠΑΕ. Ως βασική προϋπόθεση στην προβολή αυτή θέτει ότι οι εκπομπές πρέπει να είναι ειδησιογραφικές δηλαδή η μετάδοση ειδήσεων θα πρέπει να αποτελεί κύριο θέμα. Αυτό βρίσκει εφαρμογή σε κάθε τηλεοπτικό οργανισμό ή κινηματογράφο με τον περιορισμό ότι η προβολή θα είναι 2 λεπτά με αναμεταδότη εδάφους, δορυφορική σύνδεση ή καλωδιακή σύνδεση. Η ελεύθερη κατά συνέπεια προβολή του αθλητικού γεγονότος από τις εμπορικές εταιρίες στον αθλητισμό συνίσταται στην σύνθεση φάσεων των αθλητικών αγώνων σε χρόνο 2 λεπτών.

2.1 Τηλεοπτικό δικαίωμα αναμετάδοσης αθλητικών αγώνων

Κάθε εταιρία ή σωματείο ή ένωση σύμφωνα με τον Ελληνικό νόμο, όπως αυτό φαίνεται στον Πίνακα 3, στη βάση του δικαιώματος για χορήγηση αποκλειστικών προνομίων, μπορεί να χορηγήσει το δικαίωμα αναμετάδοσης ή και διανομής ειδησιογραφίας (ρεπορτάζ) οποιουδήποτε αθλητικού αγώνα έναντι πληρωμής η οποία διέπεται από ειδική συμφωνία. Από το συνολικό ποσό της συμφωνημένης τιμής κρατείται ποσοστό στο ύψος του 0,5% ως δικαίωμα για τις οικείες επαγγελματικές ενώσεις.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΝΑΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

Ν. 1958/91 (Άρθρο 45 παρ. 4-6)

- Το δικαίωμα Σωματείου, εταιρείας, ένωσης αθλ. αγώνων
- Το δικαίωμα αναμετάδοσης αθλητικών αγώνων
- ελεύθερα
- επί πληρωμή
- δικαίωμα ΠΑΕ-ΕΣΑΚ 0.5% (Ν.1958/91 Άρθρο 54, ΠΔ 61/92, Αρ. 4)
- Φύση του δικαιώματος αναμετάδοσης αθλ. αγώνων
- μετάδοση
- διανομή

Πίνακας 3: Σωματείο, Εταιρεία, Ένωση και το δικαίωμα στην τηλεοπτική μετάδοση.

Οι διάφοροι οργανισμοί αναμετάδοσης έχουν το δικαίωμα να μεταδίδουν ελεύθερα ρεπορτάζ από αθλητικούς αγώνες κάθε είδους αρκεί να μην προβαίνουν σε εμπορική εκμετάλλευση αυτών των εκπομπών και να μην υπερβαίνουν τον προαναφερόμενο χρόνο.

2.1.1 Φύση της αναμετάδοσης αθλητικών αγώνων

Το αθλητικό γεγονός λογίζεται ως προσφορά στο κοινό, των επίσημων αγωνισμάτων και των τελετών μιάς αθλητικής οργάνωσης, από τον τηλεοπτικό οργανισμό που κάνει χρήση του αποκλειστικού προνομίου μετάδοσης χωρίς από αντικείμενο, μέσω σύμβασης.

Αυτό στο νόμο χαρακτηρίζεται ως “μετάδοση” και περιλαμβάνει τη ραδιοφωνική και την τηλεοπτική μετάδοση και αναμετάδοση σε συνδρομητές με καλωδιακό σύστημα η οποιοδήποτε άλλο τρόπο. Αντίθετα η προσφορά στο κοινό των επίσημων αγωνισμάτων και

των τελετών μιάς αθλητικής διοργάνωσης με από αντικείμενο, όπως φωνογραφικοί δίσκοι, βιντεοσκοπήσεις (δίσκοι, κασέτες, βίντεο) ταινίες και παρόμοια, για τον νομοθέτη, θεωρείται ως παροχή με τον όρο “διανομή”.

2.2. Χορήγηση αποκλειστικού δικαιώματος αναμετάδοσης αθλητικών αγώνων

Στο πεδίο της εμπορικής δραστηριότητας της διοργανώτριας αρχής στον αθλητισμό, εντάσσεται και η εκμετάλλευση του αθλητικού γεγονότος ως θέαματος, υπό την έννοια του δικαιώματος χορήγησης αποκλειστικών προνομίων αναμετάδοσης σε ένα οργανισμό (τηλεοπτικό ή μη) ή και της ειδησιογραφικής διανομής όπως φέρεται στον Πίνακα 4.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΝΑΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

N. 1958/91 (Άρθρο 45, παρ 5)

- Χορήγηση αποκλειστικού δικαιώματος
- αναμετάδοση αγώνων - αθλητικών διοργανώσεων
- ειδησιογραφική διανομή
- Δέσμευση μη μεταβίβασης του δικαιώματος αποκλειστικής μετάδοσης
- Η αποκλειστικότητα στην τηλεοπτική μετάδοση και το Ευρωπαϊκό Δίκαιο (Συνθ. Ε.Ε, άρθρο 59, Οδηγία ΕΟΚ 89/1.10.1992 συντονισμός νομοθετικών κειμένων - Τηλεοπτ. Δραστηριότητα)

Πίνακας 4: Χορήγηση αποκλειστικού δικαιώματος και δέσμευση μη μεταβίβασης

Το αποκλειστικό αυτό δικαίωμα κατά τον νόμο συνίσταται στη μετάδοση ή και τη διανομή αθλητικών αγώνων και διοργανώσεων υπό την προϋπόθεση ότι ο οργανισμός στον οποίον χορηγείται αυτό το δικαίωμα δεν μπορεί να το μεταβιβάσει σε άλλο της ημεδαπής ή της αλλοδαπής. Δεσμεύεται δηλαδή ότι η χρήση που θα κάνει στη συμφωνημένη χορήγηση του δικαιώματος θα είναι η αναμετάδοση των αθλητικών αγώνων και όχι η παραπέρα εκμετάλλευση αυτής της χορήγησης με χορήγηση σε τρίτον του δικαιώματος αυτού. Κατά το Ευρωπαϊκό Δίκαιο και ειδικά το άρθρο 59 § 1 της Συνθήκης, οι εκπομπές και η μετάδοση τηλεοπτικού θεάματος θεωρούνται ως ειδικού χαρακτήρα παροχή υπηρεσιών και δεν εμπίπτουν στην περίπτωση όπου μιά εθνική κανονιστική ρύθμιση μπορεί να απαγορεύει την μετάδοση διαφημίσεων με Καλωδιακή τηλεόραση¹⁰. Ετσι αν στα προνόμια μιάς αθλητικής εταιρίας για μετάδοση αθλητικού αγώνα από καλωδιακή τηλεόραση, όπως παρουσιάστηκαν παραπάνω, υφίσταται νομοθετικός περιορισμός, ο αθλητικός αγώνας δεν μπορεί να χορηγηθεί en bloc στον τηλεοπτικό οργανισμό για προβολή παρα μόνο τα εκτός περιορισμού δικαιώματα.

Σε αντίθετη περίπτωση, όπου υφίσταται σχετική ρύθμιση, τότε τίθεται ζήτημα για την ανάδοχο εταιρία που ασκεί το δικαίωμα αναμετάδοσης, εάν μέσα στη συμφωνία αναμετάδοσης του αθλητικού γεγονότος χωρεί δεύτερη συμφωνία για τα αναμεταδιδόμενα παραλλήλως με το αθλητικό γεγονός, τηλεοπτικά μηνύματα¹¹.

¹⁰ Βλ. Υπ. Απόφαση, Υπ.52 / 79, Αθλ. Κωδ., σελ. 853, Δικαίωμα των Ε.Π.Α.Ε. - Ε.Σ.Α.Κ. (ΠΔ 61/92, Αρ. 4), επί των Εισπρ. αναμετάδοσης 0,5%, (Άρθρο 54), πρ. βλ. Οδηγία ΕΟΚ 89/3.10.1992, με την οποία επιδιώκεται ο συντονισμός νομοθετικών κανονιστικών και διοικητικών πράξεων που αφορούν στην άσκηση των τηλεοπτικών δραστηριοτήτων. βλ. και Οδηγία 89/552/εοκ για την Τηλεόραση και Π.Δ. Δαγτόγλου, Ραδιοτηλεόραση και Σύνταγμα, Σάκκουλας : Αθήνα 1990, σελ 40 -117, του ιδίου, Ραδιοτηλεόραση και Σύνταγμα, Παράρτημα - Νομοθετήματα, Σάκκουλας :Αθήνα 1989 σε.λ.257-359. Επίσης βλ. Α. Γκόκαρης, Όπ. Π., σελ. 109 επ. και σχ. Βιβλιογραφία.

¹¹ Μια σύμβαση με αποκλειστική χορήγηση της τηλεοπτικής μετάδοσης και της διαφημιστικής εκμετάλλευσης είναι αυτή ανάμεσα στην ΕΠΑΕ και την NETHOLD Α.Ε. 10.4 1995.

3. Το δικαίωμα των πολιτών προς ενημέρωση στα αθλητικά αγωνιστικά γεγονότα.

Το αποκλειστικό δικαίωμα της τηλεοπτικής αναμετάδοσης των αθλητικών γεγονότων σχετίζεται, όπως φαίνεται και στον **Πίνακα 5**, άμεσα με την πληροφόρηση, η οποία συνίσταται στην μετάδοση πληροφοριών επί ζητημάτων που είναι προϊόντα του λόγου και της τέχνης και στις ειδήσεις της καθημερινής ζωής.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΣΤΑ ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

- Πληροφόρηση και ισότητα των όρων:
- μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων
- προϊόντων λόγου και τέχνης (Σ. Άρθρο 15)
- Κοινωνική αποστολή του αθλητισμού (Σ. Άρθρο 16, παρ. 9 και 15)
- Αθλητικές εκπομπές - αναμετάδοση αγώνων επιβαλλόμενη ποιοτική στάθμη και πολιτιστική ανάπτυξη της ημέρας (Άρθρο 5, παρ. 1, Άρθρο 15, παρ. 2)
- Τηλεοπτική αναμετάδοση αθλητικών αγώνων, ηθική και φίλαθλο πνεύμα

Πίνακας 5: Τηλεοπτική αναμετάδοση αθλητικών αγώνων.

Κατά το Ελληνικό Σύνταγμα¹² η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του κράτους και έχουν ως σκοπό τους την αντικειμενική την με ίσους όρους μετάδοση των πληροφοριών και των ειδήσεων και των προϊόντων λόγου και τέχνης. Επίσης οφείλουν να

¹² Βλ. ΣτΕ ,Αριθ. 872/1992 (Ολμ), «...Τέλος, εις την παρ. 3 του αυτού ως άνω άρθρου 1 του ν. 1866/1989 ορίζεται ότι «έργο του Εθνικού Συμβουλίου είναι η εξασφάλιση της ελευθερίας της εκφράσεως και της πολυφωνίας, η τήρηση της δημοσιογραφικής δεοντολογίας και η προαγωγή της ποιότητας των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων, κατά τις συνταγματικές επιταγές», ενώ, κατά το άρθρον 3 του νόμου αυτού, το Εθνικόν Συμβούλιον Ραδιοτηλεοράσεως «ασκεί τον άμεσο έλεγχο του κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεοράσεως προκειμένου να εξασφαλισθούν η αντικειμενικότητα, η ισότητα των όρων και η ποιότητα των προγραμμάτων σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος». «... Το Εθνικόν Συμβούλιον Ραδιοτηλεοράσεως έχει καθιερυθή δια του νόμου 1866/1989, εν όψει του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος, ως ανεξάρτητος διοικητική αρχή εις το πλαίσιον της θεσμικής εγγυήσεως που προβλέπεται εις το άρθρον τούτο του Συντάγματος, δια την «αντικειμενικήν και επί ίσοις όροις μετάδοσιν πληροφοριών και ειδήσεων, ως και προϊόντων του λόγου και της τέχνης» και δεν υπόκειται κατά τον νόμον (άρθρ. 1 παρ. 2 του ν. 1866/1989) εις διοικητικόν έλεγχο, αλλά ασκεί, αυτό τούτο, τον άμεσον, κατά την ως άνω συνταγματικήν διάταξιν, έλεγχο του Κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεοράσεως, δια την εξασφάλισιν της αντικειμενικότητος, της ισότητος των όρων και της προαγωγής της ποιότητος των προγραμμάτων, καθώς και της ελευθερίας της εκφράσεως, της πολυφωνίας και της τηρήσεως της δημοσιογραφικής δεοντολογίας (άρθρ. 1 παρ. 3 και άρθρ. 3 περίπτ. 1 του ως άνω νόμου) τα δε μέλη του απολαύουν, κατά τον αυτόν νόμον (άρθρον 1 παρ. 2), προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας κατά την εκτέλεσιν του έργου των, προκειμένου να πραγματοποιηθούν αι αρχαί αι οποίοι ορίζονται εις την ως άνω συνταγματικήν διάταξιν. Αι συνταγματικάι δε αυταί αρχαί περί αντικειμενικότητος της ραδιοφωνίας και τηλεοράσεως αποτελούν το δικαιολογητικόν έρεισμα δια την από μέρους του νομοθέτου αναγωγήν του οργάνου εις διοικητικήν αρχήν ανεξάρτητον.» «... Ειδικώτερον το Εθνικόν Συμβούλιον Ραδιοτηλεοράσεως είναι διοικητική αρχή υπαγομένη εις το Υπουργείον Προεδρίας της Κυβερνήσεως (άρθρ. 1 παρ. 2 του ν. 1866/1989, βλ. και Σ.Ε. 930/1990 Ολομ.), μέσω της οποίας ασκείται ο κατά τας διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 15 του Συντάγματος άμεσος κρατικός έλεγχος επί της ραδιοφωνίας και της τηλεοράσεως και δια τον λόγον αυτόν είναι κατά τρόπον άμεσον εντεταγμένη εις την Διοίκησιν δεδομένου δε ότι ο άμεσος αυτός έλεγχος επιτρέπει βαθείαν επέμβασιν εις την λειτουργίαν των σταθμών ραδιοφώνου και τηλεοράσεως, δυναμένην να λάβη και την μορφήν κρατικού μονοπωλίου (βλ. Σ.Ε. 5040/1987 Ολομ.), δεν υπάρχει εκ του Συντάγματος περιορισμός δια την επέμβασιν του νομοθέτου εις τα της συγκροτήσεως της αρχής αυτής, ώστε να δύναται να υποστηριχθή ότι ο νομοθέτης εξήρεσε το συνιστών την εν λόγω αρχήν συλλογικόν όργανον, ήτοι το Εθνικόν Συμβούλιον Ραδιοτηλεοράσεως, από την ρύθμισιν του άρθρου 40 του ν. 1884/1990 δεσμευόμενος εκ περιορισμών προερχομένων εκ του Συντάγματος, αφού τοιοῦτοι περιορισμοί δεν υφίστανται. Δια ταύτα, δέχεται την υπό κρίσιν αίτησιν. Ακυρώνει την υπ' αριθ. 22255/2/3.11.1990 απόφασιν του Υπουργού Προεδρίας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ 695/5.11.1990, τ.Β).», Πρ. βλ. Ανδρέας Δημητρόπουλος Συνταγματικό Δίκαιο Αθήνα, σελ. 669 και Σχ. Βιβλιογραφία., πρ. Βλ. Π. Δ. Δαγτόγλου, Ραδιοτηλεόραση και Σύνταγμα, (Ν. 1866/1989, και οδηγία 89/552/ ΕΟΚ), Αντ. Σάκκουλας : Αθήνα 1990, σελ. 14 επ.

εξασφαλίζουν την ποιοτική στάθμη των εκπομπών λόγω της κοινωνικής αποστολής και της πολιτιστικής ανάπτυξης της χώρας.

Έτσι στην εξασφάλιση του δικαιώματος στην πληροφόρηση και την ενημέρωση των πολιτών τίθεται ευθέως το ζήτημα της αντικειμενικότητας στην ενημέρωση μέσα από το χρονικό περιορισμό (τα 2 λεπτά που έγιναν τελικά τρία λεπτά) της ελεύθερης αναμετάδοσης των αθλητικών αγώνων, η οποία σαφώς για το αθλητικό γεγονός δεν σχετίζεται μόνο με τον αριθμητικό ή τον χρονικό χαρακτήρα της αναμετάδοσης, αλλά κυρίως με τον ποιοτικό χαρακτήρα του τον οποίον συνθέτουν οι εικόνες αναμετάδοσης σε σχέση με το χρόνο και την ικανότητα να στερεώσουν αντίληψη στον πολίτη για το συγκεκριμένο πολιτισμικό, αθλητικό γεγονός τον αθλητικό αγώνα.

Η αντικειμενική πληροφόρηση για το αθλητικό γεγονός ή τον αθλητικό αγώνα, αποκτά ιδιαίτερο νόημα επειδή ο Συνταγματικός νομοθέτης προσβλέπει στην κοινωνική παιδεία δια του Αθλητισμού ως θεσμού, και του προσδίδει κοινωνική αποστολή, εξασφαλίζοντας γι' αυτόν οικονομικά μέσα. Τούτο γιατί ακριβώς το αθλητικό γεγονός, η αθλητική δράση στη βάση της αθλητικής ιδέας και της παραδόσεως μας δια των μέσων της ηλεκτρονικής επικοινωνίας υπό την αντικειμενική και πλήρη ενημέρωση υφίσταται τη δέουσα κριτική ως προς την σύμφωνα με το φίλαθλο πνεύμα διεξαγωγή του αναμεταδιδόμενου αγώνα. Τούτο συμβάλλει και στην άνοδο της ποιοτικής στάθμης των αθλητικών γεγονότων, αφού σ' αυτά εκτός των άλλων ασκείται ένας κοινωνικός δημόσιος έλεγχος, και κατ' αυτόν τον τρόπο υφίσταται μια ειδική συμβολή στην πολιτιστική ζωή της χώρας, αλλά και το δικαίωμα του πολίτη εξασφαλίζεται όχι μόνο στη καλή ενημέρωση, αλλά και στη δέουσα δια του αθλητισμού ψυχαγωγία και ποιοτική αναβάθμιση της ζωής του, αφού μυείται ορθώς στα αθλητικά πράγματα και δρώμενα δια των οποίων θεωρείται ότι συντελείται εμφύτευση θεμελιωδών ανθρωπίνων αξιών στους πολίτες.

Συμπέρασμα

1. Η αποκλειστική, κατά προνομία χορήγηση τηλεοπτικής και άλλης αναμετάδοσης αθλητικών αγώνων, επιτρέπεται μόνο στις εμπορικές εταιρίες του αθλητισμού υπό τον όρο της εξασφάλισης του δικαιώματος της ενημέρωσης και της αντικειμενικής και ελεύθερης πληροφόρησης.
2. Η αποκλειστικότητα των μεταδόσεων τηλεοπτικά των αθλητικών αγώνων προσκρούει στο δικαίωμα του πολίτη για αντικειμενική και πλήρη πληροφόρηση και ενημέρωση, χαριν της ιδιαίτερας σημασίας που προσδίδεται στον αθλητισμό ως θεσμό τόσο στο Ελληνικό Σύνταγμα όσο στην Ευρώπη και διεθνώς, χάριν της ειδικής συμβολής του στην ανθρώπινη ολοκλήρωση.
3. Η αντικειμενική πληροφόρηση στον αθλητισμό, δεν επιτυγχάνεται μέσω της μικρής χρονικά οριοθετημένης, ελεύθερης αναμετάδοσης αθλητικών αγώνων των εμπορικών αθλητικών εταιριών που εκχώρησαν προνόμιο της τηλεοπτικής αναμετάδοσης.
4. Αποκλειστική χορήγηση αναμετάδοσης αθλητικών αγώνων από κοινά αθλητικά σωματεία δεν κατοχυρώνεται στο Αθλητικό Δίκαιο και τούτο γιατί κατ' αυτό ο αθλητισμός υφίσταται προς εξυπηρέτηση δημοσίου σκοπού και όπου επιχορηγείται και ελέγχεται από το κράτος πρέπει να λειτουργεί υπέρ του συνόλου ακόμη και δια των ηλεκτρονικών μέσων από τα οποία κάθε αθλητική δραστηριότητα αναμεταδίδεται ως είδηση, πληροφόρηση αυτούσιο αθλητικό γεγονός.
5. Το δικαίωμα της ελευθερίας των πολιτών για πληροφόρηση και ενημέρωση συρρικνώνεται, όταν τούτο το περιορίζουν συμβάσεις για τηλεοπτικά δικαιώματα. Ο αθλητισμός ενσωματώνει ανθρώπινες ηθικές αξίες οι οποίες εκτός των άλλων προβαλλόμενες εμποδίζουν την επιθετικότητα, τη βία και τα εθνικά συναισθήματα και δημιουργούν πολιτισμό.
6. Τα παραπάνω επιβεβαιώνει η τελευταία οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εξασφάλιση του δικαιώματος στην ενημέρωση των πολιτών και τη σύσταση στα κράτη μέλη να νομοθετήσουν σχετικά προκειμένου δέκα σπουδαίοι αθλητικοί αγώνες ετησίως

να είναι προσιτοί στο κοινό ανεξαρτήτως δεσμεύσεως αποκλειστικής ηλεκτρονικής αναμετάδοσης.

EUROPEAN RULES AND EXCLUSIVITY OF TELEVISION TRANSMISSION OF SPORTS GAMES

D. Panagiotopoulos, Zizi Kourogeni

*SPORTS LAW STUDY, DEPARTMENT OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS SCIENCE,
ATHENS UNIVERSITY.*

Diagramm

Introduction

1. Exclusiveness of television transmission of Sports games.
2. Electronic transmission of Sports games.
 - 2.1 The right to the television transmission of Sports games.
 - 2.1.1 Nature.
 - 2.1.2 Transmission - Distribution
 - 2.2 Provision of exclusive right.
3. The right of citizens to sports information
4. Conclusions

Introduction

The problem we are dealing with in this study is the television transmission of sports games, the content of this transmission as a sports event in the context of the institutional existence of sports and the right of citizens to be informed and entertained via the Sports event, but also the development of understanding about sports.

This is especially examined in the broad horizon of the tradition of sports in Greek and global civilisation, the potential of communication and enhancement of culture, through modern means of technology, by the sports activities and the sports games, in the context of the rules of the European Community Law¹.

It is namely investigated, whether the exclusive rights for transmission of athletic games, by the Sports commercial enterprises and the common athletic clubs, is in contrast to the above rules and especially to the right of the citizens in being informed and the extent of this information process.

It is also examined, at least for the non - commercial sports activities, whether the exclusivity of transmission of sports events is incompatible.

1. The sports event and the sports game as common good.

1.1 *The exclusivity of transmission*

The game as an sports event, being the peak of the sports activity, is considered as a good connected to the human rights, to be able to enjoy² “with freedom for creation, without any social, linguistic, gender, religious, political discrimination or any other factor” (Table 1).

EXCLUSIVITY IN THE TRANSMISSION OF SPORTS GAMES AND

¹ See: D. Panagiotopoulos, Ath. Strigas, N. Droumpalis in the 4th International Congress of the Department of Physical Educational and Sports Science of “Democritus” University of Thrace, Comotini, Greece, 1996 in: Sports Law Journal II, ADV: Athens 1997.

² See UNESCO, preface of Constitutional Charter 1978, see also R. Naskou - Perraki, D. Panagiotopoulos in “Sports and Physical Education”, texts of international practice, editors A. Sakoulas: Athens - Comotini 1993, pages 158- 160.

CONSTITUTIONAL ASPECTS

International rules: • UNESCO Constitutional Charter (article 8)

- Olympic Charter (articles 17 & 59)
- European Maastricht Treaty (article 59)
- Constitution of Greece (articles 4 & 1,2,5 and 15)

Table 1: The right of citizens to be informed

For this reason, there is an international provision so that sports bodies and state organisations will ensure the transmission of sports events and games to the public.

- b. The right of freedom in information is stressed especially in the UNESCO Charter with the note that the mass media should exert a positive influence on Physical Education and Sports in the sense of the broad social significance, the humanitarian purpose and the moral values that they embrace³.
- c. In accordance with the Olympic Constitutional Charter⁴ on the fuller possible information and the widest possible audience in the Olympic Games, all necessary measures are decided upon by the IOC Executive Committee and are applied by the Olympic Games Organising Committees, through special accreditation besides the contracted Radio and T.V. Organisations.
- d. The Constitution of Greece has made sports and sports activities an institution and placed sports under the protection and supervision of the state⁵.

This is due to the fact that, as was already pointed out, sports are considered to serve public goals and, therefore, constitutes a common good, with free participation and action of the individual, for the development of the personality and the enhancement of the cultural, social and economic life of the country⁶.

In this sense, sports constitute a privileged field for the exercise of social and individual constitutional rights⁷.

³ Ibid UNESCO Constitutional Charter, Article 8.

⁴ See Olympic Charter, Article 59, For the status that governs the Radio - TV media. See Angelos Giokaris "The international legal status of Radio-telecommunications - Satellite Television" in series of International Law and External policy edits: Ant. N. Sakkoulas, Athens 1996, pages 36 onwards.

⁵ Greek Constitution articles 16, 9 and 29; see D. Panagiotopoulos: "Theory of Sports law", eds A. Sakkoulas, Athens 1990 pages 21 - 50. See also: Venizelos "The Constitutional reception of Sports", in proceedings of the international congress "The Institution of Olympic Games" a transdisciplinary approach, Olympia, 3-7 September/ 1991 and PANDECTES ISUR 1.2, 1992 pages 212 - 214. See I. Drosos in "Constitution and Sports" meeting of E.K.E.A.D., 17.1.1991 in PANDECTIS ISLR. 1.1.1992 page 134. See, A. Loverdos in "The protection of Sports as individual and social right" in Proceedings of the 1st international Congress of Sports Law, December 11 - 13, 1992 Athens, H.C.R.S.L.: Athens 1993 pp 171 - 175, also see Jose Bermejo Vera, "Sport and the law, an overview of the issues", in: proceedings of the Eighteenth Colloquium on European Law, "Sport and the Law". Maastricht 12 - 14 October 1988, pp 12 - 14, also see Directive of EEC 89/3.10.1992 by which the coordination of legislative and administrative acts is aimed on the execution of television activities.

⁶ D. Panagiotopoulos: Theory of Sports Law, eds Ant. Sakkoulas, Athens 1990, page 161, also D. Panagiotopoulos "Sports Law Concept and implementation" in proceedings of the 1st International Congress of Sports Law, Athens 11 - 13 December 1992. Hellenic Centre of Research on Sports Law: Athens 1993, pp 77 - 88, A. Loverdos "The protection of sports as a social right" in proceedings of the 1st International Congress of Sports Law, Op. cit. H.C.R.S.L.: Athens 1993 pp 171 - 175, also see E. Venizelos "The institutional character of sports" in proceedings of the 1st Int. Congress, Op. Cit. H.C.R.S.L.: Athens 1993 pp 125 - 130. Also D. Panagiotopoulos, "The institutional problem of the Greek Sport Federation" in Marguette Sports Law Journal, V. 5. No 2 pp 243 - 250, Jose Bermejo Vera, op. cit. pp 15 - 18 and the related bibliography that it refers to.

⁷ See. E. Venizelos "Sports and Legal State - the limits of legal deregulation, and the return to Constitution", in Proc of the 1st Int. Congress of Sports Law December 11 - 13, Athens 1992 H.C.R.S.L.: Athens 1993, pp 171 - 175, also see D. Panagiotopoulos "Theory of Sports Law, eds A. Sakkoulas - Athens 1990, pp 18 - 65.

1.2 *The exclusivity in transmission of Sports events.*

The exclusivity, as the right to present and transmit sports games, was developed together with the appearance of the economic activity in sports⁸ and especially after the wide spread of the Olympic Games, the great interest of humanity in all continents to attend them and the interest of many companies to be advertised via these games.

Especially for the Olympic Games⁹, it is set that they constitute exclusive property of the International Olympic Committee which is the proprietor of all the rights that have relation to their organisation, transmission and reproduction by any means.

After the development of full professionalism in team games and the large economic activity that followed, many countries have enacted legislative regulations for the exclusivity of television transmission of sports games with special laws and relevant contracts which they signed.

In Greece, law 1958/91 treats this subject as the right of electronic and television transmission and distribution of Games..

2. *Electronic transmission of sports games.*

In Greece, subjects relevant to the electronic transmission are dealt with and defined by the special law as seen in [Table 2](#).

RIGHT FOR ELECTRONIC TRANSMISSION AND DISTRIBUTION OF GAMES

-
- Law 1988/91 (Article 45).
 - Free projection of cinema film sports extracts.
 - Sports games of legal Sports bodies and entities.
 - Prerequisite: News bulletin - the news constitute the main subject.
 - Application on Television networks, stations with
 - ground transmitters
 - satellite connection
 - cable connection

Granting of the right for transmission of Sports games against payment.

Table 2: *Free projection and on payment of the television transmission of Sports games.*

This law (1958/91) allows for the free projection of cinema film extracts taken from sports games that have been organised by sports legal bodies such as the Football Limited Companies (P.A.E).

The basic prerequisite stipulated by this law is that the news broadcasting must be the main subject.

This is applied in every television organisation or cinema, with the restriction that the projection will last up to two (2) minutes using a ground transmitter, or satellite, or cable connection.

Thus, the free projection of the sports event by the commercial enterprises in sports consists of the compilation of the most interesting instants of the sports games within the time limit of 2 minutes.

2.1 *Television right for the transmission of sports games.*

According to Greek law, as can be seen in Table 3, every company or club or sports union, on the basis of its right for provision of exclusive privileges, may provide the right for

⁸ See D. Panagiotopoulos, "The Institutional Autonomy and the limits of the economic freedom", in proceedings of the 4th IASL Congress, Barcelona 1995, Commission of the European Communities": European Community and Sports 1992, page 4, see also D. Vlachavas, N . Grivas , E. Kechris, "Budgeting of Amateur Sports Clubs" in proceedings 1st IASL Congress, op.cit. pp 191 - 194.

⁹ See Olympic Charter Op. Cit. article 11

transmission or/and distribution of news bulletin (reportage) of any sports game against payment which is governed by special agreement. Out the total amount of the contractual value, a percentage of 0.5% is withheld as the right of the pertinent professional unions.

RIGHT FOR TRANSMISSION OF SPORTS GAMES

Law 1958/91 (Article 45 par. 4 - 6)

- The right of the Club, Company, Union, Sports Games.
- The right of transmission of sports games.
- Free.
- On payment.
- Rights of Union (ΠΑΕ - ΕΣΑΚ) 0.5% (N.1958/91 Art. 54, Presidential Decree 61/92, article 4)
- Nature of the right for transmission of Sports games.
- Transmission
- Distribution.

Table 3: *Club, Company, Union and the right in television transmission.*

Various organisations specialising in transmissions have the right to transmit freely the news extracts from sports games of any kind with the reservation not to proceed to commercial exploitation of these broadcasts neither to exceed the said time - limit.

2.1.1 *Nature of the Transmission of Sports Games.*

The sports event is considered as an offer to the public, and so are the formal sports contests and the ceremonies at a sports meeting, by the television organisation that makes use of the exclusive right for transmission without tangible object, via a contract.

This in law is characterised as “transmission” and includes the radio and television transmission and relay to subscribers by cable system or any other means. On the contrary, the supply to the public of the formal contests and the ceremonies of an sports meeting with tangible object, such as discs, videoscopic media (discs, cassettes, video), films and the like, are considered by the legislator as supply under the term “distribution”.

2.2 Provision of exclusive right for transmission of Sports Games.

The field of commercial activity of the organising authority in sports also includes the exploitation of the sports event as a show, in the sense of the right to provide exclusive privileges for transmission to an organisation (television or not) or/and the distribution at news bulletin as shown in Table 4.

EXCLUSIVE RIGHT FOR TRANSMISSION OF SPORTS GAMES

Law 1958/91 (Article 45, par. 6)

- Granting of the exclusive right.
- Transmission of games - sports meetings.
- News bulletin distribution.
- Binding term for non transfer of the right for exclusive transmission.
- Exclusivity in the television transmission and the European law. (Treaty of the European Union, article 59, Directive EEC 89/1.10.1992 coordination of legislative texts - Television Activity).

Table 4: *Provision of exclusive right and binding for not transfer of right.*

This exclusive right by law consists in the transmission or/and the distribution of Sports games and meetings under the condition that the body to which this right is provided cannot

transfer it to a third party within the country or abroad. That is, this body is bound to the effect that the use which it will be doing in the agreed provision of the right will be the transmission of sports games and not the further exploitation of this permission with transfer of this right to a third party. Under European Law and especially article 59 par. 1 of the Treaty, the broadcasts and the transmission of television show are considered as provisions of services of special nature and do not concern the case in which a national legislative regulation may prohibit the broadcasting of advertisements via cable television¹⁰.

Thus, if the privileges of an sports company for transmission of an sports game through cable television, as presented above, include a legislative restriction, the sports game may not be granted “en bloc” to the television organisation for projection, with the exception of rights out of the restriction.

In the opposite case, where there is such a regulation, there is an issue for the sponsoring company which implements the right for transmission, namely if the transmission agreement of the sports event leaves room for a second agreement for the television messages transmitted along with the sports event¹¹.

3. The right of citizens for information on sports game events.

The exclusive right of television transmission of sports games is directly related, as can also be seen in table 5, to information, consisting of the transmission of information on subjects which are products of speech and art and the news of every day life.

RIGHT FOR INFORMATION ON SPORTS AND GAME EVENTS

- Information and equality of terms.
 - Transmission of information and news.
 - Transmission of products of speech and art (Constitution, Article 15).
 - Social mission of Sports (Constitution, Article 16, par. 9 and 15).
 - Sports emissions - transmission of games, proper qualitative level and cultural development of the day (Article 5, par.1, Article 15, par.2)
 - Television transmission of sports games, morals and sportsmanship.
-

Table 5: *Television transmission of sports games.*

In the Greek Constitution¹², Radio and T.V. are under direct control of the state and their goal is the objective and under equal terms transmission of information and news and the products of speech and art.

¹⁰ See Ministerial Decision, Υπ.52/79, Sports Code page 853, Right of Ε.Π.Α.Ε - Ε.Σ.Α.Κ (PD 61/92, αρθρ.4/on the receipts of transmission 0,5% (Art.54), also see Directive EEC 89/3.10.1992 by which the coordination of legislative regulating and administrative acts is sought, those which concern the practice of television activities, see also directive 89/552/EEC for television and D. Dagtoglou in “Radio-Television and Constitution”, Sakkoulas Athens 1990, pages 40 - 117, also of the same author “Radio-Television and Constitution”, Supplement on legislative acts, eds Sakkoulas Athens 1989 pages 257 - 359, A. Giokaris

¹¹ A contract with exclusive provision of television transmission and advertising exploitation is the one between Ε.Π.Α.Ε. and the NETHOLD S.A. dated 10-4-1995

¹² See Council of State Act. 872/1992. Finally, para 3 of article 1 of law 1866/1989 stipulates that “the task of the National Council is to secure the freedom of expression and polyphony, observe the journalistic ethics and enhance the quality of radio-television programmes, in accordance with constitutional orders”. Whereas under article 3 of this law, the National Council of Radio-Television “performs the direct control of the State on Radio and Television in order to insure the objectivity, the equality of terms and the quality of programmes in accordance with article 15 par. 2 of the Constitution “. “The National Council of Radio-Television has been created by law 1866/1989, in view of article 15 par. 2 of the Constitution, as an independent administrative authority in the framework of the constitutional guarantee provided for by this article of the constitution, for the “objective and under equal terms transmission of information and news as well as products of speech and art” and is not subject, by law (art.1 par.2. of law 1866/1989) to administrative control, but it performs the direct control of the State on Radio and Television, for securing the objectivity of terms and the development of

Moreover, they must certify the quality of emissions in order to satisfy their social mission and the cultural development of the country

Thus, in securing the right for information and awareness of citizens, the issue of objectivity in information is addressed within the time restriction (the 2 minutes which finally became 3 minutes) of free transmission of sports games which, for the sports event, is not only related to the numeric or time character of the transmission, but mainly to its qualitative character, which the transmitted pictures make up in relation to the time and the capacity to consolidate the perception of the citizen for the specific cultural - sports event: **the sports game.**

The objective information on sports events or sports games acquire special meaning because the Constitutional legislator aims at social learning through sports as an institution and provides it with a social mission, ascertaining its financial means.

This happens because the sports event, the sports activity on the basis of the sports ideal and our heritage, through electronic communication for objective and complete informing, is being criticised as to the proper conduct of the transmitted game in accordance with sportsmanship.

This contributes to the upgrading of the quality of the sports events since, in despite of other factors, a social public control is exercised and there is a special contribution to the cultural life of the country. On the other hand, the rights of citizens are not only secured by good information but also through sports, recreation and qualitative upgrading of life, since citizens become rightly informed on sports matters and activities which are considered to implant fundamental human values to citizens.

Conclusions.

1. The exclusive and preferential granting of the right for television and other transmission of sports games is allowed only for commercial enterprises of sports provided that they secure the right of awareness as well as objective and free information.
2. The exclusivity of transmissions of sports games by television is in contrast with the citizens' right for objective and complete information and awareness, because of the special significance given to sports as an institution in the Greek Constitution as well as in Europe and world-wide by virtue of its special contribution to human integration.
3. Objective information in sports is not achieved through the short and limited free transmission of sports games by the commercial sports enterprises which have been granted the privilege of television transmission.
4. Provision of the exclusive right for transmission by sports clubs is not secured in the Sports Law. Sports exist for serving a public purpose and, when subsidised and controlled

quality of the programmes, as well as the freedom of expression, the polyphony and the observance of journalistic ethics (art. 1, par.3 and art.3 case 1 of above law). The members of this Council enjoy, under the same law (art.1, par.2), personal and functional freedom during the performance of their task, in order to implement the principles which are set in the above constitutional provision. These constitutional principles on objectivity of Radio and Television constitute the justification for the upgrading of this body to an independent administrative authority by the legislator". "In particular, the National Council of Radio-Television is an administrative authority belonging to the Ministry of the Presidency of the Government (art.1, par.2 of law 1866/1989, see also Cons. of State 930/1990 Plenary.) through which the direct control of State is carried out (under article 15 par.2 of the Constitution) on Radio and Television and, for this reason, it is directly embodied in the Administration, also because this direct control allows for a significant intervention in the operation of the radio and television stations, being able to take the form of a State monopoly (See Council of State - C.E. 5040/1987 Plenary). There is no limitation by Constitution to the intervention of the legislator in the formation of this authority; therefore it may be said that the legislator excluded a collective body which forms this Authority, that is the National Council of Radio-Television, from the regulation of article 40 of law 1884/1990 being bound by limitations deriving from the Constitution, since such limitations do not exist. For these reasons: It accepts the application. It cancel the decision number 22255/2.3.1990 decision of the Minister of the Presidency of the Government (OJ 695/5.11.1990, issue B)». Also see And. Dimitropoulos "Constitutional law" Athens page 669, also P.D. Dagtoglou "Radio-Television and Constitution" (Law 1866/1989, and EEC Directive 89/552, Art.), Sakkoulas - Athens 1990, page 14 onwards

by the state, has to function by electronic means in which every sports activity is transmitted as news - information of the sports event.

5. The right of citizens for free information and awareness is shrinking when limited by contracts for television rights. Sports embody human moral values the showing of which, among other things, prevents aggressiveness, violence and nationalistic feelings and creates civilisation.
6. The above are assured by the recent directive of the European Union for securing the right for citizens' awareness and the recommendation to the member states to enact legislation so that ten major sports games are accessible every year to the public, regardless of any commitment for exclusive electronic transmission.

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Κωνσταντίνος Γρ. Χρυσοστομίδης
τ. Πρόεδρος Εφετών Διοικητικών Δικαστηρίων

1. Γενικά

Διεθνείς αθλητικοί οργανισμοί είναι οι οργανώσεις εκείνες που έχουν σαν σκοπό την καλλιέργεια και τη ρύθμιση του Αθλητισμού στο ευρύτερο διεθνές επίπεδο.

Είναι αλήθεια ότι σε κάθε Κράτος λειτουργούν πολλές οργανώσεις που καλλιεργούν τον αθλητισμό, όπως αθλητικά σωματεία, ενώσεις, σύνδεσμοι ή ομοσπονδίες. Υπάρχουν όμως και οι διεθνείς αγώνες, στους οποίους κατ'ανάγκη λαμβάνουν μέρος οι αθλητές και οι ομάδες των συλλόγων ή των υπερκειμένων ενώσεων, αλλά και οι εθνικές ομάδες κάθε Κράτους. Έτσι δημιουργήθηκε η ανάγκη να ιδρυθούν όργανα διεθνή για να ρυθμίζουν και να εποπτεύουν αυτούς τους αγώνες. Τα όργανα αυτά είναι οι Διεθνείς Αθλητικοί Οργανισμοί.

Κορυφαίο γεγονός του διεθνούς Αθλητισμού είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες και οι Χειμερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες. Οι Αγώνες αυτοί ρυθμίζονται και εποπτεύονται από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή (Δ.Ο.Ε.). Αλλά και για τα επί μέρους αθλήματα υπάρχουν οι Διεθνείς Αθλητικές Ομοσπονδίες, εκ των οποίων άλλες έχουν σαν σκοπό και περιεχόμενο τα αθλήματα που διεξάγονται στους Ολυμπιακούς Αγώνες και άλλες τα αθλήματα που δεν έχουν αναγνωρισθεί επίσημα από τη Δ.Ο.Ε. παίζουν όμως σημαντικό ρόλο στη διεθνή αθλητική κίνηση.

Έτσι λοιπόν Διεθνείς Αθλητικοί Οργανισμοί είναι αφ' ενός μεν η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή αφ' ετέρου δε οι Διεθνείς Αθλητικές Ομοσπονδίες.

2. Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή

Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή ιδρύθηκε από το Συνέδριο των Παρισίων της 23ης Ιανουαρίου 1894 και σύμφωνα με τον Κανόνα 11 του Ολυμπιακού Καταστατικού Χάρτη του 1990 αποτελεί μία ένωση διεθνούς δικαίου που έχει την ιδιότητα του νομικού προσώπου.

Η Δ.Ο.Ε. επιφορτίστηκε με τον έλεγχο και την εξέλιξη των νεωτέρων Ολυμπιακών Αγώνων (Κανόνας 11 & 1 του Ολυμπιακού Χάρτη). Έκτοτε μονοπωλεί σε ολόκληρο τον κόσμο, ό,τι αφορά το Ολυμπιακό Κίνημα.

Το 1974 χαρακτηρίστηκε σαν Ένωση Διεθνούς Δικαίου με νομική προσωπικότητα. Η Δ.Ο.Ε. χαρακτηρίστηκε σαν νομικό πρόσωπο με έδρα την Λωζάνη από τις Ελβετικές Αρχές¹.

Κατά τον Κανόνα 4 του Ολυμπιακού Καταστατικού Χάρτη του 1990, η τιμή της οργανώσεως των Αγώνων απονέμεται σε μια πόλη. Η επιλογή της πόλεως στην οποία θα τελεσθούν οι Αγώνες ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Δ.Ο.Ε. η οποία την επιλέγει κυριαρχικά, καθώς και τα πρόσωπα τα οποία συμμετάσχουν στους Αγώνες. Κάθε πρόσωπο ή οργάνωση που συμμετέχει έχουν την υποχρέωση να αποδεχθούν την υπέρτατη εξουσία της Δ.Ο.Ε. και να υποβληθούν στους κανόνες και στη νομοθεσία της (Κανόνας 4 & 2 του Ολυμπιακού Χάρτη). Έτσι η Δ.Ο.Ε. παρουσιάζεται σαν ένας κυρίαρχος, ο οποίος δεν έχει μόνο νομική εξουσία, αλλά διαθέτει επίσης περιουσία και εισοδήματα. Παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με τον Κανόνα 11 του Χάρτη, οι σκοποί της Δ.Ο.Ε. δεν είναι κερδοσκοπικοί, στην αποκλειστική ιδιοκτησία της Επιτροπής ανήκουν η σημαία της και το σύμβολο των πέντε κρίκων, το έμβλημα "CITIUS, ALTIUS, FORTIUS", ο Ολυμπιακός Ύμνος, η φλόγα

¹ ΔΗΜ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: "Δίκαιο των Ολυμπιακών Αγώνων. Θεσμικό Πλαίσιο στην Αρχαία και στη σύγχρονη εποχή". Εκδ. Αντ. Σ. Σάκουλας, Αθήνα - Κομοτηνή 1991, σελ 170-171., MICHAEL R. WILL : «LES STRUCTURES DU SPORT INTERNATIONAL». CHAPITRES CHOISIS DUE DROIT DU SPORT, No 2/1993. ED. GISS AND MEDECINE ET HYGIENNE. GENEVE 1993, P 27

και το Ολυμπιακό πρωτόκολλο, που προστατεύονται μάλιστα διεθνώς με τη Σύμβαση του Ναϊρόμπι της 26ης Σεπτεμβρίου 1981, σύμφωνα δε με τον Κανόνα 10 του Χάρτη οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι αποκλειστική ιδιοκτησία της, η Δ.Ο.Ε. το 1972 αποκόμισε εισοδήματα 13.000.000 δολάρια, ενώ το 1992 από τους Αγώνες της ALBERTVILLE και της Βαρκελώνης τα κέρδη της ανήλθαν σε 784.000.000 δολάρια, δηλαδή 60 φορές περισσότερα². Σημειωτέον ότι κατά τους Αγώνες της Σεούλ η Δ.Ο.Ε. είχε έναν κύκλο εργασιών μεγαλύτερο από 1 δισεκατομμύρια δολάρια. Ο Γερμανός συγγραφέας SUMMERER ισχυρίζεται ότι πρόκειται για μια αληθινή πολυεθνική επιχείρηση.

Κατά τον Κανόνα 8 του Ολυμπιακού Χάρτη μόνο οι πολίτες ή υπήκοοι μιας χώρας δύνανται να εκπροσωπήσουν τη χώρα αυτή και να συμμετάσχουν στους Ολυμπιακούς Αγώνες, εκτός των εξαιρέσεων που προβλέπονται στους ερμηνευτικούς κανόνες. Κατά τον Κανόνα 9 οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν αναμέτρηση μεταξύ ατόμων και ομάδων και όχι μεταξύ χωρών.

Κατά τον Κανόνα 11 & 2, η Δ.Ο.Ε. είναι μια ένωση διεθνούς δικαίου, που έχει την ιδιότητα του νομικού προσώπου και έδρα της την Ελβετία. Και γεννιέται το ερώτημα αν μπορεί να θεωρηθεί σαν Νομικό Πρόσωπο Διεθνούς Δικαίου, αφού αποτελεί μια ιδιωτική ένωση και δεν δημιουργήθηκε από Κράτη ούτε τα Κράτη μπορούν να είναι μέλη της. Σύμφωνα με τον Κανόνα 12 του Χάρτη, η Δ.Ο.Ε. είναι μόνιμος οργανισμός. Η Επιτροπή συγκροτείται αφ'εαυτής με την επιλογή προσώπων τα οποία κρίνει ως κατάλληλα. Υπάρχει λοιπόν διορισμός των μελών ένα μόνο κατά χώρα με ελάχιστες εξαιρέσεις. Τα μέλη της Επιτροπής δεν μπορούν να δέχονται ούτε από τις Κυβερνήσεις ούτε από οποιονδήποτε άλλο εντολές που να δεσμεύουν ή να παρεμποδίζουν την ελευθερία της ψήφου τους. Τα μέλη αυτά δεν είναι αντιπρόσωποι των χωρών τους μέσα στην Επιτροπή, αλλά αντίθετα αντιπρόσωποι της Επιτροπής στις ίδιες τις χώρες τους (Κανόνας 12 & 3).

Κατά τον Κανόνα 65, οι Ολυμπιακοί Αγώνες δεν αποτελούν αναμέτρηση μεταξύ εθνών και ως εκ τούτου δεν αναγνωρίζεται βαθμολογία κατά χώρες. Επίσης και στην ερμηνευτική δήλωση του Κανόνα 24 εδαφ. 11, οι Κυβερνήσεις δεν επιτρέπεται να διορίζουν οποιοδήποτε μέλος μιας Εθνικής Ολυμπιακής Επιτροπής.

Βλέπουμε λοιπόν ότι ο ίδιος ο Καταστατικός Χάρτης της Δ.Ο.Ε. αποχωρίζει την Επιτροπή από κάθε κρατικό ή κυβερνητικό συσχετισμό. Εκ του λόγου τούτου και μόνο δεν είναι δυνατό να γίνει αποδεκτός ο χαρακτηρισμός της Δ.Ο.Ε. ως Διακρατικού ή Διακυβερνητικού Οργανισμού. Αν και η Δ.Ο.Ε. αυτοαποκαλείται Διεθνής Οργάνωση, δηλαδή οργάνωση με προσωπικότητα διεθνούς δικαίου, εν τούτοις δεν έχει αυτή τη διεθνή προσωπικότητα, αφού δεν συμμετέχουν σ'αυτήν τα Κράτη και δεν δημιουργήθηκε με διεθνή διακρατική σύμβαση, δεν είναι παρά μια ιδιωτικού δικαίου ένωση που υπόκειται στο δίκαιο της έδρας της, δηλαδή στο Ελβετικό Δίκαιο και στη δικαιοδοσία των Ελβετικών Δικαστηρίων. Η Δ.Ο.Ε. άλλωστε δεν έχει πετύχει να συνάψει με την Ελβετία, τη χώρα που τη φιλοξενεί, μια συμφωνία έδρας, όπως κάνουν οι διεθνείς διακρατικές οργανώσεις. Το Ελβετικό Ομοσπονδιακό Συμβούλιο προτίμησε να εκδόσει υπό μορφή Διατάγματος μια μονομερή πράξη το 1981 και της αναγνώρισε ένα ιδιαίτερο καθεστώς.

Κατά συνέπεια η Δ.Ο.Ε. είναι μια Μή Κυβερνητική διεθνής οργάνωση όπως άλλωστε διευκρινίζεται από σχέδιο ενός νέου Χάρτη, ότι «η Δ.Ο.Ε είναι μία Διεθνής Οργάνωση Μη Κυβερνητική» (NON GOUVERNEMENTALE) υπό μορφή ενώσεως που έχει τη νομική προσωπικότητα και της οποίας η διάρκεια είναι απεριόριστη. Η έδρα της είναι στην Ελβετία»³.

3. Οι Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές

² M.R.WILL: εθν'ανωτ., σελ. 28

³ DOMINIQUE REMY: LE SPORT ET SON DROIT, p.p. 13 - 14

Στη βάση της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής βρίσκονται οι Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές. Οι Εθνικές Επιτροπές, περίπου 170 είναι νομικά ανεξάρτητες και ο δεσμός με την Δ.Ο.Ε. είναι πραγματικός και όχι νομικός.

Σύμφωνα με τον κανόνα 24 του Ολυμπιακού Χάρτη, η Δ.Ο.Ε. αναγνωρίζει σαν εθνικές τις επιτροπές που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη και που έχουν, κατά το δυνατό νομική μορφή. Οι Επιτροπές αυτές έχουν σαν αποστολή την επαγρύπνηση για την εξασφάλιση της αναπτύξεως και της προστασίας της Ολυμπιακής Κινήσεως και του Αθλητισμού και είναι οι μόνες υπεύθυνες αρχές για την εξασφάλιση της εκπροσωπήσεως των χωρών τους στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Οι Εθνικές Επιτροπές πρέπει να διατηρούν την αυτονομία τους και να αντιστέκονται σε κάθε είδους πιέσεις πολιτικής, θρησκευτικής ή οικονομικής φύσεως.

Οι Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές συμπεριλαμβάνουν α) τα μέλη της Δ.Ο.Ε., στη χώρα τους β) όλες τις εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες που υπάγονται σε Διεθνείς Ομοσπονδίες ελεγχόμενες από τη Δ.Ο.Ε. (με τουλάχιστον πέντε ομοσπονδίες από τις οποίες τρεις κατ' ελάχιστο όριο που διέπουν άθλημα που περιλαμβάνεται στο Ολυμπιακό πρόγραμμα) ή τους διορισμένους εκπροσώπους τους.

Στις Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές εφαρμόζεται ο Κανόνας της «Μοναδικής εκπροσωπήσεως» (EIN-PLATZ-PRINZIP) που αποτελεί μια από τις χαρακτηριστικές δομές του οργανωμένου αθλητισμού.

Οι Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές ένωσαν τις δυνάμεις τους στους κόλπους μιας παγκόσμιας ενώσεως της «Ενώσεως των Εθνικών Ολυμπιακών Επιτροπών» (ASSOCIATION DES COMITES NATIONAUX OLYMPIQUES - ACNO)⁴.

4. Οι Διεθνείς Αθλητικές Ομοσπονδίες

Οι Διεθνείς Αθλητικές Ομοσπονδίες είναι ενώσεις κατά κανόνα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που υπόκεινται όμως σε ένα εθνικό δίκαιο. Έτσι η Διεθνής Ομοσπονδία Αυτοκινήτου είναι σωματείο του Γαλλικού Δικαίου με έδρα το Παρίσι. Η Διεθνής Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισεως είναι Γερμανικό σωματείο με έδρα το Μόναχο. Η Διεθνής Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου (F.I.F.A.) είναι Ελβετικό σωματείο με έδρα τη Γενεύη.

Καθ' όλη τη διάρκεια του XIX αιώνα στα χωριά, στις συνοικίες και στις πόλεις οργανώνονταν «Λέσχες». Οι πρώτες αθλητικές ομοσπονδίες δημιουργήθηκαν στην Αγγλία. Έτσι το 1863 ιδρύθηκε η «Ποδοσφαιρική Ένωση», το 1871 η «Ένωση Ποδοσφαίρου-Ράγκμπι» (και πραγματοποιήθηκαν οι πρώτοι διεθνείς αγώνες του RUGBY. Στη Γερμανία ιδρύθηκε η «Συνομοσπονδία του Γερμανικού Αθλητισμού» (DEUTSCHER SPORTBUND) που συγκεντρώνει σήμερα περισσότερες από 65.000 Λέσχες και Ενώσεις. Στην Ελβετία με πληθυσμό 6.000.000 κατοίκων υπάρχουν περίπου 30.000 Λέσχες και Ενώσεις.

Κάθε Ομοσπονδία ή Ένωση περιλαμβάνει ένα άθλημα. Έτσι οι ποδοσφαιριστές μίας πόλεως συγκεντρώνονται σε μία ή περισσότερες λέσχες ποδοσφαίρου. Οι διάφορες ποδοσφαιρικές λέσχες στη Βαυαρία π.χ., αποτελούν τη «Βαυαρική Ένωση Ποδοσφαίρου» και οι ποδοσφαιρικές ενώσεις των Γερμανικών Κρατιδίων τη Γερμανική Ένωση Ποδοσφαίρου D.F.B (DEUTSCHE FUSSBALLBUND). Το ίδιο συμβαίνει για τη πετοσφαίριση, τη καλαθοσφαίριση ή τον ερασιτεχνικό αθλητισμό.

Οι εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες συνασπίζονται στο διεθνές πεδίο σε διεθνείς ομοσπονδίες, όπως είναι η «Διεθνής Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία» (FEDERATION INTERNATIONALE DE FOOTBALL ASSOCIATION - FIFA).

⁴ M.R. WILL: ενθ' ανωτ., σελ. 28.

KEBAMBAVE: «LA NATURE JURIDIQUE DU C.I.O.» εις PIERRE COLLOB (ED.) SPORT, DROIT ET RELATIONS INTERNATIONALES. PARIS, ECONOMICA, P.P, σελ. 69 - 93.

Το ίδιο συμβαίνει και για τις διεθνείς ομοσπονδίες της καλαθοσφαίρισης (FEDERATION INTERNATIONALE DE BASKET-BALL ASSOCIATION - FIBA), του Σκι, του Κλασσικού Αθλητισμού της πετόσφαιρας κ.α.

Μερικές από τις Διεθνείς αυτές Ομοσπονδίες υποχρεώθηκαν να αποκεντρώσουν τις δραστηριότητές τους. Έτσι έναντι της F.I.F.A. δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση Ποδοσφαίρου U.E.F.A. (UNION EUROPEENNE DE FOOTBALL ASSOCIATION). Στους κόλπους της Διεθνούς Ομοσπονδίας Πετόσφαιρας F.I.V.B (FEDERATION INTERNATIONALE DE VOLLEYBALL) υπάρχουν η Αφρικανική, Ασιατική, Ευρωπαϊκή, Βορειοκεντροαμερικανική, Καραϊβική, Νοτιοαμερικανική Ομοσπονδίες Βόλεϊ, που συγκεντρώνουν τις εθνικές ομοσπονδίες κατά ήπειρο ή κατά μεγάλη γεωγραφική περιοχή.

Η νεότερη Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία δημιουργήθηκε στο Βερολίνο. Είναι η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Χειροσφαίρισης E.H.F. (EUROPEAN HANDBALL FEDERATION) και αποτελείται από τις εθνικές ομοσπονδίες 31 Ευρωπαϊκών χωρών, συμπεριλαμβανομένων και των τριών Βαλτικών Κρατών⁵.

Οι διεθνείς και εθνικές ομοσπονδίες έχουν μονοπωλιακό χαρακτήρα. Αυτός είναι ο «Κανόνας της μοναδικής αντιπροσωπεύσεως» (EIN-PLATZ PRINZIP) που συναντήσαμε παραπάνω και στις Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές. Το άρθρο 1 του Καταστατικού της F.I.F.A. (FEDERATION INTERNATIONALE DE FOOTBALL ASSOCIATION), το άρθρο 4 του Καταστατικού της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ερασιτεχνικού Αθλητισμού I.A.A.F. και το άρθρο 42 του Καταστατικού της F.I.B.A. διακηρύσσουν ότι ένα μόνο μέλος θα μπορέσει να γίνει δεκτό κατά χώρα ή κατά γεωγραφική περιοχή και αυτό το μέλος θα αναγνωρισθεί από τη Διεθνή Ομοσπονδία και αυτό το μέλος είναι ο μόνος ενδεδειγμένος οργανισμός για να διοικεί το ποδόσφαιρο ή το ερασιτεχνικό αθλητισμό ή την καλαθοσφαίριση σ' αυτή τη χώρα ή την εδαφική περιοχή.

Ο κανόνας όμως αυτός έχει και αξιοσημείωτες εξαιρέσεις. Έτσι για το ποδόσφαιρο του Ηνωμένου Βασιλείου υπάρχουν οι FOOTBALL ASSOCIATION για την Αγγλία η FOOTBALL ASSOCIATION OF WALES για την Ουαλία, η SCOTISH FOOTBALL ASSOCIATION για τη Σκωτία και η IRISH FOOTBALL ASSOCIATION για την Ιρλανδία. Επίσης το RUGBY αντιπροσωπεύεται παραδοσιακά από δύο διεθνείς οργανισμούς: τη Διεθνή Ομοσπονδία του Ερασιτεχνικού RUGBY (FEDERATION INTERNATIONALE DE RUGBY AMATEUR), που εδρεύει στη Γαλλία και την Ένωση RUGBY (RUGBY UNION) που καλύπτει τις τέσσερις Βρετανικές Ενώσεις και τις Ενώσεις της Αυστραλίας, Νέας Ζηλανδίας και Νοτίου Αφρικής. Άλλοτε πάλι καθαρά οικονομικά συμφέροντα διασπούν το μονοπώλιο. Έτσι η FORMULA 1 δεν βρίσκεται πλέον εντός της Διεθνούς Ομοσπονδίας του Αυτοκινητιστικού Αθλητισμού (FEDERATION INTERNATIONALE DU SPORT AUTOMOBILE). Η πυγμαχία, το γκολφ και η επαγγελματική αντισφαίριση (τένις) δίνουν άλλα παραδείγματα. Παρά τις εξαιρέσεις όμως αυτές κανόνας παραμένει το σύστημα του μονοπωλίου⁶.

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι Διεθνείς Αθλητικές Ομοσπονδίες, τουλάχιστον οι περισσότερες, δεν διαθέτουν αυτοτέλεια και ανεξαρτησία, αλλά κηδεμονεύονται από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή.

Έτσι οι ομοσπονδίες που διευθύνουν αθλήματα εγγεγραμμένα στο Ολυμπιακό Πρόγραμμα εξαρτώνται για την αναγνώρισή τους από την Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή. Σύμφωνα με τον Κανόνα 42 του Ολυμπιακού Χάρτη, οι ακόλουθες Διεθνείς Ομοσπονδίες που διοικούν τα αθλήματα που περιλαμβάνονται στο Ολυμπιακό Πρόγραμμα είναι αναγνωρισμένες από την Δ.Ο.Ε.:

Διεθνής Ομοσπονδία Ερασιτεχνικού Αθλητισμού (I.A.A.F.).

Διεθνής Ομοσπονδία των Κωπηλατικών Ενώσεων (F.I.S.A.).

⁵ M.R. WILL: ενθ' ανωτ., σελ. 24 - 25. NEUE ZURCHER ZEITUNG: αριθ. 268, 18 Νοεμβρίου 1991, σελ. 52.

⁶ M.R. WILL: ενθ' ανωτ., σελ 25 - 26

Διεθνής Ομοσπονδία Καλοθοσφαιρίσεως (F.I.B.A.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Μπόμπσλεϋ και Τόπογκαν (F.I.B.T).
 Διεθνής Ομοσπονδία Πυγμαχίας (A.I.B.A.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Κανό (I.C.F.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Ποδηλασίας (F.I.A.C.).
 Διεθνής Ιππευτική Ομοσπονδία (F.E.I.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Οπλομαχίας (F.I.E.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου (F.I.F.A.).
 Διεθνής Γυμναστική Ομοσπονδία (F.I.G.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Άρσεων Βαρών (I.W.F.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Χειροσφαιρίσεως (I.H.F.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Χόκεϊ (F.I.H.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Χόκεϊ επί πάγου (I.I.H.F.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Τζούντο (I.J.F.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Ελκύθρου (F.I.I.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Πάλης (F.I.L.A.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Κολυμβήσεως (F.I.N.A.).
 Διεθνής Ένωση Παγοδρομίας (I.S.U.).
 Διεθνής Ένωση Σύγχρονου Πεντάθλου και Διάθλου (U.I.P.M.B.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Χιονοδρομίας (F.I.S.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Αντισφαιρίσεως (I.T.F.).
 Διεθνής Ένωση Σκοποβολής (U.I.T.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Τοξοβολίας (F.I.T.A.).
 Διεθνής Ομοσπονδία Πετοσφαιρίσεως (F.I.V.B.) και
 Διεθνής Ένωση Ιστιοπλοΐας (I.Y.R.U.).

Κατά την ερμηνευτική διάταξη 83 του παραπάνω Κανόνα, οι Διεθνείς Ομοσπονδίες που διευθύνουν την επαγγελματική πλευρά του αθλήματός τους πρέπει να έχουν συγκροτήσει ειδικό όργανο του ερασιτεχνικού τμήματος του αθλήματος που θα ελέγχει τα παγκόσμια, ηπειρωτικά και περιφερειακά πρωταθλήματα.

Εκτός όμως από τις παραπάνω ομοσπονδίες και άλλες επηρεάζονται άμεσα από τη Δ.Ο.Ε. Σύμφωνα με τον κανόνα Αβ του Χάρτη, η Εκτελεστική Επιτροπή συγκαλεί συνεδριάσεις με συμμετοχή των Διεθνών Ομοσπονδιών των οποίων τα αθλήματα περιλαμβάνονται στο Ολυμπιακό Πρόγραμμα. Η Εκτελεστική Επιτροπή μπορεί επίσης να καλέσει άλλες Διεθνείς Ομοσπονδίες των οποίων οι Κανονισμοί έχουν αναγνωρισθεί ως σύμφωνοι με εκείνον της Δ.Ο.Ε., για την από κοινού εξέταση γενικών θεμάτων που αφορούν τα αθλήματά τους σε σχέση με τους αγώνες⁷.

5. Η νομική μορφή και η νομοθετική εξουσία των διεθνών αθλητικών οργανισμών

Τόσο οι λέσχες, οι ενώσεις και οι εθνικές ομοσπονδίες, όσο και οι διεθνείς ομοσπονδίες έχουν τη μορφή μιας απλής ενώσεως, δηλαδή σωματείου ή υπερκείμενης ενώσεως και όχι διεθνούς οργανώσεως, δηλαδή διακρατικού νομικού προσώπου διεθνούς δικαίου. Σύμφωνα με την καθαρά νομική άποψη, αυτοί οι οργανισμοί δεν αποτελούν διακυβερνητικές οργανώσεις ούτε διαθέτουν νομική προστασία διεθνούς δικαίου ούτε διέπονται από τους κανόνες του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου. Είναι, όπως είπαμε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και υπόκεινται στο εθνικό δίκαιο της χώρας της έδρας τους. Αυτό τουλάχιστον δέχονται και τα Δικαστήρια των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρώπης. Στην υπόθεση PEUGEOT κατά F.I.A. και F.I.S.A., στην οποία η Διεθνής Ομοσπονδία

⁷ M.R. WILL: ενθ'ανωτ., σελ. 29.

Αυτοκινήτου είχε προβάλει το επιχείρημα ότι αποτελεί διεθνή οργάνωση διακυβερνητικού χαρακτήρα, επειδή στηρίζεται σε αντιπροσώπους που προέρχονται από 69 χώρες, το Πολυμελές Πρωτοδικείο των Παρισίων απάντησε ότι «... Αν η F.I.A. ισχυρίζεται ότι είναι μια διεθνής οργάνωση και απολαμβάνει εξ' αυτού του γεγονότος μια θέση παρατηρητή ή συμβούλου στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, αυτό δεν αποκλείει το γεγονός ότι ελλείπει παντός καθεστώτος δημοσίου διεθνούς δικαίου, είναι συνδεδεμένη, για να έχει νομική προσωπικότητα, μόνο με το εθνικό δίκαιο (της Γαλλίας)»⁸.

Μόνο η σύναψη μιας συνθήκης μεταξύ Κρατών θα είχε ως αποτέλεσμα να αποεθνικοποιήσει μια διεθνή αθλητική ομοσπονδία και να την καταστήσει νομικώς ένα αληθινό διεθνή οργανισμό. Ήδη από το 1923 εκπονήθηκαν πολλά σχέδια για την πραγματική διεθνοποίηση αυτών των οργανισμών, χωρίς όμως κανένα αποτέλεσμα, γιατί τα Κράτη δεν εκδήλωσαν σχετικό ενδιαφέρον⁹.

Πρέπει να σημειωθεί επίσης η πρωτοβουλία που λήφθηκε από το 1967 στο MONACO για την ίδρυση μιας Ενώσεως, η οποία θα συμπεριελάμβανε τις Διεθνείς Αθλητικές Ομοσπονδίες, της A.G.F.I.S. Επρόκειτο δηλαδή για μια προσπάθεια των Διεθνών Αθλητικών Ομοσπονδιών για να δημιουργήσουν ένα κοινό μέτωπο κατά πάσης αναμείξεως και να εμμείνουν επί της ιδιαιτερότητάς τους και της αυτονομίας τους, τόσο σε σχέση προς τα Κράτη και τους Διακρατικούς Οργανισμούς, όσο και σε σχέση με την Ολυμπιακή Κίνηση¹⁰.

Από τότε που άρχισε να καλλιεργείται στη διεθνή νομική επιστήμη ο κλάδος του Αθλητικού Δικαίου, παρατηρήθηκε η ύπαρξη δύο αντιθέτων τάσεων σχετικά με την φύση του δικαίου τούτου.

Κατά τη μια τάση, παράλληλα προς το επίσημο «Κρατικό» ή «επίσημο» δίκαιο που δημιουργείται από τους νόμους, τις διοικητικές κανονιστικές πράξεις και ενδεχομένως τη νομολογία, υφίσταται και ένα άλλο «παράλληλο» ή «ιδιωτικό» δίκαιο, που δεν πηγάζει από τα κρατικά όργανα, αλλά από τις αθλητικές ενώσεις και είναι ανεξάρτητο από το Κρατικό. Το Δίκαιο αυτό δημιουργείται από την ιδιωτική βούληση με τη μορφή κανόνων που διέπουν τον αθλητισμό, θεσμοθετήσεων διαφόρων δικαιοδοτικών οργάνων που επιλύουν αθλητικές διαφορές, επιβάλλουν πειθαρχικές ποινές και ρυθμίζουν όλες τις αθλητικές σχέσεις με ισχύ κρατικών κανόνων, απέναντι στους οποίους μάλιστα κάποτε υπερισχύουν¹¹.

Βλέπουμε λοιπόν ότι ο αθλητισμός φροντίζει να οριοθετήσει τα σύνορά του να ενισχύσει την κυριαρχία τόσο στο εσωτερικό των Κρατών, όσο και παραπλεύρως των Κρατών και, κατά προτίμηση πάνω από τα Κράτη. Εκεί δημιουργούνται αληθινές παρακρατικές δομές, που επιφέρουν νομοθετικές, εκτελεστικές και δικαστικές επεμβάσεις. Η τάση των διεθνών αθλητικών οργανισμών είναι να αποκαταστήσουν και να καταστήσουν περιττό το δίκαιο και τα τακτικά δικαστήρια, αλλ'ακόμη και να απαγορεύσουν την πρόσβαση στα δικαστήρια αυτά¹².

Δεν θα ασχοληθούμε εδώ περισσότερο με την αντίθεση μεταξύ Κρατικού και Παραλλήλου Αθλητικού Δικαίου, γιατί είναι αντικείμενο ιδιαίτερου Κεφαλαίου του βιβλίου αυτού. Θα περιορισθώ μόνο στη ανάπτυξη της νομικής φύσεως των διεθνών αθλητικών οργανισμών.

⁸ TRIBUNAL DE GRANDE INSTANCE DE PARIS : Απόφαση της 18 Μαρτίου 1987, μη δημοσιευμένη αλλά μνημονευόμενη από τον T. SUMMERER εις «INTERNATIONALES SPORTRECHT VOR DEM STAATLICHEN RICHTER IN DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND: SCHWEIZ, USA UND ENGLAND» MUNCHEN VVF 1990, σελ. 35. M.R. WILL: ενθ'ανωτ., σελ. 27.

⁹ PATRICK JACQ: «LES STRUCTURES» εις P. COLLOMB: SPORT, DROIT ET RELATIONS INTERNATIONALES, PARIS. ECONOMICA, 1988, σελ. 1-14.

¹⁰ M.R. WILL: ενθ'ανωτ., σελ. 27.

¹¹ DOMINIQUE REMY: ενθ'ανωτ., σελ. 9.

¹² M.R. WILL: ενθ'ανωτ., σελ. 30.

Όπως προκύπτει από τα άρθρα 57, 58 και 63 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών για να είναι μία διεθνής οργάνωση υποκείμενο του Διεθνούς Δικαίου πρέπει να είναι διακρατική ή διακυβερνητική με την έννοια ότι δημιουργείται με διεθνή συνθήκη που συνάπτεται μεταξύ κυβερνήσεων ή των εξουσιοδοτημένων αντιπροσώπων τους. Επιπλέον για τις Ειδικευμένες Οργανώσεις που συνδέονται με τα Ηνωμένα Έθνη απαιτείται να συνάπτεται ειδική συμφωνία με το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο του Ο.Η.Ε. που θα εγκρίνεται από τη Γενική Συνέλευση.

Κατά συνέπεια τόσο η Δ.Ο.Ε. όσο και οι Διεθνείς Αθλητικές Ομοσπονδίες δεν έχουν τα χαρακτηριστικά των Ειδικευμένων Οργανισμών, σύμφωνα με τα άρθρα 8, 12, 65 του Ολυμπιακού Καταστατικού Χάρτη και την ερμηνευτική δήλωση του Κανόνα 24 εδαφ.11, αλλά και με το άρθρο 1 εδαφ. θ' της Συμβάσεως της Βιέννης του 1986 και ως τούτου και τα καταστατικά τους, που αποτελούν ιδιωτικούς εσωτερικούς κανονισμούς και με συνθήκες που συνάπτουν μεταξύ τους δεν δεσμεύουν την διεθνή διακρατική έννομη τάξη, αφού δεν προέρχονται από αναγνωρισμένα διακυβερνητικά υποκείμενα του Διεθνούς Δικαίου.

Αλλά ούτε και ως διεθνές έθιμο μπορεί να ισχύσουν οι μονομερείς πράξεις και οι συμβάσεις των οργανισμών αυτών, αφού σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο του προοιμίου της Συμβάσεως της Βιέννης, οι κανόνες του διεθνούς εθιμικού δικαίου θα συνεχίσουν να διέπουν τα μη ρυθμιζόμενα από τη σύμβαση αυτή θέματα, ενώ στην προκειμένη περίπτωση η Σύμβαση ρητά ρυθμίζει τις περιπτώσεις των διεθνών συνθηκών που συμμετέχουν οι διεθνείς οργανισμοί και απαιτεί οι οργανισμοί αυτοί να είναι «διακυβερνητικοί».

Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Δ.Ο.Ε. και οι Διεθνείς Αθλητικές Ομοσπονδίες δεν είναι διακρατικοί διεθνείς οργανισμοί, αλλά Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ORGANISATIONS NON GOUVERNEMENTALES), σύμφωνα με το άρθρο 71 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την αναγνώριση της προσωπικότητας των Διεθνών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, που υπογράφηκε στο Στρασβούργο την 24 Απριλίου 1986 και τέθηκε σε ισχύ την 1 Ιανουαρίου 1991 μετά την επικύρωσή της από το Βέλγιο, την Ελλάδα, την Ελβετία και το Ηνωμένο Βασίλειο, άσχετα αν τους έχει παραχωρηθεί το «Συμβουλευτικό Καθεστώς» από τον Ο.Η.Ε., το Συμβούλιο της Ευρώπης και από τις άλλες Διεθνείς Ειδικευμένες Οργανώσεις. Κατά συνέπεια δεν μπορούν να νομοθετούν ή να συνάπτουν διεθνείς συμβάσεις με την έννοια της Συνθήκης της Βιέννης και να δεσμεύουν τη διεθνή έννομη τάξη ή την εσωτερική κοινωνία και να επιβάλουν επίσης τις προβλεπόμενες κυρώσεις για την παραβίαση των κανόνων αυτών με τα οιονεί δικαιοδοτικά όργανα που έχουν θεσπίσει.

Εν τούτοις όμως αυτές οι διεθνώς κινούμενες αθλητικές οργανώσεις διαθέτουν τεράστια ηθική δύναμη επιβολής των απόψεών τους και επηρεάζουν είτε απ'ευθείας είτε μέσω των εθνικών αθλητικών οργανώσεων τη διακρατική ή την εσωτερική νομοθεσία των διαφόρων χωρών. Αυτές δίνουν την κατεύθυνση κατά τη σύναψη των διακρατικών αθλητικών συμφωνιών¹³, αλλά και την έκδοση τυπικών¹⁴ και ουσιαστικών νόμων¹⁵.

Όπως δέχεται ο Καθηγητής Δημ. Παναγιωτόπουλος «Η Δ.Ο.Ε. αν και ουσιαστικά παρουσιάζεται ως διεθνής οργανισμός, ο οποίος ελέγχει διεθνώς τον αθλητισμό και τους Ολυμπιακούς Αγώνες, τυπικά παραμένει ένας οργανισμός χωρίς τυπική ισχύ, με μοναδική

¹³ Βλ. την «Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την βία των θεατών και την ανάρμοστη συμπεριφορά στις αθλητικές συναντήσεις και ιδιαίτερα στους ποδοσφαιρικούς αγώνες», που υπογράφηκε στο Στρασβούργο την 19 Αυγούστου 1985 από τις χώρες μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και τις άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Μορφωτικής συμβάσεως και κυρώθηκε στην Ελλάδα με το Νόμο 1787/1988.

¹⁴ Βλ. τη σχετική Ελληνική νομοθεσία για την Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων (Ε.Ο.Α.), που ιδρύθηκε με το Νόμο ΒΧΚΑ του 1989 και υπέστη πολλές τροποποιήσεις, ιδίως με το νεώτερο νόμο 3148/1955, που υλοποίησε τον Κανόνα 4 του Ολυμπιακού Χάρτη περί Εθνικών Ολυμπιακών Επιτροπών.

¹⁵ Βλ. την απόφαση των Υπουργών Πολιτισμού και Υγείας της 14/16.10.1987 «Χαρακτηρισμός ουσιών ως απαγορευμένων» (Β. 549), που εκδόθηκε και ενόψει και του από 31.7.1986 αρ. C/R IMLO/127/1985 εγγράφου της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής και περιέχει τον Ιατρικό Κατάλογο ουσιών φαρμακοδιέγερσης στον Αθλητισμό κ.λ.π.

δύναμη τη διεθνή ηθική της εξουσία και εμβέλεια. Αναπτύχθηκε διεθνώς σε ηθική δύναμη και καταξιώθηκε ως ο μοναδικός οργανισμός με την ευθύνη της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων. Παρατηρείται ότι η Δ.Ο.Ε. εξουσιάζει ηθικά τη διεθνή κοινωνία του αθλητισμού και ελέγχει το διεθνή αθλητισμό και τους Ολυμπιακούς Αγώνες ¹⁶.

Χαρακτηριστική περίπτωση της παρατηρούμενης προτεραιότητας της διεθνούς αθλητικής έννομης τάξεως έναντι του εσωτερικού δικαίου των Κρατών είναι και το γεγονός ότι ο φάκελος υποψηφιότητας μιας πόλεως για τους Ολυμπιακούς Αγώνες περιέχει υποχρεωτικά μια επιστολή με την οποία ο Αρχηγός του Κράτους δεσμεύεται να σεβαστεί τον Ολυμπιακό Χάρτη. Έτσι για τις υποψηφιότητες των Παρισίων και της ALBERTVILLE για την οργάνωση των Ολυμπιακών και των Χειμερινών Ολυμπιακών Αγώνων του 1992, ο Πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας απηύθυνε στις 20 Δεκεμβρίου 1985 στον Πρόεδρο της Δ.Ο.Ε. SAMARANCH δύο επιστολές με τις οποίες διευκρίνιζε, ότι αν οι Αγώνες παρεχωρούντο στη Γαλλία, και ειδικά στο Παρίσι και την ALBERTVILLE, η οργάνωσή τους θα γινόταν με πλήρη σεβασμό του Ολυμπιακού Χάρτη ¹⁷.

6. Περιπτώσεις επεμβάσεως των διεθνών αθλητικών οργανισμών

Μία τέτοια περίπτωση επεμβάσεως των διεθνών αθλητικών οργανισμών ήταν και η περίπτωση του Αμερικανού RENALDO NEHEMIAH. Ο αθλητής αυτός ήταν δρομέας εμποδιστής, παγκόσμιος πρωταθλητής των 110 μέτρων μετ'εμποδίων. Ο R. NEHEMIAH υπέγραψε το 1982 ένα επαγγελματικό συμβόλαιο όχι για το άθλημά του, δηλαδή το δρόμο μετ'εμποδίων, αλλά για ένα άλλο επαγγελματικό άθλημα το Αμερικάνικο ποδόσφαιρο και πήρε ως αμοιβή το ποσό των 2 εκατομμυρίων δολλαρίων. Με την πράξη του αυτή έχασε την ιδιότητα του ερασιτέχνη αθλητή, σύμφωνα με το Κανόνα 26 του Ολυμπιακού Χάρτη που επαναλαμβάνεται και στο Καταστατικό της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ερασιτεχνικού Αθλητισμού (FEDERATION INTERNATIONALE D'ATHLETISME AMATEUR) που εδρεύει στην Αγγλία.

Στα τέλη του 1982 όμως ο NEHEMIAH μετάνοισε και θέλησε να λάβει μέρος στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1984. Πραγματικά η θεωρία άρχισε να εξελίσσεται υπέρ αυτού, γιατί γινόταν δεκτό ότι το Αμερικάνικο ποδόσφαιρο δεν μπορούσε να αλλάξει την ιδιότητα του NEHEMIAH ως ερασιτέχνη εμποδιστή. Αυτή η θεωρία έγινε ευμενώς αποδεκτή από την Αμερικάνικη Ομοσπονδία Ερασιτεχνικού Αθλητισμού TAC (THE ATHLETICS CONGRESS OF THE USA), της οποίας η Πειθαρχική Επιτροπή του έδωσε ομόφωνα την άδεια να τρέξει σε εθνικούς αγώνες. Η απόφαση εκδόθηκε την 9 Νοεμβρίου 1982. Μόλις όμως παρήλθε η μηνιαία προθεσμία της εφέσεως, η διαφορά ξέσπασε σε διεθνές επίπεδο.

Στις 12 Δεκεμβρίου 1982 το Συμβούλιο της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ερασιτεχνικού Αθλητισμού I.A.A.F. (INTERNATIONAL ASSOCIATION ATHLETIC FEDERATION), που εδρεύει στο Λονδίνο, συνήλθε στο Ελσίνκι και με αυτή την ευκαιρία συζήτησε για την επανένταξη του NEHEMIAH που είχε αποφασισθεί στη Φιλαδέλφεια. Λίγο αργότερα ένα TELEX που προερχόταν από την έδρα της Διεθνούς Ομοσπονδίας έφτασε στην έδρα της Εθνικής Αμερικανικής Ομοσπονδίας στην Ινδιανάπολη. Αυτό το TELEX έλεγε ότι οι κανόνες της I.A.A.F. προσαρμόζονται σε όλους τους αθλητές και για όλα τα αθλήματα και ότι η Εθνική Ομοσπονδία δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να αντιταχθεί σε μια απόφαση που έλαβε η Διεθνής Ομοσπονδία. Η Αμερικανική Ομοσπονδία αναγκάστηκε να υποχωρήσει.

Σε ελάχιστο χρόνο λοιπόν η Διεθνής Ομοσπονδία είχε πετύχει να ακυρώσει μια προηγούμενη εθνική απόφαση, παραβιάζοντας μάλιστα και το σχετικό «δεδικασμένο».

Κατόπιν τούτου ο NEHEMIAH προσέφυγε ενώπιον των Αμερικανικών Δικαστηρίων κατά της Εθνικής Ομοσπονδίας του, αλλά ο Δικαστής της Πολιτείας MARYLAND αρνήθηκε

¹⁶ ΔΗΜ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: ενθ'ανωτ. Σελ. 131 - 132.

¹⁷ DOMINIQUE REMY: ενθ'ανωτ. Σελ. 15 - 16.

να διατάξει προσωρινά μέτρα με τον ισχυρισμό ότι δεν είχαν εξαντληθεί όλες οι δυνατότητες της προσφυγής, εφ'όσον υπήρχε ακόμη η δυνατότητα μιας προσφυγής ενώπιον της Αμερικανικής Ολυμπιακής Επιτροπής.

Έπειτα από αυτό ο NEHEMIAH έφερε τη διαφορά ενώπιον των Ολυμπιακών Αρχών, δηλαδή του δικαιοδοτικού οργάνου επιλύσεως των αθλητικών διαφορών της Εθνικής Ολυμπιακής Επιτροπής των Ηνωμένων Πολιτειών USOC (UNITED STATES OLYMPIC COMMITTEE), που δικαίωσε τον Αμερικανό Αθλητή. Στις 18 Ιανουαρίου 1983 ο NEHEMIAH έγινε πάλι δεκτός στους εθνικούς αγώνες.

Η Διεθνής Ομοσπονδία στο Λονδίνο αισθάνθηκε σαν κόλαφο αυτή την απόφαση. Επακολούθησε υπερταχεία αντίδραση επί ανωτάτου επιπέδου. Μέσα σε δύο μέρες ο πρόεδρος της Διεθνούς Ομοσπονδίας PRIMO NEBIOLO συνάντησε στο LOS ANGELES τον πρόεδρο της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής JUAN ANTONIO SAMARANCH. Βγαίνοντας από αυτές τις διαβουλεύσεις κορυφής ο ανώτατος αρχηγός της Ολυμπιακής Κινήσεως φάνηκε πολύ ανήσυχος χαρακτηρίζοντάς σαν «σοβαρό λάθος» την απόφαση της Εθνικής Ολυμπιακής Επιτροπής των Ηνωμένων Πολιτειών.

Η στάση του SAMARANCH οφείλεται στο γεγονός ότι ο NEBIOLO τον είχε απειλήσει α) με τη διεθνή απαγόρευση της συμμετοχής κάθε αθλητή που θα τολμούσε να συμμετάσχει σε αγώνες με τον αποβληθέντα αθλητή, β) με τη διαγραφή της Εθνικής Επιτροπής των Ηνωμένων Πολιτειών και γ) με τις καταστρεπτικές συνέπειες που θα είχε ένα τέτοιο μέτρο για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, τους οποίους η Δ.Ο.Ε. μόλις είχε προπαρασκευάσει για το LOS ANGELES, δηλαδή για τις ίδιες τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Αμέσως ο πρόεδρος SAMARANCH στράφηκε προς την Αμερικανική Ολυμπιακή Επιτροπή για να την επαναφέρει στην τάξη, εφ'όσον αυτή η Επιτροπή σαν αντιπρόσωπος της Ολυμπιακής Κινήσεως στην χώρα της ήταν υποχρεωμένη να εφαρμόσει τον Κανόνα 26 του Ολυμπιακού Χάρτη που απέκλειε καθαρά τους επαγγελματίες.

Η Εθνική Ολυμπιακή Επιτροπή των Η.Π.Α. αναγκάστηκε να συμμορφωθεί και ο, NEHEMIAH δεν μπορούσε πια να συμμετέχει ούτε στους Εθνικούς ούτε στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Έτσι σε λίγες μέρες μόνο ο πρόεδρος της Δ.Ο.Ε. πέτυχε να ακυρώσει την απόφαση μιας Εθνικής Ολυμπιακής Επιτροπής.

Πρέπει να σημειωθεί ότι τρία χρόνια αργότερα, το 1986, η Διεθνής Ομοσπονδία Ερασιτεχνικού Αθλητισμού ευθυγραμμίστηκε με την αυξανόμενη τάση να καταστούν ευλύγιστοι οι κανόνες του ερασιτεχνισμού και αποδέχθηκε το αρχικό επιχείρημα του NEHEMIAH ότι το γεγονός της συμμετοχής στο Αμερικανικό ποδόσφαιρο δεν είχε καμμία επίδραση στην ιδιότητά του ως ερασιτέχνη αθλητή. Από τότε ο NEHEMIAH επανεντάχθηκε στην τάξη των ερασιτεχνών δρομέων μετ'εμποδίων¹⁸.

Άλλο παράδειγμα της επεμβάσεως των διεθνών αθλητικών ομοσπονδιών είναι του Ελβετού αθλητή SANDRA GASSER. Ο αθλητής αυτός υποβλήθηκε σε μια δοκιμασία DOPAGE που βρέθηκε θετική, αλλά η σχετική διαδικασία είχε αφήσει κάποιες αμφιβολίες. Μετά το αποτέλεσμα αυτό η I.A.A.F. τον απέβαλε για δύο χρόνια από τους αγώνες. Ο GASSER κατέφυγε στα Ελβετικά Δικαστήρια, τα οποία, αντίθετα από τα Αμερικανικά, δεν εδίστασαν να επιληφθούν της προσφυγής του αθλητή και να αποφανθούν επί της ουσίας.

Το Νοέμβριο του 1987 το Δικαστήριο της Βέρνης βασιζόμενο στο άρθρο 28 του Ελβετικού Αστικού Κώδικα που καθιερώνει το δικαίωμα της προσωπικότητας υποχρέωσε την Ελβετική Ομοσπονδία Αθλητισμού και τη Διεθνή Ομοσπονδία να γίνει προσωρινά δεκτός ο αθλητής στους εθνικούς και τους διεθνείς αγώνες. Η Διεθνής Ομοσπονδία όμως δεν ήταν διατεθειμένη να συμμορφωθεί. Κατόπιν τούτου ο GASSER άσκησε εναντίον της προσφυγή ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου του Λονδίνου. Η Ομοσπονδία άρχισε εναντίον του τις ίδιες απειλές που είχε χρησιμοποιήσει και στην υπόθεση NEHEMIAH, δηλαδή την απειλή του διεθνούς αποκλεισμού κάθε αθλητή που παρά την απαγόρευση της I.A.A.F. θα τολμούσε να συναγωνισθεί με τον τιμωρημένο αθλητή S. GASSER και την απειλή της διαγραφής της

¹⁸ M. R. WILL : ενθ'ανωτ., σελ. 21 - 23.

Ελβετικής Ομοσπονδίας. Είναι πραγματικά ανήκουστο ότι τέτοιες απειλές που προέρχονται από το εξωτερικό είχαν σκοπό να εμποδίσουν την Ελβετική Ομοσπονδία Ερασιτεχνικού Αθλητισμού να σεβασθεί τις αποφάσεις του Ελβετικού εθνικού δικαστηρίου. Ο ίδιος πλέον ο GASSER δεν θέλησε να παρουσιασθεί ούτε στα εθνικά ούτε στα διεθνή δικαστήρια για να μη θέσει σε κίνδυνο την καριέρα των συναδέλφων του. Έτσι οι διατάξεις του Ελβετικού Δικαστηρίου έμειναν ανεκτέλεστες ¹⁹.

7. Απόψεις για τις πιέσεις που ασκούν οι διεθνείς αθλητικοί οργανισμοί στους αθλητές και στις εθνικές ομοσπονδίες

Ο Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Γενεύης MICHAEL R. WILL σχολιάζοντας τα δύο προεκταθέντα παραδείγματα αναφέρει ότι η περίπτωση του NEHEMIAH αποκαλύπτει πως οι δομές του οργανωμένου αθλητισμού μπορούν να λειτουργούν, να δείχνουν τη δύναμή τους και τη καταπληκτική αποτελεσματικότητά τους. Δεν υποχωρούν ούτε στο χρόνο ούτε στις αποστάσεις. Κάθε στιγμή και σε κάθε τόπο χωρίς προδιαγεγραμμένες διαδικασίες και χωρίς αστυνομικές επεμβάσεις ένας αθλητής παγκοσμίου κύρους, όπως ο NEHEMIAH, από τότε που αποκλείεται οριστικά υποχωρεί και δεν εμφανίζεται πιά ούτε στα Αμερικανικά πρωταθλήματα ούτε στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Για την περίπτωση του GASSER λέει ότι αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της αδυναμίας του δικαίου και της κρατικής δικαιοσύνης απέναντι στις δομές που καθιέρωσε ο μοντέρνος οργανωμένος αθλητισμός. Αυτός ο αθλητισμός διεθνής ή διεθνοποιημένος δεν είναι οργανωμένος, όπως θα μπορούσε να φαντασθεί κανείς, με τρόπο ελαφρύ, ατομικιστικό, πλουραλιστικό και δημοκρατικό, αλλά αντίθετα είναι οργανωμένος με τρόπο αυστηρό και ιεραρχικό. Για παράδειγμα η Διεθνής Ομοσπονδία του SKI-BOB έβαλε στο καταστατικό της την ακόλουθη προειδοποίηση. «Είναι αδύνατη και απαγορευμένη για λόγους αθλητικούς η αμφισβήτηση ενώπιον της πολιτικής ή της ποινικής δικαιοσύνης των άρθρων του Διεθνούς Καταστατικού, των συμπληρωματικών διατάξεων και των Οδηγιών (παραγρ. 1 αριθ. 9) οι νομικές λεπτολογίες, η δημόσια κριτική ή οι άκαιροι σχολιασμοί μιας αποφάσεως ή ενός μέτρου που λήφθηκε από την Ομοσπονδία δεν διέπονται από αθλητικό πνεύμα, είναι άκυροι και πρέπει να απαγορευθούν (παραγρ. 1 αριθ. 12).

Ο Κανόνας που επικρατεί στις Ομοσπονδίες είναι ότι «Η τακτική δικαστική οδός είναι απαγορευμένη, κάθε παράβαση αυτού του Κανόνα θα τιμωρείται».

Μια τέτοια άποψη θεωρείται στη Γαλλία σαν αντίθετη προς τη δημόσια τάξη, στις Κάτω Χώρες, την Ισπανία, την Πορτογαλία, καθώς και τις Αγγλοσαξωνικές χώρες σαν αντίθετες στις συνταγματικές διατάξεις για την πρόσβαση στις δικαστικές αρχές του Κράτους ²⁰.

Όλα αυτά όμως δεν φαίνονται να εντυπωσιάζουν του Μεγάλους του Αθλητισμού, που είναι κλεισμένοι στον κόσμο τους. «Είναι η πρώτη φορά μέσα σε εβδομήντα χρόνια που ένα μέλος προσφεύγει ενώπιον των δικαστηρίων κατά της Ομοσπονδίας», διαμαρτυρήθηκε ο πρόεδρος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Αυτοκινήτου F.I.A. βγαίνοντας από το ακροατήριο²¹. Πιο εκπληκτικά ακόμη είναι τα λόγια του πανίσχυρου NEBIOLO, που κατέχει της θέσεις του Προέδρου της I.A.A.F. και του Ανωτάτου λειτουργού της Δ.Ο.Ε. «Μία φορά για πάντα» είπε «το Διαιτητικό Δικαστήριό μας είναι ο τελευταίος βαθμός. Δεν θα δεχθούμε καμμία

¹⁹ M. R. WILL : ενθ'ανωτ., σελ. 23 - 24.

²⁰ Για τη Γαλλία βλ. GERALD SIMON: «PUISSANCE SPORTIVE ET ORDRE JURIDIQUE ETATIQUE» PARIS, L.G.D.J. (BIBLIOTHEQUE DE DROIT PUBLIC, T. 156 σελ. 168-170. LOUIS BALMOND: «LES INSTITUTIONS DISCIPLINAIRES» εις P. COLLOMB (ED.) «SPORT, DROIT ET RELATIONS INTERNATIONALES, PARIS. ECONOMICA, PP 45-65. Για τις άλλες χώρες βλ. M.R.WILL: «RECHTSGRUNDLAGEN», S. 44, No 35. M.R.WILL «SPORT UND RECHT IN EUROPA», SS 5-7. BERMEJO VERA: «LE SPORT ET LE DROIT» εις CONSEIL DE L'EUROPE ενθ'ανωτ. Σελ. 37 με την απάντηση του HELMIG, σελ. 45 και ακόμη VAN STAVEREN, σελ. 45-46 και THOMAS SUMMERER, ενθ'ανωτ., σελ. 53-73.

²¹ LE MONDE (PARIS) DES 10 ET 11 JUIN 1984, P. 11 COL. 6.

απόφαση κανενός δικαστηρίου στον κόσμο. Ποιά είναι η νομική μας βάση γι αυτή τη θέση; Απλούστατα οι δικοί μας κανόνες. Όποιος δεν του αρέσει, να φεύγει!»²².

²² FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG, No 127, 2.6.1992, S. 32: «FUR DIE IAAF SIND GERICHTE KEINE INSTANZ...».

**Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΣΤΗΝ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ, Π.Α.Ε. ΚΑΙ Α.Ε.
Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΗ**

Στέλιος Κολοκοτρώνης

*Επίτιμος Πρόεδρος Εφετών Μέλος της Διεθνούς Ενώσεως Αθλητικού Δικαίου
(Δ.Ε.Α.Δ.)*

Αποτελεί μεγάλη τιμή για το πρόσωπο μου η ευκαιρία να μιλήσω στην ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΛΗ του Ναυπλίου.

Υπηρέτησα ως Πρόεδρος Πρωτοδικών αρκετό χρόνο και παρέδωσα αρκετά κειμήλια των προγόνων μου του απελευθερωτικού αγώνα του 1821, στον εξαίρετο και ακούραστο ταξίαρχο κ. Βαρουζή, Διευθυντή του Πολεμικού Μουσείου Ναυπλίου.

Πριν αρχίσω τις παρατηρήσεις μου και προτάσεις μου για Νομοθετική αλλά και συνταγματική ρύθμιση στο ειδικότερο θέμα μου: "Η Δικαιοσύνη στην αθλητική δραστηριότητα και ειδικότερα στις Π.Α.Ε. και Α.Ε. Ο Συνήγορος του Αθλητή", θέλω να φέρω το θερμό χαιρετισμό της επιστημονικής ομάδας του Συλλόγου των ανωτέρων και ανωτάτων Δικαστικών λειτουργών και όλων των Συνταξιούχων Δικαστών και Εισαγγελέων. Παράλληλα να ευχαριστήσω τους διακεκριμένους καθηγητές Πανεπιστημίου Μιχ. Σταθόπουλο και Δημ. Παναγιωτόπουλο και ολόκληρο το Δ.Σ. του Συλλόγου της Δ.Ε.Α.Δ. για το ενδιαφέρον και τις άοκνες προσπάθειες τους, για επιτυχία των Παγκοσμίων Συνεδρίων και Επιστημονικών ομιλιών.

Η Δ.Ε.Α.Δ. θα βοηθήσει κατ' αυτόν τον τρόπο την Πολιτεία για τέλειους αθλητικούς νόμους και Κώδικες και με τη συμβολή της για τελειοποίηση της νέας επιστήμης στα Ελληνικά Πανεπιστήμια του ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1η

Κεφάλαιο Πρώτο

Με την εγκατάλειψη του Ερασιτεχνικού αθλητισμού, όπως τόνισα στο Δεύτερο Διεθνές Συνέδριο στην Ολυμπία, 29-31 Οκτωβρίου 1993, τα Δικαιώματα του Ερασιτέχνη αθλητή περιφρονήθηκαν, αγνοήθηκαν, καταπατήθηκαν και παραβιάστηκαν. Μετά δε τη μετατροπή των Π.Α.Ε. - του επαγγελματικού αθλητισμού - σε Α.Ε. είναι αναγκαίο για τη θεσμοθέτηση ενός ανεξάρτητου οργάνου της Πολιτείας του ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ερασιτέχνη αθλητή.

Ο Συνήγορος του αθλητή θα είναι ένα ειδικότερο συμπλήρωμα του Συνηγόρου του Πολίτη μετά το Νόμο 2477/1997 για το Σώμα Επιθεωρητών και Ελεγκτών της Δημόσιας Διοίκησης. Για το Λειτουργήμα του Συνηγόρου του Ερασιτέχνη αθλητή και των βοηθών των πρέπει να επιλέγονται πρόσωπα εγνωσμένου κύρους από καθηγητές και ανωτέρους και ανωτάτους Δικαστικούς Λειτουργούς που διαθέτουν υψηλή επιστημονική κατάρτιση και ειδίκευση στο Αθλητικό Δίκαιο.*

ΕΝΟΤΗΤΑ 2η

Ι. Παράρτημα

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ (Α')

Στο Γενικό θέμα του Συνεδρίου μας εδώ στο Ναύπλιο: "ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ & ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ" χρήσιμο θα είναι ν'αναφερθούν τα παρακάτω πορίσματα και παρατηρήσεις που ανέπτυξα στο 2ο Συμπόσιο

* Βλέπετε ομιλίες στην τιμητική εκδήλωση της απονομής Μεταλλίου και επιδόσεως Διπλώματος Αθλητικής επιδόσεως στο διαλεκτό επιστήμονα και αθλητή Δικηγόρο και Μέλος της Ποδοσφαιρικής Ομάδας του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών "ΛΥΣΙΑΣ".

Αθλητικού Δικαίου την Παρασκευή 5 Ιουλίου 1996 στο Βιομηχανικό και Εμπορικό Επιμελητήριο, οδός Ακαδημίας 7-9.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ-ΕΙΣΗΓΗΣΗ
Στο 2ο Συμπόσιο Αθλητικού Δικαίου,
Παρασκευή, 5 Ιουλίου 1996
"ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ & ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ"

Κύριε Πρόεδρε,

Στον ελάχιστο χρόνο που έχω στη διάθεση μου, ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ, θα εκθέσω τις απόψεις και παρατηρήσεις μου, στις πράγματι εξαιρετικές ομιλίες των συνέδρων.

I. Πρώτη Παρατήρηση-Πρόταση: Με το νόμο 2.339/1995 επήλθαν σημαντικές τροποποιήσεις στον Κωδ. Νομ. 2.190/1920 "Περί των ανωνύμων Εταιρειών". Με το άρθρο 20 του πιο πάνω νόμου 2.339/95 η εποπτεία των Αθλητικών Α.Ε. ασκείται από τον Υπουργό Εμπορίου.^{**}

Κατόπιν αυτού πρέπει το νέο σχέδιο του Εμπορικού Κώδικα να συμπεριλάβει διατάξεις για τις Π.Α.Ε. ως Α.Ε. Ο διαχειριστικός έλεγχος λόγω της έντονης δημοσιοποίησης των Π.Α.Ε. να διενεργείται από το Ε.Σ.

II. Δεύτερη Παρατήρηση-Πρόταση: Μετά από τους νόμους 2251/1994 και 2295/1995 για την προστασία του καταναλωτή και προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού πρέπει στους νέους αναθεωρημένους νόμους να προστεθούν διατάξεις για την προστασία των Φιλάθλων.

III. Τρίτη Παρατήρηση-Πρόταση: Με το Διαχωρισμό Δικαστικών Λειτουργιών σε Διοικητικούς, Πολιτικούς και Ποινικούς, κατά τη Συνταγματική επιταγή, επιβάλλεται να γίνει επιτροπή από "ΑΘΛΗΤΙΚΟΛΟΓΟΥΣ", για τη σύνταξη σχεδίου Κώδικα Αθλητικής Διοικητικής ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

IV. Τετάρτη Παρατήρηση - Ειδικότερη Πρόταση: Με διάταξη νόμου ή και αναθεώρηση του Συντάγματος, στις Διοικητικές Επιτροπές Επίλυσης Αθλητικών διαφορών, πρέπει να υπάρξει, όπως και στις Ασφαλιστικές διαφορές και δεύτερος βαθμός δικαιοδοσίας στα Διοικητικά Δικαστήρια.

^{**} Οι νόμοι που αφορούν τις : "ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΑΝΩΝΥΜΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ" Π.Α.Ε. είναι οι πιο κάτω:

1. Νόμος 1958/91: Τμήματα Αμειβομένων Αθλητών Π.Α.Ε. ΦΕΚ/122-Α/5.8.91
2. Π.Δ. 505/91: Οργάνωση και Λειτουργία Ε.Π.Α.Ε. ΦΕΚ/183-Α/29.11.91
3. Νόμος 2.121/93: Πνευματική ιδιοκτησία κ.λ.π. Ε.Π.Α.Ε. άρθρο 73 ΦΕΚ/25-Α/74.3.93
4. Νόμος 2.166/93: Κίνητρα ανάπτυξης Ε.Π.Α.Ε. άρθρο 22 ΦΕΚ/137-Α/24.8.1993
5. Νόμος 2.021/92: Εξυγίανση Ποδοσφαιρικών Α.Ε. άρθρο 14 ΦΕΚ/36-Α/4.3.1992
6. 2.168/93: Ρύθμιση θεμάτων για και άλλες διατάξεις ΦΕΚ/147-Α/3.9.1993
7. 2.339/95: Τροποποίηση και συμπλήρωση για ν.2190/1920 ΦΕΚ 20/204-Α/25.9.1995 περί Α.Ε.
8. 7.265/95 και 7.178/95: Υπουργικές Αποφάσεις και Εγκρίσεις, α) (Ανασυγκρότηση Οργανωτικής εκτελεστικής Επιτροπής Πρωταθλήματος β) Συγκρότηση Ειδικής Επιτροπής αξίας Επαγγελματιών αθλητών. ΦΕΚ Τεύχος Δεύτερο Αριθμ. Φύλλου 204 (Ανασυγκρότηση).

Ορθή απόφαση που ορίζει ότι ο Πρόεδρος και τα μέλη Εκτελεστικής Επιτροπής δεν δικαιούνται αποζημιώσεως. Βλέπετε Συμπεράσματα και Παρατηρήσεις στο Δεύτερο (2) Διεθνές Συνέδριο Αθλητικού Δικαίου στην ΟΛΥΜΠΙΑ 29-31 Οκτωβρίου 1993 και πρόταση του επιστημονικού ομίλου ΔΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ με Πρόεδρο τον κ. Ηρακλή Τσικλητήρα ανηψιό του αείμνηστου Ολυμπιονίκου Τσικλητήρα. Ο εκ λόγω Πρόεδρος με την οξεία κρίση και αρτία Επιστημονική του κατάρτιση έχει πρόταση και στο νέο καταστατικό του Συλλόγου Συνταξιούχων Δικαστικών Λειτουργιών και Ν.Σ.Κ. τα μέλη και να προσφέρουν αμισθί τις υπηρεσίες του σε Δικαστικούς και Αθλητικού Κώδικες και σε Συλλογικές Διοικητικές και Δικαστικές Επιτροπές. Νόμος υπ'αριθμ. 2443/1996 Τροποποίηση και συμπλήρωση του Τελωνειακού Κώδικα και άλλες διατάξεις (Φ.Ε.Κ./265 Α'3/12/1996) άρθρα 21.

9. Νόμος 2433/1996: "Ρύθμιση θεμάτων Ο.Π.Α.Π. και άλλες διατάξεις (Φ.Ε.Κ./180 Α'12.8.1996) και άρθρο 16 Ίδρυση νομικού προσώπου με την επωνυμία Διεθνής Επιτροπή Μεσογειακών Αγώνων.

V. Πέμπτη Παρατήρηση - Γενική Πρόταση: Με σχετική αναθεώρηση των διατάξεων του Συντάγματος να υπαχθούν στα Διοικητικά Δικαστήρια λόγω των έντονων δημοσιοποιήσεων των, όλες οι Αθλητικές διαφορές.

Τέλος μετά τις κοινοτικές οδηγίες και τα προγράμματα ανάπτυξης για την πρόσβαση των αθλητών και αθλητικών εκδηλώσεων στο δάσος, σε προσεχές Συμπόσιο μας ή Συνέδριο να μας απασχολήσει το θέμα "Προστασία του Περιβάλλοντος και Αθλητισμός".

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

5^{ου} ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΔΕΑΔ

Ναύπλιο, 10-12 Ιουλίου 1997

1. Ο Αθλητισμός διέπεται: από το δημόσιο και γενικό συμφέρον, την ελευθερία συμμετοχής και δράσης, από το δημόσιο σκοπό, τον οποίο εξυπηρετεί, από τα αθλητικά και αγωνιστικά ήθη και τις ανθρώπινες αξίες που ενσωματώνει, και από την αρχή της προβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Η ελεύθερη συμμετοχή και δράση στον αθλητισμό, αποτελεί άσκηση Ατομικού Δικαιώματος της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας.

2. Για την προστασία του αθλητικού θεσμού και των ενσωματωμένων αξιών του, την προστασία της ελεύθερης κατ' επάγγελμα αθλητικής δραστηριότητας και παροχής αθλητικών υπηρεσιών, απαιτείται να διασφαλισθούν οι αθλητικοί μηχανισμοί προστασίας της αθλητικής δραστηριότητας και του ανταγωνισμού κάθε επιπέδου.

Το πρόβλημα για το αθλητικό δίκαιο με αφορμή την υπόθεση Bosman, είναι η **έκταση** και η **μορφή της εφαρμογής** του Ευρωπαϊκού Δικαίου.

3. Οι κοινοτικοί νόμοι, όταν αφορούν στον αθλητισμό, πρέπει να ερμηνεύονται με βάση αυτή ακριβώς την ιδιαίτερη φύση και τις ιδιαίτερες απαιτήσεις, διακρίνοντας τις περιπτώσεις σε αθλητικές κατ' επάγγελμα, με οικονομικές πτυχές, από αυτές του καθαρώς αθλητικού ενδιαφέροντος, ως ενδοαθλητικής φύσεως περιπτώσεις που ανήκουν στη δικαιοδοσία των κανονισμών των αθλητικών φορέων.

4. Οι σχέσεις στον αθλητικό κόσμο που δεν διέπονται από οικονομικά χαρακτηριστικά αλλά αφορούν στην ενδοαθλητική κανονιστική πρακτική δεν σχετίζονται με ένα εθνικό ή κοινοτικό δίκαιο, παρά με το δίκαιο των κανόνων που θέτει η αθλητικός φορέας.

5. Η ύπαρξη της υπόθεσης Bosman, που αποτελεί μια φάση στην εξέλιξη του αθλητικού γίνεσθαι, έχει τεχνική και πολιτική πτυχή. Η έννοια «πολιτική» πτυχή, σημαίνει ότι προειδοποιείται ο αθλητικός κόσμος ότι δεν μπορεί να ξεφύγει από την κοινωνία..

Το αθλητικό γίνεσθαι υπόκειται σε κανόνες δικαίου και δικαστικό έλεγχο. Το κοινοτικό δίκαιο εστιάζει τη σκέψη προς τα ατομικά δικαιώματα. Η αθλητική κοινότητα δηλαδή προβάλλει τις ευθύνες, ενώ η ευρωπαϊκή κοινότητα τα δικαιώματα. Το ευρωπαϊκό δίκαιο αμφισβητεί τη νομιμότητα των αθλητικών κανονισμών και η εφαρμογή του θέτει υπό αμφισβήτηση και διατάξεις διοικητικού χαρακτήρα. Το ελληνικό αθλητικό δίκαιο έχει αρκετούς περιορισμούς, όπως για παράδειγμα τα μονομερή συμβόλαια των αθλητών.

6. Βασικές αρχές του κοινοτικού δικαίου είναι :

- Η αρχή της εφαρμογής του έναντι των εθνικών δικαίων.
- Η αρχή της επικουρικότητας, η οποία μπορεί ορισμένες φορές να περιορίσει την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου.

Συνεπώς δεν πρόκειται πάντοτε για αντιπαράθεση κανόνων κοινοτικού και ιδιωτικού δικαίου.

Η άκρατη και αυστηρή εφαρμογή των κανόνων κοινοτικού δικαίου, το οποίο παρουσιάζει επεκτατική τάση, μπορεί να είναι επικίνδυνη για την εξέλιξη του αθλητισμού, αφού κυρίως αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η **οικονομική** ένωση.

7. Ο αθλητισμός δεν μπορεί να ξεφύγει από την εμπορευματοποίηση που συνεχώς επεκτείνεται σε όλους τους τομείς της ζωής, τα όρια μεταξύ επαγγελματικού και ερασιτεχνικού αθλητισμού είναι αβέβαια και ακαθόριστα. Ο ερασιτέχνης ξεφεύγει από τον όρο «εργαζόμενος» όταν η αμοιβή του είναι για περιορισμένη χρονική περίοδο, όμως δεν μπορεί να υπάρχουν διαφορές μεταξύ κοινοτικού και εθνικού εργαζόμενου σε όλα τα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τούτο δεν αφορά μόνο στην αθλητική και αγωνιστική δράση, αλλά και σε άλλες εκφάνσεις της ζωής, όπως στον αθλητισμό τουρισμό για αναψυχή κλπ.

8. Ο αθλητισμός, ως ανθρώπινη δραστηριότητα, αγνοείται από τη Συνθήκη της Ρώμης. Στη Β. Αμερική ο αθλητισμός αντιμετωπίζεται ως Business. Ο αμερικανός αθλητής στίβου Τζόνσον δεν μπορεί να χαρακτηριστεί αθλητής. Πάντως στη Β. Αμερική έχουν λιγότερη

αμηχανία σχετικά με τους εφαρμοστέους κανόνες στην αθλητική δραστηριότητα, σε σύγκριση με τους Ευρωπαίους, οι οποίοι υπεραμύνονται περισσότερο της ανθρωπιστικής διάστασης του αθλητισμού και λιγότερο της οικονομικής.

9. Παρά το γεγονός ότι ο αθλητισμός είναι και θέαμα, δεν παύει να είναι αθλητισμός, ακόμη και με τα ιδιαίτερα εμπορικά χαρακτηριστικά δεν γίνεται χάριν αυτής ταύτης της εμπορίας, αλλά χάριν του αθλητισμού ακόμα και υπό τη διάκρισή του σε επαγγελματικό Αθλητισμό, ο οποίος απαιτεί ειδική νομική αντιμετώπιση με νόμιμη παρέμβαση καθορισμού της φύσεως του ανταγωνισμού σ' αυτόν.

10. Η καλύτερη εγγύηση για το μέλλον φαίνεται να είναι η αναγνώριση και ο απόλυτος σεβασμός από την πλευρά των κυβερνήσεων των κρατών μελών, της ταυτότητας, της αυτονομίας και της ιδιαίτερης φύσης του αθλητισμού σε εθνικό επίπεδο, θέματα που πρέπει να παρουσιαστούν σε Διακυβερνητική Σύνοδο για την Αναθεώρηση των Ευρωπαϊκών Συνθηκών. Για τη διάκριση των κάθε είδους αθλητικών δραστηριοτήτων θα πρέπει να προσθέτουμε κάποιο επίθετο ή επιθετικό προσδιορισμό, όπως για παράδειγμα αθλητισμός ψυχαγωγίας, αθλητισμός για τουρισμό κλπ.

11. Ο αθλητισμός αποτελεί εξαίρεση πολιτισμού όπως τούτο τονίζεται και στην έκθεση της ΠΑΚ του 1997. Για τη διαπίστωση αυτή, Ευρωβουλευτής πρότεινε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να προβεί σε σχετικό ψήφισμα. Ο καλλιτέχνης εκφράζει την τέχνη - πολιτισμό, όπως κι ο αθλητής. Το εισιτήριο ενός θεάτρου είναι περίπου ίδιο με το του αθλητικού γηπέδου. Η ανησυχία του καλλιτέχνη για την κατοχύρωση του μισθού ή αμοιβής του, με συμβόλαιο, είναι ίδια με εκείνη του αμειβόμενου αθλητή. Το γαλλικό Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι οι ιδιαιτερότητες της UEFA δεν ήταν αρκετές για να δικαιολογήσουν τη μη εφαρμογή του άρθρου 48 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

12. Δεν έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα στις ευρωπαϊκές χώρες ο ακριβής διαχωρισμός των ορίων μεταξύ επαγγελματικού και ερασιτεχνικού αθλητισμού. Αν ο αθλητισμός θέλει να παραμείνει στον πολιτιστικό τομέα, πρέπει να το δικαιολογήσει. Με άλλα λόγια αν ο αθλητισμός θέλει κάποια ειδική μεταχείριση σε σχέση με τις άλλες εκφάνσεις της ζωής θα πρέπει να το αποδείξει.

13. Οι Κοινοτικοί νόμοι έχουν αναμφίβολα αντίκτυπο στον αθλητικό κόσμο.

Έχουν επηρεάσει και θα επηρεάζουν στο μέλλον τον κόσμο του Αθλητισμού που αφορούν στην *ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων* (αρ. 48κ.εξ), στο *δικαίωμα της εγκατάστασης* και της *ελεύθερης παροχής υπηρεσιών*, που σχετίζονται με την προστασία του ανταγωνισμού (αρ. 85-86 και 92 κ.εξ). Αυτό έγινε φανερό μετά τις αποφάσεις του Δικαστηρίου που έχουν ήδη δημοσιευθεί (Walrave, Dona, Heylens, Bosman) και τις υποθέσεις που βρίσκονται ακόμα σε εξέλιξη, όπως η υπόθεση Deliege.

14. Στο μέλλον μπορεί να υπάρξουν πολλές περιπτώσεις σύγκρουσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του αθλητικού κόσμου. Το άρθρο 85 § 3 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφορά τα όρια της κερδοσκοπίας και δεν θα πρέπει να αφαιρεθεί το πεδίο του αθλητισμού από το Κοινοτικό Δίκαιο, χρειάζεται όμως ειδική αντιμετώπιση απ' αυτό, λόγω της ιδιαιτερότητάς του, η οποία φαίνεται από τα εξής :

- Τα σωματεία οργανώνονται σε εθνικό και διεθνές πλαίσιο, ενώ κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει σε άλλα ζητήματα της διεθνούς αγοράς.
- Οι διεθνείς αγώνες γενικά οργανώνονται από διεθνείς φορείς του Αθλητισμού τις Διεθνείς Ομοσπονδίες, οι οποίες θέτουν κανόνες για τη διεξαγωγή του αθλήματός τους όχι μόνο για αθλητές ενός κράτους ή μιας κοινότητας κρατών αλλά για αθλητές απ' όλο τον κόσμο. Έτσι σ' ότι αφορά στο αθλητικό θέμα των κανόνων συμμετοχής στους αγώνες που αυτές διοργανώνουν υπερισχύει το δίκαιο των κανόνων αυτών έναντι κάθε εθνικού ή κοινοτικού.
- Η αγορά του αθλητισμού δεν αυτορυθμίζεται.
- Στην αγορά του αθλητισμού υπάρχουν περιορισμοί ομάδων κλπ.

15. Οι Συνθήκες για συνεχείς αντιπαραθέσεις υπάρχουν, τόσο λόγω των εθνικών διαχωρισμών, όσο και λόγω της διεθνοποίησης των αθλητικών κανονισμών.

Μεγάλο πρόβλημα για τον αθλητισμό θα υπάρξει εφ' όσον τεθούν υπό αμφισβήτηση οι κανονισμοί των αθλητικών ομοσπονδιών που εμπλέκονται και οικονομικά θέματα και δικαιολογούν μια προσβολή των κανονισμών αυτών για ιδιωτικό συμφέρον, με εκμετάλλευση του Κοινοτικού Νόμου, όπως είναι και η υπόθεση Deliege. Προσβολή των αθλητικών κανόνων για θέματα επιλογής αθλητών για τη συμμετοχή τους σε διεθνείς αγώνες και οι περιορισμοί στον αριθμό των συμμετεχόντων είναι κατ' αποκλειστικότητα ζητήματα ενδοαθλητικά και δεν αφορούν ούτε στον εθνικό αλλά ούτε και στον κοινοτικό δικαστή, γιατί οι αγώνες βασίζονται σε εσωτερικούς κανονισμούς με κριτήρια αθλητικής φύσεως, σχετικούς με το περιεχόμενο των αθλητικών αγώνων.

16. Το αθλητικό δίκαιο είναι «εν τω γεννάσθαι» και τίποτα δεν είναι ακόμη οριστικό στον αθλητισμό. Το δίκαιο δεν πρέπει να περιορίζει τον αθλητισμό, αλλά να δηλώνει ορίζοντα εξέλιξής του. Η προσπάθεια ερμηνείας του Κοινοτικού Νόμου υπό το πρίσμα των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του αθλητικού κόσμου, θα μπορούσε να είναι ο μόνος τρόπος αποφυγής μελλοντικών αντιπαραθέσεων στις σχέσεις μεταξύ αθλητικών κανονισμών και κοινοτικής νομοθεσίας.

Pierre Collomb
Prof. University of Nice, France

Δημήτριος Παναγιωτόπουλος
Επίκ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών
Γενικός Γραμματέας της ΔΕΑΔ

5th IASL International Congress on Sports Law,
Greece Nafplion, 10-12 July 1997
SPORTS ACTIVITIES - EUROPEAN COMMUNITY LAW
AND INTERNATIONAL IMPLICATIONS

CONCLUSIONS

1. *Sports Activities* is governed by the public and general interest, the freedom of participation and action, the public objective which it serves, the athletics and competitions moral principles (or Ethic Valeus)) and the human values that it incorporates, as well as by the principle of promoting human dignity.

Free participation and action in sports constitutes exercise of the right of the individual to the free of the individuals personality development.

2. In order to protect sports activity as an institution and the values it incorporates, the free professional sports activity and provision of sports services, it is necessary to ensure the existence of sports mechanisms for protecting sports activity and competition at all levels.

As far as sports law is concerned, the issue under examination following the Bosman preliminary ruling is the ***degree and form in which European Law should be applied***.

3. The interpretation of Community Legislation related to sports should be articulated on the particularities of the sector and its particular demands, distinguishing between the cases of professional activity -with financial aspects - and the ones of strictly athletic interest, as cases of intrathletic nature belonging to the jurisdiction of sports organisations' regulations.

4. Sports relations not including financial aspects but referring to intrathletic regulatory practice are not to be related to national or community law; they relate only to the regulations set by the sports organisation.

5. The Bosman preliminary ruling which constitutes landmark in the development of sports, bears a technical and a political aspect. By "political" aspect we mean that people in sports are being warned they are not to be excluded from society.

Sports Activity is subject to law and judicial control. Community law focuses on the rights of the individual. This means that while the athletic community places emphasis on the responsibilities, the European Community emphasises the rights. European Law disputes the legitimacy of sports regulations; the application of European law disputes also the administrative provisions. Greek sports law includes a number of restrictions, such as the unilateral contracts of athletes.

6. The main principles of Community Law are the following:

- the principle of its own application instead of the national legislation
- the principle of subsidiarity that in some cases may restrict the application of community law.

Consequently, it is not always a case of contradiction between community and national law. Unconditioned and strict application of community law regulations, which tend to expand, can prove to bear risks for the development of sports, since the main principle of the European Union is the **economic** union of the Member States.

7. Sports activities can not escape from the continuously expanding in all fields of life commercialisation especially since the borderline between professional and amateur sports activity has not been clearly defined. An amateur athlete is not considered to be "worker" if his/her remuneration covers a specific time period. However, there should be no divergence between the classification of community and national worker in all community member states. This refers also to other aspects of life such as sports tourism and recreational sports and not only to sports and competition activity.

8. Sport activity, an activity of human beings, is not mentioned in the Treaty of Rome. In North America sports activity is seen as Business. The American track athlete Johnson can not be considered an athlete. However, in North America the question which regulations should be applied is answered in a straight and forward manner, as opposed to Europe where people support the human aspect of sports activity more than its financial one.

9. Despite the fact that sports activity is also a spectacle, it remains an athletic expression; even with all these commercial attributes it is vested with, it is never pursued for the commercial benefit itself but for the actual athletic spirit even under the classification of professional sports activity which demands for special legal treatment with lawful intervention in order for competition to be defined.

10. The best warranty for the future seems to be the recognition and the absolute respect by the Member States governments of the identity, the autonomy and the special nature of sports activity at national level. These issues should be presented at the Intergovernmental Conference for the revision of the European Treaties. In order to distinguish between the various forms of sports activities it is necessary to add an adjective or any kind of attribute such as recreational sports, sports tourism etc.

11. As mentioned in the 1997 report by APK, sports activity constitutes an exceptional case in culture. A member of the European Parliament suggested to the Parliament to proceed to a relevant resolution. Just like artists express the artistic aspect of culture, athletes do the same in their field. The cost of a ticket for the theatre is the same as that for an athletic event. Artists are preoccupied with securing their remuneration or wage by means of a contract; the same goes for remunerated athletes. France's Council of State decided that the particularities of UEFA were not enough for allowing article 48 of the European Union Treaty not to be applied.

12. The distinction between professional and remunerated athletes has not been achieved to date in the European countries. There has to be adequate justification for sports activity's inclusion in the sphere of culture. In other words, sports activity has to bring proof to support its request for special treatment in relation to other aspects of life.

13. It is indisputable that Community law affect people in sports. It has and it continues to influence the future of people in sports as far as the free movement of workers is concerned (article 48 ff.), the right of settlement and free provision of services related to the protection of competition (articles 85-86 and 92 ff.). This became obvious following the rulings already published (Walrave, Dona, Heylens, Bosman) as well as cases still under discussion such as the Deliege case.

14. There can be many instances of clash between the European Community and the people in sports in the future. Sports should not be omitted from Article 85 paragraph 3 of the European Union Treaty on the limits of profit. Special treatment is, however, necessary due to the particularities of the field originated from the fact that it is only the sports Unions that are formed at national and international level while no such thing happens in other aspects of the international market.

International athletic events are organised by international sports organisations, the International Federations that set the rules for each event not only for the athletes of one country or one group of countries but for the total of athletes from all over the world. Therefore, as far as the participation rules of the events these international bodies organise, it is their rules that prevail over any other national or international ones.

- the sports market cannot be self-regulating
- the sports market includes teams' restrictions, etc.

15. Due to national classifications as well as to the internationalisation of sports regulations, the conditions for continuous juxtaposition are always present.

A great problem will arise if there is dispute over the regulations by sports federations on financial issues and act against of these regulations is justified on the grounds of private interest, making use of Community Law such as the Deliege case. Action against sports regulations on athletes' selection for their participation in international athletic events and restrictions in the number of participants constitute solely intrathletic issues and no national or community court bears any jurisdiction over them as the basis for such events are the internal regulations which comprise sports criteria and are relevant to the content of the said events.

16. Sports law is still developping and nothing has been definiteterly set in the field of sports. Law should not constitute a restriction to sports activity; on the contrary law should signal the evolution of sports activity. Future disputes between sports regulatioons and community law can only be avoided through the interpretation of Community law under the light of the particular characteristics of the field of sports and its people.

Pierre Collomb

Prof. University of Nice, France

Dimitrios Panagiotopoulos

Assistant Professor, University of Athens,
Greece

Secretary General of IASL

**LIST OF LECTURERS, CHAIRMANS OF SESSIONS,
AND ANNOUNCEMENTS, 5th IASL CONGRESS**

Hossein Aghai Nia, Asst. Prof. University of Tehran, Iran
Dr. Dele Akpata, Dep. Phi. Ed. Kenyatta University, Nairobi, Kenya
Ippokratis Alexiou, Advocate, Scientific Cooperator of Sports Law Studies University of Athens, Greece
Ioannis Anagnostopoulos, Advocate, Scientific Cooperator of Sports Law Studies University of Athens, Greece
Gerard Auneau, Prof., University of Toulouse, France
Vladimir Vasin, Vice President Russian Olympic Committee, Russia
Vasilios Venetis, President of Piraeus Bar Association, Greece
Pierre Collomb, Prof., University of Nice, France
Sotiris Yiagas, Vice President to the Council of State, Greece
Stamatis Giakoumelos, Judge of Appeal Court - Sports Judge, Greece
Vassos Georgiou, Lawyer, Honourary Vice President of IASL
Martin Greenberg, Prof., Marquette University, USA
Robert Davis, Prof., University of Mississippi, USA
Patrick Jacq, Judge of Appeal Paris, France
Spiridon Karalis, Counsel to the Council of State, Greece
Nikolaos Klamaris, Prof., Department of Law, President of Dept. of PE and Sports Science, Univ. of Athens, Greece
Dr. Georgios Kripas, Director General of Hellenic Association of Intellectual Property Protection, Greece
Zizi Kourogeni, Sports Scientist, Scientific Cooperator of the Sports Law Study, Dept. of P.E and Sports Science, University of Athens, Greece
Anastassios Marinos, Vice President of Council of State, Greece
Eugeni Gay Montalvo, President of Spanish Bars Association, Spain
Stilianos Perrakis, Assoc. Professor of Panton University of Athens, Gen. Secretary of Ministry of Foreign Affairs for European Community Issues, Greece
Dimitrios Panagiotopoulos, Ass. Prof. Dept. of PE & Sports Science, University of Athens, Gen. Secretary of IASL, Greece
Yiannis Panoussis, Prof. Law Dept., Rector of University of Thrace, Greece
Maria Papathanasiou, Political Scientist, Greece
Dr. Marios-Daniel Papaloukas, Advocate, Greece
Dimitris Prokopiou, Lawyer, Greece
Matthieu Reeb, Counsel to the Court Arbitration for Sport (CAS), Switzerland
Antonis Roupakiotis, President of Athens Bar Association, Greece
Dimitrios Saravakos, Prefect of Argolis, Greece
Francesco Geli Simon, President of Barcelona Bar Association, Spain
Eduardo Vittar Smith, General Secretariat of Sports Buenos Aires, Argentina
Michael Stathopoulos, Prof. Department of Law, Univ. of Athens, Greece
Antonio Spallino, Panathlon International, Italy
Taoufic Zahrouni, General Secretariat of Sports, Tynesia
Georgios Farados, Professor of Philosophy Dept. P.E., University of Athens, Greece
Costas Haramis, Mayor of Nafplio, Greece

CONGRESS SECRETARIAT
adv group
Mary Manolelli – Maria Sipsa

SPONSORS:

- Holy Metropolis of Argolida
- Municipality of Nafplio
- Ministry of Culture
- Prefecture of Argolis
- Hellenic Tourism Organisation
- European Delegation in Greece
- Athens Festival, Epidavria '97
- Athens Bar Assosication
- Piraeus Bar Assosication
- National and Kapodistrian University of Athens
- Democritus University of Thrace
- Rotsa football club
- Samartzis catering
- Adv Group